

A pályázat keretében elméleti, tartalomelemzéses és kísérletes kutatásokat végeztünk, valamint részt vettünk két kérdőíves nemzetközi kutatásban is.

Az elméleti kutatás eredményeit magyar nyelven a következő tanulmányok foglalják össze: **László 2008b**; László, 2009a; László, 2009b; **Szabó, Banga, Fülöp és László, 2010**; **Szabó, Banga, Ferenczhalmy, Fülöp, Szalai és László, 2010**. Ugyanebben a tárgyban angol nyelven a következő monográfia és tanulmányok születtek: László, 2008a; László et al., 2007; Liu és László, 2007.

A tartalomelemzéses kutatások három szálon futottak: a) *Narratív tartalomelemző programok fejlesztése NooJ nyelvi fejlesztő környezetben*. Ezeket a kutatásokat magyar nyelven Fülöp és László, 2006; Pólya, 2008; **Szalai et al. 2009**; **Vincze et al, 2009**; angol nyelven Bigazzi and Nencini, 2008; **Ehmann és Garami, 2010**; Ehmann et al., 2007; Hargitai et al, 2007; Pólya et al. 2007; tanulmányai mutatják be.

b) *Történelemkönyv szövegek és naív történelmi elbeszélések elemzése a nemzeti identitás konstrukciója és a csoportközi viszonyok szempontjából*. Magyar nyelven az alábbi tanulmányok születtek: Fülöp, 2008; Tóth, Vincze és László, 2006; Vincze, 2009; **Vincze és László, 2010**; Angol nyelven a következő tanulmányok jelentek meg, illetve kerültek elfogadásra: **Ferenczhalmy és László, 2010**; László, Ferenczhalmy és Szalai, 2010; **Szalai és László, 2010**; Vincze, Tóth és László, 2007.

c) *A történelmi regényeknek a nemzeti identitás konstrukciójában és közvetítésében játszott szerepével kapcsolatos kutatások*. A tartalomelemzéses kutatásokról magyar nyelven Fülöp, 2008; **Fülöp, Péley és László, 2010** számol be.

Mind a b), mind a c) szálon kísérletes kutatásokat is végeztünk. A kísérletes kutatásokról magyar nyelven **Fülöp és László, 2010**; Somogyvári és László, 2010; angol nyelven **Banga, Szabó, László, 2010**; László és Fülöp 2007; **László és Fülöp, 2010**; László és Somogyvári, 2008 számolnak be.

A nemzetközi együttműködés keretében végzett kutatásokat a Journal of Cross-Cultural Psychology-ban megjelent két tanulmány (Liu et al. 2009; Liu et al. 2010) közli.

A pályázat kutatócsoportja a pályázat keretében folytatott kutatásokról az elmúlt négy évben 43 magyar nyelvű és közel ugyanennyi angol nyelvű konferencia előadást tartott. Ezek eredményeit kidolgozott formában a tanulmányok tartalmazzák.

A legfontosabb kutatási eredményeket tartalmazó publikációkat (a beszámoló terjedelmére való tekintettel) **vastagon szedtük**, és szövegüket alább közöljük.

Tartalomjegyzék

1. László J. (2008b): Narratív pszichológia. *Pszichológia*, 28, 4, 301-317. **4-29. o.**
2. Vincze O. és László J. (2010): A narratív perspektíva szerepe a történelemkönyvekben. *Magyar Pszichológiai Szemle* (közlésre benyújtva) **30-55. o.**
3. Fülöp É., Péley, B. és László J. (2010): A történelmi pályához kötött érzelmek magyar történelmi regényekben. *Magyar Pszichológiai Szemle* (közlésre benyújtva) **56-77. o.**
4. László J. and Fülöp É. (2010): How to apply group-related emotions to real life inter-group conflicts? Emotions are historically anchored. *European Journal of Social Psychology*, (submitted) **78-97. o.**
5. Szalai K. and László J. (2010): Activity as a linguistic marker of agency: measuring in-group versus out-group activity in Hungarian historical narratives. *Empirical Text and Culture Reserach* (elfogadva 2009 dec.) **98-108. o.**
6. Ferenczhalmy R. and László J. (2010): In-group versus out-group intentionality as indicators of national identity. *Empirical Text and Culture Reserach* (elfogadva 2009 dec.) **109-123. o.**
7. Banga Cs., Szabó Zs., László J. (2010): Implicit measures of in-group favoritism. In Davor Pauković, Vjeran Pavlaković (eds): *Dealing with the Past*. Zagreb (submitted) **124-141. o.**
8. Szabó Zs., Banga Cs., Ferenczhalmy R., Fülöp É., Szalai K. és László J. (2010): Összefoglaló az implicit szemantika szociálpszichológiai kutatásáról. *Pszichológia* 30, 1. **142-163. o.**
9. Szabó Zs., Banga Cs., Fülöp É. és László J. (2010): A csoportalapú érzelmek kutatása a szociálpszichológiában. *Magyar Pszichológiai Szemle* (közlésre benyújtva) **164-193. o.**

10. Vincze O., Gábor K., Ehmann B., László J. (2009): Technológiai fejlesztések a Nooj pszichológiai alkalmazásában VI. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia, 2009. december 3-4, Szeged, 285-294. **195-205. o.**
11. Bea Ehmann, Vera Garami: Narrative psychological content analysis with nooj: Linguistic markers of time experience in self reports. In: Silberztein, M., Váradi T., Kuti, J. (Eds), forthcoming 2010. Proceedings of the 2008 International NooJ Conference (Budapest). Cambridge Scholars Publishing. pp.45-56. **206-212. o.**
12. László, J., Ferenczhalmy, R. and Szalai, K. (2010): Role of agency in social representations of history. Review of Societal Psychology (accepted). **213-230. o.**
13. Somogyvári I. és László J. (2010): A kategoriális empátia hatásai történelmi novella befogadására. Magyar Pszichológiai Szemle (közlésre benyújtva). **231-251. o.**
14. Liu, J. H., Paez, D., Slawuta, P., Cabecinhas, R., Techio, E., Kokdemir, D., Sen, R., Vincze, O., Muluk, H., Wang, F., Zlobina, A., (2009): Representing World History in the 21st Century: The Impact of 9/11, the Iraq War, and the Nation-State on Dynamics of Collective Remembering. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40, 4, 667-692. **252-272. o.**
15. Liu, J. H., Paez, D., Hanke, K., Rosa, A., Hilton, D. J., Sibley, Ch. G., Cabecinhas, R., Zaromb, F., Garber, I. E., Leong, Ch.-H., Moloney, G., Valchev, V., Gastardo-Conaco, C., Huang, L.-L., Quek, A.-H., Techio, E., Sen, R., van Osch, Y., Muluk, Ha., Wagner, W., Wang, F., Khan, S., Atsumi, T., Licata, L., Klein, O., László, J., Fulop, M., Cheung, J. Ch., Yue, X., Youssef, S. B., Kim, U., Puch-Bowman, J., Hassall, K., Adair, J., Unik, L., Spini, D., Henchoz, K., Böhm, G., Selart, M., Erb H.-P., Thoben, D. F., Leone, G., Mastrovito, T., (2010): Cross-cultural dimensions of meaning in the evaluation of events in world history? Perceptions of historical calamities and progress in cross-cultural data from 30 societies. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 41, (accepted) **273-314. o.**
16. László, J. (2009c): Narrative psychology. In D. Christie and D. Bar-Tal (eds.): *Encyclopedia of Political Psychology*. Wiley and Blackwell, New York (accepted) **315-322. o.**
17. Liu, J.H, László, J. (2007): A narrative theory of history and identity: Siocial identity, social representations, society and the individual. In: G. Moloney, Iain Walker (eds.): *Social representations and history*. Palgrave-Macmillan, New York , 85-107 **323-342. o..**

NARRATÍV PSZICHOLÓGIA

LÁSZLÓ JÁNOS

MTA Pszichológia Kutatóintézet
E-mail: laszlo@mtapi.hu

Kulcsszavak: narratív metaelmélet, tudományos narratív pszichológia, számítógépes tartalomelemzés

Szavak száma: 6 805

A tanulmány megírását az OTKA T 49413 és az NKFP6-00074/2005 számú pályázata támogatta.

Narratív pszichológia

Összefoglaló

A tanulmány bemutatja a tudományos narratív pszichológia és a narratívumokkal foglalkozó más pszichológiai irányzatok – a kognitív történetkutatás, a személyiség-központú történetkutatás, a pszichometriai történetkutatás és a hermeneutikai narratív pszichológia – közötti jellemző különbségeket. Rámutat arra, hogy a tudományos narratív pszichológia kizárólag én-elbeszélésekkel, illetve egy csoport múltjára, jelenére vagy jövőjére vonatkozó történetekkel foglalkozik. A történetek nyelvi-kompozíciós tulajdonságaihoz rendeli hozzá az én- vagy a csoportidentitás pszichológiai kategóriáit. Az előzetesen meghatározott és bemért nyelvi alakzatokat nyelvtechnológiai eszközökkel azonosítja és az eredményekkel statisztikai elemzést végez. A pszichológiai jelentés empirikus vizsgálata révén próbál hidat képezni a pszichológia tudományos és hermeneutikai irányzatai között.

Kulcsszavak: narratívum, narratív kompozíció, tudományos módszer, nyelvtechnológia, identitás

A narratívumot olyan szöveggként határozzuk meg, ami *eseményekről* számol be és rendelkezik *idői* valamint *okási* koherenciával (Hoshmand, 2005). Az elbeszélés természetesen sem az emberi kommunikációnak, sem pedig a pszichikus szerveződésnek nem az egyedüli lehetséges módja. A kommunikatív megnyilvánulásokat a beszédaktusok végtelen változatossága jellemzi, és még ha csupán a monologikus szövegműfajokat vesszük is számba, az elbeszélés mellett ott találjuk az érvelést, a leírást, a magyarázatot, miként az élmények és tapasztalatok megszerzésének elemzésére az epizodikus vagy történetesémák mellett a pszichikus konstrukciók sora áll rendelkezésünkre. Mindazonáltal, ahogy Barthes (1977, 79. o.) írja „A narratívum jelen van a mítoszban, a legendában, a mesében, a novellában, az epikában, a történelemben, a tragédiában, a drámában, a komédiában, a táncban, a festészetben,... az önévgyűjteményekben, a képregényekben, az újságcikkekben, a beszélgetésekben. E szinte végtelen változatosságában a narratívum jelen van minden korban, minden helyszínen, minden társadalomban. A narratívum az emberiség történetével kezdődik, és soha, sehol sem éltek emberek, akiknek az életében ne játszott volna szerepet. A narratívum átível a kultúrákon és a történelmen”. Az elbeszélés mindenre kiterjedő szerepét az ember lelki életében Hardy (1968, 5. o.) a következőképpen fogalmazta meg: „narratívumokban álmodunk, narratívumokban emlékezünk, narratív formájúak az előérzeteink, narratívumokban remélünk, esünk kétségbe, hiszünk, kételkedünk, tervezünk, módosítunk, kritizálunk, alkotunk, pletykálunk, tanulunk, gyűlölködünk és szeretünk”.

Az elbeszélésnek ezt a „mindenütt jelenvalóságát” az magyarázza, hogy a narratív beszámolók társas cselekvésekbe ágyazódnak. Az események a narratívumok által válnak szociálisan láthatóvá, s jobbra ezek alapozzák meg az eljövendő eseményekre irányuló várakozásokat. Minthogy a narratívumok áthatják a mindennapi élet eseményeit, ezen események maguk is történetszerűekké válnak. Az események magukra öltik a „kezdet”, a „tetőpont”, a „mélypont” vagy a „befejezés” valóságát. Az emberek ilyen módon élik át az eseményeket, és valamennyien így regisztráljuk azokat. Életünk tehát ebben a lényeges értelemben történetek jegyében folyik, akár elbeszéljük, akár pedig cselekvő módon létrehozzuk önünket.

Az elbeszélést múlt század nyolcvanas éveiben a pszichoanalitikus szerzők (Spence, 1981/2001, Schafer, 1980) Erikson és Ricoeur nyomán állították az én-pszichológia középpontjába. Maga a narratív pszichológia kifejezés Theodor Sarbintól származik. Sarbin (1986) ezzel a címmel publikált egy nagy hatású kötetet, amiben a narratívumot a pszichológia tő-metáforájának nyilvánította, és a metafora kibontására kvalitatív, az elbeszélést értelmező kutatások sorát gyűjtötte egybe. Sarbin szerint az én-elbeszélés vagy élettörténeti elbeszélés egy identitásterv kibontakoztatása, amelyben az elbeszélő (az I) felépíti én-jét (a me-t). Mindabból, ami az elbeszélésbe bekerül (vagy kimarad), következtetni lehet az elbeszélő én vágyaira, céljaira, elkötelezettségeire. A következtetés alapjait az elbeszélés belső tartalmi és az elbeszélés társas, kulturális és történeti értelmezési horizontjára vonatkozó kontextuális ismeretek adják. (Sarbin elméleti alapvetését lásd magyarul: Sarbin, 2001). A könyvvel újtára indult a hermeneutikai szemléletű narratív pszichológia, ami rövidesen önálló folyóiratban (The Journal of Narrative and Life History, 1998-tól Narrative Inquiry) teremtett fórumot magának.

Ugyanakkor látnunk kell, hogy az a kutatási terület, amit ma narratív pszichológiának nevezünk, ennél lényegesen összetettebb. Sarbin könyvével szinte párhuzamosan jelent meg Bruner (1986/2005) *Valóságos elmék, lehetséges világok* c. műve. Ez a munka, majd a rákövetkező *Acts of meaning* című könyv (Bruner, 1990) nem elégszik meg az elbeszélést értelmező eljárásokkal, hanem empirikus vizsgálat tárgyává teszi az elbeszélés által történő jelentéskonstrukció folyamatait. Bruner (1986, 1990, 1996, 2001) különbséget tesz az emberi

gondolkodás két természetes formája között. E két megismerési mód más-más úton szervezi tapasztalatainkat, és különféleképpen konstruálja a valóságot. Az egyik a *paradigmatikus* vagy *logikai-tudományos mód*, amely elvont fogalmakkal dolgozik, az igazságot formális logikai eljárásokkal és tapasztalati bizonyítékok révén tételezi, s eközben olyan oksági viszonyokat keres, amelyek egyetemleges igazságfeltételekhez vezetnek el. A másik, a „világiasabb” gondolkodási forma az *elbeszélő mód*, amely emberi vagy humán jellegű szándékokat és tetteket, az ezekkel kapcsolatos történéseket és következményeket vizsgálja. Az életszerűséggel igazolja magát, és nem az igazság, hanem az élethűség kialakítására törekszik. Bruner (2001, 27. o.) az okság két típusát a következő példán illusztrálja: „Az *akkor* szócska különböző funkciót tölt be a »ha x, akkor y« formában megfogalmazott logikai állításban és az »A király meghalt, és akkor a királyné is meghalt« narratív idézetben. Az első esetben univerzális igazságfeltételek kereséséhez vezet, a másodikban két esemény közötti konkrét kapcsolatot jelöl – ez lehet gyász, öngyilkosság vagy merénylet.” Más szóval, a narratív gondolkodás az értelemadásra, a „koherencia megteremtésére” törekszik (Pléh, 1996).

A narratív gondolkodás legnyilvánvalóbb megjelenési formái a hivatásos szerzők és az átlagemberek által mondott történetek. Bruner (1986, 14. o.) finom érzékkel észreveszi, hogy a történetekben kétfajta pszichológiai tartomány – vagy ahogy ő nevezi – kétfajta mező (*'landscape'*) alakul ki egyidejűleg. A cselekvés mezejének (*'landscape of action'*) alkotóelemei a cselekvés argumentumai: a cselekvő, a szándék vagy cél, a helyzet, az eszközök és így tovább. A másik tartomány, a *tudatosság mezeje* (*'landscape of consciousness'*) arról tudósít, hogy a cselekvés résztvevői mit tudnak, mit gondolnak és mit éreznek, vagy mit nem tudnak, mit nem gondolnak és mit nem éreznek. A narratívum e két mezejének egyidejű jelenléte egyben azt is tételezi, hogy a kiforrott történetek nem csupán beszámolnak arról, ami történt, hanem ennél jóval többet rejtenek magukban: az események pszichológiai perspektíváját is felvázolják. A cselekvés kidolgozásának képessége, az idő szükségszerű jelenléte és kezelése egyfajta „természetes eszközzé” teszi a narratívumot arra, hogy különbséget tehessünk érzelem, gondolat és cselekvés között, és újraintegrálhassuk ezeket az alkotóelemeket (lásd Bruner és Lucariello, 2001, 133-136. o.).

Ugyanezen megfontolásból Bruner és Lucariello (2001, 136. o.) a narratívum alkotó jellegét emeli ki: „... az egyik legmélyebb oka annak, hogy miért mesélünk történeteket magunknak (gyóntatóknak, analitikusunknak vagy bizalmasunknak), az, hogy valamiféle értelmet akarunk kikovácsolni mindabból, amit életünk során megélünk...” – és voltaképpen ezzel adunk értelmet magának az életnek is, hiszen az élet nem “... valami eleve adott dolog. Végső értelemben véve nem más, mint narratív teljesítmény.” (Bruner, 1987, 13. o.). Ricoeur-höz (1984–87) és Flickhez (1995) hasonlóan, Bruner is körkörös mimetikus folyamatként tételezi az élet, a konstrukció és az értelmezés kölcsönviszonyát: „A narratívum utánozza az életet, az élet utánozza a narratívumot.” (Bruner, 1987, 12. o.). A teoretikus megfontolásokon túl Bruner, aki korábban a kognitív pszichológia egyik kezdeményezője volt, műveiben – nem kis mértékben Vigotszkij gondolataira támaszkodva – a pszichológiai folyamatok történeti és kulturális kontextusának empirikus megragadhatóságát, a modellalkotás és ellenőrzés lehetőségét hangsúlyozza. Egy ma már klasszikusnak számító vizsgálatban például egy két és három év közötti kislány, Emily elalvás előtti monológjait számos nyelvi és narratív jellemző megjelenési gyakorisága szempontjából elemezve a nyelvnek, a gondolkodásnak, a cselekvésnek és az érzelmeknek a fejlődés során változó kapcsolatára következtet.

A nyolcvanas évek közepén az elbeszélés személyiséglélektani felfogásában is jelentős változás következett be. McAdams (1985) a TAT-ra emlékeztető kódolási rendszert dolgozott ki az élettörténeti interjúk elemzésére, és magát az élettörténeti interjút is formalizálta (magyarul lásd Mc Adams, 2001). A személy identitása (élettörténete) négy nagy összetevőből áll, a nukleáris epizódokból, az imágókból, a világnézetből és a generativitás foratókönyvből. Ehhez a négy összetevőhöz kapcsolódnak a tematikus vonalak és a narratív komplexitás. A tematikus vonalak az élettörténet visszatérő tartalmi egységei. McAdams szerint a visszatérő, meghatározó egységek a hatalom és az intimitás motívumaival kapcsolatosak.

A narratív komplexitást McAdams az én-érettség mutatójának tekinti. A hangsúly a történetstruktúrán van, a történetek nemcsak tartalmukban, hanem összetettségükben is különböznek egymástól. A viszonylag egyszerű történetekben kevés a szereplő, egyenes vonalú a cselekmény, és kevés alacsonyabb szintű foglalkozást magukban. Ezzel szemben a komplex történetek jól differenciáltak, sok elemet építenek be, sok megkülönböztetést tartalmaznak. Az

elbeszélő a különböző elemek között sokféle kapcsolatot hoz létre, és mindezt a szerveződés hierarchikus mintázatába szintetizálja. A komplexitás foka azért tekinthető „fejlődési mutatónak”, mert arra utal, hogy a saját személyes tapasztalatok milyen mértékben és módon kapcsolódnak a jelentés integratív keretébe. A fejlődés „éretlenebb” szintjén a jelentés individuális kerete viszonylag egyszerű, az én és a társadalom megértésében egészes, vagyis megközelítést alkalmaz. Az „érett” szint esetében a jelentés individuális kerete differenciált, hierarchikusan integrált, a paradoxonok és az ellentmondások tolerálhatóak, mások egyedisége elfogadható.

Jól látható, hogy McAdams narratív modelljében az elbeszélés jelentéssíkján megragadható pszichológiai tartalmaknak az elemzése történik, akár az élettörténet alkotóelemeit, akár a tematikus vonalakat tekintjük. Ez a pszichológiai tartalomelemzés egy előzetesen konstruált identitásmodell kategóriáival (imágók, nukleáris epizódok, tematikus vonalak stb.) hajtható végre. Jóllehet McAdams vitathatatlan érdeme, hogy az élettörténeti narratívumot, mint empirikusan kezelhető adatforrást az identitás vizsgálatába vonta, és a modellből következő feltevéseket – azaz a modell érvényességét – projektív személyiségvizsgáló eljárással ellenőrizni törekedett, a modell kategóriáinak azonosítása és a modell kategóriái alapján végzett tartalomelemzés is – tekintettel a modell kategóriáinak elvontságára – számos bizonytalanságot rejt magában.

Ugyanebben az időszakban a dinamikus rövid terápiák módszertanát Luborsky a Központi Kapcsolati Konfliktusok elemzésével gazdagította, ami lényegében a terápia során felbukkanó élettörténeti epizódok tartalmának kapcsolati szempontú elemzését jelentette. Luborsky azt aknázta ki, hogy a terápiás szövegekben a kapcsolati epizódok viszonylag jól elkülöníthetők. A viselkedésben és a képzetáramlásban megjelenő cselekvési intenciók és belső állapotok alapján részletes kódrendszert dolgozott ki ezeknek az epizódoknak az elemzésére. Az elemzésben a paciens vágyait, a másik személy válaszait és a paciens szelfjének a másik személy válaszára adott reakcióit kódolják. A paciens rendszeresen visszatérő kapcsolati mintái, például az a séma, hogy a páciens közeledési vágyára a másik elutasítással válaszol, amire ő csalódással és szomorúsággal reagál, személyiségének, illetve patológiájának megértéséhez járulnak hozzá, miközben közvetlen diagnosztikus

érvényességgel nem rendelkeznek, azaz nem rendelhetők meghatározott személyiségzavarokhoz vagy kórképekhez (Péley, 2008).

És a sornak még mindig nincs vége. A nyolcvanas évek vége volt az az időszak, amikor Pennebaker elkezdte az élettörténeti szövegek nyelvi (szóhasználati) és strukturális tulajdonságait személyiség- és szociálpszichológiai változókkal összemérni (Pennebaker, 1993, 1997 magyarul, 2001). A kutatás az élmények történeté formálásának gyógyító hatására és az élettörténeti epizódok elbeszélésének nyelvi jellemzőire irányult. Pennebaker és Seagal (1999) például megállapította, hogy ha valaki három napon keresztül akár csak napi 15 percet szentel arra, hogy napi érzelmetli élményeit történeté formálja, ez képes pozitívan befolyásolni fizikai és lelki egészségét. A hatás nyelvtől, kultúrától, társadalmi rétegtől, nemtől és életkortól függetlenül jelentkezik. A javulás mértéke függ a történetek koherenciájától, és az érzelmekre és kognitív folyamatokra vonatkozó szavak eloszlásától. A javulás elsősorban azoknál jelentkezett, akiknél a történetek napról napra koherensebbekké váltak, a kezdeti *negatív*-érzelem szavakat *pozitív* szavak váltották fel, és történeteikben a kognitív szavak gyakorisága növekedett. Hasonló eredményekről számol be Stephenson, László, Ehmann, Lefever és Lefever (1997), akik alkoholbetegek terápiás naplóit elemezve azt tapasztalták, hogy a terápia azoknak a betegeknek az esetében bizonyul sikeresnek, akik a terápia kezdetén mind önmagukhoz, mind a terápiás folyamathoz negatívan viszonyulnak, s ez a viszonyulásuk a terápia, illetve a naplózás folyamán fokozatosan pozitívabbá válik.

Végül, de nem utolsó sorban a nyolcvanas évek közepére az elbeszélés a kísérleti pszichológia főáramának is egyik központi témájává vált, részben a történetek produkciója és megértése (Bobrow és Collins, 1974; Black, Bower és Galambos, 1988; Mandler, 1984; Rumelhart, 1975; Thorndyke, 1977), részben az önéletrajzi emlékezet szerveződése kapcsán (Neisser, Rubin).

Az elmúlt évtizedekben tehát az elbeszélés a pszichológia érdeklődésének homlokterébe került. Jóllehet, maga a narratív pszichológia kifejezés eredetileg a történetek, elsősorban az élettörténetek pszichológiai hermeneutikai értelmezésére vonatkozott, a narratívum a pszichológiai kutatás számos területén kulcsfogalommá vált.

Narratív elemzés

A narratívumnak a társadalomtudományokban három, egymástól lényegesen eltérő elemzési módja alakult ki. Az elbeszélés *formális-strukturális elemzését* az orosz formalisták (pl. Skolvszkij, 1917/65, Tinyanov, Eichenbaum,) kezdeményezték. Ebből az irányzathból nőtt ki Propp (1999) mese-morfológiája, ami utóbb – Labov és Waletzky (1967) elbeszélés-*struktúra* modellje mellett – a történetnyelvtanok kiindulópontjává vált. A formális elemzés a szövegstruktúráknak a jelentés létrehozásában játszott szerepére irányul. A pszichológiában ez a megközelítés elsősorban a történet-produkció és történetmegértés kognitív kutatásaiban érvényesül, de a történet által kiváltott érzelmek vizsgálatára is alkalmazzák (Brewer és Lichtenstein, 1981; Pólya, 2008).

A történetek elemzésének egy másik módja a *tartalomelemzés*. Ez az elemzés mód a szöveg szemantikai tartalmára irányul, és gyakoriságokkal dolgozik, vagyis mennyiségi elemzéseket végez (Berelson). A pszichológiában természetesen a pszichológiai tartalmakat kategorizálják és mérik (McClelland és mtai, 1953; Holsti, 1968; Ehmann, 2002).

Mindkét elemzési mód korlátja, hogy az elemzéssel előállított kategóriák és mérések külső validitása bizonytalan. Ezek az elemzés módok többé-kevésbé figyelmen kívül hagyják továbbá a kontextust, amelyben az egyes struktúrák vagy szemantikai tartalmak előfordulnak. Ez utóbbi hiányosság mind a formális-strukturális elemzést, mind a tartalomelemzést megakadályozza abban, hogy általuk egy szöveg pragmatikai vagy pszichológiai jelentéseit rekonstruálni lehessen.

A narratív elemzés harmadik típusa, a *hermeneutikai elemzés* az előbbi kettővel szemben erőteljesen támaszkodik az elbeszélés társadalmi, kulturális kontextusára, valamint szövegkörnyezetére: az elemzés lényegében a fenti értelemben vett világismereti háttérrel való összevetés révén valósul meg. A pszichológiában a hermeneutikai típusú elemzés elsősorban a személyes élettörténeti elbeszéléseknek az identitással való összefüggéseit tárja fel. Teszi ezt anélkül, hogy a szövegtelmezéssel nyert következtetések empirikus ellenőrzését szükségesnek tartaná, sőt azt ki is zárja.

A narratív elemzés három megközelítésében a pozitívista és hermeneutikai, az elementarista és holista, valamint a természettudományos és társadalomtudományos

Narratív pszichológia

ismeretelméleti hozzáállás között feszülő ellentétek különböző módokon jelentkeznek. A formális strukturális elemzés egészes szövegstruktúrákat tüntet ki, és a részeket a struktúra összefüggésében elemzi. A tartalomelemzés konceptuális struktúrákat emel ki, és a szöveg elemi részeit ezek alá rendeli. A pszichológiai jelentést a szöveg elemi részeinek vizsgálatából igyekszik kibontani. Ugyanakkor mind a formális-strukturális elemzés, mind a tartalomelemzés modell alkotásra és empirikus igazolásra törekszik. Ezzel szemben a hermeneutikai megközelítés olyan felülről lefelé haladó stratégiát tesz magáévá, amelyben az egészes értelmezési horizontnak van abszolút elsőbbsége, és ez utóbbi bonyolultsága egyértelműen kizárja az empirikus modellezés lehetőségét. A hermeneutikai-értelmező és az empirikus tartalomelemző megközelítések kibékítésére történtek kísérletek. Martindale és West (2002) például „empirikusan támogatott kvantitatív hermeneutikát” javasolt, amelyben számítógépes technológiával szövegtörzsek tematikus vonalai kibonthatóvá válnak. A javaslat csekély visszhangra talált, mivel a pozitivista, természettudományos beállítódású pszichológusok a megközelítést „túlságosan puhának”, a hermeneuták viszont túlságosan redukcionistaának találták.

Tudományos narratív pszichológia

A narratív pszichológiának az változata, amit az elmúlt évtizedben dolgoztunk ki, és amit tudományos narratív pszichológiának nevezünk (László, 2005; László, 2008; László, Ehmann, Péley, Pólya, 2000; László, Ehmann, Péley, Pólya, 2002; László, Ehmann, Pólya, Péley, 2002) felfogható úgy is, mint egy újabb kísérlet a természettudományok és a humán tudományok két kultúrájának (Snow, 1993) összeillesztésére. Abból indultunk ki, hogy a pszichológia számos területe, így a személyiség vagy a társadalmi és kulturális folyamatok tanulmányozása a jelenségek bonyolultsága okán megköveteli a sémaszerű értelmező és az analitikusan alulról fölfelé haladó módszerek együttes alkalmazását (Hayek, 1967). Az elbeszélés azáltal, hogy anyagi, empirikus tulajdonságai vannak és rendelkezik struktúrával, továbbá azáltal, hogy szoros összefüggésbe hozható az identitással, olyan eszközzé válik, amely révén ezek a komplex pszichológiai folyamatok empirikusan megragadhatóvá válnak.

A tudományos narratív pszichológia mindenekelőtt komolyan veszi a nyelv és a pszichológiai folyamatok, valamint az elbeszélés és az identitás közötti kapcsolatot. Ez utóbbi, vagyis az elbeszélés és az identitás közötti, korábban Erikson (1959) által felvetett kapcsolat középpontba emelése az egyik lényeges mozzanat, ami a tudományos narratív pszichológiát megkülönbözteti a korábbi pszichometriai vizsgálatoktól, amelyek korrelációkat állapítottak meg a nyelvhasználat és egyes pszichológiai állapotok vagy tulajdonságok között (Gottschalk és mtsai, 1969; Pennebaker, 2001). Azt feltételeztük, hogy ha az elbeszélést komplex pszichológiai tartalmak hordozójának tekintjük, akkor az elbeszélés tanulmányozása révén az emberi társas alkalmazkodásról empirikusan megalapozott tudás birtokába juthatunk.

Az emberek élettörténeti elbeszéléseikben, miként a csoportok is a csoporttörténetekben – ide értve a nemzeti történelmeket is – saját jelentős életeseményeiket fogalmazzák meg. A fogalmazásban, ami önmagában is jelentéskonstrukció, kifejezik azokat a módokat, hogy miként szervezik meg a társas világhoz fűződő viszonyukat és miként alkotják meg identitásukat. Ha elfogadjuk, hogy az emberek és csoportok saját identitásukat és a pszichológiailag érvényes valóságukat számos lényeges vonatkozásban történetek révén alkotják meg, akkor jogosan feltételezhetjük, hogy ezeknek a történeteknek a kompozíciós tulajdonságai és élményminőségei a történetmondók várható viselkedéses adaptációjáról és megküzdési kapacitásáról vallanak. Ahhoz viszont, hogy tudományos vizsgálat tárgyává tudjuk tenni a történetekbe szervezett identitást vagy az én és a valóság viszonyának a történetekben megnyilvánuló bármely aspektusát, olyan módszerekre van szükségünk, amelyek a történetekből megbízhatóan (vagyis megismételhető módon) és a vizsgált pszichológiai konstrukció szempontjából érvényesen (empirikusan ellenőrizhetően) képesek kibontani a pszichológiailag releváns jelentéseket. E módszerek kidolgozásához jelentős mértékben járultak hozzá a narratológia eredményei.

A narratológia vagy elbeszélés-kutatás a huszadik századi irodalomtudománynak, illetve a szövegtudománynak a területe. Azokkal az elvekkkel és eszközökkel foglalkozik, amelyek által az eseményeket az elbeszélők történeté alakítják, illetve azokkal a hatásokkal, amelyeket a különböző kompozíciós eljárások a jelentés megalkotásában előidéznek. Az elbeszélés formális-strukturális elemzését a narratológia honosította meg.

Az egyik klasszikus narratológiai munkában Propp (1999) a történetek egy sajátos osztályát, az orosz varázsmeséket elemezve felismerte, hogy ezek a történetek véges számú cselekményegység kombinációiból állnak, magát a kombinációt pedig szabályok irányítják. A cselekményegységek a szereplők felszíni formájukban nagyon is különböző cselekedeteit általánosítják. A *károkozás* cselekményegysége például a vizsgált meseanyagban hús különböző módon valósulhat meg, egyebek között az ellenfél elrabol valakit, az ellenfél megcsonkítja áldozatát, az ellenfél eltüntet valakit, az ellenfél elvarázsol valakit stb. (Propp, 1999, 38-41. o.). Mivel Propp a cselekményegységeket a mese cselekményszerkezetének felépítésében betöltött funkciójuk szerint vizsgálja, és a cselekedeteket természetesen a mese szereplői hajtják végre, a szereplők funkcióinak nevezi őket. Összesen harminchárom funkciót azonosít, egyebek között *A család egy tagja eltávozik hazulról*, *A hősnek tiltó parancsot adnak*, *Az ellenfél megkísérli felderíteni a terepet* stb. (uo. 33-65. o.). Propp arra is felfigyel, hogy sok funkció logikailag bizonyos köröket képez, és egy-egy funkció- vagy szerepkör megfelel egy-egy szereplőnek. A varázsmesékben mindössze hét ilyen szerepkört talált (ellenfél, adományozó, segítőtárs stb.). Propp nyomán az elmondottakat négy rövid történetrészlettel szemléltethetjük:

1. A cár ad a vitézének egy sast. A sas elrepíti a vitézt a hegyeken túlra.
2. A nagyapó vesz Szucsenkónak egy lovat. A ló elvágat Szucsenkóval a sárkány barlangjához.
3. A varázsló varázsol egy csónakot Ivánnak. A csónak elviszi Ivánt egy másik birodalomba.
4. A cárlány ajándékoz a jobbágygyerekeknek egy gyűrűt. A gyűrűt szolgáló vitézek eljuttatják a jobbágygyereket a viadal helyszínére.

Jól látható, hogy a négy történetrészletben egyetlen azonos szereplő és egyetlen azonos cselekedet sincsen, közősek viszont abban, hogy valamennyiben két funkció: *a varázseszköz a hős birtokába kerül*, illetve *a hőst eljuttatják a kívánt helyre* érvényesül, illetve valamennyiben *a hős*, *az adományozó* és *a segítő* szerepköre van jelen.

A narratív pszichológiai tartalomelemzés Propp cselekmény-kompozíciós leírását átfordítja a pszichológiai jelentésalkotás nyelvére, vagyis az elbeszélésben cselekményfunkciók helyett pszichológiailag értelmezett szerepeket és szereplői funkciókat keres, és az így feltárt konstellációk alapján következtetést tesz lehetővé a történet elbeszélőjének pszichológiai állapotára és tulajdonságaira.

Az élettörténeti epizódok elbeszéléseiben a szereplők köre pszichológiai szempontból jól osztályozható. E tekintetben természetesen az elbeszélés nem áll egyedül, hiszen például Mérei (1984) a manifeszt álmotartalmak szereplőinek repertoárjából kötődési jelentőség-sorrendre következtet. Az elbeszélés, különösen az élettörténeti elbeszélés sajátossága azonban, hogy a szereplők, vagyis a társak cselekedeteikkel nem csak a cselekményt lendítik előre (azaz nem csak cselekmény-funkcióik vannak), hanem a személyiségfejlődés, illetve a személyiség állapota szempontjából lényeges interperszonális, pszichológiai funkciókat is képviselnek. A *segítségnyújtás* vagy *védelmezés* cselekmény-funkciója jól értelmezhető a védekezés és a biztonság pszichológiai funkciója mentén, és egyáltalán nem mindegy, hogy ezt a funkciót a szülő a gyerekkel, vagy fordítva, a gyerek a szülővel szemben gyakorolja. Utóbbi esetben olyan szerepvisszafordításról beszélhetünk, ami a gyerek számára érzelmileg megterhelő, bántalmazó jellegű kapcsolatformára utal.

A szereplők és funkcióik pszichológiai tartalomelemzése tehát a szövegben nem tetszőlegesen választott egységeket számlál össze, hanem a szöveg lényegét alkotó narratív tulajdonságokra, szereplőkre és cselekedetekre épít úgy, hogy ezeknek a tulajdonságoknak ad pszichológiai értelmezést. Ezért nevezhetjük narratív pszichológiai tartalomelemzésnek.

A szereplők pszichológiai funkcióival kapcsolatban Péley (2002) kábítószerélvező fiatalokkal és velük a szociodemográfiai mutatók mentén összemért „normális” életvezetésű fiatalok csoportjával készített interjúkat, a narratív interjú technikát alkalmazva. A vizsgálatban azt a feltételezését kívánta ellenőrizni, hogy az ifjúkori deviáns magatartásmódok mögött a korai tárgykapcsolatok zavarai, illetve e zavarok hibás kompenzációi húzódnak meg. Ennek megfelelően olyan epizódok elbeszélésére kérte vizsgálati személyeit, amelyekben a korai szelf-tárgy reprezentációk kifejeződnek (például első jó és első rossz emlék, egy emlék a szülővel), a védekezés és biztonság (egy fenyegető helyzet, amit uralni volt képes, egy

fenyegető helyzet, amit nem volt képes kontrollálni), az önértékelés, értékesség és az ehhez tartozó belső erőfeszítések és támogatások (egy teljesítmény emléke) stb. megjelennek. Az epizódok elbeszélésében felbukkant szereplőket négy kategóriába (szerepkörbe) osztotta: szülők (anya, apa), szűk család, tág család, nem rokonok. A szereplők pszichológiai funkcióit 21 kategória segítségével elemezte, amelyek jól leírhatók voltak a bizalom-bizalmatlanság (például: „áruló”, „ellenség”) a kiszolgáltatottság (például: „elhagyó”, „szorongató”) és a biztonságnújtás (például: „védelmező”, „segítő”) mentén. A szereplőknek a történetekben való eloszlásából és a szereplőknek az egyes történetekben tulajdonított funkciók eloszlásából a hipotézist egyértelműen alátámasztó következtetéseket lehetett levonni.

Az események történetté formálásának elmaradhatatlan velejárója az elbeszélői perspektíva vagy nézőpont. A narratológia a különböző nézőpontoknak a szövegben történő érvényesítésére számos eljárást tárt fel (Bal, 1985, Uspenszkij, 1984). A narratív pszichológiai tartalomelemzés arra törekszik, hogy ezeket a szöveg szintjén jól megragadható perspektívaformákat összefüggésbe hozza az elbeszélő belső állapotaival. A téri-idői perspektíva például arra vonatkozik, hogy egy esemény elbeszélése során térben és időben miként helyezi el önmagát az elbeszélő az eseményhez viszonyítva. Pólya (2004; 2005) a téri-idői perspektíva három típusát különítette el. A saját életeseményét elbeszélő narrátor történetében visszatekinthet a jelenből a múlt eseményre, de elmondhatja úgy is a történetet, hogy a jelenben újra átéli azt, vagy úgy is, mintha most, a jelenben történe vele. Feltételezhető, hogy az identitást érintő traumatikus életesemények elbeszélésekor a visszatekintő perspektíva érzelmi kiegyensúlyozottságról, a negatív életesemény érzelmi feldolgozottságáról, az identitás integritásának helyreállításáról tanúskodik, míg az újraátélő és az átélő perspektíva formák a trauma továbbélésére utalnak. A feltételezést Pólya egy szociális percepciók kísérletben igazolta (Pólya, 2005; Pólya, László, Forgas, 2005). A kísérletben traumatikus életeseményekről szóló beszámolókat mutattak a kísérleti személyeknek. A beszámolók háromféle perspektívából készültek. Egy sikertelen lombikbébi (IVF) kezeléssel szembeni történet például visszatekintő perspektívából elmondva így hangzott „...Az orvos belépett a szobába...azután együttérzően mondta, hogy a beültetés nem sikerült.” Ugyanez az esemény újraátélő perspektívából elmondva a következő volt: „...Az orvos belép a szobába... és azt

mondja, sajnos asszonyom, nem sikerült a beültetés.” Az átélő perspektívát az alábbi szövegrészlet szemlélteti: „Jöhet nekem az orvos és lehet bármilyen tapintatos...mit kezdjek én az együttérzéssel, ha nem sikerült a beültetés?”. A kísérletben a személyek a visszatekintő perspektívát alkalmazó elbeszélőnek következetesen jobb érzelmi kontrollt és stabilabb identitás tulajdonítottak, mint a másik két elbeszélői perspektívával jellemzett elbeszélőknek.

A fentebb bemutatott két példa szemlélteti, miként „fordítja át” a narratív pszichológiai tartalomelemzés a narratológiában kidolgozott strukturális változókat pszichológia változókká. Első lépésben a strukturális változókhoz hipotetikusan pszichológiai kategóriákat, illetve ezek tulajdonságait, mint változókat rendeli hozzá. Élettörténetek esetében – az élettörténeti elbeszélés és az identitás szoros összefüggésére alapozva – ezek a pszichológiai kategóriák és változók általában az én-re, illetve az identitásra vonatkoznak. Ez a kutatás kvalitatív szakasza. A következő lépésben megkeresi és definiálja azokat a nyelvi alakzatokat, amelyek az adott elbeszélő struktúráját hordozzák. A harmadik lépés az ellenőrzés fázisa. A tartalomelemzés élettörténeti elbeszélésekben a korábban azonosított nyelvi alakzatok gyakorisági elemzését végzi el, s ezáltal a kérdéses pszichológiai változó kvantifikálását teszi lehetővé (vö. Ehmann, 2002). Ezzel azonban a történetnek még nincs vége. A hipotetikusan összekapcsolt narratív nyelvi és pszichológiai változók kapcsolatát validálni kell. A példából látható, hogy a validitás-vizsgálat történhet kontrollcsoportok bevonásával (Péley, 2002), kísérleti manipulációk révén (Pólya, 2005), szakértői véleményekkel történő összehasonlítás által (Stephenson, László, Ehmann, Lefever és Lefever, 1997) vagy önkontrollos módon – amikor is az élettörténet elbeszélőjétől gyűjtene a kérdéses pszichológiai változókra vonatkozó adatokat –, tesztekkel és kérdőívvel (Ehmann, 2004; Hargitai, 2004; Pohárnok, 2004).

A szereplői funkciók és a téri-idői elbeszélői perspektíva mellett a narratológia több olyan kompozíciós elemet is feltárt, amelyek a narratív pszichológiai elemzés számára hasznosnak bizonyultak. Ezek közé tartozik az elbeszélés időviszonyai és az elbeszélt események jelentése közötti összefüggés (Sternberg, 1978), a szereplők közötti érzelmi-téri távolságszabályozás (Bahtyin, 1976; Faragó, 2001), az elbeszélés pszichológiai perspektívája, vagyis az, hogy a narrátor a történet szereplőinek viselkedését „kívülről” írja-e le, vagy pedig „belülről”, lelki állapotaik ismeretében (Uszpenszkij, 1984), vagy az értékelés (Labov és Waletzky, 1967).

Narratív pszichológia

Ezekre a narratív változóra az időviszonyokat és időélményt illetően Ehmann (2004), a téri-kapcsolati távolságszabályozást illetően Pohárnok (2004), a pszichológiai perspektívát illetően Pólya (2007), az értékelést illetően pedig Bigazzi és Nencini (2008) fejlesztett ki narratív pszichológiai tartalomelemző eljárást.

A narratív kompozíciós elvek sajátos osztályát alkotják a nyelvi transzformációk, amelyek révén az eseményekről történő beszámolók jelentése lényeges árnyalatokat kaphat. Ezeket a transzformációkat Todorov (1977) írta le részletesen. Olyan eljárások tartoznak ide, mint a mentalizáció (pl. megcsinálja helyett azt gondolta, hogy megcsinálja), vagy az intencionalitás (pl. megcsinálja helyett meg szeretné csinálni). Ezekre a transzformációkra ugyancsak kialakítottunk narratív pszichológiai tartalomelemző eljárásokat: a mentális tartalmakat illetően Vincze (2007), az intencionalitást illetően Ferenczhalmy és László (2006).

Mind az elbeszélés strukturális elemeinek, mind a nyelvi transzformációknak a felhasználást illetően további lehetőségek is vannak. A elbeszélői-szereplői ágencia vagy aktivitás eloszlásának egy történetben jelentős pszichológiai mondanivalója lehet, miként az elbeszélőnél megjelenő vagy a szereplőknek tulajdonított érzelmek mintázata is lényeges következtetésekre ad lehetőséget. Előbbire Szalai és László (2006), utóbbira Fülöp és László (2006) dolgoztak ki narratív pszichológiai tartalomelemző eljárást.

A narratív pszichológiai tartalomelemzés automatizálása

A korábbiakban láttuk, hogy a narratológia az elbeszélések kompozícióját illetően véges számú alkotóelemet, és ezeknek az alkotóelemeknek véges számú variációját írta le. Az egyes alkotóelemek, illetve változataik a szöveg szintjén megbízhatóan azonosíthatók. Ugyanakkor az elbeszélés így meghatározott komponenseihez élményszintű pszichológiai jelentések társíthatók. *Az elbeszélés véges számú strukturális vagy kompozíciós „helyet” tartalmaz, amit ugyancsak véges számú pszichológiailag jelentésteli tartalommal lehet kitölteni, miközben a felszíni szöveg végtelenül változatos lehet.* A narratív pszichológiai tartalomelemzés automatizálása ezt az összefüggést aknázza ki.

Az automatizálás ismét több lépésben történik. Az első lépésben a szövegelemző nyelvtechnológiai eszközöket fel kell tölteni morfológiailag annotált szótárakkal. Eddig a

program még nagyon hasonlít az angol nyelven használt tartalomelemző szótárprogramokhoz (pl. General Inquirer (Stone és mtsai, 1966) vagy LIWC (Pennebaker és mtsai, 2001). A magyar szavak morfológiailag elemzett lexikona rendelkezésre áll. A következő lépésben a vizsgált narratív komponensnek, illetve a neki tulajdonított pszichológiai jelentésnek megfelelő szavak használati kontextusát kell lehatárolni, egyértelműsíteni. A szeret ige például néha érzelmet, néha szándékot fejez ki, és ettől függően hol az érzelmek, hol az intenciók vizsgálatában kell számba venni. A jelentés egyértelműsítése úgynevezett részleges vagy lokális nyelvtanok alapján történik. Erre a fejlesztésre igen jó lehetőséget ad a Nooj nyelvtechnológiai környezet, amit Silberztein és munkatársai számos nyelvre, így a magyarra is kifejlesztettek. A lokális nyelvtanokkal behatárolt narratív mintázat ezután szótárelemként működik, és a tartalomelemzésben gyakorisági adatokat szolgáltat. Így megállapítható, hogy egy élettörténeti elbeszélésben vagy egy csoporttörténetben az egyes szereplői funkciók, perspektívaformák és a fentebb bemutatott további narratív elemek milyen gyakorisággal fordulnak elő, és a gyakorisági adatokból következtethetünk az egyének és csoportok pszichológiai folyamataira. Az automatizálás következő lépése a legbonyolultabb. Könnyen belátható, hogy számos pszichológiai folyamat elemzése szempontjából nem elegendő a történeteket csak az elbeszélő én vagy csoport szemszögéből vizsgálni. Az élettörténetekben jelen vannak a társak, a csoporttörténetekben a külső csoportok, és az identitás pszichológiai változóinak vizsgálatában pontosan a társak meghatározott kategóriáihoz való viszony az, ami alapot nyújt a következtetések levonására. Nem mindegy például, hogy egy történetben saját magunkat, illetve saját csoportunkat vagy a társak meghatározott kategóriát, illetve a külső csoportokat ruházunk fel mentális állapotokkal, értékelünk pozitívan vagy negatívan, tekintünk aktívnak vagy passzívnak stb. Ahhoz, hogy a narratív komponensek mentén kapott pszichológiai találatokat pszichológiailag jelentésteli személy- vagy csoportkategóriákhoz tudjuk kötni, két műveletet kell elvégezni. Egyrészt az alapszótárat a pszichológiailag releváns jegyekkel (élő-élettelen, férfi-nő, személykategóriák, pl. apa, anya, szülő, barát stb., csoportkategóriák, pl. nemzetek) annotálni kell. Másrészt szükség van egy olyan nyelvtanra, ami a narratív komponensek mentén kapott találatokat a mondatbeli szerepekhez (pl. ágens vagy paciens) köti. A Morphologic Kft. Prószéky Gábor vezetésével a fordító programok

fejlesztése keretében létrehozott egy ilyen nyelvtant, a Metamorphot, ami a tematikus szerepek kiosztásán túl a törtétekben gyakran előforduló anaforák (pl. névmáshasználat), illetve ellepszisek (valamelyik nyelvtani kategória, általában az alany kihagyása a mondatból) feloldását is elvégzi. A narratív pszichológiai tartalomelemzés automatizálásának jelen fázisában, tagadhatatlanul kissé kisipari módon, az anafora-feloldást és a tematikus szerepek kiosztását a Metamorph-fal végezzük el, és ennek eredményét transzportáljuk a Nooj nyelvtechnológiai fejlesztő programba a program számára kezelhető formában. Magát a tartalomelemzést azután a Nooj végzi el. Ezzel az eljárással elemeztük egy ötszáz fős mintának a magyar és európai történelem pozitív és negatív eseményeiről elbeszélte történeteit, a magyar általános- és középiskolás történelemkönyvek széles mintájának 10 jelentős történelmi eseménnyel kapcsolatos szövegeit, valamint a magyar középiskolai történelemkönyvek 1900 és 1960 közötti mintájának a honfoglalásra, a kiegyezésre és Trianonra vonatkozó szövegeit. Az eredmények számos ponton lehetővé tették a magyar nemzeti identitásról korábban teoretikusan megfogalmazott feltevések empirikus ellenőrzését. Ebből az anyagból két eredményt emelek ki, amelyek azáltal világítanak rá a magyar identitás-konstrukció sajátosságaira, hogy jelentős mértékben eltérnek a csoportközi konfliktusokkal kapcsolatos laboratóriumi vizsgálatok eredményeitől.

A szociálpszichológiai kísérletek visszatérő eredménye, hogy a rivális csoport tagjait kevesebb másodlagos szociális érzellemmel ruházzuk fel, mint a saját csoportunk tagjait. Hajlunk arra, hogy a külső csoportok tagjainak primer érzelmeket tulajdonítsunk. Ezt a jelenséget nevezik infrahumanizációnak (Leyens és mtai, 2000). Az elsődleges, másodlagos és kollektív érzelmekre, valamint ezeknek az érzelmeknek a szereplői csoportokhoz történő hozzárendelésére kidolgozott érzelem-modullal (Fülöp és László, 2006) kapott eredmények azt jelezték mind a történelemkönyvek, mind a naiv történelmi elbeszélések esetében, hogy a magyar történelmi tapasztalatok a negatív primer érzelmek mentén szerveződnek: a magyar történelem érzelmi reprezentációjának magvát az olyan érzelmek alkotják, mint a félelem, a szenvedés, a fájdalom és a harag. A negatív érzelmek még pozitív események, mint például a forradalmak esetében is dominálnak, miközben ezeknél az eseményeknél a remény és a lelkesedés érzelmei társulnak hozzájuk. A félelem–remény–lelkesedés érzelmetriász más, a

csoportközi érzelmeket kísérleti elrendezésben vizsgáló kutatásunkban is megjelent (Fülöp és László, 2008). A fenti érzelmi mintázat teljes mértékben összecseng Bibó (1986) elemzésével a magyar történelmi pálya és a „magyar hisztéria” összefüggéséről.

Hasonlóképpen, az utóbbi évek szociálpszichológiai kutatásai (pl. Kashima, 2004.) rávilágítottak, hogy a pozitív identitás szempontjából lényeges, hogy a jelentős pozitív történelmi eseményekben a saját csoportot mint cselekvőképes ágens tudjuk megélni. A kényszer esetleges magas szintje ennek nem mond ellent. Sőt, az erős elnyomással szemben vagy kényszerhelyzetben tanúsított ellenállás és eltökéltség emeli a hatékonyság, az ágens és a kontroll érzését. Ebből a szempontból mind a történelemkönyvekkel, mind a történelmi elbeszélésekkel kapott eredmények összhangban vannak az elvárásokkal, vagyis a pozitív történelmi eseményekben erőteljes magyar ágens jelenik meg (Szalai és László, 2008). A cselekvési szándékokkal kapcsolatban elemeztük a cselekvési lehetőségek szövegbeli megjelenését is. A magyar identitás-konstrukció szempontjából lényegesnek tűnik, hogy ezek a lehetőségek elsősorban nem mérlegelhető cselekvési alternatívákként jelennek meg, hanem nagyrészt a cselekvések kapcsán remélt jövőbeni lehetőségekre vonatkoznak. Ebben az eredményben ismét csak a Bibó által kárhóztatott „magyar illuzionizmus” köszön vissza.

Összefoglalás

Az alábbi összefoglaló táblázat segítségével néhány ponton hangsúlyozni szeretném a tudományos narratív pszichológia és a narratívumokkal foglalkozó más pszichológiai irányzatok közötti jellemző különbségeket. Mindenekelőtt azt kell hangsúlyoznom, hogy a tudományos narratív pszichológia kizárólag én-elbeszélésekkel, illetve egy csoport múltjára, jelenére vagy jövőjére vonatkozó történetekkel foglalkozik. A történetek nyelvi-kompozíciós tulajdonságaihoz rendeli hozzá az én- vagy a csoportidentitás pszichológiai kategóriáit. Az előzetesen meghatározott és bemért nyelvi alakzatokat nyelvtechnológiai eszközökkel azonosítja, és az eredményekkel statisztikai elemzést végez. A pszichológiai jelentés empirikus vizsgálata révén próbál hidat képezni a pszichológia tudományos és hermeneutikai irányzatai között.

1. táblázat. A tudományos narratív pszichológia viszonya az elbeszélés más kutatási paradigmáihoz

Kognitív történet kutatás	Személyiség központú történet kutatás	Pszichometriai történet kutatás	Hermeneutikai narratív pszichológia	Tudományos narratív pszichológia
Történetek mint információ hordozók	Történetek mint a személyiség struktúra hordozói	A nyelv-használat pszichológiai korrelátumai	Pszichológiai jelentés szociális, kulturális és textuális összefüggésben	Az egyéni- és csoport élmények reprezentációs formái
Az elbeszélő szerkezetek szerepe a megértésben és az emlékezetben	Az elbeszélő szerkezet nem, vagy kizárólag a tartalmi komplexitás szempontjából játszik szerepet	Az elbeszélő szerkezet kívül esik a kutatás érdeklődésén	Az elbeszélő szerkezet esettanulmány szerű vizsgálata	A történetek szerkezeti tulajdonságai pszichológiai állapotokat és identitás minőségeket tükröznek
Kvantitatív módszerek	Kvalitatív-kvantitatív módszerek	Kvantitatív módszerek	Kvalitatív módszerek	Kvantitatív módszerek
Nyelvtechnológia alkalmazása a történet szervezés vizsgálatára és a történetmegértés szimulálására	Nincs nyelvtechnológiai alkalmazás. Számítógépes technikát a pszichológiai tartalmak gyakorisági elemzésében használják	Nyelvtechnológia alkalmazása a szógyakoriság mérésére	Nincs mérés	Nyelvtechnológia alkalmazása pszichológiai jelentéssel rendelkező elbeszélő struktúrák és mintázatok mérésére

Irodalom

Bahtyin, M. M. (1976): *A szó esztétikája*. Budapest, Gondolat.

Bal, M. (1985): *Narratology: Introduction to the Theory of Narrative*. Toronto: University of Toronto Press.

Barthes, R. (1977): *Image, music, text*. New York.

- Bibó, I. (1986): A Kelet-európai kisállamok nyomorúsága. In: *Válogatott tanulmányok*. Budapest, Magvető Könyvkiadó, 185–266.
- Bigazzi, S., Nencini, A. (2008): How evolutions construct identities: the psycholinguistic model of evolution. In: Vincze O., Bigazzi S. (szerk.): *Élmény, történet: A történetek élménye*. Pszichológiai Horizont 4. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 91-105.
- Black, J., Galambos, J., Read, S. (1988): Történetek megértése és a társas helyzetek. In: László J. (szerk.): *Válogatás a szociális megismerés szakirodalmából 1*. Budapest. Tankönyvkiadó, 241–292.
- Bobrow, D., Collins, A. (eds.) (1974): *Representation and understanding: Studies in cognitive science*. New York. Academic, 273–309.
- Brewer, W. F., Lichtenstein, E. H. (1981): Event schemas, story schemas and story grammars. In: Long, J., Baddeley, A. (szerk.): *Attention and Performance IX*. Hillsdale, N. J., Elbaum, 363–379.
- Bruner, J. (1986): *Actual Minds, Possible Worlds*. Cambridge, Harvard University Press.
- Bruner, J. (1986/2005): *Valóságos elmék, lehetséges világok*. Budapest, Új Mandátum.
- Bruner, J. (1996): *The Culture of Education*. Cambridge, Mass, Harvard University Press.
- Bruner, J. (2001): A gondolkodás két formája. In: László J., Thomka B. (szerk.): *Narratív pszichológia. Narratívák 5*. Budapest, Kijárat Kiadó, 15–27.
- Bruner, J., Lucariello, J. (2001): A világ narratív újratemtése a monológban. In: László J., Thomka B. (szerk.): *Narratív Pszichológia. Narratívák 5*. Budapest, Kijárat Kiadó, 131–156.
- Bruner, J. (1987): Life as narrative. *Social Research*, 54, 11–32.
- Bruner, J. (1990): *Acts of Meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Ehmann B. (2002): *A szöveg mélyén. Pszichológiai tartalomelemzés*. Budapest, Új Mandátum.

Narratív pszichológia

- Ehmann B. (2004): Tartalomelemzési módszerek a szubjektív időélmény vizsgálatára laikus beszélők szövegeiben. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 3, 345-362.
- Erikson, H. H. (1959): Identity and the life cycle: Selected papers. *Psychological Issues*, 1, (1), 5–165.
- Faragó K. (2001): *Térirányok, távolságok: Térdinamizmus a regényben*. Újvidék, Fórum Könyvkiadó.
- Ferenczhalmy R., László J. (2006): Az intencionalitás modul kidolgozása NooJ tartalomelemző programmal. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia, 2006. december 7-8, Szeged*, 285–295.
- Flick, U. (1995): Social Representation. In: Smith, J. A., Harré, R., Van Langhove, L. (szerk.): *Rethinking Psychology*. London: Sage, 70–96.
- Fülöp É., László J. (2006): Az elbeszélések érzelmi aspektusának vizsgálata tartalomelemző program segítségével. In: *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia Szeged, december 7-8*. 296–304.
- Fülöp, É., László J. (2008): A csoportközi viszonyok történeti dimenziójának hatása a csoportközi érzelmekre. *A Magyar Pszichológiai Társaság XVIII. Országos Tudományos Nagygyűlése, Nyíregyháza, május 22-24*.
- Gottschalk, L. A., Gleser, G. C. (1969): *The measurement of psychological states through the content analysis of verbal behavior*. Berkeley, Los Angeles, London, University of California Press.
- Hardy, B. (1968): Towards a poetics of fiction: An approach through narrative. *Novel*, 2, 5–14.
- Hargitai, R. (2004): A narratív pszichológia hozzájárulása Szondi Lipót sorsanalíziséhez *Magyar Pszichológiai Szemle*, 3, 455–466.
- Hayek, F. A. (1967): *Studies in philosophy, politics and economics*. London: Routledge and Kegan Paul.

- Hoshmand, L. T. (2005): Narratology, cultural psychology, and counselling research. *Journal of Counseling Psychology*, 52, 2, 178–186.
- Kashima, Y. (2004): Culture, communication, and entitativity: A social psychological investigation of social reality. In: V. Yzerbit, C. M. Judd, and O. Cornelle (eds.): *The psychology of group perception: Perceived variability, entitativity and essentialism*. Philadelphia, Psychology Press, 257–273.
- Labov, W., Waletzky, J. (1967): Narrative Analysis: Oral Version of Personal Experience. In: Helm, J. (szerk.): *Essays on the Verbal and Visual Arts*. Seattle, American Ethnological Society. 12–44.
- László J. (2005): *A történetek tudománya: Bevezetés a narratív pszichológiába*. Pszichológiai Horizont; Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó.
- László, J. (2008): *The Science of Stories*. London: Routledge.
- László J., Ehmann B., Péley B., Pólya T. (2000): A narratív pszichológiai tartalomelemzés: elméleti alapvetés és első eredmények. *Pszichológia*, 4, 367–390.
- László, J., Ehmann, B., Péley, B., Pólya, T. (2002): Narrative psychology and narrative psychological content analysis. In: László, J., Stainton Rogers, W. (eds.): *Narrative Approaches in Social Psychology*. Budapest, New Mandate, 9–25.
- Leyens, J. Ph., Paladino, M. P., Rodriguez, R. T., Vaes, J., Demoulin, S., Rodriguez, A. P., Gaunt, R. (2000): The emotional side of prejudice: The attribution of secondary emotions to ingroups and outgroups. *Personality and Social Psychology Review*, 4, 186–197.
- Mandler, G. (1984): *Mind and Body: Psychology of Emotion and Stress*. WW Norton.
- Martindale, C., West, A. N. (2002): Quantitative hermeneutics. In: M. Louwers, W. van Peer (eds.): *Thematics. Interdisciplinary studies*. Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, 377–395.

- McAdams, D. P. (1985): *Power, intimacy, and the life story: Personological inquiries into identity*. New York, Guilford Press.
- McAdams, D. P. (2001): A történet jelentése az irodalomban és az életben. In: László J., Thomka B. (szerk.): *Narratív Pszichológia. Narratívák 5*. Budapest, Kijárat Kiadó, 157–175.
- McClelland, D. C., Atkinson, J. W., Clark, R. A., Lowell, E. L. (1953): *The achievement motive*. New York, Appleton-Century-Crofts.
- Holsti, O. R. (1968): Content analysis. In: Lindzey, G., Aronson, E. (eds.): *Handbook of social psychology*. Reading, Mass., Addison-Wesley, 596–693.
- Mérei F. (1984): *Lélektani Napló I. Az utaláslélektana*. Budapest, Művelődéskutató Intézet.
- Péley B. (2002): *Rítus és történet. Beavatás és kábítószeres létezőmód*. Budapest, Új Mandátum.
- Péley, B. (2008): A pszichoterápiák hatékonyságának vizsgálata. In: Vincze O., Bigazzi S. (szerk.): *Élmény, történet: A történetek élménye*. Pszichológiai Horizont 4., Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 152–168.
- Pennebaker, J. W. (1993): Putting stress into words: Health, linguistics and therapeutic implications. *Behavior Re. Ther.*, 31, 6, 539–548.
- Pennebaker, J. W. (1997): Writing about emotional experiences as a therapeutic process. *Psychological Science*, 8, (3), 162–166.
- Pennebaker, J. W. (2001): A stressz szavakba öntése: egészségi, nyelvészeti és terápiás implikációk. In: László J., Thomka B. (szerk.): *Narratív pszichológia. Narratívák 5*. Budapest, Kijárat, 189–205.
- Pennebaker, J. W., Seagal, J. (1999): Forming a story: The health benefits of narrative. *Journal of Clinical Psychology*, 55, 1243-1254.
- Pennebaker, J. W., Francis, M. E., Booth, R. J. (2001): *Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC): LIWC*. NJ, Erlbaum, Mahway.

- Pléh Cs. (1996): A narratívumok mint a pszichológiai koherenciateremtés eszközei. *Holmi*, 8, 2, 265–282.
- Pohárnok, M. (2004): A térben való mozgás narratív dimenziójának vizsgálata borderline és depressziós betegek élettörténeti epizódjaiban. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 3, 441–454.
- Pólya, T. (2004): A narratív perspektíva hatása az elbeszélő személy észlelésére. In: Erős F. (szerk.): *Az elbeszélés az élmények kulturális és klinikai elemzésében*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 89–107.
- Pólya T. (2007): *Identitás az elbeszélésben (Szöveg és lélek 10.)* Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó.
- Pólya T. (2008): A narratív értékelés hatása a szubjektív élmény észlelt minőségére. In: Vincze O., Bigazzi S. (szerk.): *Élmény, történet: A történetek élménye*. Pszichológiai Horizont 4. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 106–120.
- Pólya, T., László, J., Forgas, J. P., (2005) Making sense of life stories: The role of narrative perspective in communicating hidden information about social identity and personality. *European Journal of Social Psychology*, 35, 785–796.
- Propp, V. (1999): *A mese morfológiája*. Budapest, Osisris.
- Ricoeur, P. (1984–1987): *Time and narrative. Vol. I–III*. Chicago, University of Chicago Press.
- Rumelhart, D. A. (1975): Notes on a schema for stories. In: Bobrow, D. G., Collins, A. (eds.): *Representation and understanding. Studies in cognitive science*. New York, Academic Press, 211–236.
- Sarbin, T. R. (ed.) (1986): *Narrative psychology. The storied nature of human existence*. New York, Praeger.
- Sarbin, T. R. (2001): Az elbeszélés mint a lélektan tő-metaforája. In: László J., Thomka B. (szerk.): *Narratív Pszichológia. Narratívák 5*. Budapest, Kijárat Kiadó, 59–76.
- Schafer, R. (1980): Narration in the psychoanalytic dialogue. *Critical Inquiry*, 7, 29–53.

- Sklovszkij, V. (1917/1965): Art as technique. In: Lemon, L. T., Reis, M. J. (eds.): *Russian formalist criticism*. Lincoln/Nebraska: University of Nebraska Press. 5–24.
- Snow, C. P. (1993): *The two cultures*. Cambridge University Press, New York.
- Spence, D. P. (1981/2001): Az elbeszélő hagyomány. In: László J., Thomka B. (szerk.): *Narratív Pszichológia. Narratívák 5*. Budapest, Kijarat Kiadó, 121–130.
- Stephenson, G. M., László, J., Ehmann, B., Lefever, R. M. H., Lefever, R. (1997): Diaries of Significant Events: Socio-linguistic Correlates of Therapeutic Outcomes in Patients with Addiction Problems. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 7, 389–411.
- Sternberg, M. (1978): *Expositional Modes and Ordering in Fiction*. Baltimore, Johns Hopkins University Press.
- Stone, P. J., Dunphy, D. C., Smith, M. S., Ogilvie, D. M. (1966): *The general inquirer: A computer approach to content analysis*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Szalai K., László J. (2006): Az aktivitás-passzivitás modul kidolgozása NOOJ tartalomelemző programmal. In: *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia* Szeged, december 7-8. 330–338.
- Szalai Katalin, László János (2008): Az aktív és passzív igék gyakorisága történelmi narratívumokban. Történelemkönyvek szövegeinek narratív pszichológiai vizsgálata NooJ programmal. A Magyar Pszichológiai Társaság XVIII. Országos Tudományos Nagygyűlése, *Nyíregyháza*, 2008. május 22-24.
- Thorndyke, P. W. (1977): Text and context: explorations in the semantics and pragmatics of discourse. *Journal of Pragmatics* 1, 211–232.
- Todorov, T. (1977): *The poetics of prose*. Ithaca, Cornell University Press.
- Uspenszkij, B. (1984): *A kompozíció poétikája*. Budapest, Európa.
- Vincze O. (2007): Mentális kifejezések jelentősége a perspektíva-felvételben a csoportidentitás tükrében. *V. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*. Szeged, december 7-8. 250–258.

János László

NARRATIVE PSYCHOLOGY

The paper reviews the major streams in psychology such as cognitive studies of narratives, personality-oriented narrative psychology, psychometric studies with narratives, and hermeneutic narrative psychology, which deal with narratives from different perspectives.

It relates a novel approach called *scientific narrative psychology* to the previously established narrative studies. It presents the major assumptions and achievements of scientific narrative psychology. It points out that scientific narrative psychology deals only with self-narratives and group narratives, which deal with the past, present, or future of a person or a group. It unravels correspondences between psychological categories of individual and group identity and linguistic–compositional qualities of stories. It defines and empirically tests the psychological content of the linguistic patterns. It develops computer algorithms to identify these patterns in stories. Results obtained by the computer programs can be statistically processed and analyzed.

Keywords: narratives, narrative composition, scientific methodology, computer algorithms, identity

A NARRATÍV PERSPEKTÍVA SZEREPE A TÖRTÉNELEMKÖNYVEKBEN

VINCZE ORSOLYA¹ - LÁSZLÓ JÁNOS^{1,2}

¹Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Intézet
E-mail: orsolyavincze@hotmail.com

²MTA Pszichológia Kutatóintézet
E-mail: laszlo@mtapi.hu

Kulcsszavak: narratív perspektíva, csoportidentitás, történelem

Szavak száma: 7 138

A tanulmány megírását az OTKA T 49413 és az NKFP 6-00074/2005 számú pályázata támogatta.

A csoporttörténetek a csoportidentitás hordozói és közvetítői egyszerre. Ezek az elbeszélések, a történések tényszerű leírásán túlmenően, az eseményeket sajátos narratív perspektívában ábrázolják. Az elbeszélésben megjelenő szereplők tudattartalmainak megjelenítése a csoportidentitás közvetítésének finom narratív eszközei. Kutatásunkban a narratív perspektíva identitáskonstrukciós és identitásközvetítő szerepét vizsgáltuk középiskolai történelemtankönyvekben. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a belső perspektíva nyelvi markerei (kognitív és érzelmi igék) milyen arányú eloszlást mutatnak az egyes nemzeti csoportok és alcsoportok között – különböző történelmi események esetében. Két történelmi esemény (önkényuralom, Trianon) elemzését végeztük el 1900 és 2006 között publikált középiskolai történelemkönyvek ide vonatkozó részein. A belső perspektíva ábrázolását az önkényuralom tekintetében a történelemtudományban ismert történelmi kánonok, a Trianon esetében az eseményről keringő mítoszok szempontjából is megvizsgáltuk.

A TÖRTÉNELEMI ELBESZÉLÉS JELENTŐSÉGE A SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI KUTATÁSOKBAN

A szociálpszichológia és a történettudomány néhány elszigetelt próbálkozástól eltekintve (például GERGEN, 1973; MORAWSKI, 1984; HUNYADY, KISS, 2001, vagy a történettudomány oldaláról az olyan társadalomlélektani ihletettségu munkák, mint BIBÓ ISTVÁN, 1986 vagy SZÚCS JENŐ, 1973 írásai) a legutóbbi időkig csekély affinitást mutatott egymás iránt. A huszadik század utolsó évtizedeiben mind a szociálpszichológia - elsősorban az európai szociálpszichológia - mind a történettudomány területén jelentős változások következtek be. Egyrészt a szociálpszichológiában mind markánsabban érvényesül a törekvés, amely a társadalmi-történeti kontextus bevonását hangsúlyozza a szociálpszichológiai jelenségek empirikus kutatásban. Ezek a kutatások a történelmi reprezentációk kialakulásának feltételeit, e reprezentációk jellemzőit és a csoportközi viszonyokra gyakorolt következményeiket teszik vizsgálat tárgyává. (HILTON, ERB, 1996; LIU, HILTON, 2005; LIU, WILSON és munkatársai, 1999; LIU, LÁSZLÓ, 2007; SCHUMAN, RIEGER, 1992). Másrészt a narratív megközelítés fokozódó térnyerése a pszichológiában, amely a személyes és szociális identitás szerveződését és pszichológiai minőségeit az élettörténeti, illetve csoporttörténeti elbeszélés sajátosságaiból vezeti le, (MCADAMS, 2001; SARBIN, 2001, BRUNER, 2005) illeszkedik a történelem narratív felfogásához (WHITE, 1997, HULL, 1975, CARR, 1999, GYÁNI, 2000). WHITE a történelem narratív természetét illetően a következőképpen érvel: „[...] a történész elsősorban történetmondó, és a történeti érzék abban az emberi képességben nyilvánul meg, hogy egy rakásnyi „tényből”, amelyek feldolgozatlan állapotukban teljesen érthetetlenek, érthető történetet tudunk kialakítani.”(1997, 73). Az alkotás módját illetően WHITE (1997, 74) hozzáteszi, hogy a történészek a történetek bizonyos részeit „[...] háttérbe szorítják vagy alárendelik, más részüket kiemelik, karaktert adnak neki, motívumokat ismételnak, válogatják a hangszínt és a szempontokat, eltérő leíró stratégiát alkalmaznak [...]”. A történeti elbeszélés ilyenformán olyan szociális konstrukciónak tekinthető, amely „az elbeszélést, mint önálló törvényekkel rendelkező megismerési (kognitív) eszközt alkalmazza” (LÁSZLÓ, 2003, 3). Az elbeszélés tehát egyszerre tekinthető univerzálisan érvényes kognitív működésmódnak és egyben e gondolkodási mód eredményeképpen létrejövő tudásformának (PLÉH, 2001).

Egy nemzet történetének elbeszélése, nem pusztán beszámol az eseményekről, hanem identitást is konstruál abban az értelemben, hogy meghatározza, kik vagyunk és honnan jöttünk, hogyan reagálunk különböző helyzetekre, mi a viszonyunk más csoportokhoz, stb. Következésképpen a történelem reprezentációjának narratív pszichológiai megközelítése azt hangsúlyozza, hogy a történelemről szóló történetek alkalmasak a nemzeti identitás szociálpszichológiai tanulmányozására. Korábbi kutatásainkban történelem tankönyvek elbeszélő nyelvi eszközeinek vizsgálatával rámutattunk arra, hogy a magyar történelem tankönyvek hajlanak a történelem megszemélyesítésére és átélhetővé tételére - amelyet a mentális állapotok gyakori megjelenései implikál - ezáltal elősegítve a magyar nemzeti identitás átvételét és erősítését (TÓTH, VINCZE, LÁSZLÓ, 2007). Más elemzésekből az is kiderül, hogy a magyar történelem tankönyvek a saját nemzeti csoportnak azt az érzelmi mintázatot tulajdonítják -félelem-remény-lelkesezés-csalódás-, amit BIBÓ (1986) intuitív módon magyar hisztériaként jellemzett (FÜLÖP, LÁSZLÓ, 2008), illetve a saját csoportot a negatív történelmi eseményekben kevés ágenciával jellemzik (SZALAI, LÁSZLÓ, 2008). Jelen vizsgálatunkban 1990-től napjainkig megjelent magyar történelem tankönyveknek a negyvennyolcas szabadságharc leverését követő önkényuralommal, illetve a Trianoni békeszerződéssel foglalkozó fejezeteiben az elbeszélő perspektíva változásait követtük nyomon. Az eredményeket a kollektív emlékezet, az identitásképzés és az identitás közvetítés szociálpszichológiai kutatási tapasztalatai alapján értelmeztük.

A NARRATÍV PSZICHOLÓGIAI PERSPEKTÍVA

Az elbeszélés kompozíciós elemei számos pszichológiailag jelentésteli tartalommal ruházhatók fel (LÁSZLÓ, 2005). Ilyen például az intrapszichés folyamatok és az elbeszélés idői szervezése közti összefüggés (STEPHENSON, LÁSZLÓ és munkatársai, 1997), a szövegben megjelenő szereplői funkciók és a személyiségfejlődés kapcsolata (PÉLEY, 2002; EHMANN, 2004, HARGITAI, 2008), vagy az elbeszélői perspektíva és a szelf-reflexivitás összefüggései (PÓLYA, 2007).

Habár a narratológiában a perspektívának számos eszköze létezik, leggyakrabban a fokalizációval, azaz a belső állapotok nyelvi megjelenítésével azonosítják (KEEN, 2007), és a szereplővel való identifikáción keresztül az empátia összefüggésében vizsgálják. Az irodalomtudomány idevonatkozó vizsgálatainak eredményei rámutattak arra, hogy a szereplő pszichológiai perspektívájának, azaz mentális állapotainak megjelenítése lényeges szerepet játszik a pozitív érzelmi reakció kialakításában (GENETTE, 1980; VAN PEER, MATT, 1996, 2001; MIALL, 1988).

A narratológia eme megállapítása tükröződik azokban a szociálpszichológiai kutatásokban, amelyek az érzelmi empátiát és az elaborációt a perspektíva két fő funkciójaként azonosítják. A kutatások egyik irányvonala, amely a perspektíva fogalmát szorososan összekapcsolja az empátia jelenségével, a 90-es évek elejéig külön kezelte az empátia érzelmi és kognitív aspektusát. Az empátia érzelmi felfogását képviselő elgondolások az empátiát általában úgy tekintették, mint az interakciós helyzetben a partner élményeire, tapasztalataira adott érzelmi választ, vagy mint a partner érzelmi állapotaiban való osztozást (STOTLAND, 1969; BATSON, COKE, 1981; BARNETT, 1987; EISENBERG, 1989). Az empátia kognitív felfogásának képviselői ezzel szemben a perspektíva-felvétel folyamatának következményeként a partner tapasztalatainak megértést hangsúlyozták, és az empátiát úgy határozták meg, mint ami lehetővé teszi a partner érzelmeinek a megértését, perceptuális síkon a partner belső tapasztalatainak a pontos észlelését (BACHELOR, 1988; WISPÉ, 1986; ICKES, 1997). Újabban előtérbe került a kétfajta empátia egyetlen jelenséggé való értelmezése (DAVIS, 1996; HOFFMAN, 1984), amelyben az empátia kognitív és érzelmi aspektusai, mint szekvenciálisan kapcsolódó epizódok, egyszerre jelenítik meg a perspektíva-felvételt, mint folyamatot, és az annak következményeként előálló érzelmi választ – mint kimenetelt.

A másik irányvonal a perspektíva szerepét a cselekvésmagyarázatok vonatkozásában vizsgálja. A kiindulópontként kezelt cselekvő-megfigyelő torzítás (JONES, NISBETT, 1971), azaz a nézőpont okozta torzításokkal kapcsolatos megfigyelések arra mutattak rá, hogy a cselekvő személy nézőpontjának felvétele a megfigyelőt kimoszítja az egocentrikus látásmódjából, ezáltal a megértés szintjén igazodik a cselekvőhöz (REGAN, TOTTEN, 1975; DAVIS, CONKLIN és munkatársai, 1996). A perspektíva-felvétel következtében a megfigyelő nem csupán a megfigyelt viselkedéshez könnyen illeszthető diszpozíciókat veszi figyelembe, hanem a cselekvő mentális állapotára, gondolataira, érzelmeire is kiterjeszti figyelmét ([BATSON, EARLY, SALVARINI, 1997; DAVIS, CONKLIN és munkatársai, 1996](#)). A perspektíva-felvétel jelentőségét az interperszonális helyzetek vizsgálata mellett csoportközi kontextusban is bizonyították. Számos kutatás rámutatott arra, hogy a perspektíva-felvétel csökkenti a sztereotípiát, az előítéleteket és a társas agressziót, ezáltal fokozza a társas kötődést és növeli pszichológiai közelség érzését (CIALDINI, BROWN és munkatársai, 1997; STEPHAN, FINLAY, 1999; FINLAY, STEPHAN, 2000; GALINSKY, KU, 2004).

A belső narratív perspektíva erőssége abban nyilvánul meg, hogy a mentális állapotok explicit nyelvi kifejezésein keresztül egyszerre valósítja meg a perspektíva-felvételt, ezáltal elősegítve a helyzet feldolgozását, valamint kész érzelmi mintázatokat szolgáltat, amelyek

lehetővé teszik, és egyben szabályozzák a *résztevő affektív válaszok* megjelenését (GERRIG, 1993). A belső narratív perspektíva az olvasót a történet „tudatosságának” tartományába helyezi azáltal, hogy betekintést enged a szereplő gondolataiba, érzelmi világába (BRUNER, 2005). A szubjektívizációnak is nevezett eljárás révén, a szövegben megjelenő valóságot az író a szereplő tudatán keresztül láttatja. Így a befogadó kész bizonyosságok helyett emberi lehetőségekkel találkozik, amelyek a szereplő tudatán keresztül lehorgonyozódnak.

A csoporttörténetek szempontjából a szereplők mentális állapotainak nyelvi kifejezései szerepet játszanak a csoportdinamika és a csoportközi viszonyok minőségének megjelenítésében. Míg a kognitív állapotok, a szereplők hiedelmei, vélekedései, vágyai elősegítik a szereplő nézőpontjának felvételét, ezáltal hozzájárulva az esemény megértéséhez, az érzelmi állapotok kifejezései az esemény érzelmi minőségének szabályozását implikálják.

A NARRATÍV PSZICHOLÓGIAI TARTALOMELEMZÉS AUTOMATIZÁLT ELJÁRÁSA

A narratív pszichológiai tartalomelemzésre épülő kutatások fontos feltétele olyan automatizált tartalomelemző programok kifejlesztése, amelyek hatékonyan képesek nagyobb terjedelmű szövegbázisokban a pszichológiai tartalmakat hordozó nyelvi mintázatokat beazonosítani. A Nooj nyelvi fejlesztő környezetében (SILBERSTEIN, 2005) - amely alapvetően egy nyelvi elemző program, ugyanakkor nagy felhasználói szabadságot biztosít más, nem nyelvészeti alkalmazások számára is – olyan narratív pszichológiai algoritmusokat dolgoztunk ki, amelyek a szöveg nyelvi mintázataihoz releváns pszichológiai tartalmakat rendel, meghatározott szintaktikai szabályok – lokális nyelvtanok – alapján. A narratív pszichológiai tartalomelemzés technikai előnye, hogy az elemzés kvalitatív kódjait a vizsgált változó értékeiként kezeli, amelyek mint kvantitatív adatok statisztikailag feldolgozhatók.

A perspektíva pszichológiai elemeinek (kognitív ill. érzelmi állapotok) nyelvi kifejezései olyan narratív eszközök, amelyek révén betekintést kapunk a szereplők tudatába. Automatikus kódolásukra kifejlesztett, angol nyelvű szövegekre alkalmazott algoritmus ugyan már létezik (Linguistic Inquiry and Word Count (PENNEBAKER, 2001), azonban alszótára csak kognitív elemeket tartalmaz és csak a szavak szintjén keres. Saját megközelítésünk valamennyi mentális folyamatot és állapotot leíró kifejezésre kiterjed, az igék mellett bevonja a főneveket, a mellékneveket is. Ez a megközelítés nem csupán szavak szintjét, hanem a mondat szintjét is figyelembe veszi.

Az érzelem és kognitív kifejezések szintaktikai algoritmusainak kialakítása a Magyar Nyelvtudományi Intézet Korpusznyelvészeti Osztálya által rendelkezésünkre bocsátott 10000 leggyakoribb igei, 40000 főnévi és 15000 melléknévi lista alapján történt. Az érzelmi szótár esetében a szavak pszichológiai kategorizációját a Magyar Értelmező Kéziszótár felhasználásának segítségével két független bíráló ellenőrizte. A kifejezések csoportosítása a valencia, a minőség, a komplexitás és a pszichológiai távolság mentén történt (részletesebben lásd FÜLÖP, LÁSZLÓ, 2006). Jelen kutatásunkban azonban kizárólag a valencia alapján vizsgáltuk az érzelmi kifejezések előfordulását. A kognitív modul esetében azok a kifejezések kerültek a szintaktikai algoritmusok alapját képező szótárakba, amelyek episztemológiai vagy perceptuális cselekvést jelölnek. A kódolást hét független bíráló ellenőrizte.

VIZSGÁLAT

Módszer

Jelen kutatásunkban a narratív belső perspektíva identitáskonstrukciós és identitásközvetítő szerepét vizsgáltuk középiskolai történelemtankönyvekben. Vizsgálatunkban arra voltunk kíváncsiak, hogy a belső perspektíva nyelvi markerei (kognitív és érzelmi igék) milyen arányú eloszlást mutatnak az egyes nemzeti csoportok között – különböző történelmi események esetében, tágabb történelmi kontextusban. Ennek megfelelően két történelmi esemény (önkényuralom és Trianon) elemzését végeztük el, 1900 és 2006 között publikált középiskolai történelemkönyvek¹ ide vonatkozó részein. A homogén történetírói stílusok kiküszöbölése végett az események szövegeit úgy állítottuk össze, hogy ugyanazon eseményen belül ne forduljon elő két történet azonos szerzőtől.

Miután a tankönyveket a megjelenés dátuma alapján évtizedekre bontottuk, minden évtizedből legfeljebb öt² különböző szerzőtől származó tankönyvet elemeztünk a Nooj nyelvi fejlesztő környezetben kidolgozott perspektíva modul (PÓLYA, FERENCZHALMY, FÜLÖP, VINCZE, 2007), valamint az Atlas-ti tartalomelemző program segítségével. A Nooj nyelvi fejlesztő környezetében végzett elemzés találatait szövegkörnyezetükkel együtt az Atlas-ti tartalomelemző szoftver segítségével további kódolás alá vetettük. A manuális elemzés során azonosítottuk a kognitív és az érzelmi cselekvések alanyait, amelyeket az adott történelmi esemény releváns csoportjai képeztek. Ezek közül a saját csoportot mindenkor a magyar nemzeti csoport képezte, míg a külső csoport meghatározása eseménytől függően változott. A tankönyvek évtizedes bontását és vizsgálatát az indokolja, hogy az események kollektív emlékezeti feldolgozását és elaborálását, valamint az identitáskonstrukció változásait nyomon tudjuk követni.

Alkalmazott statisztika

Az adatok feldolgozására általánosított lineáris modellt alkalmaztunk (SPSS 15), amely az általános lineáris modell és a regressziós modellek egy generalizált formája. Alapvetően egy illeszkedésvizsgálatról van szó, amelyben a kutató hipotéziseinek megfelelően felállított modell vizsgálatát végzi el a program – a függő változóban szereplő értékek átlagának kapcsolati formái alapján valószínűségi becslést végez. A tartalomelemzéses eljárásokban való alkalmazásának relevanciáját mutatja, hogy a) képes kategoriális adatokat kezelni és a chi-négyzet eljárásnál lényegesen érzékenyebb és ennek megfelelően pontosabb statisztikai eredményeket ad b) megengedi a függő változó nem normál eloszlását és annak számos kapcsolati működését is lehetővé teszi c) offset változóként képes kezelni az elemzett szöveg szószámát, így ellensúlyozva az adatok szószámtól függő túlzottan eltérő mértékét. A vizsgálatok adatainak esetében Poisson eloszlást alkalmaztunk, a függő változó természetes logaritmusú kapcsolati funkciója mellett. Az adatok feldolgozásában minden alkalommal figyelembe vettük az esetek szóródásának túlzott mértékét (overdispersion).

Feltételeztük, hogy a mentális állapotok eloszlása a nemzeti csoportok és az évtizedek függvényében is változik. Ennek megfelelően a modellünkben a mentális állapotok eloszlását minden esetben két prediktív változó - az évtized és a csoport - függvényében vizsgáltuk.

¹ A tankönyveket az Országos Széchenyi Könyvtár, valamint az Országos Pedagógiai Könyvtár állományából vallogattuk. A történelemkönyvek releváns fejezeteit digitalizáltuk, majd az Abbay szövegfelismerő program segítségével word formátumba konvertáltuk – ami lehetővé tette a további számítógépes tartalomelemzést.

² Fontosnak tarjuk megjegyezni, hogy vizsgálatunkban léteznek olyan évtizedek, ahol csupán egy szöveggel dolgoztunk. Ennek legfőképp az az oka, hogy a könyvtár állománya nem rendelkezett több –a téma, és az időszak szempontjából releváns - középiskolai tankönyvvel. Lévé, hogy az alkalmazott statisztikai modell átlag-összehasonlítást végez, az egyelemű minták esetében megkettőztük az adott történelemkönyv adatait, hogy eredményeket nyerjünk – kizárólag – az adott időszak csoportközi összehasonlításra vonatkozóan. Szeretnénk felhívni az olvasó figyelmét arra, hogy ez az eljárás nem torzítja az eredményeket

ÖNKÉNYURALOM

Az Önkényuralom szövegrészek elemzésében N=38 történelemkönyv idevonatkozó részét vizsgáltuk két nemzeti csoport (magyar és osztrák) mentális állapotainak eloszlása tekintetében. A tankönyvek közül az 1960-as és 70-es évek szövegeinek adatait a statisztikai elemzés végett megkettőztük, így N=80 esetet vizsgáltunk.

Eredmények

A eredmények összességében azt mutatják, hogy a modellünkben alkalmazott független változók (évtized és csoport) fő és interakciós hatása is szignifikáns ($LR^2=154,421$ $df=21$ $p<0,001$). Azaz a csoporthoz tartozás (Wald $\chi^2=31,017$ $df=1$ $p<0,001$) és az évtizedek (Wald $\chi^2=47,022$ $df=10$ $p<0,001$) - mint különálló fő hatások -, valamint együttes interakciójuk is befolyásolja a mentális állapotok gyakorisági eloszlását (Wald $\chi^2=81,340$ $df=21$ $p<0,001$). Az egyes évtizedek átlagkülönbségeit tekintve az eredmények azt mutatják, hogy a mentális állapotok gyakoriságának maximuma a Monarchia fennállásának idején, valamint az 1920-as évtizedben tapasztalható - a mentális nyelvi kifejezések gyakorisága ebben az időszakban (1900-1920) nem mutat szignifikáns különbséget az évtizedek között. Az 1930-1940 években egy jelentősebb esés következik be (1920-1930 MD=0,4 $p<0,05$; 1940-1950 MD=0,418 $p<0,05$), amelyet az 50-es években a mentális állapotok gyakoriságának mélypontja követ (1950-1960 MD=-0,475 $p<0,05$). Végül a 60-as években történt drasztikus emelkedés ellenére a század végéig csökkenő tendenciát figyelhetünk meg.

Hasonló eredményt kapunk, ha az évtized faktor szintjeinek erősségét vizsgáljuk a legerősebb, 1900-as alfaktor viszonylatában (1. ábra). Ebben az esetben észrevehető, hogy az esemény valósidejű történéseihez képest a későbbi történelemkönyvekben a mentális állapotok gyakorisága az évek előrehaladtával folyamatosan csökken, majd az 50-es évek mélypontja után emelkedő tendenciát vesz fel – de nem éri el, a század eleji gyakoriság szintjét.

1. ábra

A csoportok közti különbség tekintetében nem meglepő eredmény, hogy összességében a magyar csoporthoz kétszer annyi mentális állapot kapcsolódik, mint az osztrák csoporthoz (Wald $\chi^2=31,017$ $df=1$ $p<0,001$ $df=1$ $p<0,001$). Azonban az idői változó mentén vizsgálva az adatokat látható, hogy kizárólag 1950-1960 (1950 MD=0,983 $p<0,05$; 1960 MD=0,651 $p<0,05$) valamint 1990-2000 (1990 MD=0,916 $p<0,05$; 2000 MD=0,836 $p<0,05$) időszakokban szignifikáns a két csoport közötti különbség (2. ábra).

2. ábra

Az eredmények pontosabb értelmezéséhez a mentális állapotokat felbontottuk érzelmi és kognitív állapotokra, és ennek megfelelően vizsgáltuk tovább az adatokat a csoport és az évtized, mint független változók tekintetében.

Az eredmények azt mutatják, hogy a kognitív állapotok eloszlása viszonylag egyenletes a században. A modellben az idői dimenzió szignifikáns hatását (Wald $\chi^2=20,000$ $df=10$ $p<0,05$) egyetlen évtized eredményének köszönhetjük. Páros összehasonlításból kiderül, hogy az egyes évtizedek között nincs szignifikáns különbség, kivéve az 50-es éveket, ahol a kognitív

állapotok gyakorisága jelentősen lecsökken (1940-1950 MD=0,474 p<0,05; 1950-1960 MD=-0,573 p<0,05)

A nemzeti csoportok összehasonlításában látható, hogy habár általában a magyar csoporthoz (Wald χ^2 = 12,915 df=1 p<0,001) lényegesen több kognitív állapot tartozik, a két nemzeti csoport közti különbség a 30-as (MD=0,593 p<0,05), az 50-es (MD=0,946 p<0,05) és a század végén 1990-2000 (1990 MD=1,022 p<0,05; 2000 MD=0,907 p<0,05) közötti időszakban szignifikáns (3. ábra).

3. ábra

A kognitív állapotok viszonylag egyenletes eloszlása mellett, az érzelmek csökkenő tendenciát mutatnak az idő előrehaladtával (Wald χ^2 =79,332 df=10 p<0,001). Az érzelmi állapotok század elején megfigyelhető magas gyakorisága a 30-as évektől jelentősen lecsökken (1920-1930 MD= 0,682 p<0,05) és egyenletes mintázatot követ a század végéig (4. ábra).

4. ábra

Az érzelmek csoportközi eloszlását tekintve a magyar nemzeti csoporthoz szignifikánsan több érzelmek kapcsolódik (Wald χ^2 = 50,983 df=1 p<0,001). Összességében (a két nemzeti csoport együttes figyelembevétele mellett) a században tapasztalható negatív érzelmi dominancia ellenére (Wald χ^2 = 9,523 df=1 p<0,005) az érzelmi kifejezések eloszlása a valencia tekintetében kiegyenlített (Wald χ^2 = 3,344 df=1 p=0,067): a század közepén (1950 MD=1,335 p<0,05; 1960 MD=1,437 p<0,05), valamint a századfordulón (2000 MD=2,493 p<0,05) megfigyelhető negatív érzelmi túlsúly ellenére, a pozitív és negatív érzelmek gyakorisága jelentősen nem tér el egymástól az egyes évtizedeken belül.

Részletesebben megvizsgálva a magyar nemzeti csoport érzelmeit az évtizedek viszonylatában láthatjuk, hogy a pozitív érzelmek túlsúlya a Monarchia fennállásának idején, valamint a 70-es években tapasztalható. A negatív érzelmek növekvő tendenciát mutatnak 1940-1960 között, majd a 80-es évektől a század végéig csökken a gyakoriságuk (5. ábra).

5. ábra

Összegzés

Előzetes felvetésünk, mely szerint összességében a mentális állapotok gyakorisága jelentősen lecsökken a század végére, csak részben tükröződik az eredményeinkben. A kapott adatok azt mutatják, hogy a valós idejű történésekhez képest a mentális állapotok a század közepéig ugyan csökkenő tendenciát mutatnak, azonban a 60-as évektől megnő a gyakoriságuk – habár a századfordulóban tapasztalt előfordulást nem éri el. Az adatok részletesebb elemzése végett megvizsgáltuk a kognitív és érzelmi állapotok eloszlását is. Meglepő módon azt tapasztaltuk, hogy néhány évtizedben megfigyelhető jelentős eltérés ellenére, viszonylag egyenletes a kognitív állapotok eloszlása mind az évtizedek, mind a nemzeti csoportok között. Az érzelmi állapotok gyakorisága az esemény valós idejű történéseitől távolodva csökkenek

ugyan, azonban az érzelmi valencia szempontjából a látszólagos csökkenés mögött jól kirajzolódott mintázatot figyelhetünk meg. A Monarchia fennállásának idején íródott történelemtörténetekben a pozitív érzelmek hangsúlya mellett a két csoport kognitív állapotai kiegyenlítettek. 1930-1960 között azonban az általános kognitív állapot-csökkenés mellett, a negatív érzelmek növekvő tendenciáját tapasztalhatjuk. Végül a 70-es és 80-as években mutatózó kölcsönös perspektíva-felvétel ellenére, általában a negatív érzelmek dominanciáját érzékelhetjük, ami a századforduló időszakában megfigyelhető egyoldalú magyar perspektíva mellett is jelen van - habár jelentőségük egyre inkább csökken.

Értelmezés

A Kiegyezés a magyar történelem egyik legvitatottabb eseménye. Ennek megfelelően nem meglepő, hogy számtalan értelmezés és értékelés keringett a magyar történelemben erre az időszakra vonatkozóan. Ez az emlékezeti és magyarázati változékonyság a kollektív emlékezet rekonstruktív természetének sajátosságát mutatja. Mint arra számos szerző rámutatott, a kollektív emlékezet nem egy invariáns alakzat, a múltat nem egy kikristályosodott, rögzült formában állandósítja, hanem folyamatosan újjászerveződik az időben változó vonatkoztatási kereteknek megfelelően. HAYDEN WHITE (1997) az emlékezet rekonstruktív természetére vonatkozóan hangsúlyozza, hogy a megtörtént események valóságos voltaképp attól függ, hogy mennyire képesek illeszkedni az adott nemzet történelmi-identitás folytonosságába.

Jóllehet az abszolutizmus korának történelmi kánonjairól nem készült elemzés, adataink a kiegyezés és a kiegyezéssel létrejött Osztrák-Magyar Monarchiára vonatkozó történelmi kánonok fényében jól értelmezhetők. Az Osztrák-Magyar Monarchia időszakát illetően GYÁNI (2007) öt történelmi kánonról beszél, amelyek meghatározónak tekinthetők a nemzeti emlékezet, valamint a történetírás szempontjából. Ennek megfelelően az eredmények feldolgozása során arra is kíváncsiak voltunk, hogy az érzelmi, valamint a kognitív állapotok mintázatai hogyan tükrözik a Monarchia időszakára vonatkozó kanonikus történelmi elbeszéléseket.

Az eredményeink alapján elmondható, hogy a dualizmus utolsó két évtizedében, valamint a 20-as években íródott történelemtörténetekben a kölcsönös perspektíva-felvétel lehetőségét kínáló kognitív állapotok mellett, a pozitív érzelmi hangsúly ellenére a negatív érzelmek is jelentősek. A részletesebb, kvalitatív elemzésből viszont kiderül, hogy a pozitív érzelmek általában Ferenc József, valamint Erzsébet királyné irányába kifejezett, míg a negatív érzelmek javarészt a helyzet és egyéb osztrák szereplőkre (Haynau, Schmerling, Bach) irányulnak.

Az elképzelés, mely szerint a magyar történetírás perszonalizált, kifejezetten igaz az önkényuralom történetére. A befogadó oldaláról nézve, az ilyenfajta elbeszélési mód nagymértékben elősegíti a történet megértését és egyben az esemény átélését. VON WRIGHT (1971, id. CARETTERO, LÓPEZ-MANJÓN, JACOTT, 1997) hangsúlyozza, hogy a történelem oki magyarázatai intencionálisak és megszemélyesítettek. Ebből adódóan az elbeszélésben megjelenő szereplők nagymértékben hozzájárulnak a történet végleges formájához és annak megértéséhez. Ezt az elképzelést támasztja alá CARETTERO és munkatársai (1997) vizsgálata, amelyben rámutattak arra, hogy a középiskolások a történelem történetek megértésében nagyobb szerepet tulajdonítanak a szövegben szereplő személyek cselekvéseinek és megjelenített gondolatainak, mint a komplexebb, tágabb politikai tényezőknek.

Pszichológiai szempontból a szubjektív történetírás jelentősége abban áll, hogy a külső csoport mentális állapotainak megjelenítése elősegítheti a csoportközi konfliktus

csökkentését. BREWER ÉS MILLER (1984) dekategoriációs – vagy ahogy újabban nevezik perszonalizációs modelljükben azt az álláspontot képviselik, hogy a csoportközi konfliktusok csökkentése jóval hatékonyabb a személyes interakció, mint a csoport vagy kategória alapú interakció alapján. A modell szerint egyetlen külső csoporttaggal való érintkezés pozitív hatással van a külső csoport általános értékelésére, amely eredményeképpen csökken a csoportközi konfliktus. A perszonalizációs modell egyik komponense az érintkezési helyzetben lévő személyek kitérülése (self-disclosure). Ebben a folyamatban a külső csoporttag olyan tulajdonságai válnak láthatóvá, amelyek révén a saját csoportjának atipikus példányává válik. Ugyanakkor HEWSTONE ÉS BROWN (1986) felhívja arra a figyelmet, hogy a külső csoporttag atipikussága révén individualizálódik. Ennek megfelelően a saját csoport perceptuális és viselkedési szinten is megkülönbözteti az atipikus tagot a külső csoport többi tagjától. Következésképpen az effajta pozitív személyközi kapcsolat nem jelenti a pozitív attitűd kiterjesztését a külső csoport többi tagjára. ENSARI ÉS MILLER (2002) figyelembe véve a két látszólag ellentmondó álláspontot vizsgálatukban bizonyították, hogy a perszonalizáció hangsúlyos külső csoporttagság mellett valóban csökkentette a csoportközi konfliktust.

Narratív szempontból tehát értelmes feltételezésnek tűnik, hogy az osztrák csoport egyes tagjainak (Ferenc József és Erzsébet királyné) kiemelt kognitív és érzelmi állapotai (Ferenc József belátása, Erzsébet szeretete) az olvasóban egy pozitív attitűdöt implikál, mindamelllett más külső csoporttagok (Bach, Haynau, Schmerling) mentális akciói révén a külső csoporttagság hangsúlyos marad.

Az eredményeink, és az előbb felvázolt kutatási bizonyítékok alapján úgy gondoljuk, hogy a Monarchia időszakában íródott történelemkönyvek által közvetített reprezentáció, egyfajta „*magába foglaló*” (embedded) identitást tükröz. A kognitív állapotok közel egyenlő eloszlása révén egy olyan, szükségszerűen apologetikus történetírás jelenik meg, amely érthetővé és kikerülhetetlenül elfogadottá teszi a birodalmi identitást – ezt a kölcsönös pozitív érzelmek gyakorisága még inkább alátámasztja. Ugyanakkor a helyzettel, valamint egyéb osztrák szereplőkkel kapcsolatos negatív érzelmek révén, jól körülhatárolhatóvá válik a nemzeti egység - önállósági törekvéseivel együtt -, ami az elkövetkezendő évtizedekben egyre hangsúlyosabbá válik.

A két világháború közötti időszakban, a Monarchia-kép megjelenítésében különösen jelentős szerepet játszott Szekfű Gyula és Gratz Gusztáv. Míg az előbbi éles kritikával illette a Monarchia látszólagos liberalizmusát, az utóbbi hozzáállását „az ekkoriban már közéről fenyegető totalitarizmussal szemben [...] épp a dualizmus kori liberalizmus iránt táplált nosztalgia” jellemezte (GYÁNI, 2007, 114). A 30-as években jelentkező kiugróan magas magyar perspektíva, és a két világháború közti időszakra általában jellemző fokozódó negatív érzelmi viszonyulás inkább annak az általános beállítódásnak az előfutáraként értelmezhető, amely a második világháborút követően uralta a Monarchiáról kialakult képet. Míg a két világháború között, a negatív érzelmek ellenére, „A határozati párttal szemben mégis győzött Deák Ferenc megfontolt politikája” (EMBER, 1931 kiemelés tőlem), az 50-es években már csupán „[...] három szavazatnyi többséggel a Felirati Párt javaslata került ki győztesen a vitából.” (NAGY, KEMPELEN, BELLÉR, 1950). A két megfogalmazás közti különbség finoman érzékelteti azt a radikális fordulatot, amely a második világháborút követő Monarchia-felfogást és általában a Habsburg birodalomba való tagozódást jellemzi.

1950 és 1960 között tapasztalható magyar-perspektíva dominanciája, és az erősen érvényesülő negatív érzelmek jól szemléltetik azt a marxista kánont, amelyet Révai József markánsan képviselt. Ebben a felfogásban a Monarchia úgy ábrázolódik, mint a „népek börtöne [...] amely nemcsak a nemzetiségeket nyomta el kíméletlen módon, de magát Magyarországot is gyarmati, legalábbis félgymati sorba taszította” (GYÁNI, 2007, 116). A negatív érzelmek ebben az időszakban nem csupán a Habsburg politikának, hanem a magyar uralkodó

osztálynak is szólnak. Ennek megfelelően a magyar csoport esetében gyakran megjelenő kognitív állapotok inkább egy osztálykonfliktust hivatottak jelölni.

1970-es évektől kezdődően a kognitív állapotok magas jelenléte mellett megfigyelhető a negatív érzelmek folyamatos csökkenése. Ebben az esetben a magyar szereplők kognitív akcióinak gyakorisága nem a magyar nemzet megosztottságának a jele, mindinkább a különböző álláspontok, vélemények bemutatását hivatott jelölni, amely az érzelmentesség tükrében a megértést és az elfogadást hangsúlyozza. Az eredményekre megfelelően illeszkedik az a Hanák Péter féle kánon, amely a kiegyezést reális kompromisszumként ábrázolja.

Fentebb röviden említettük, hogy az eredményeink csak részben igazolták feltételezésünket, mely szerint a mentális állapotok gyakorisága az esemény valós idejű történéseihez képest csökkenni fog. Azt is láthattuk, hogy a mentális állapotok csökkenését kizárólag az érzelmi állapotok gyakorisága befolyásolta, ugyanis a kognitív állapotok előfordulása lényegében nem változott az idő előrehaladtával. Joggal merülhet fel a kérdés, hogy mi a jelentősége a tartósan magas kognitív állapotoknak egy olyan esemény esetében, amely az értelmezés tekintetében ugyan sokáig vita tárgyát képezte, azonban a 80-as évek végére a róla szóló nyilvános polémia megszűnésének ellenére is hangsúlyosak a megértést közvetítő kognitív állapotok. Értelmes feltételezésnek tűnik, hogy a Monarchia – különös tekintettel a történelmi Magyarország részleges szuverenitására, és a magyar nemzet heterogenitására – a magyar nemzet függetlenségi történeteinek egy olyan példája, amely egyrészt időbeli közelsége révén jól illeszkedett az utána következő nemzeti események tematikájába. Másrészt egy olyan kérdéskört képvisel – a függetlenség, az állami szuverenitás, valamint a nemzeti határaink tágításának mértéke - amely túlmutat a konkrét eseményen.

TIRANON

A Trianon szövegek esetében arra törekedtünk, hogy az elemzett szövegrészek kifejezetten a magyar békekötés eseményeire vonatkozzanak. Célkitűzésünket azonban nem minden esetben tudtuk teljes mértékig megvalósítani. Az okok inkább történelmi, mintsem technikai jellegűek. Lévén, hogy a trianoni események időben szorosan összefonódnak egyéb belpolitikai eseményekkel, ennél fogva azon történelmi időszakok szövegeinek esetében, ahol a trianoni békekötés egyéb nemzeti történésekbe ágyazódott, az elemzésbe a teljes szöveget bevettük. N=22 történelemkönyvet vizsgáltunk a nemzeti identitás és a trauma-feldolgozás kapcsolatának szempontjából. A csoportközi összehasonlításban csoportokat egyfelől a magyar nemzeti csoport, másfelől az Antant és Kisantant (a továbbiakban Antant csoport) alkották.

Feltételeztük, hogy a trianoni esemény traumatikus jellege következtében a magyar nemzeti csoport mentális állapotai jelentősen alulmaradnak az Antant csoporthoz képest. Ugyanakkor a kollektív emlékezet és az identitás összefüggései alapján azt is vártuk, hogy az esemény feldolgozása időben később indul meg. Ennek megfelelően feltételeztük, hogy a mentális állapotok gyakorisága az esemény valós idejű történéseihez képest növekvő tendenciát mutatnak a század végéig.

Eredmények

Az eredmények azt mutatják, hogy kizárólag a független változók együttes interakciója magyarázza az adatainak (Wald $\chi^2=117,722$ df=9 p<0,05). Azaz összességében a mentális állapotok jelentős mértékben nem változnak az évtizedek tekintetében, és nincs jelentős különbség a két vizsgált csoport közti eloszlás vonatkozásában. Azonban a két prediktív

változó együttes figyelembevételénél a mentális állapotok eloszlása sajátos mintázatot mutat (6. ábra).

6. ábra

A 6. ábrán látható, hogy míg a század első felében (1920-1950) a magyar csoport mentális állapotai dominálnak, a század második felében (1960-2000) az Antant csoporthoz kapcsolódó mentális kifejezések túlsúlya figyelhető meg ($Wald\chi^2=16,742$ $df=3$ $p=0,001$). Habár a statisztikai eredmények azt mutatják, hogy a két csoport érzelmi állapotai jelentősen nem térnek el egymástól, tendenciáját tekintve – nem meglepő módon - a magyar csoporthoz általában több érzelmi állapot kapcsolódik ($Wald\chi^2=3,573$ $df=1$ $p=0,059$). Ugyancsak tendenciaként fogalmazhatjuk meg, hogy a század első felében (1920-1950) gyakrabban fordulnak elő érzelmi állapotok ($Wald\chi^2=3,391$ $df=1$ $p=0,066$), amelyek jelentős túlsúllyal a magyar csoporthoz kapcsolódnak ($Wald\chi^2=20,467$ $df=3$ $p<0,001$) (Lényegesnek tartjuk megjegyezni, hogy a tendenciaszerű eredmények egyrészt az érzelmek alacsony előfordulásából, másrészt a tankönyvhiányból adódnak) (7. ábra).

7. ábra

Az érzelmekkel ellentétben, a kognitív állapotok idői súlypontja a század második felére esik ($Wald\chi^2=5,011$ $df=1$ $p<0,025$). Amíg a század első felében a két csoport kognitív állapotainak gyakorisága nem mutat jelentős különbséget, a század második felében szignifikánsan több kognitív állapot jelenik meg az Antant csoporthoz kapcsolódóan ($Wald\chi^2=25,436$ $df=3$ $p<0,001$) (8. ábra).

8. ábra

Figyelembe véve a Trianonról szóló értelmezéseket és a tankönyvekben szereplő leírásokat, az évtizedeket három nagyobb időszakra osztottuk (1920-1940, 1950-1980, 1990-2000) és ennek megfelelően is megvizsgáltuk a kognitív állapotok eloszlását (9. ábra). Az eredmények azt mutatják, hogy a csoportok kognitív állapotai kizárólag az utolsó évtizedekben (1990-2000) különböznek jelentősen egymástól ($Wald\chi^2=21,553$ $df=5$ $p=0,001$).

9. ábra

Összegzés

Az eredmények alapján láthattuk, hogy habár összességében nincs különbség a két vizsgált csoport mentális állapotainak gyakorisága között, azonban az idői dimenzió figyelembevételénél azok sajátos mintázatot mutatnak. Megfigyelhettük, hogy a század elején általában a magyar csoport mentális állapotai dominálnak, amelyek közül az érzelmek jóval hangsúlyosabban szerepelnek, mint a kognitív állapotok. Ez az affektív hangsúly azonban a század második felére lecseng. Az Antant csoport szerepe a mentális állapotok eloszlása

alapján a század második felére tehető, ahol általában jellemző az Antant csoport perspektívájának érzelmentes megjelenítése.

A tankönyvek csoportosítását követően megfigyelhettük, hogy a kognitív állapotok mind a két csoport esetében a 80-as évekig növekvő tendenciát mutatnak, majd a század végén ez az arány megbomlik, és az Antant csoport perspektívájával jelentősen gyakrabban találkozunk az olvasó.

Értelmezés

ROMSICS IGNÁC 1989-ben megjelent Trianon és a magyar politikai gondolkodás kapcsolatáról szóló könyvének előszavát a következő sorokkal zárta: „[...] a trianoni békeszerződés még ma is a magyar társadalom, de legalábbis a magyar értelmiség történelmi tudatának egyik legneuralgikusabb pontja, s hogy róla elfogulatlanul gondolkodni és írni sokan még ma is képtelenek.” (ROMSICS, 1998,11). ROMSICS hangsúlyozza a kötetben szereplő tanulmányok szerzőinek érdemét, ti. azt, hogy előítéletektől mentesen, a történetírás szakmai szabályait követve próbálták megközelíteni ezt a kényes témát, és egyben bizonyítékot lát benne arra, hogy a „közelítés ma már nemcsak Trianonhoz, hanem Trianon utóéletéhez is lehetséges” (uo.). Ebből az indokolt óvatosságból következően nem meglepő, hogy Trianonról szóló értelmezéseket keresve az olvasó gyakrabban találkozik „meseszerű elbeszélésekkel”, a „történelmi diskurzus sok elemében folklorizálódott” (ABLONCZY, 2002, 133) narratívumaival, mítoszaival. Ezek a máig élő legendák, mint magyarázati vezérvonalak a történelem tankönyvekben is megjelennek, és a trauma-feldolgozást tekintve lényeges szempontot képviselnek az eredmények magyarázatában.

A Trianont követő három évtizedben (1920-1940) megjelenő - egyoldalúan a magyar csoporthoz köthető - érzelmi állapotok gyakorisága, a kollektív emlékezet jellegzetes tünetéről; egy negatív esemény után történő felfokozott érzelmi reakcióról árulkodik. A „felfokozott” jelző ebben az esetben inkább az érzelmek kvantitatív, mintsem kvalitatív jellegét hivatottak jelölni, amelyek a fájdalom és a szomorúság, mint a „kognitív tehetetlenség” érzelmi minőségeiként jelennek meg. A szövegekben a trianoni események váza Apponyi Albert hiábavaló törekvéseire épül, aki az „igazságtalanság” érzését – a tankönyvek szerint - számos nagyhatalmi politikában felkeltette. A narrátor által kifejezett érzelmek tárgya (az igazságtalanságok orvoslásába vetett bizalom és remény) jól tükrözik a magyar politikai elit - egészébe véve a magyar társadalom - témához való viszonyulását (ROMSICS, 1989): a revíziós törekvések gondolatát, amelyen még inkább elmélyülhetett az „ideiglenes állapot” elképzelése, és amely hosszú időre meghatározta az esemény kezelését - s egyben megakadályozta annak feldolgozását.

Az 50-es évektől kezdődően a leírásokban egyre inkább hangsúlyozódnak Franciaország európai hegemoniát megcélzó törekvései, amelyek mint oki tényezők egybemosódnak a nemzeti osztálykonfliktusokkal és a politikai elit legitimációs szándékaival.

„Minden uralkodó csoport mindenkor igyekszik bűnbakot találni kudarcaiért. [...] Ausztria és Magyarország szempontjából a belső felelősség megállapítása vagy elhárítása mellett, ami a mindenkori belpolitikai alakulások függvénye volt, a külső felelős szerepének betöltésére Franciaország volt a legalkalmasabb, mivel a francia politika mind jobban összefonódott a rivális csoportok politikájával. Az Antant egészéről különben sem volt tanácsos beszélni, már csak azért sem, mert a két ország egy ideig az angolszász hatalmaktól remélt ellensúlyt Franciaországgal és a környező kis államokkal szemben.” (ORMOS, 1983,10)

Az Antant csoport perspektívájának kidomborítása – a kognitív állapotok gyakoriságán keresztül – ennek megfelelően inkább a trauma értelmezésének egy kognitív eltolását jeleníti meg, s nem magának az eseménynek az intellektuális feldolgozását.

A XX. század végén (1990-2000) megjelent történelemkönyvekben az Antant csoport szempontjának aránytalan felnagyítása a történetek tartalmának figyelembevétele mellett más jellegű értelmezést implikál. A tankönyvek írói a szövegekben szemmel láthatóan arra törekedtek, hogy a trianoni béke leírásában, és az események értelmezésében tágabb politikai és gazdasági szempontokat is az olvasó elé tárjanak. Mint arra ORMOS (1983) is utal, a forrásanyagok tömeges nyilvánosságra hozatala lehetőséget nyújtott arra, hogy pontosabb és átfogóbb értelmezést kapjunk a békekötés körülményeiről. A tankönyvek tartalmának tekintetbevétele mellett az eredményeink azt mutatják, hogy a trauma feldolgozás - a kognitív állapotok gyakoriságán keresztül - a század végére valóban megindult.

Megbeszélés

Kétségtelen ugyan, hogy a tankönyv a történelmi tudásunknak nem kizárólagos forrása, azonban szerepe nem elhanyagolható a nemzeti identitás közvetítésében. Mint oktatási segédanyag a legszélesebb olvasói körből merít, és habár alapvető célja a történelmi ismeretek továbbadása a történelem tárgyi hűségének megőrzése mellett, nem nélkülözi a fikciós műfaj retorikai eszköztárát. A történész ebben a folyamatban egy regényíróhoz hasonlítható, amennyiben bizonyos eseményeket kiemel, másokat háttérbe szorít, változtatja a nézőpontot, a viselkedések mögött motívumokat keres (WHITE, 1997).

Egy elbeszélés tartalma, beleértve a cselekvést, a szereplőket és a körülményeket szükségszerűen feltételez egy nézőpontot (PRICE, 1982). A perspektíva odaítélésével az elbeszélő nem csupán az olvasó perceptuális fókuszát irányíthatja, hanem befolyásolja az esemény jelentésének konstrukcióját és szabályozza az olvasóban kialakult érzelmi választ (GERRIG, 1993). A perspektíva, mint narratív eszköz alkalmazása a történettudományban egyre tudatosabban történik. Angvik és von Borries (1997), valamint Schissler és Soysal (2005) is hangsúlyozza, hogy a többszemponú perspektíva megjelenítése a történelemtankönyvekben lényeges a nemzeti történelem egy tágabb európai történelmi identitásba való transzformáláshoz.

Elemzésünkben a belső perspektíva csoportközi ábrázolását vizsgáltuk meg két történelmi esemény – önkényuralom és Trianon – tankönyvi szövegein keresztül. A szociálpszichológiai és a narratológiai kutatások eredményei alapján feltételeztük, hogy a mentális állapotok nyelvi kifejezéseinek megjelenítése elősegíti a perspektíva-felvételt, ezáltal szabályozva az esemény feldolgozását és az érzelmi azonosulást. A kollektív emlékezet elméletei alapján a valós idejű történetekben magas mentális állapotgyakoriságot valószínűsítettünk, ami az időbeni távolodással párhuzamosan általában csökkenő tendenciát mutat, az esemény feldolgozottságát implikálva. A belső perspektíva ábrázolását az önkényuralom tekintetében a történelemtudományban ismert történelmi kánonok, a Trianon esetében az eseményről keringő mítoszok szempontjából is megvizsgáltuk.

Előzetes feltevéseink csupán részben igazolódtak be. Az önkényuralom esetében a valós idejű történetekhez képest valóban tapasztalható a mentális állapotok gyakoriságának csökkenése, azonban az eredményekből kitűnik, hogy ezt valójában az érzelmi állapotok csökkenésének köszönhetjük, míg a kognitív állapotok az évtizedek és a csoportközi összehasonlításban is viszonylag kiegyenlített mintázatot követnek a század végéig. Az esemény érzelmi reprezentációját illetően megállapítható, hogy míg a Monarchia idején íródott történelemkönyvekben pozitív érzelmi dominancia érvényesül, a későbbi évtizedekben az érzelmi intenzitás csökken. Ebben a tendenciában a pozitív és a negatív érzelmek aránya

általában kiegyenlített. A kognitív állapotok időben tartós magas gyakoriságát indokolja, hogy az esemény az identitás szempontjából egy olyan tematikát jelenít meg – a nemzeti szuverenitás kérdését – amely túlmutat a konkrét történéseken.

Noha evidenciának tűnhet az a feltételezés, hogy az eseményeket a tankönyvek a saját csoport perspektívájából ábrázolják – azaz a magyar csoport mentális állapotainak előfordulása meghaladja a mindenkori külső csoportét – a Trianon események eredményei láthatóan ellentmondtak ennek a feltételezésnek. A csoportközi eloszlás tekintetében ugyan a két vizsgált csoport között összességében nem tapasztaltunk szignifikáns eltérést, az idői változó bevonása után láthatóvá vált a csoportközi különbség: a mentális állapotok a század első felében inkább a magyar, míg a század második felében az Antant csoporthoz kötöttek jelentek meg. A valós idejű történetekben tapasztalt alacsony kognitív és kizárólag minőségileg hangsúlyos érzelmi állapotok gyakorisága a kognitív feldolgozás és az érzelmi átélés akadályaként értelmezhetőek. Általános jelenségnek tekinthető, hogy az újszerű eseményeket követően megnő az értelmezés igénye – a mentális állapotok gyakorisága, amit COHN és munkatársai a feldolgozás nyelvi indikátoraként értelmez (COHN, MEHL, PENNEBAKER 2004). Ez azonban nem minden alkalommal jelentkezik. Számos példa igazolja, hogy bizonyos traumatikus események kapcsán épp az ellenkező hatás tapasztalható (PENNEBAKER, HARBER, 1993; HARBER, PENNEBAKER, 1992). Az ilyen „csendesnek” hívott eseményeknél az emberek hamar kialakítják a hallgatás normáját, amelynek következményeképpen az esemény a kollektív emlékezet szempontjából még erőteljesebb hatást képvisel. A század közepén tapasztalható növekvő kognitív állapotgyakoriság és csökkenő, majd teljesen megszűnő érzelmi állapotok a traumafeldolgozás kognitív eltolását jelenítik meg, összemosva a Trianon események értelmezését a nemzeti osztálykonfliktusokkal. A század végén megfigyelhető kiugró Antant perspektíva - a történetek tartalmának figyelembevétele mellett – leginkább annak köszönhető, hogy az események értelmezését a történétírók tágabb politikai és gazdasági kontextusban tárgyalják, lehetővé téve a békekötés körülményeinek pontosabb megértését. A Trianonra vonatkozó adatok kvalitatív és kvantitatív elemzéséből kitűnik, hogy az azonnal megjelenő érzelmi állapotok ellenére valódi traumafeldolgozásról csak a század utolsó évtizedétől beszélhetünk.

IRODALOM

- ABLONCZY B. (2002) Trianon-legendák. In Romsics I. (szerk.): *Mitoszok, legendák, tévhitek a 20. századi magyar történelemről*. Osiris Kiadó, Budapest
- ANGVIK, M., VON BORRIES, B. (1997) *A Comparative European Survey on Historical Consciousness and Political Attitudes among Adolescents*. Korber-Stiftung, Hamburg
- BACHELOR, A. (1988) How clients perceive therapist empathy: A content analysis of "received" empathy. *Psychotherapy*, 25, 227-240.
- BARNETT, M. A. (1987): Empathy and related responses to children. In Eisenberg, N., Strayer, J. (eds) *Empathy and its development*. 146–162. Cambridge University Press, New York
- BATSON, C. D., COKE, J. S. (1981) Empathy: A source of altruistic motivation for helping? In Rushton, J. P., Sorrentino, R. M. (eds) *Altruism and helping behavior: Social personality, and developmental perspectives*. 167–211. Erlbaum, Hillsdale, NJ
- BATSON, C. D., EARLY, S., SALVARINI, G. (1997) Perspective taking: Imagining how another feels versus imagining how you would feel. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, 7, 751–758.
- BIBÓ I. (1986) A Kelet-európai kisállamok nyomorúsága. In *Válogatott tanulmányok*. 185-266. Magvető Kiadó, Budapest
- BREWER, M. B., MILLER, N. (1984) Beyond the contact hypothesis: Theoretical perspectives on segregation. In Miller, N., Brewer, M. B. (eds.) *Groups in contact: The psychology of desegregation*. 281-302. Academic Press, Orlando
- BRUNER, J. (2005) *Valóságos elmék, lehetséges világok*. Új Mandátum Kiadó, Budapest
- CIALDINI, R., BROWN, S., LEWIS, B., LUCE, C., NEUBERG, S. (1997) Reinterpreting the empathy-altruism relationship: When one into one equals oneness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 481-494.
- CARRETERO, M., LÓPEZ-MANJÓN M., JACOTT, L. (1997) Explaining historical events. [*International Journal of Educational Research* 27, 3](#), 245-253.
- CARR, D. (1999) A történelem realitása. In N. Kovács T., Thomka B. (szerk.) *A kultúra narratívái. Narratívák 3*. 69-84. Kijárát, Budapest
- COHN, M. A., MEHL, M. R., PENNEBAKER, J. W. (2004) Linguistic markers of psychological change surrounding September 11, 2001. *Psychological Science*, 15, 687-693.
- DAVIS, M. H. (1996) *Empathy a social psychological approach*. Westview. Boulder
- DAVIS, M. H., CONKLIN, L., SMITH, A., LUCE, C. (1996) Effect of perspective taking on the cognitive representation of persons: A merging of self and other. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 713–726.
- EHMANN B. (2004) A szubjektív időélmény mintázatainak pszichoanalitikus és narratív pszichológiai párhuzamai. *Pszichológia*, 4, 405-427.
- EISENBERG, N. (1989): *Empathy and related emotional responses*. Jossey-Bass, San Francisco
- ENSARI, N., MILLER, N. (2002) The outgroup must not be so bad after all: the effect of disclosure, typicality and salience on intergroup bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 313-329.
- EMBER I. (1931): *A magyar nemzet története. A gimnáziumok, reálgimnáziumok és reáliskolák VIII. osztálya számára*. Athenaeum, Budapest
- FINLAY, K. A., STEPHAN, W. G. (2000) Reducing prejudice: The effects of empathy on intergroup attitudes. *Journal of Applied Social Psychology*, 30, 8, 1720-1737.

- FÜLÖP É., LÁSZLÓ J. (2006) Az elbeszélések érzelmi aspektusának vizsgálata tartalomlemező programmal. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged.
- GALINSKY, A. D., KU, G. (2004) The Effects of Perspective-Taking on Prejudice: The Moderating Role of Self-Evaluation. *Personality and Social Psychology*, 30, 5, 594-604.
- GENETTE, G. (1980) *Narrative Discourse*. Blackwell, Oxford
- GERGEN, K., J. (1973) Social psychology as history. *Journal of Personality and Social Psychology*, 26, 309-320.
- GERRIG, R. J. (1993): *Experiencing Narrative Worlds: On the Psychological Activities of Reading*. Yale University Press, London
- GYÁNI G. (2000) *Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése*. Napvilág, Budapest
- GYÁNI G. (2007) *Relatív történelem*. Typotex, Budapest
- HARBER, K. D., PENNEBAKER, J. W. (1992) Overcoming traumatic memories. In CHRISTIANSON, S. A. (eds) *The handbook of emotion and memory*. 359-387. Erlbaum, Hillsdale
- HARGITAI R. (2008) *Sors és történet. Szondi Lipót sorsanalízise a narratív pszichológia tükrében*. Új Mandátum, Budapest
- HEWSTONE, M., BROWN, R. (1986) Contact is not enough: An intergroup perspective on the 'contact hypothesis'. In HEWSTONE, M., BROWN, R. (eds) *Contact and conflict in intergroup encounters*. 1-44. Basil Blackwell, Oxford
- HILTON, J. D., ERB, H-P., DERMOT, M., MOLIAN, J. D. (1996) Social representations of history and attitudes to European Unification in Britain, France and Germany. In BREAKWELL G. M., SPERI, E. L. (eds) *Changing European Identities: Social Psychological Analyses of Social Change*. 275-297. Butterworth/Heinemann, Oxford
- HULL, D. C. (1975) Central subjects and historical narratives. *History and Theory*, 14, 253-274.
- HUNYADY GY., KISS P. (2001) "Europeans" - in Interlacing National and Social Categories: Social Psychology and Historical Changes in Eastern Central Europe. *Lélek és Tudomány* 4, 19-30.
- HOFFMAN, M. L. (1984) Interaction of affect and cognition in empathy. In IZARD, C. E., KAGAN, J., ZAJONC, R. B. (eds) *Emotion, cognition, and behavior*. 103-131. Cambridge University Press, Cambridge
- ICKES, W. (1997) *Empathic accuracy*. Guilford, New York
- LÁSZLÓ J. (2003) Szociális emlékezet: A történelem szociálpszichológiája. Bevezető. *Magyar Tudomány* 1. 2-4.
- LÁSZLÓ J. (2005) *A történetek tudománya: Bevezetés a narratív pszichológiába*. Új Mandátum, Budapest
- LIU, J. H., WILSON, M.W., MCCLURE, J., HIGGINS, T. R. (1999) Social identity and the perception of history: Cultural representations of Aotearoa/New Zealand. *European Journal of Social Psychology*, 29, 1021-1047
- LIU, J. H., HILTON, D.J. (2005) How the past weighs on the present: Social representations of history and their role in identity politics. *British Journal of Social Psychology*, 44, 1-21.
- LIU, J. H., LÁSZLÓ, J. (2007) A narrative theory of history and identity: Social identity, social representations, society and the individual. In MOLONEY, G., WALKER, I. (eds) *Social representations and identity: Content, process, and power*. 85-107. Palgrave Macmillan, London
- MCADAMS, P. D. (2001) A történet jelentése az irodalomban és az életben. In LÁSZLÓ J., THOMKA B. (eds) *Narratív Pszichológia. Narratívák 5*. 157-175. Kijárát, Budapest

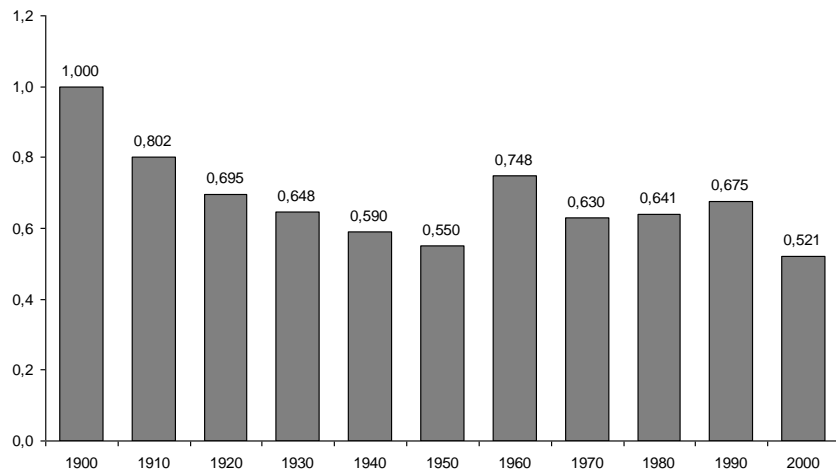
- MIALL, D. S. (1988) Affect and Narrative: a Model of Responses to Stories. *Poetics*, 17, 259–272.
- MORAWSKI, J., G. (1984) Historiography as a metatheoretical text for social psychology. In GERGEN, K., J., GERGEN, M. (eds) *Historical Social Psychology*. 37-60. Erlbaum, Hillsdale
- NAGY I., KEMPELEN I., BELLÉR B. (1957) *A magyar nép története III. rész 1849-1919*: ideiglenes tankönyv. Tankönyvkiadó, Budapest
- ORMOS M. (1983) *Padovától Trianonig, 1918–1920*. Kossuth Kiadó, Budapest
- PÉLEY B. (2002) *Rítus és történet. Beavatás és kábitószeres létezés mód*. Új Mandátum, Budapest
- PENNEBAKER, J., HARBER, K. (1993) A social stage model of collective coping: The Loma Prieta Earthquake and the Persian Gulf War. *Journal of Social Issues*, 49, 4, 125-145.
- PENNEBAKER, J. W., FRANCIS, M.E., BOOTH, R.J. (2001) *Linguistic Inquiry and Word Count: LIWC 2001*. Erlbaum, Mahwah
- PLÉH Cs. (2001) Az evolúciós szemlélet felmerülése, eltűnése s újra felmerülése a pszichológiában. In PLÉH CS., CSÁNYI V., BERECZKEI T. (szerk.) *Lélek és evolúció*. 13-59. Osiris, Budapest
- PÓLYA T. (2007) *Identitás az elbeszélésben. Szociális identitás és narratív perspektíva*. Új Mandátum Budapest
- PÓLYA, T., FERENCZHALMY R., FÜLÖP É., VINCZE O. (2007) A pszichológiai perspektíva előfordulása történelem tankönyvi szövegekben *V. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia, Szeged*.
- PRICE, G. (1982): *Narratology: The nature and function of narratives*. Mouton, The Hague
- REGAN, D. T., TOTTEN, J. (1975) Empathy and attribution: Turning observers into actors. *Journal of Personality and Social Psychology*, 32, 5, 850–856.
- ROMSICS I. (szerk.) (1998) *Trianon és a magyar politikai gondolkodás 1920-1953*. Osiris, Budapest
- SARBIN, T. R. (2001) Az elbeszélés mint a lélektan tö-metaphorája. In LÁSZLÓ J., THOMKA B. (szerk.) *Narratív Pszichológia. Narratívák 5*. 59-76. Kijárat, Budapest
- SCHISLER, H., SOYSAL, Y. N. (2005) *The Nation, Europe, and the World*. Berghahn, Oxford
- SCHUMAN, H. RIEGER, C. (1992): Historical analogies, generational effects, and attitudes toward war. *American Sociological Review*, 57, 315-326.
- SILBERSTEIN, M. (2005): *Nooj manual*. Université de Franche-Comté, Paris
- STEPHAN, W. G., FINLAY, K. (1999) The role of empathy in improving intergroup relations. *Journal of Social Issues*, 55, 4, 729-743.
- STEPHENSON, G. M., LÁSZLÓ, J., EHMANN, B., LEFEVER, R. M. H., LEFEVER, R. (1997) Diaries of Significant Events: Socio-Linguistic Correlates of Therapeutic Outcomes in Patients with Addiction Problems. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 7, 4, 389-411.
- STOTLAND, E. (1969) Exploratory investigation of empathy. In: Berkowitz, L. (szerk.): *Advances in experimental social psychology*. 271–314. Academic Press, New York
- SZALAI K., LÁSZLÓ J. (2006) Az aktivitás-passzivitás modul kidolgozása Nooj tartalomelemző programmal. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia, Szeged*.
- SZÚCS J. (1973): *Vázlat Európa három történelmi régiójáról*. Magvető, Budapest
- TÓTH J., VINCZE O., LÁSZLÓ J. (2006) Történelmi elbeszélés és nemzeti identitás. Az Osztrák–Magyar Monarchia reprezentációja osztrák és magyar történelemkönyvekben. *Educatio*, 15, 1, 174-182.

- VAN PEER, W., MAAT, H. P. (1996) Perspectivation and Sympathy. Effects of Narrative Point of View. In KRUEZ, R. J., MACNEALLY, M. S. (eds) *Empirical Approaches to Literature and Aesthetics*. 143–156. Ablex, New York
- VAN PEER, W., MAAT, H. P. (2001) Narrative perspective and the interpretation of characters' motives. *Language and Literature*, 10, 3, 229-241.
- WISPE, L. (1986) The distinction between sympathy and empathy: To call forth a concept a word is needed. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 314-321.
- WHITE, H. (1997) *A történelem terhe*. Osiris Kiadó, Budapest

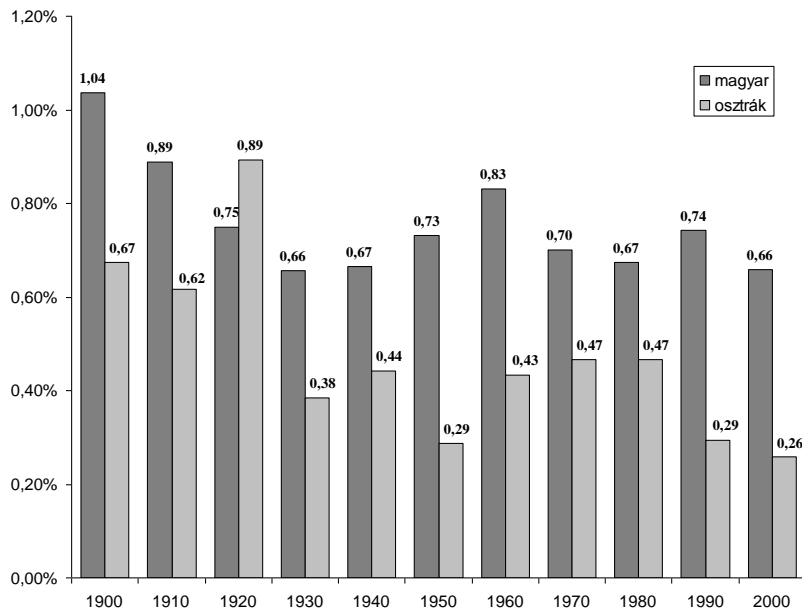
MENTAL PERSPECTIVE IN GROUP NARRATIVE

ORSOLYA, VINCZE – JÁNOS, LÁSZLÓ

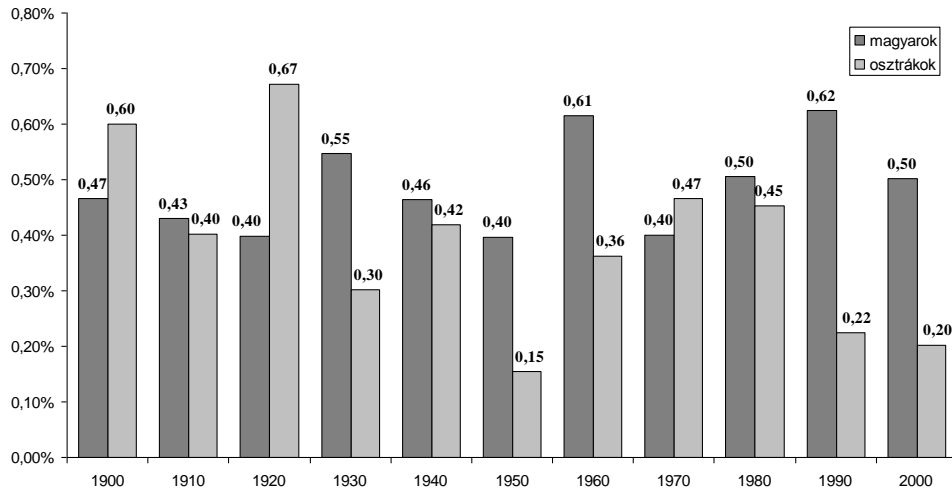
Group narratives transmit the knowledge of group history. In addition to their role in mediating facts about the history of a nation, they also define ways of thinking about events through the way they represent these events. Mental states appearing in narratives are subtle means of mediating group identity. In our study, we analysed the identity-construction and identity-transmitting function of narrative perspective in history textbooks published between 1900 and 2007. Distribution of linguistic mental states between groups was studied in two historical events (Absolutism, Trianon Peace Treaty). Our results were also studied in terms of historical canons known in history science and myths.



1. ábra
Az évtizedek esélyhányadosa az 1900-as évtizedhez viszonyítva

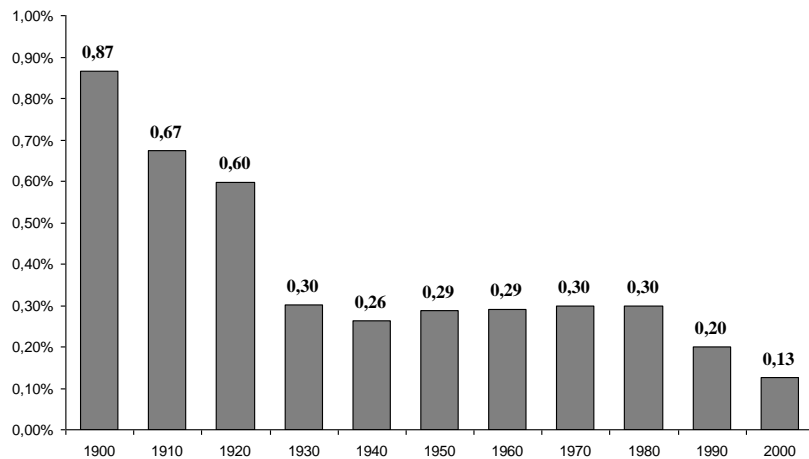


2. ábra
A magyar és osztrák nemzeti csoportok mentális állapotainak relatív gyakorisága az egyes évtizedek között



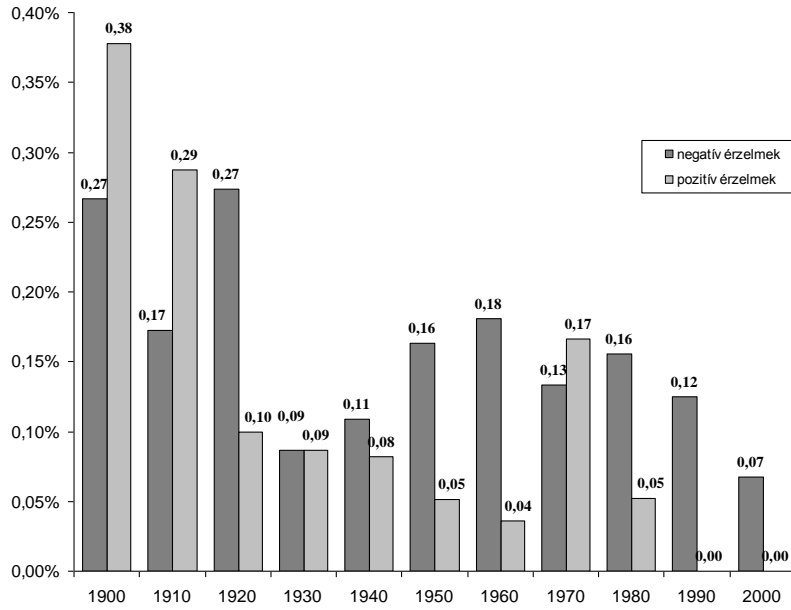
3. ábra

Kognitív állapotok relatív gyakoriságának csoportközi eloszlása az egyes évtizedekben



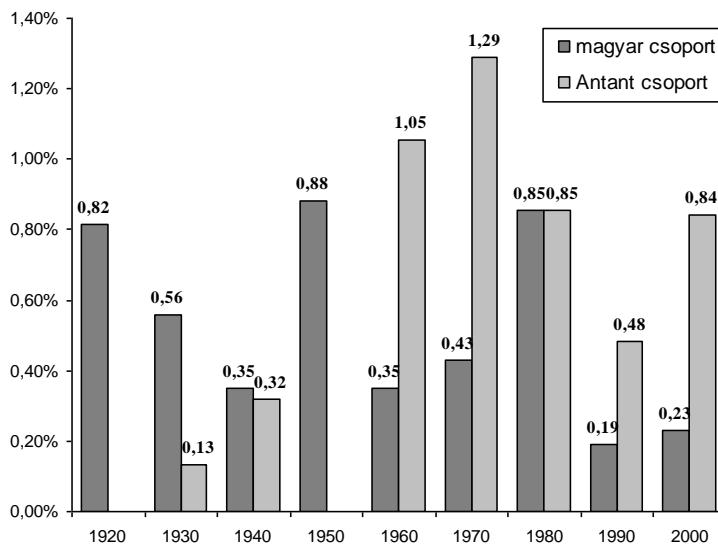
4. ábra

Az érzelmi állapotok relatív gyakorisága a században



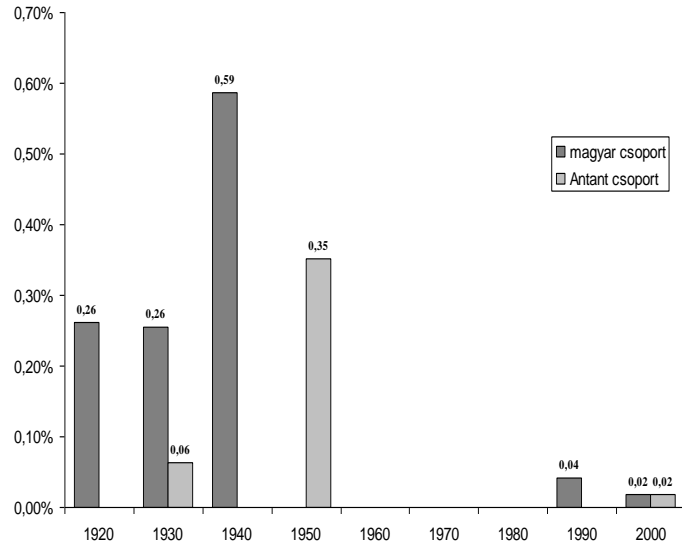
5. ábra

Magyar csoport érzelmi állapotainak relatív gyakorisága valencia szerint

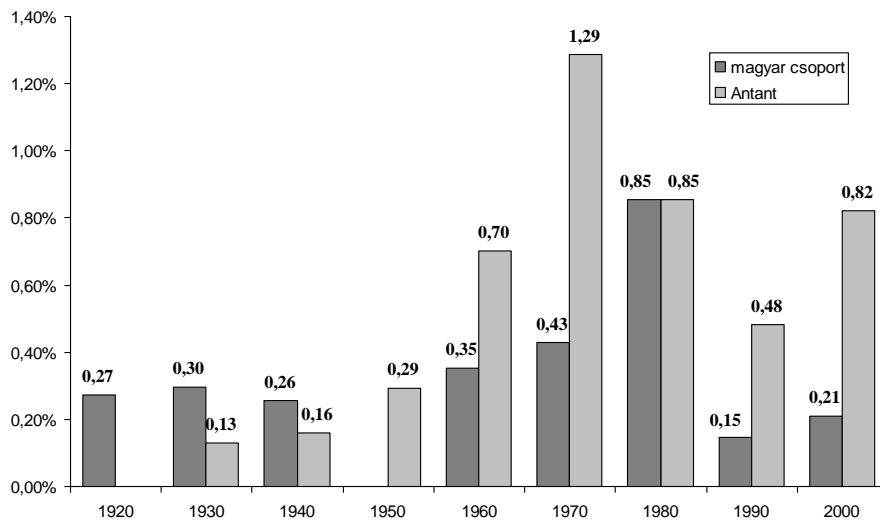


6. ábra

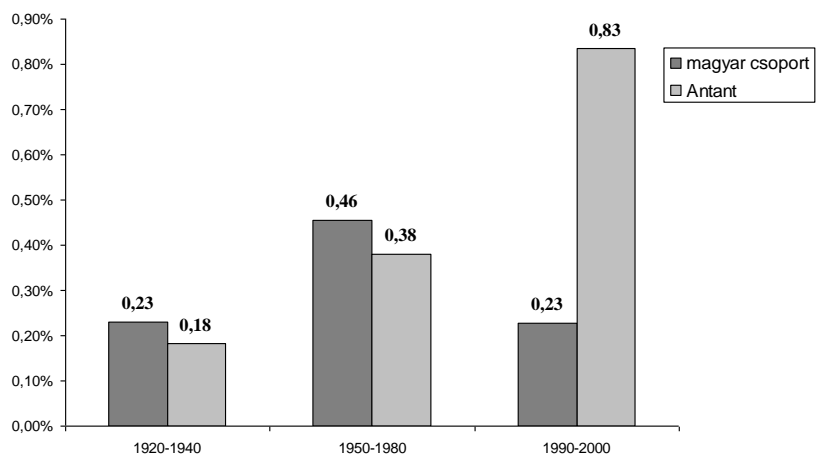
Magyar és Antant csoport mentális állapotainak relatív gyakorisága



7. ábra
Magyar és Antant csoport érzelmi állapotainak relatív gyakorisága



8. ábra
Magyar és Antant csoport kognitív állapotainak relatív gyakorisága



9. ábra

Magyar és Antant csoport kognitív állapotainak relatív gyakorisága a három időszakban

A történelmi pályához kapcsolódó érzelmek modellje magyar történelmi regényekben

Fülöp Éva[‡], Péley Bernadette, László János[§]

¹PTE-BTK, Pszichológia Doktori Iskola
7624 Pécs, Ifjúság útja 6.
fulop81@gmail.com

²MTA Pszichológiai Kutatóintézet
1132 Budapest, Victor Hugo u. 18-22
laszlo@mtapi.hu

Kulcsszavak: kollektív emlékezet, nemzeti identitás, történelmi regények, történelmi pálya érzelmek

Szószám: 6810

A kutatást az OTKA 49413 és az NKFP NKFP6-00074/2005 számú pályázata támogatta. A szerzők köszönettel tartoznak Járai Róbertnek a statisztikai feldolgozásban nyújtott segítségéért. Az észrevételeket az első szerző címére várjuk.

Absztrakt

Korábbi kutatásainkban magyar történelmi regények identitás konstrukciós és identitás közvetítő funkcióját vizsgáltuk a pozitív identitás közvetítése (Vincze és László, 2001) az értékmintázatok (László, Vincze és Somogyvári, 2003) a megküzdési minták (László és Vincze, 2004) valamint az empátiás stratégiák (Somogyvári és László, 2008; 2010) szempontjából. Jelen vizsgálatunk ezt a kutatási szálát folytatja, ezúttal a magyar nemzeti identitás érzelmi oldalára összpontosítva. A vizsgálatban négy, a magyar nemzeti történelem alakulásában jelentős állomást elbeszélő történelmi regényt elemeztünk az érzelmi megnyilvánulások szempontjából. Arra voltunk kíváncsiak, hogy vajon azok a magyar történelmi pályához kötődő érzelmi mintázatok, melyeket történelemkönyvekben (Fülöp, 2007) és kísérletileg előállított történelmi szövegeken (László és Fülöp, 2010) kaptunk, megjelennek-e történelmi témájú irodalmi alkotásokban, s vajon a műfaji sajátosságok miként befolyásolják az érzelmek megjelenését. Eredményeink részben megerősítik a történelmi pályához kapcsolódó érzelmek modelljét, ugyanakkor a regényekben hangsúlyosabb személyközi érzelmek tovább árnyalják a modellt.. A történelmi pályához kapcsolódó érzelmek fogalmát Bibó István nemzeti pszichopatológiájára, illetve a modern trauma elméletekre támaszkodva egy dinamikus magyarázattal egészítjük ki.

A történelmi pályához kapcsolódó érzelmek modellje magyar történelmi regényekben

A történelmi regények, miként a történelmi elbeszélések általában egy nemzet identitásképzésének és az identitás fenntartásának fontos eszközei (László, 2005; Liu és László, 2007). Korábbi kutatásainkban magyar történelmi regények identitás konstrukciós és identitás közvetítő funkcióját vizsgáltuk a pozitív identitás közvetítése (Vincze és László, 2001) az értékmintázatok (László, Vincze és Somogyvári, 2003) a megküzdési minták (László és Vincze, 2004) valamint az empátiás stratégiák (Somogyvári és László, 2008; 2010) szempontjából. Jelen vizsgálatunk ezt a kutatási szálát folytatja, ezúttal a magyar nemzeti identitás érzelmi oldalára összpontosítva. A valós történelmi eseményekhez kapcsolódó csoportalapú érzelmekre irányuló kísérletünkben (Fülöp és László, 2007; László és Fülöp, 2010) a magyar csoport jellegzetes érzelmi mintázatát mutattuk ki. Történelmi konfliktus helyzetekben a magyarok jellemző érzelmei a félelem, a remény, a lelkesedés a csalódás és a szomorúság voltak. Hasonló eredményeket kaptunk általános és középiskolás történelem tankönyvek tartalomelemzésével. A magyarok legjellemzőbb érzelmei a tankönyvekben a félelem, a remény és a lelkesedés és a szomorúság voltak, melyek a nekik tulajdonított összes érzelmválasznak több, mint harmadát tették ki. Eredményeinket a kulturális és társadalmi érzelemelméletekre támaszkodva a történelmi pályához kapcsolódó érzelmek fogalmával magyaráztuk, vagyis azt feltételeztük, hogy az egyéni élettörténetekhez hasonlóan a nemzeti-etnikai csoportok történetének is van pályája – a kollektív emlékezetben megőrzött, pozitívan vagy negatívan értékelt eseményeknek a lefutása-, amelyhez sajátos érzelmi mintázat kapcsolódik. Az ismétlődő érzelmi élmények beépülnek a nemzeti csoport reakciókészletébe és visszatérnek, amennyiben a csoport hasonló szituációba kerül. Egy nemzet érzelmi irányultsága tehát, legalábbis a történelmileg releváns csoportközi események tekintetében, magából a nemzetnek a történelméből ered.

Jelen vizsgálatban négy, a magyar nemzeti történelem alakulásában jelentős állomást elbeszélő történelmi regényt elemeztünk az érzelmi megnyilvánulások szempontjából. Arra voltunk kíváncsiak, hogy vajon azok a magyar történelmi pályához kötődő érzelmi mintázatok, melyeket történelemkönyvekben és kísérletileg előállított történelmi szövegeken kaptunk, megjelennek-e történelmi témájú irodalmi alkotásokban, s vajon a műfaji sajátosságok miként befolyásolják az érzelmek megjelenését. Eredményeink részben megerősítik a történelmi pályához kapcsolódó érzelmek modelljét, ugyanakkor a regényekben

hangsúlyosabb személyközi érzelmek tovább árnyalják a modellt.. A történelmi pályához kapcsolódó érzelmek fogalmát Bibó István nemzeti pszichopatológiájára, illetve a modern trauma elméletekre támaszkodva egy dinamikus magyarázattal egészítjük ki.

Személyközi és csoportközi érzelmek a történelmi regényekben

A történelmi pályához kapcsolódó érzelmek modellje, hasonlóan a csoportalapú érzelmek más elméleteihez, például a csoportközi érzelmek elméletéhez (Smith, 1993) vagy a kollektív érzelmek elméletéhez (Doosje et al, 1998), a szociális identitás elméletre (Tajfel, 1978; Tajfel és Turner, 1979) és a szelf-kategorizáció elméletre (Turner et al., 1987) épül, vagyis a személyek akkor élik át ezeket az érzelmeket, ha egy helyzetben egy csoport, adott esetben egy nemzeti csoport tagjaként kategorizálják magukat. A csoport tagjaként történő szelf-kategorizáció következményeként a személy átveszi a csoport perspektíváját. A perspektíva-felvétel egyrészt azzal jár, hogy az események interpretálása a csoport szemszögéből történik, másrészt hogy a csoporttal kapcsolatos események érzelem-kiváltó erejűek az azonosuló csoporttag számára.

A történelmi regények szereplői általában történelmi csoportközi konfliktusokban vesznek részt, ezeket a helyzeteket a saját csoportjuk szemszögéből szemlélik, és megjelennek náluk a csoporttagságból fakadó érzelmek. Ugyanakkor a történelmi regények az egyes szereplők személyes élethelyzetein, egymáshoz való kapcsolódásain keresztül mesélik el a csoport számára jelentős történelmi eseményeket. A történet a szereplők személyes kapcsolataiban bontakozik ki. A regények szereplői saját személyiségük, jellemük alapján cselekszenek, gondolkodnak, érznek, élik meg az eseményeket. Ez nem mond ellent annak, hogy a regény szereplők képviselik azt a csoportot, amelyhez tartoznak, vagyis a történelmi regényekben identitásuknak a csoport-hovatartozásból fakadó része is hangsúlyossá válik. Ha az identitást olyan konstrukciónak tekintjük, amelyben jól megférnek egymás mellett személyes és csoporttagsághoz kötődő élmények és tapasztalatok, akkor ebből következik, hogy a helyzettől függően bármely identitáselem előtérbe léphet. Egy történelmi regény a maga összetett cselekményrendszerével egyszerre kezelhet párkapcsolati, baráti, vetélytársi vagy akár csoportközi szálakat. Szereplői így egyszerre vannak jelen több identitásminőségben, énjükből éppen az válik kiemelkedővé, amit a helyzet megkíván. S bár az olvasói élmény szempontjából a személyes sorsok, élettörténetek teremtik meg a beleélés feltételeit, a történelmi kontextusba ágyazottság a csoporttörténet perspektívájából is közvetíti a kívánatos azonosulási mintákat.

Az érzelmek szempontjából ez azt jelenti, hogy egyes szereplőknek tulajdonított érzelmek külön is értelmezhetők, mint az adott jellem érzelmi működésének elemei, ugyanakkor az egy csoporthoz tartozó szereplők érzelmi reakciói tekinthetők a csoportot jellemző érzelmi dinamika megjelenítőinek. Ennek megfelelően a vizsgálatban a magyar történelmi regények szereplőinek érzelmi mintázatát elemeztük magyar csoport(ok) külső csoport(ok) szerinti összehasonlításban.

Az érzelmeknek a vizsgálatban használt osztályozása

A regények szövegében megjelenő érzelmeket a történelmi pályához kapcsolódó érzelmek elkülönítésén túl úgy csoportosítottuk, hogy mind a csoportközi mind a személyközi viszonyok tekintetében további releváns információt szolgáltatassanak. Ennek megfelelően az alábbi érzelem- kategóriákat vezettük be:

Történelmi pálya érzelmek

Amint a bevezetőben kifejtettük történelmi pálya érzelmeknek azokat az emóciókat tekintjük, amik egy adott nemzet történelmi eseményeinek szerveződése nyomán érzelmi válaszkészség formájában jellemzővé válnak rá és konzekvensen visszatérő érzelmeknek tekinthetők a történelmi reprezentációkban. Korábbi vizsgálataink (Fülöp, 2007, László és Fülöp, 2010) egy jellegzetes magyar történelmi pályához kapcsolódó érzelemmintázat meglétét jelzik, így annak érzelmeit tekintettük ebben a kategóriába tartozónak.

Pozitív-negatív érzelmek

A legegyszerűbb és leginformatívabb csoportosítás az érzelmek valenciáját veszi tekintetbe. A valencia szerint történő elemzés információt közvetíthet arról, hogy az egyes csoportokhoz tartozó szereplők mennyire tekinthetők optimistáknak, mennyire nyitottak a világra, a kapcsolatokra, vagy milyen az önértékelésük, stb.

Elsődleges-másodlagos érzelmek

A külső csoport leértékelésének egyik lehetősége, ha többnyire elsődleges, primitívebb jellegű, kevésbé emberi érzelmeket tulajdonítunk nekik, míg saját csoportunkat magasabb rendű, humán érzelmek többségével jellemezzük. Ezt a jelenséget hívjuk infrahumanizációnak (Leyens, és mtsai, 2000), melynek vizsgálatra elkülönítettük az elsődleges és másodlagos érzelmeket és megnéztük azok eloszlási mintázatát az egyes szereplők, csoportok között.

Én – központú- másik- központú érzelmek:

Az érzelmek különböznek aszerint, hogy inkább az én (saját csoport) vagy inkább a helyzet másik részvevője válik bennük hangsúlyossá. Amíg például a büntudat keletkezésében a belső folyamatok dominálnak, addig a szimpátia sokkal inkább a másikra irányultságot foglalja magában (Harth, Kessler, és Leach, 2008). Az érzelmeknek ez a dimenziója megmutatja, hogy az én vagy a másik perspektívájából értékeljük-e az eseményeket és hogy melyik szempontjából milyen jellegű érzelmet élünk át. Mivel előző történelmi regényvizsgálatainkban (ld. László, 2005) különösen fontos szerepet kapott a morális értékek reprezentációja, ezért az én és másik központúság egy a esetét a morális érzelmeken belüli én vagy másik fókuszú érzelmek odaítélését elemeztük:

Morális érzelmek

Mások és magunk morális megítélésének, erkölcsi szempontú értékelésének erős érzelmi vonatkozásai vannak. A morális érzelmeket a szociálpszichológiában általában két nagyobb kategóriába osztják (ld. Rozin és mtai, 1999) Az első kategóriát képezik az ún. önkritikus érzelmek, melyek magukba foglalják a szelf valamely erkölcsi szempontok alapján történő elmarasztalását. Ezek az önkritikus érzelmek arra motiválják az embereket, hogy a társas együttélés szabályainak megfelelően viselkedjenek, alkalmazkodjanak a társadalmi normákhoz és beépítsék azokat értékrendjükbe.

Ezzel ellentétben a morális érzelmek másik csoportja, a kifelé irányuló kritikus érzelmek nem önmagunkra vonatkozó erkölcsi ítéletet tartalmaznak, hanem egy másik személy vagy csoport feletti morális bíraskodást jelentenek. Ezek esetén a morális standardok megsértése elítélést és elutasítást kifejező érzelmeket gerjeszt.

Az érzelmeket tehát az alábbi kategóriákba soroltuk:

1. pozitív (pl. öröm, elégedettség, remény) - negatív érzelmek (szenvedés, csalódás, nyugtalanság)
2. elsődleges (pl. harag, öröm, szomorúság) - másodlagos érzelmek (pl. büszkeség, büntudat, tisztelet)
3. én- központú- másik központú érzelmek:
 - a; önkritikus érzelmek (pl. szégyen, büntudat, megbánás)
 - b; kívülre irányuló kritikus érzelmek (pl. harag, megvetés, undor)
4. történelmi pálya érzelmek (félelem, remény, lelkesedés, csalódottság, szomorúság)

Módszer

Vizsgálati anyag Vizsgálatunkban négy jelentős történelmi regény elemzését végeztük el, melyek a magyar történelmi pálya különböző korszakainak kiemelkedő eseményeit jelenítik meg.

1. Kós Károly: *Az országépítő* (1934) Az államalapítás történetét, a keresztény magyar állam létrejöttének időszakát, a pogány hagyományok felszámolását meséli el a regény István király sorsának alakulásán keresztül.
2. Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* (1899): az irodalmi mű a török hódoltság idején játszódik, a cselekmény középpontjában az egri vár ostroma és sikeres megvédése áll.
3. Jókai Mór: *Erdély aranykora* (1852): ez az alkotás a török megszállást követően három részere szakadt ország erdélyi részének eseményeit írja le. A regényben megjelenő három politikai irányzat a Habsburg és a török fenyegetése közé szorult magyarság előtt levő megoldási alternatívákat képviselik.
4. Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai* (1869): a regény az 1848-49-es forradalom és szabadságharc eseményeinek sodrában játszódik, a nemzeti függetlenségért való harcot ábrázolja egy magyar család és a velük kapcsolatban álló személyek történetén keresztül.

Csoportközi viszonyok osztályozása. Mind a négy regény valamely külső csoport általi fenyegetettség vagy konfliktus helyzetét mutatja be a magyar nemzet számára meghatározó történelmi pillanatban. A veszély, melyet egy másik csoport ellenséges fellépése okoz, elindítója egyfajta belső dinamikának, amely a belső csoportban különböző mértékű megosztottsághoz vezet. Az egyes regények különböznek aszerint, hogy kik képviselik az eltérő érdekeket, teljes mértékben külső nemzetek tagjai vagy esetleg a magyar nemzethez tartozó csoportosulások. Ennek megfelelően a következő csoport felosztásokat alkalmaztuk (1. táblázat):

1. táblázat

Az adatok feldolgozása

A nagy terjedelmű szövegek automatizált elemzésére a NooJ nyelvtechnológiai eszköz (Silberztein, 2009) adta lehetőségeket használtuk. Az érzelemszavak összegyűjtésére egy korábbi munkafázisban került sor (Fülöp, László, 2006), melyben a magyar nyelv összes érzelmi kifejezésének válogatása történt két független kódoló közreműködésével. Az így létrejött érzelemszótár került be azután a NooJ nyelvtechnológiai fejlesztő környezetbe,

melyben a szavak pontos nyelvtani környezetének meghatározásával alkalmunk nyílik a magyar nyelv sajátosságait szem előtt tartó nyelvtani szerkezet keresésre és a találatok csoportosítására. Mivel az érzelem-elemző program jelenleg is fejlesztés alatt áll, ezért a program által kiadott találatok manuális utóellenőrzésre szorulnak, mely az ezt lehetővé tevő Atlas.ti programmal valósul meg. Ugyancsak az Atlas.ti program segítségével azonosítottuk az érzelem hordozóját (azt, hogy ki éli át az adott érzelmet), és az érzelem tárgyát (azt, hogy kire vagy mire irányul az érzelem). A regények automatizált elemzése, a bennük előforduló érzelmek kódolása és kategorizálása után megnéztük azok eloszlását az egyes csoportok között minden irodalmi alkotás esetében, majd a gyakoriságokat érzelmeként és érzelem kategóriánként khí-négyzet próbával vetettük össze. Az eredmények statisztikai feldolgozása során a regényekben ténylegesen előforduló érzelmek alapján két új kategóriát a depresszív, illetve hedonikus érzelmek kategóriáit is létrehoztuk.

Eredmények

Az eredményeket regények szerinti bontásban közöljük. Mivel egyes érzelem-kategóriákban (pozitív-negatív, elsődleges-másodlagos) a regényekben szereplő csoportok között nem találtunk szignifikáns különbséget, a táblázatokba csak azokat az érzelmeket és érzelem-kategóriákat foglaljuk bele, amelyek mentén a csoportok között szignifikáns eltérés mutatkozott.

Az országépítő

Az országépítő c. regény esetében a magyar és német valamint az István párti reformer és a Koppány párti hagyományörző csoportok összehasonlítására került sor (2. és 3. táblázat). A magyar-német összehasonlításban: a magyarok több örömet ($\chi^2(?)= 4,34$ $p<0,05$), míg a németek több haragot kapnak ($\chi^2()= 31,41$ $p<0,05$).

2. táblázat

Összevetve a reformer és a hagyományörző táborat azt tapasztaljuk, hogy az István-pártiaknál túlsúlyban találhatóak a negatív érzelmek ($\chi^2 ()= 5,42$ $p< 0,05$), különösen a szomorúság ($\chi^2 ()= 5,71$ $p<0,05$), náluk ugyanakkor kevésbé dominálnak az öröm ($\chi^2 ()= 5,6$ $p< 0,05$) kifejezései, míg a Koppány vezette hagyományörzőknél a társkritikus érzelmek ($\chi^2 ()= 4,54$ $p<0,05$) és a büszkeség ($\chi^2 ()= 4,24$ $p<0,05$) a jellemzőbbek.

3. táblázat

Egri csillagok

Ebben a regényben nem találkozunk megosztottsággal a saját nemzeti csoporton belül, így a csoport-alapú érzelmek tekintetében egy egységes magyar és egy török tábor összehasonlítása történik. A magyar és a török csoport között több szignifikáns eltérés jelenik meg (4. táblázat). A magyarok részéről több szomorúság ($\chi^2 () = 3,98$ $p < 0,05$) és szenvedés ($\chi^2 () = 4,85$ $p < 0,05$), vagyis általában több depresszív érzelem ($\chi^2 () = 7,91$ $p < 0,01$), míg a törökök részéről több harag ($\chi^2 () = 17,77$ $p < 0,001$), utáltat ($\chi^2 () = 5,27$ $p < 0,05$) és megvetés ($\chi^2 () = 4,63$ $p < 0,05$) vagyis külsőkritikus érzelem ($\chi^2 () = 24,67$ $p < 0,001$) tűnik fel az ábrázolásban. A morális érzelmek másik csoportjában, az önkritikus érzelmekben magyar dominancia tapasztalható ($\chi^2 () = 3,97$ $p < 0,05$).

4. táblázat

Erdély aranykora

Az a bonyolult történelmi szituáció, melyben a mű játszódik, összetett csoportosulási formákhoz vezet. Szembenálló feleknek tekinthetjük egyrészt a magyar és a török nemzet tagjait (5. táblázat), másrészt a magyar csoporton belüli három különböző identitásstratégiát megjelenítő pragmatisták, magyar-pártiak és Erdély pártiak is külön vizsgálhatók az érzelmi reakcióik szerint (6. táblázat).

Ami a két nemzet érzelmeit illeti, a magyarok és törökök között a szomorúságban ($\chi^2 () = 5,49$ $p < 0,05$), még tágabban a depresszív érzelmekben van eltérés a magyarok javára ($\chi^2 () = 5,38$ $p < 0,05$), a harag pedig a török félnél jelenik meg fölényben ($\chi^2 () = 5,9$ $p < 0,05$).

5. táblázat

Különbség a három tábor: a magyar-pártiak, az Erdély-pártiak és a pragmatisták között, hogy a pragmatistákra legkevésbé jellemzőek általában a kapcsolati érzelmek (szeretet, féltékenység, vágy, stb.) ($\chi^2 () = 10,06$ $p < 0,05$), míg a szerző nekik tulajdonítja a legtöbb haragot ($\chi^2 () = 8,17$ $p < 0,05$). Az Erdély-pártiak a legtöbb büszkeséggel ($\chi^2 () = 12,64$ $p < 0,05$) és megvetéssel ($\chi^2 () = 6,16$ $p < 0,05$) emelkednek ki a csoportok közül.

6. táblázat

A kőszívű ember fiai

Habár a regény az osztrákokkal szemben folytatott forradalom és szabadságharc idején játszódik, a műben mégis az ellentétes oldalon álló feleket a magyar nemzeti törekvéseket

támogató forradalom pártiak és a szintén magyar, de az osztrákokkal kollaboráló árulók jelentik. Ennek megfelelően összevetve érzelmi szempontból a forradalom és Habsburg-pártiakat (7. táblázat), előbbieket a szomorúság (χ^2 ()= 7,68 p<0,01), a szeretet (χ^2 ()= 3,56 p<0,05), általában a depresszív érzelmek(χ^2 ()= 5,9 p<0,05) és önkritikák kifejező morális és empatis (χ^2 ()= 5,03 p<0,05) érzelmek reprezentálják, míg a Habsburg szimpatizánsokat a haragot(χ^2 ()= 4,94 p<0,05), utálatot(χ^2 ()= 23,8 p<0,001), megvetést(χ^2 ()= 11,52 p<0,01) magukba foglaló külsőkritikus érzelmek(χ^2 ()= 21,27 p<0,001), és az olyan hedonikus érzelmek(χ^2 ()= 8,71 p<0,01), mint a gyönyör (χ^2 ()=15,97 p<0,001) élvezet, szenvedély jellemzik leginkább.

7. táblázat

Az eredmények értelmezése

A történelmi pályához kapcsolódó érzelmek kategóriájában csak két regényben, Az országépítőben és A kőszívű ember fiaiban találtunk tendencia jellegű különbséget. Az e kategóriába tartozó érzelmek közül csak a szomorúságnál jelentkezett valamennyi regény esetében szignifikáns, és a lelkesedésnél három regényben tendencia szerű különbség. Az összevont változók, melyek a pozitív-negatív vagy az elsődleges-másodlagos érzelmek gyakoriságának mérésére szolgálnak, a várakozással ellentétben nem bizonyultak informatívnak a csoportok változatos megjelenítését illetően, így a reprezentációk természetét más szempontok alapján tudjuk megragadni. Azt, hogy a történelmi pályás érzelmekkel kapcsolatos eredményeink csak részben állnak összhangban korábbi eredményeinkkel, elsősorban a regények műfaji sajátosságaival, a regényekben természetes módon megjelenő személyközi érzelmek nagy számával magyarázzuk, amelyek esetenként „föülírják” a csoportidentitásból fakadó csoport-alapú érzelmeket. Ugyanakkor ezek az érzelmek eredményeink szerint összhangban vannak a korábbi és jelen vizsgálatban feltárt magyar érzelmi mintázattal.

Ha az összes regényben tekintjük a saját –és külső csoportnak tulajdonított érzelmeket, megfigyelhetjük, hogy a saját csoport reprezentációjában mindenütt a szomorúság és az azzal rokonítható depresszív jellegű érzelmek (csalódás, kétségbeesés, gyász, fájdalom, stb.) dominálnak, esetenként még az önkritikus morális érzelmek (szégyen, zavar, büntudat), míg a külső csoportról alkotott reprezentációk a kívülre irányuló kritikus morális érzelmek (harag,

undor, megvetés) köré szerveződnek. Ez az érzelemtulajdonítási tendencia nemcsak magyar-nem magyar kategóriában ragadható tetten, hanem a magyarok táborán belül is azok képviselik ezt az érzelmi beállítódást, akik a nemzet történelmében a pozitív azonosulási mintát szolgáltatják vagyis azok a csoportok, akiket a pozitív nemzeti identitás részeseiként/alakítóiként értékelt az utókor. Ugyanígy a magyarok közül az ellenazonosulási minta hordozói, hasonlóan a külső nemzetekhez, olyannak ábrázoltatnak, akik kifelé megfogalmazott erkölcsi kritikával élnek, akik ellenséges, elutasító érzésekkel rendelkeznek.

Elmondhatjuk tehát, hogy bár az egyes regények különböző társadalmi-történelmi kontextusban játszódnak mégis tapasztalható egyfajta kongruencia abban, ahogyan a csoportok érzelmi reakciói a regények személyközi helyzetein keresztül megfogalmazódnak. Tekintettel arra, hogy a regények három különböző korban élt, különböző szerzőtől származnak, ez az összefüggés függetlennek tekinthető az írói stílustól vagy az írók burkolt személyiségelméletétől (Rosenberg és Jones, 1972).

Az országépítő c. regényben az érzelmek tekintetében azt az érdekes jelenséget fedezhetjük fel, hogy bár az egész magyar csoportot felölelő számításban az öröm érzése dominál, ugyanakkor, ha szétválasztjuk a belső viszály különálló feleit, akkor a pozitív azonosulási mintát megjelenítő István-pártiak mutatják a magyarokra jellemző történelmi pálya érzelmeket, mint pl. a szomorúság, ezzel szemben az ellenazonosulási példa megtestesítői, a Koppány-pártiak az általában külső csoportokra jellemző kívülré irányuló kritikus érzelmeket és a büszkeséget hordozzák- akárcsak ebben a regényben a németek.

Az Egri csillagok egységes magyar táborát mutat be, hiszen belviszályokkal megosztott csoport képtelen lett volna szembeszállni a török hadsereggel. A regény érzelemábrázolása maradéktalanul megfelel az eddigi kutatásaink alapján a történelmi pályához kapcsolódó érzelmi mintázatnak: a magyarok részéről - a győzelem ellenére- depresszív dinamika, az önkritikus érzelmek túlsúlya, a török fél esetén a kívülré irányuló kritikus érzelmek gyakoribb előfordulása figyelhető meg.

A három tábor, ami az Erdély aranykora c. regényben megjelenik, a Habsburg és a török fenyegetése közé szorult magyarság előtt levő megoldási alternatívák reprezentánsai. László és Vincze. (2004) eredményei szerint a hatalmat képviselő Apafi Mihály vezette pragmatisták tekinthetők a racionális csoportnak, akik számára a magyar nemzet fennmaradása a cél, akár az identitás gyengítése, a függetlenség feladása árán. A pragmatista csoport az érzelmek szempontjából összetett képet mutat, egyrészt a harag markáns jelenléte az elfogadás indukálta frusztráció, a háttérben duzzadó indulatok meglétét jelzi, másrészt a pozitív kapcsolati érzelmek hiánya valóban a racionális képet erősíti. A Bánfi házaspár megjelenítette

Erdély-pártiak azonosíthatók úgy, mint akik főként az érzelmi-fókuszú megküzdési stratégiát alkalmazzák, hiszen jóval több érzelmi reakciót mutatnak, mint a másik két csoport. A rájuk jellemző büszkeség és megvetés egyfajta egocentrikus, elutasító attitűdöt jelez, ami egzisztenciális bukáshoz vezet. A magyar királpártiak nem jellemezhetők egységes érzelmen-profillal.

A három csoportosulás összesített képe mégis jellegzetes érzelmmintázatot hív elő: a magyarok részéről a depresszív érzelmekét, a török oldalon a haragot, mint kívülré irányuló morális érzelmet.

A kőszívű ember fia c. műben megjelenő történelmi szituációban az önálló, szabad állam kivívásáért folytatott harc komoly áldozatokat kívánt, míg a Habsburg rezsim támogatása tartogatott némi előnyt azok számára, aki saját egzisztenciális jólétüket a haza érdekei fölé helyezték. Az érzelmen-profilok ebben a regényben is a jellegzetes magyar érzelmi mintáknak megfelelően is alakulnak, vagyis a pozitív oldalon álló forradalmárról mutatják a depresszív és az önkritikus érzelmeket, míg az elítélendő árulók a kívülré irányuló morális érzelmeket. Az elvárt minta azonban kiegészül még egy dimenzióval, a szeretet és az élvhajhász hozzáállás szembeállításával még inkább fokozza az erkölcsi különbségeket.

Megvitatás

A történelmi regények mint csoportnarratívumok hordozzák és közvetítik egy nemzeti csoport identitását. A történetek élményszerűsége lehetőséget ad az identitás jellemzőinek feltárására (László, 2005; 2008). Jelen kutatás az identitás érzelmi oldalának a feltárására tett kísérletet.

A történelmi regények érzelmeinek tanulmányozásáról elmondhatjuk, hogy egyrészt megerősítette, másrészt pedig további árnyalatokkal gazdagította a magyar nemzeti identitáshoz tartozó érzelmen-profilról alkotott elképzeléseinket. A csoport közös, ismétlődő tapasztalataiból származó élmények létrehozzák az érzelmi válaszok egyfajta konvergenciáját, amely nemcsak egy adott korszak eseményeiben osztozó érzelmi hajlandóságát kapcsolja össze, hanem a nemzeti identitás időbeni folytonossága révén a nemzedékek egymás után következő sorainak érzelmi reakcióit is.

A történelmi regényekben megnyilvánuló, a nemzeti identitás összetevőjeként értelmezhető érzelmmintázatról, bár igen összetett képet mutat, megállapíthatjuk, hogy alapvetően depresszív érzelmi dinamika jellemzi. Ugyanakkor ez a dinamika kiemelkedő szorongással és önkritikus érzelmekkel párosul, továbbá a nekibuzdulásokkal és vereségekkel jellemzett magyar történelmi pályához kapcsolható érzelmek is kifejezésre jutnak benne.

A magyar történelmi fejlődés és a társadalomlélektani folyamatok közötti összefüggésekre éppen az érzelmi dinamikát illetően már Bibó István felhívta a figyelmet (Bibó 2004). Bibó a nemzeti csoportok lelki folyamataira vonatkozóan bevezette a közösségi hisztéria fogalmát, amely magába foglalja azokat a lelkiállapotokat, amelyek az egyes nemzetek történelmi tapasztalatában megjelenő megrázkódtatások, sorscsapások következtében lépnek fel. Bibó gondolatmenete szerint a magyar nemzet által átélt történelmi megpróbáltatások pontosan ezt az állapotot idézték elő a közösségben. A politikai hisztéria jellegzetes „tünetei”: a realitástól való elrugaszkodás, a problémák megoldásának képtelensége, bizonytalan és túlméretezett önértékelés, irreális és aránytalan reakció a külső hatásokra. Ugyan minden nemzet életében bekövetkeznek katasztrófák, csak akkor áll elő ez a hisztérikus reakció, ha a csoport úgy érzi, hogy erejét meghaladja a probléma megoldása. Ennek oka lehet, hogy túl aránytalanok, igazságtalanok érzi azt, túl éretlen a közösség, sok kellemetlen múltbeli tapasztalata van, ami bizonytalanná teszi, letöri optimizmusát, szétoszlatja reményeit. Ennek az lesz az eredménye, hogy berögzül egy bizonyos gondolati, érzelmi beállítódásra, ferde viszonyba kerül a realitással és egy olyan illúziót kerget, melynek megvalósulására nincsenek reális esélyek. Amennyiben egy nemzet életében ismétlődő jelleggel előfordulnak ilyen jellegű megrázkódtatások, és nem tud kilépni a sikertelen reakciók eszköztárából, akkor még súlyosabb hisztéria alakul ki.

Bibó egyik fontos gondolata, hogy a nemzeti keretek bizonytalansága olyan intenzív, mindent átható, permanens félelmi állapotot eredményez, amely a csoport viselkedésének fontos mozgatórugója lesz. Pszichológiai értelemben ez az állapot egyenértékűnek tekinthető a trauma élményével, s mint ilyen, olyan alacsony szintű kognitív és érzelmi folyamatokat mozgósít, melyek a helyzet megszüntetésének szempontjait szolgáló szelektív információfeldolgozásra, értékelésre, cselekvésre, egyfajta állandó készenléti állapotra készítetik a csoportot: beszűkült percepció, meglévő sémák, automatikus probléma megoldási módok jelennek meg. A félelmek egy része természetesen valós, nem csoda, hogy a külső csoportokról alkotott reprezentáció egy ellenséges, támadó viszonyulás köré szerveződik. Ezt csak erősíti a belső indulatok kivetítésének tendenciája. A csoportnak saját magára vonatkozó destruktív készletesei amennyiben befelé irányulnak, a büntudat és bármely önkritikus megnyilvánulás formáját öltik. A kifelé és befelé irányuló agresszió ennek megfelelően ugyanazzal a regulációs funkcióval bírnak. Az autoagresszió sokszor önvádlásban, büntudatban manifesztálódik, ugyanakkor a negatív érzésekért való felelősség ilyen módon való felvállalása fontos a pozitív énkép szempontjából. Erősen ambivalens működés ez: mániás önfelnagyítás eltúlzott lelkesedéssel és depresszív önvád ebben a dinamikában jól

megférnek egymás mellett. A külső csoportok büntetésétől való félelem ambivalens érzéseket gerjeszt, ennek következménye az irányukban érzett bizalmatlanság. A depresszív működésmód jelenti egyrészt a veszteségből származó szomorúságot és azt a szorongást is, amely abból fakad, hogy az átélő nem tudja megőrizni integritását. Szomorúság és szorongás egyidejű jelenléte áll elő.

Vizsgálatunkban ez a depresszív dinamika megjelent mind a történelmi pályához kapcsolódó csoportérzelmeknél, mind pedig a személyközi érzelmek területén. Az eredmények azt jelzik, hogy a nemzeti csoport tagjaként átélt történelmi pályás érzelmek mögött meghúzódó traumatikus élmények a személyes kapcsolatok megélésére is hatással vannak. Ennek magyarázata további vizsgálatokat igényel.

Az narratív érzelemreprezentáció kutatásában további feladatot jelent a XX. századi és a jelenbeli reprezentációk vizsgálata. A tanulmányunkban elemzett négy történelmi regény a XIX. század második és a XX. század első felében íródott. Klasszikus értelemben vett történelmi regény a közelmúlt irodalmi művei között nemigen található. A nemzeti érzelmi dinamika megértéséhez viszont elengedhetetlenül szükséges az elmúlt évtized eseményeihez kapcsolódó érzelmek reprezentációjának tanulmányozása. Következő vizsgálatunkban a XX. század második feléből származó publicisztikai írások elemzését tervezzük.

Irodalom

Bibó, I. (2004): A kelet-európai kisállamok nyomorúsága in Válogatott tanulmányok, Magvető Kiadó, Budapest

Bar-Tal, D. (2001). Why does fear override hope in societies engulfed by intractable conflict, as it does in the Israeli society? *Political Psychology*, 22, 601—627.

Bar-Tal, D., Halperin, E., de Rivera, J., (2007) . Collective Emotions in Conflict Situations: Societal Implications, *Journal of Social Issues*, 63, (2), 441—460.

Bellah, Robert (1967): "Civil Religion in America," *Daedalus: Journal of the American Academy of Arts and Sciences* 96

Benedict, Ruth. (1946). *The chrysanthemum and the sword; patterns of Japanese culture*. Boston: Houghton Mifflin.

Branscombe, N. R., Doosje, B., & McGarty, C. (2002). Antecedents and consequences of collective guilt. In D. M. Mackie & E. R. Smith (Eds.), *From prejudice to intergroup emotions*, (pp.49–67) New York: Psychology Press

Branscombe, N. R., Slugoski, B., & Kappen, D. M. (2004). The measurement of collective guilt: What it is and what it is not. In N.R. Branscombe & B. Doosje (Eds.), *Collective guilt: International perspectives* (pp.16–34) New York: Cambridge University Press

Bruner, J: (2005): *Valóságos elmék, lehetséges világok*, Új Mandátum, Budapest

Gyáni, G. (2007): *Relatív történelem*, Typotex Kiadó, Budapest

de Rivera, J. (1992). Emotional climate: Social structure and emotional dynamics. In: K. T. Strongman (Ed.), *International review of studies on emotion* (Vol. 2, pp. 199–218). New York: John Wiley.

Doosje, B., Branscombe, N. R., Spears, R., & Manstead, A. S. R. (1998). Guilty by association: When one's group has a negative history. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 872–886.

Flick, U. (1995): Social Representation. In: Smith, J.A.-Harré, R.-Van Langhove, L. (eds.) *Rethinking Psychology*. London Sage. 70-96.

Frye, N. (1965). *Anatomy of Criticism: Four Essays*. New York : Atheneum

Fülöp, É. (2008): Az érzelmek reprezentációja történelmi regényekben és történelemkönyvekben, in Erős, F. (szerk.): *Megismerés, reprezentáció, értelmezés, 10 éves a PTE Pszichológiai Doktori Iskolája*, 99-114.

Gergen, K. J. & Gergen, M. M. (1988). Narrative and the self as relationship. In: L. Berkowitz, (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 21). San Diego, CA: Academic Press

Halperin, E., Bar-Tal, D., Nets-Zehngut, R. & Drori, E., (2008). Emotions in Conflict: Correlates of Fear and Hope in the Israeli-Jewish Society, *Peace and Conflict*, 14, 1–26

Halperin, E. , Canetti-Nisim, D. & Hirsch-Hoefler, S. , (2008).The Central Role of Group-Based Hatred as an Emotional Antecedent of Political Intolerance: Evidence from Israel" *Paper presented at the annual meeting of the APSA 2008 Annual Meeting, Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts Online* <PDF>. 2008-12-10 from http://www.allacademic.com/meta/p278241_index.html

Harth, N.S., Kessler, T., & Leach, C.W. (2008). Advantaged Group's Emotional Reactions to Intergroup Inequality: The Dynamics of Pride, Guilt, and Sympathy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 115-129.

Hewstone, M., Cairns, E., Voci, A., McLernon, F., Niens, U. & Noor, M. (2004). Intergroup Forgiveness and Guilt in Northern Ireland: Social Psychological Dimensions of ‘The Troubles’. In N.R. Branscombe & B. Doosje (eds.), *Collective Guilt: International Perspectives* (pp. 193-215). New York: Cambridge University Press.

Iyer, A., Leach, C. W., & Crosby, F. (2003). White guilt and racial compensation: The benefits and limits of self-focus. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 29, 117–129.

Jarymowicz, M. & Bar-Tal, D. (2006). The dominance of fear over hope in the life of individuals and collectives. *European Journal of Social Psychology*, 36, 367–392.

Jovchelovich, S. (1995): Social representations and narrative: Stories of public life in Brazil. Paper presented at the Small Meeting of the EAESP on The Narrative Organization of Social Representations, 6–10 September, 1995, Budapest, Hungary.

László, J. (1997): Narrative organisation of social representations. *Papers on Social Representations*, 6, (2), 93–190.

László J. (2005): *A történetek tudománya: Bevezetés a narratív pszichológiába*. Pszichológiai Horizont; Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó

László J., Ehmann B., Imre O. (2002): Történelem történetek: a történelem szociális reprezentációja és a nemzeti identitás. *Pszichológia*, (22) 2, 147-161.

Leyens, J-P., Paladino, P. M., Rodriguez- Torres, R., Vaes, J. Demoulin, S., Rodriguez-Perez, A., Gaunt, R.(2000). The emotional side of prejudice: The attribution of secondary emotions to ingroups and outgroups, *Personality and Social Psychology Review*, Vol.14., No.2, 186-197

Lickel, B., Schmader, T., & Barquissau, M. (2004). The evocation of moral emotions in intergroup contexts: The distinction between collective guilt and collective shame. In N. R. Branscombe & B. Doosje (Eds.), *Collective guilt: International perspectives* (pp. 35–55). New York: Cambridge University Press.

McAdams, D. P. (2006). *The redemptive self: Stories Americans live by*. Oxford University Press.

Mackie, D. M., Devos, T., & Smith, E. R. (2000). Intergroup emotions: Explaining offensive action tendencies in an intergroup context. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 602-616.

Mallett, R.K. & Swim, J.K. (2007). The Influence of Inequality, Responsibility and Justifiability on Reports of Group-Based Guilt for Ingroup Privilege, *Group Processes & Intergroup Relations*, 10(1) 57–69

Markus, H., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98, 224-253.

Mead, Margaret. (1937). *Cooperation and competition among primitive peoples*. New York: McGraw-Hill.

Miron, A.M., Branscombe, N.R. & Schmitt, M.T. (2006). Collective Guilt as Distress over Illegitimate Intergroup Inequality, *Group Processes & Intergroup Relations*, 9(2) 163–180

Rosenberg, S. and Jones, R. (1972) A method for investigating and representing a person's implicit theory of personality: Theodor Dreiser's view of people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 22, 3. 372-386

Rozin, P., Lowery, L., Imada, S., & Haidt, J. (1999). The CAD triad hypothesis: A mapping between three moral emotions (contempt, anger, disgust) and three moral codes (community, autonomy, divinity). *Journal of Personality & Social Psychology*, 76, 574-586

Shweder, R. A., Much, N. C, Mahapatra, M., & Park, L. (1997). The "Big Three" of morality (autonomy, community, divinity) and the "Big Three" explanations of suffering. In A. Brandt & P. Rozin (Eds.), *Morality and health* (pp. 119-169). New York: Routledge.

Silberztein, M. : *NooJ Manual: a Linguistic Annotation System for Corpus Processing*. 2009

Smith, E. R. (1993). Social identity and social emotions: Toward new conceptualizations of prejudice. In D. M. Mackie & D. L. Hamilton (Eds.), *Affect, cognition, and stereotyping: Interactive processes in group perception* (pp. 297-315). San Diego: Academic Press

Swede, S. W. and P.E. Tetlock. 1986. "Henry Kissinger's Implicit Theory of Personality: A Quantitative Case Study. *Journal of Personality*. 54: 617-646.

Tajfel, H. (1978). Social categorization and social discrimination in a minimal group paradigm. In Tajfel, H. (Ed.), *Differentiation between social groups*. London: Academic Press.

Tangney, J. P., Wagner, P., Fletcher, C., & Gramzow, R. (1992). Shamed into anger? The relation of shame and guilt to anger and self-reported aggression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 669–675.

Turner, J.C, Hogg, M.A., Oakes, P.J., Reicher, S.D., & Wetherell, M.S. (1987). Rediscovering the social group: A self-categorization theory. Oxford, UK: Blackwell.

Wertsch, J. W (2002): Voices of collective remembering Cambridge ; New York : Cambridge University Press

1. táblázat

	Saját csoport	Külső csoport			
Egri csillagok	magyarok (Bornemissza Gergely, Dobó István, Cecey Éva, Mekksey István, Török Bálint és társaik)	törökök			
A kőszívű ember fiai	forradalom-pártiak (Baradlayné, Ödön, Richárd, Jenő, Zebulon, Edit, Aranka és társaik)	Habsburg-pártiak (Antoinette, Alfonsine, Rideghváry és társaik)			
Erdély aranykora	magyarok <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">pragmatisták (Apafi Mihály, Béldi, Béldiné)</td> <td style="width: 33%;">Erdély-pártiak (Bánfi, Bánfiné)</td> <td style="width: 33%;">magyar-pártiak (Teleki Mihály, Apafiné), törökök</td> </tr> </table>	pragmatisták (Apafi Mihály, Béldi, Béldiné)	Erdély-pártiak (Bánfi, Bánfiné)	magyar-pártiak (Teleki Mihály, Apafiné), törökök	törökök
pragmatisták (Apafi Mihály, Béldi, Béldiné)	Erdély-pártiak (Bánfi, Bánfiné)	magyar-pártiak (Teleki Mihály, Apafiné), törökök			
Az országépítő	magyarok <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">reformerek (Géza, Sarolt, Csanád, István és társaik)</td> <td style="width: 50%;">hagyományőrzők (Ajtony, Vazul, Gyula vajda, Koppány,</td> </tr> </table>	reformerek (Géza, Sarolt, Csanád, István és társaik)	hagyományőrzők (Ajtony, Vazul, Gyula vajda, Koppány,	németek (Gizella, Vecellin, Gellért és társaik)	
reformerek (Géza, Sarolt, Csanád, István és társaik)	hagyományőrzők (Ajtony, Vazul, Gyula vajda, Koppány,				

		Taksony, Mihályé és társaik)	
--	--	------------------------------------	--

2. táblázat

	Magyarok (433)	Németek (120)
Öröm	124*	20
Harag	15	24*

3. táblázat

	Reformer (258)	Hagyományörző (60)
Negatív érzelmek	150*	18
Szomorúság	25*	0
Öröm	53	24*
Külső kritikus	13	8*
Büszkeség	0	1*

4. táblázat

	Magyarok (1152)	Törökök (208)
Szomorúság	202*	23
Szenvedés	27*	0
Depresszív érzelem (szomorú,szenved, megrendül, kétségbeesik, kimerült)	272**	27
Harag	83	36***
Utálat	8	5*
Megvetés	6	4*
Külső kritikus érzelem (harag, utálat, megvetés)	97	45***
Önkritikus érzelem (szégyen, megbánás)	33*	1

5. táblázat

	Magyarok (1090)	Törökök (167)
Szomorúság	11*	0
Depresszív érzelmek (szomorúság, fájdalom, sértettség, kétségbeesés, kimerültség, hiány)	168*	13
Harag	115	30*

6. táblázat

	Magyar-pártiak (109)	Erdély-pártiak (370)	Pragmatisták (220)
Kapcsolati érzelmek (szeretet, vágy, féltékenység, stb.)	19	65	16**
Harag	5	25	29*
Büszkeség	3	24**	1
Megvetés	0	7*	0

7. táblázat

	Forradalmár (1384)	Habsburg-párti (359)
Szomorúság	129**	16
Szeretet	113*	18
Harag	85	35*
Gyönyör	20	18***
Utálat	11	16***
Megvetés	3	6**
Depresszív érzelmek (szomorúság, fájdalom, gyász, csalódás, magány, kimerültség, fásultság,	258*	44

kétségbeesés)		
Önkritikus érzelmek, empátia (szégyen, bűntudat, megbánás, zavar, alázat, részvét, stb.)	113*	16
Külső kritikus érzelmek (harag, utálat, megvetés)	99	57***
Hedonikus érzelmek (gyönyör, élvezet, szenvedély, vágy)	41	23**

How to apply emotions to real life inter-group conflicts? Group-related emotions
are historically anchored

János László and Éva Fülöp
University of Pécs
laszlo@mtapi.hu and fulop81@gmail.com

Keywords: inter-group emotions, collective emotions, emotional orientation, historical trajectory

Word count: 6 962

Research was supported by OTKA T 49413 and NKFP6-00074/2005 grants to the first author. Authors are grateful to Róbert Járai for his assistance in statistical processing. Correspondence should be addressed to the first author.

Abstract

The study, by using Hungarian national history as an example, sets out to test the role of historical context and historically anchored emotions in real-life inter-group conflicts. We used an experimental design with six out-groups (Turks, Russians, Croatians, Serbs, Slovaks and Rumanians). Hungarian subjects (N= 71) were presented with 12 short historical narratives describing two events with each out-groups: one in which the out-group was the perpetrator, one in which it was victim.

Dependent variables were emotions ascribed to the in-group, to the out-group and to the subject herself in each situation. The list of emotion was systematically selected that primary and secondary emotions, positive and negative emotions, were presented in equal distribution, i.e. results were amenable to an analysis along each dimension. The list also included four emotions which were most frequently mentioned in Hungarian history books for Hungarians. As moderating variables prevalence or termination of conflict and possibility of future conflicts were also measured.

Results supported the hypothesis that the historical trajectory (the sequence of positive and negative events or victories and defeats) of the in-group, as it is preserved in collective memory, evokes a specific set of inter-group emotions. The hypothesis that historically trajectory related emotions predict collective emotions that contemporary subjects experience also received support.

Introduction

The starting point of our inquiry is the growing body of studies which direct attention to the context of group-based emotions (e.g., Bar-Tal, 2001; de Rivera, 1992; Jarimovicz & Bar-Tal, 2006; see Bar-Tal, Halperin & de Rivera, 2007 for a review). These studies suggest that groups and societies may have emotional orientations, which attune them to certain cues and signals in appraising social situations and predispose them to respond with particular emotions. This emotional orientation serves as an emotional context for evoking group-based emotions. Emotional orientation develops through repetitive emotional situations. It is transmitted through channels of social communication, e.g. through the media and through various cultural products (Bar_Tal, 2001).

Roots of this approach to groups' emotional life can be found in cultural studies. Cultural anthropologists M. Mead (1937) and Benedict (1946) made distinction between shame and guilt cultures, Shame cultures rely on external sanctions in regulation of violation of moral standards, whereas in guilt cultures internalized values and norms contribute in control of unacceptable social acts. Consequently, shame is considered as emotional consequence of punishment of a wrongdoing by others, while guilt arises through recognition of one's own sin even without publicity. Rozin, Lowery, Imada and Haidt (1999) found correlation between cultural attitude to moral issues and emotion: based on Shweder, Much, Mahapatra and Park (1997) classification, contempt and ethics of community, anger and ethics of autonomy and disgust and ethics of divinity were interrelated. Kitayama and Markus (1990), Markus and Kitaymaa (1991) also found relations between emotional patterns and cultural type of self construal (independent in Western cultures versus interdependent in Oriental cultures).

Historical trajectory related emotions

Our claim is that emotional orientation of a society, at least concerning the *historically relevant* inter-group situations, can be derived and specified from the society's history itself. It seems to be that not only individuals, but also nations have a "life trajectory" (Frye, 1965; Gergen and Gergen, 1988; László, 2008), which characterizes their identity including emotional life. László (2008) has termed this sequence of collectively represented positively or negatively represented events in a nation's life as *historical trajectory*.

Historical trajectory resembles of identity narratives of collective memory proposed by Wertsch (2002). Wertsch has reconstructed the Russian narrative from several Russian historical accounts in the following: An initial situation in which the Russian people are living in a peaceful setting where they are no threat to others disrupted by the initiation of trouble or aggression by alien forces which leads to a time of crisis and great suffering for the Russian people which is overcome by the triumph over the alien force by the Russian people, acting heroically and alone. This narrative probably should involve emotional entailments such as pride, sadness, feeling of loneliness.

The American narrative has been sketched by Bellah (1967) and (MacAdams, 2006). Major blocks of this story are the following: Building a new world out of nihil. Facing hardship and troubles which have been successfully overcome. Achieving independence. Facing internal conflicts with continuous renewal (redemption). Getting involved in international conflicts. Enhancing international influence. Emotional entailments of this redemptive story probably are trust, optimism, security, enthusiasm, and hope.

In Hungarian collective memory, positively evaluated events belong to the medieval period. If they occur in later centuries, e.g. local victories against the Ottoman Empire, freedom fights and revolutions against the Habsburg Empire and the Soviet Union (1703, 1848, 1956), they are always followed by defeats and repressions. This pattern repeated itself in the world wars and is preserved in collective memory in this form (László, Ehmann, Imre, 2002). This pattern of collective memory led to what Bibó (1991) has termed *historical illusionism* as opposed to *historical realism* as a characteristic feature of Hungarian national identity. Emotional entailments of this historical trajectory are fear, hope, enthusiasm, disappointment.

Group-related emotions

Group-related emotions are felt by individuals as a result of their membership in a certain group or society (Smith, 1993). There are two major paradigms which try to explain group-related emotions.

Inter-group emotion theory

Inter-group emotion theory (Mackie, Smith & Devos, 2000; Smith, 1993) postulates that group-based emotions arise when people belong to and identify with a group. Based on social identity theory (Tajfel, 1978) and self-categorization theory (Turner, Hogg, Oakes, Reicher & Wetherell, 1987), IET assumes that individuals think themselves as interchangeable

members of the group, so when group-membership is salient they perceive stimuli of the social world from the perspective of the group.

Recent studies have revised earlier approaches to stereotypes and prejudice. Former conceptions of prejudice described these phenomena in terms of attitude theories as negative evaluation of others inducing discriminative behavior against them. Approaches about inter-group relations emphasize cognitive and emotional processes related to identity (Brewer & Alexander, 2002; Cottrell & Neuberg, 2005; Dijker, 1987; Fiske, Cuddy, Glick & Xu, 2002; Mackie, Devos & Smith, 2000; Smith, 1993). IET assumes that patterns of appraisal lead to distinct out-group related emotions, which result in different action tendencies. IET predicts that in case of different out-groups different types of prejudices, e.g., fear-based or disgust-based prejudice will occur, which entail different sets of acts. Moreover, the theory offers an explanation for reacting distinctly to the same group in changing social contexts. Thus conceptual framework of inter-group emotions provides links between cognitive processes, like evaluation, emotions and behavior. (Mackie & Smith, 2002) Recent emotion studies have tried to identify concrete connections between these elements of social interactions (see Tapias, Glaser & Keltner, 2007 for a review).

Collective emotions

There is no clear distinction in the literature between inter-group and collective emotions. (Iyer, Leach and Crosby, 2003 European Review of Social Psychology) Explanations of collective emotions, similarly to those of the inter-group emotions, are derived from of social identity theory (Tajfel, 1978) and self-categorization theory (Turner, Hogg, Oakes, Reicher & Wetherell, 1987). The collective emotion paradigm predicts that people feel emotions by the mere fact that they belong to a group. Identification also plays an important role in eliciting these emotions. A major difference between the two paradigms is, apart from the different sets of emotions they are dealing with, is that collective emotion paradigm emphasizes more the collective nature of emotional experience. Fischer and Manstead (2008) even tie the term “collective emotion” to real presence of peers.

Collective guilt is the most thoroughly studied emotion in this paradigm (e.g Branscombe, Doosje & McGarty, 2002; Branscombe, Slugoski & Kappen, 2004; Iyer, Leach & Crosby, 2003; Mallett & Swim, 2007; Miron, Branscombe & Schmitt, 2006). Doosje, Branscombe, Spears and Manstead (1998) have shown first that people can feel guilt if they

are confronted with harm caused by their in-group in the past, even if they were not participants of these events. Level of identification correlated with self-reports about feeling of collective guilt negatively: high level identifiers reported lower guilt. Authors explain this tendency with appearance of defensive reactions against self-threatening information. Collective guilt is more likely to experience when people feel their responsibility in the misdeeds of the in-group and when this act is appraised as illegitimate, unjustifiable (Branscombe, Doosje & McGarty, 2002; Mallett & Swim, 2007). Miron, Branscombe and Schmitt (2006) found that in-group focused distress, but not out-group empathy can mediate between illegitimacy appraisals and evoking of collective guilt. Further studies about guilt-induced action tendencies established connection between collective guilt and purpose to reparation (e.g Doosje, Branscombe, Spears & Manstead, 1998; Iyer, Leach & Crosby, 2003; Swim & Miller, 1999). Guilt decreases when in-group makes reparation, but it increases when it behave in aggressive way again (Maitner, Mackie & Smith, 2006) Collective guilt can be diminished by justification of inter-group differences to reduce collective responsibility or by application of higher (human) (Liu & Hilton, 2005) or lower (personal level) levels of identification (Branscombe, Slugoski, & Kappen, 2004) as to determine out-group members. Collective guilt contrary to sympathy was found to a self-focused emotion, directing attention to inner processes. (Harth, Kessler & Leach, 2008). Apart from guilt, shame (Branscombe, Slugoski & Kappen, 2004; Lickel, Schmader & Barquissau, 2004; Tangney, Wagner, Fletcher & Gramzow, 1992), forgiveness (Hewstone, Cairns, Voci, McLernon, Niens & Noor, 2004) and pride (Harth, Kessler and Leach, 2008) are the most frequently studied emotions in this paradigm.

There is a tendency to model real-life inter-group situations (ethnic conflicts, inter-group violation, e.g. Bilewicz, 2007; Dresler-Hawke, E. & Liu, J.H., 2006; Halperin, Bar-Tal, Nets-Zehngut, & Drori, 2008; Zebel, Pennekamp, van Zomeren, Doosje, van Kleef, Vliek & van der Schalk, 2007), but the different paradigms often operationalize different aspects of the inter-group context and this necessarily leads to contradictory results and interpretations. The “malleability” of paradigms is partly due to the ignorance of the relation between group-related emotions and group history. Social identity theory and social categorization theory that are used to account for the assumed emotional processes are sensitive only to the current situation which makes certain aspects of the identity salient. The equally important *continuity* aspect which derives from group history is highly neglected. We assume that a.) in historically embedded conflict situations exactly this aspect of identity is activated and b)

historically evolved group identity involves emotional processes that can only be explained from the group history itself. This latter is a typical pattern of emotional coping reactions which have been formed by group history and transmitted in the course of socialization.

So as to test our hypothesis we designed an experiment in which we were able to test whether historical trajectory related emotions do occur in historical conflict situations, whether this occurrence does depend on the nature or the conflict (terminated versus ongoing), and whether subjects collective emotions are related to the emotional attributions to the in-group and to the out-groups.

Method

Subjects

Seventy one Hungarian subjects participated in the study, all undergraduates from the University of Pécs, males and females in almost equal number. Their age varied between 20 and 25 years and they studied various subjects, but not history.

Material

Six pairs of inter-group conflict stories were presented to participants in relation of six distinct out-groups (Turks, Russians, Romanians, Slovaks, Serbs, Croatians) from different periods of Hungarian history. Stories were brief (about 50 words each) and they varied the victim-perpetrator dimension: in each pair one story depicted Hungarians as perpetrators the other as victims. An example for 'Hungarians as victims' narrative:

The Hungarian army lined up at Mohács on 29th of August, 1526. The Turkish army drew up in battle array, the fray took for just one day, at the end of the fight Hungarians fled towards the Danube. Around 16-20000 Hungarians- including the King- and 10000 Turks were killed.

Measures

16 emotions were selected as dependent variables. Eight emotions were chosen because of their relevance for inter-group conflict situations. Six of them: *anger* (Mackie, Devos, Smith,

2000; van Zomeren, Spears, Fischer, Leach, 2004), *fear* (Mackie, Devos, Smith, 2000; Halperin, Bar-Tal, Nets-Zehngut, Drori, 2008), *disgust* (Mackie, Devos, Smith, 2000; Rozin, Lowery, Imada, Haidt, 1999), *hatred* (Halperin, Canetti-Nisim, Hirsch-Hoefler, 2008), *satisfaction* (Maitner, Mackie & Smith, 2006), *hope* (Halperin, Bar-Tal, Nets-Zehngut, Drori, 2008) have a substantial record in inter-group emotion studies. We added *disappointment* and *enthusiasm* to this list because of their assumed relevance for the Hungarian historical trajectory. Four of the emotion items *guilt* (Branscombe, Doosje & McGarty, 2002; Branscombe, Slugoski & Kappen, 2004; Iyer, Leach & Crosby, 2003; Mallett & Swim, 2007; Miron, Branscombe & Schmitt, 2006), *shame* (Branscombe, Slugoski, Kappen, 2004; Lickel, Schmader & Barquissau, 2004, Lewis, 1971; Tangney, Wagner, Fletcher & Gramzow, 1992, Reuter, Hilton, 2008), *pride* (Harth, Kessler and Leach, 2008), *forgiveness* (Hewstone, Cairns, Voci, McLernon, Niens & Noor, 2004) were studied mostly in the collective emotions paradigm. Four general feelings were also added to the list: *happiness*, *sadness*, *relief*, *gratification*. In this way, positive and negative as well as basic and social emotions were in equal number among the 16 emotions.

Two seven point scales were used for characterizing the type of historical conflict between the Hungarian in-group and each out-group. One of them asked for the permanence of conflict (terminated versus ongoing), the other for the likelihood of future conflicts with each out-group.

Procedure

After reading each story subjects had to attribute two emotions out of the list of 16 emotions to the in-group, to the out-group and to themselves. In each case they had free choice, i.e. they could choose the same or different two emotions for the in-group, for the out-group and themselves. The consideration underlying this design was that emotions selected for in-group and out-group can be tested against the predictions of the infrahumanization theory and IET, whereas subjects' own emotions were amenable to analysis in terms of IET and collective emotions. However, our main interest was in each case to test the relative prevalence of the historical trajectory related emotions.

Subjects had to judge the termination of the conflict and the likelihood of future conflict at the end of the session.

Data analysis and results

First, data of the conflict-scales were analyzed. Given that the two scales showed a .83 correlation, we used only results of the termination scale. Table 1. shows the means for each out-group:

Insert Table 1 about here

Termination means show three distinct categories. Conflicts with the Turks are terminated fully, with the Russians and Croatians partly, whereas there are ongoing conflicts with Serbs, Rumanians and Slovaks. This categorization has been used for further analysis.

In the second step overall distribution of the different emotion types was analyzed.

Insert Table 2. about here

Emotions attributed to in-group and to out-groups

Frequency of each emotion was calculated along both variables (perpetrator-victim, terminated-ongoing) separately for in-group and out-group. Table 3 shows the results with the 8 inter-group relevant emotions broken according to victim-perpetrator dimension and Table 4 does the same along the terminated versus ongoing conflict dimension. Two-tailed t-tests were calculated comparing always in-group with out-group along each emotion.

Insert Table 3. about here

Insert Table 4. about here

In half of the twelve stories what participants had to read, in-group-Hungarians were perpetrators of some misdeed against to another group, while in the other half they were victims of an out-group aggression, like occupation of the country or even massacre. Some findings fitted to the expectations, for example in-group fear in victim situation or out-group satisfaction in perpetrator position. Other results claim further explanation, like Hungarian's remarkable disappointment in both victim and perpetrator role or their hope in case of some wrongdoing or the enthusiasm they feel when they suffer from an out- group insult.

Representation of the other groups by answers of participants is solid: anger, hatred and disgust, namely other-critical emotion and satisfaction majority typifies them. On the other hand most typical Hungarian emotions are fear, hope, enthusiasm and disappointment.

When dimension of termination of the inter-group conflict is taken into account it can be established that this emotion distribution is due to representation ancient past, feeling of satisfaction is only one which provides differences between the groups.

Collective emotions and general feelings attributed to in-group and out-groups

Table 5 shows the results with the 4 collective emotions and 4 general feelings broken again according to victim-perpetrator dimension and Table 6 does the same along the terminated versus ongoing conflict dimension. Two-tailed t-tests were calculated comparing always ingroup with outgroup along each emotion.

Insert Table 5. about here

Insert Table 6. about here

According to predictions of collective emotion paradigm perpetration of a harm to another group evokes guilt and shame in the members of a group even if they were not participant of the event. As we can see, that is what exactly happened in the case of our participants: they reported on guilt and shame when Hungarians did something wrong to another nation, although they did not attribute these emotions to them when they caused harm to their group. Similarly, gratifications turned up only on the side of the out-groups. High sadness of in-group members in both perpetrator and victim situation indicates a very significant presence of this emotion in the group's emotional life. Ongoing inter- group conflict elicit more guilt and shame that terminated historical events according to subject, as in- group related sadness and lack of gratification is related to ongoing situations in their representations.

Emotions of the subjects

Concerning to significant results in the emotional responses of the subjects, a very pronounced pattern of emotions is delineated. Table 7. shows collective emotions and general feelings that subjects attributed themselves compared to in-group or out-group emotions when

their group was victim or perpetrator, Table 8. shows the same comparison but concerning termination of conflict.

Insert Table 7. about here

Insert Table 8. about here

Majority of negative emotions, such as sadness or disappointment and dominance of self-critical emotions e.g. shame or guilt characterizes choices of persons, similarly to the attribution to the in-group but in much higher degree.

Forgiveness can be found almost just in case of subjects, while positive emotions, like pride, happiness, gratification, hope, satisfaction and enthusiasm are much less representative for subjects. Other-critical emotions, like anger or hatred occur less frequently as related to out-groups, except disgust.

Person's evaluation about inter-group conflict is clear: they think that there is not so much reason to be pride of, happy or gratified about a wrongdoing, even compared with in-group or out-group. They are much more likely to feel sadness, guilt, shame or forgiveness expressing they moral attitude. This emotion tendency is independent from termination of the conflict.

When we examine self-attribution of the emotions which were handled as relevant inter-group emotions between in-group and out- group, it can be observed that these emotions have to be interpreted regarding to in-groups and out-groups. Disappointment and disgust are the only salient emotions from inter-group relevant emotions. Subject's attribute themselves these emotions more frequently than to either the in-group or to the out-group, again independently from termination of the confrontation.

Regression analyses

Finally, we calculated logistic regression for collective emotions so as to test whether perception of inter-group conflict termination is indeed a moderating variable for emotional experiences. Result show that pride, guilt and shame reactions of participants are moderated by perceived termination of the inter-group conflict ($\chi^2(1)= 11,2$ $p < 0, 01$, $B=-0,9$ (wald=9,6) (1) $p < 0,01$; $\chi^2(1)= 10,3$ $p < 0, 01$, $B=0,7$ (wald=9,3) (1) $p < 0,01$; ($\chi^2(1)= 51,6$ $p < 0, 001$, $B=1,4$ (wald=40,7)(1), $p < 0,001$), Nagelkerke $R^2=0,29$). Forgiveness did not reach statistical significance. Results suggest that that the more the subjects of perceive a historical inter-group conflict terminated, the more pride they feel. On the contrary, the more the subjects perceive a conflict ongoing, the more guilt and shame they feel.

Correspondence analysis

One of our main goals in this study was to discover the connection between the emotions which arise in the subjects and the emotional responses they attribute to their national group. As to examine this contingent tendency in the pattern of emotions a correspondence analysis was executed. A very strong, significant correspondence can be observed when we match the felt and attributed emotions to each other ($p < 0,001$). Sadness of the participants has the most determining effect on the emotions of the in-group, as their disappointment, anger, shame disgust and hatred too. From the range of in-group's emotions fear, sadness, anger, hatred, enthusiasm and shame are principally sensitive to the subject's current emotional attitude to a historical event. Specifically, for example if subjects feel sad or disappointed about a historical situation, they prone to think that their in-group would be afraid, sad or angry. Fear of the in-group is that emotion which shows most frequently relation with the subject's own emotions, it covers nearly 30% of the corresponding emotions. From overall findings in the correspondence analyses fear of the in-group and the subject's sadness yielded the most appreciable linkage.

This results can mean that set of negative emotions included sadness, disappointment or shame which were found as the most representative emotions of the subject's and in-group emotions like fear or enthusiasm which are considered as ones of the most typical emotions of the Hungarian historical trajectory are interrelated. If further studies could reveal mediator role of our own emotions in the formation of historical representations incorporated the in-group's emotional reaction tendencies, it would be very import evidence supporting the continuous nature of identity construction. Attributes of the current national identity can influence the way we look at the common past, how we appreciate deeds of our group or the inter-group relations.

Discussion

In this study we placed group-based emotions, which have been treated earlier in different laboratory paradigms, such as infrahumanization, inter-group emotions, and collective emotions, into historical context. It was achieved by two means. First, stimulus material explicitly evoked historical consciousness of subjects. As a consequence, when the stimulus situations touched upon their national group membership, their emotions and emotional attributions arouse from the representation of the entire group-, i.e., national history. Second, we included emotions into the response set, which, according to history books, characterized Hungarians in historical conflict situations (László, és Fülöp 2008). In this way we could

observe whether subjects' emotions and emotional attributions would behave as it was predicted by laboratory paradigms. If they do not, then whether deviations can be interpreted by a more or less stable emotional pattern, which belongs to the subjects' national identity.

Overall pattern of the results does not show a unanimous picture. Infracommunization theory has mostly failed in our study. Out-groups received more social emotions and there was a strong infracommunization of in-group when Hungarians were victims of perpetrator out-groups with whom our subjects perceived ongoing conflicts. Models of inter-group emotions theory for emotions included into our study were not explicitly tested, but the inferences, which follow from the results do not conform to the models several times and need further interpretation. For instance, representation of the out-groups is filled throughout with hatred not only when they are perpetrators, but also when they are victims, i.e. they are in "weak" position when confronted with a threat. Collective emotions also brought some unexpected results. Subjects felt forgiveness when their group was perpetrator, rather than victim, or they felt pride mostly in terminated conflict situations, but then not only as perpetrators, but also as victims. Similarly, in-group shame proved to be as strong as guilt for wrongdoings, but it was also felt when in-group was victim of an out-group aggression.

The differences between the in-group and out-group emotions and the similarities between the in-group and subjects' own emotions are most conspicuous with the historical trajectory related emotions. Disappointment, hope and enthusiasm are assigned almost exclusively to Hungarians, whereas satisfaction is characteristic only to out-groups. This emotional pattern may enlighten the inconsistencies, which were found when we interpreted the results in terms of the laboratory paradigms.

References

- Bar-Tal, D. (2001). Why does fear override hope in societies engulfed by intractable conflict, as it does in the Israeli society? *Political Psychology*, 22, 601–627.
- Bar-Tal, D., Halperin, E., de Rivera, J., (2007) . Collective Emotions in Conflict Situations: Societal Implications, *Journal of Social Issues*, 63, (2), 441—460.

- Bibó, I. (1991). *Democracy, Revolution, Self-Determination*. Selected Writings. New York: Columbia University Press.
- Bilewicz, M. (2007). History as an Obstacle: Impact of Temporal-Based Social Categorizations on Polish-Jewish Intergroup Contact, *Group Processes & Intergroup Relations* 10(4) 551–563
- Branscombe, N. R., Doosje, B., & McGarty, C.(2002). Antecedents and consequences of collective guilt. In D. M. Mackie & E. R. Smith (Eds.), *From prejudice to intergroup emotions*, (pp.49–67) New York: Psychology Press
- Branscombe, N. R., Slugoski, B., & Kappen, D. M. (2004). The measurement of collective guilt: What it is and what it is not. In N.R. Branscombe & B. Doosje (Eds.), *Collective guilt: International perspectives* (pp.16–34) New York: Cambridge University Press
- Brewer, M. B., & Alexander, M. G. (2002). Intergroup emotions and images. In D. M. Mackie & E. R. Smith (Eds.), *From prejudice to intergroup relations: Differentiated reactions to social groups* (pp. 209–225). New York: Psychology Press.
- Bizman and Yinon (2004) . In D. M. Mackie & E. R. Smith (Eds.), *From prejudice to intergroup relations: Differentiated reactions to social groups* (pp. 13-31). New York: Psychology Press.
- Castano, E., & Giner-Sorolla, R. (2006). Not quite human: Infra-humanization as a response to collective responsibility for intergroup killing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90, 804–819.
- Cloke, K. (1993). Revenge, forgiveness and the magic of mediation. *Mediation Quarterly*, 11, 67-78.
- Cottrell, C. A. & Neuberg, S.L. (2005). Different Emotional Reactions to Different Groups: A Sociofunctional Threat-Based Approach to “Prejudice”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 2005, 88 (5), 770–789

Cuddy, A.J.C., Rock, M.S., & Norton, M.I. (2007). Aid in the Aftermath of Hurricane Katrina: Inferences of Secondary Emotions and Intergroup Helping, *Group Processes & Intergroup Relations*, 10(1) 107–118

Demoulin, S., Leyens, J.Ph., Paladino, M.P., Rodriguez, R.T., Rodriguez, A.P., & Dovidio, J.F. (2004). Dimensions of uniquely and non uniquely human emotions. *Cognition and Emotion*. 18 (1), 71-96

de Rivera, J. (1992). Emotional climate: Social structure and emotional dynamics. In: K. T. Strongman (Ed.), *International review of studies on emotion* (Vol. 2, pp. 199–218). New York: John Wiley.

Dijker, A. J. (1987). Emotional reactions to ethnic minorities. *European Journal of Social Psychology*, 17, 305-325.

Doosje, B., Branscombe, N. R., Spears, R., & Manstead, A. S. R. (1998). Guilty by association: When one's group has a negative history. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 872–886.

Dresler-Hawke, E. & Liú, J.H.(2006). Collective shame and the positioning of German national identity, *Psicologia Politica*, 32, 131-153

Enright, R., & North, J. (1998). Exploring forgiveness. Madison: University of Wisconsin Press.

Fischer, A.H., Manstead, A.S.R. (2008). Social Function of Emotions in in Lewis, Haviland-Jones, J.M., Barrett, L.F. (Eds.), *Handbook of Emotions*, 3rd ed. (pp.456-471) New York: The Guilford Press

Fiske, S. T., Cuddy, A. J. C., Glick, P., & Xu, J. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 878–902.

Frye, N. (1965). *Anatomy of Criticism: Four Essays*. New York : Atheneum

- Gergen, K. J. & Gergen, M. M. (1988). Narrative and the self as relationship. In: L. Berkowitz, (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 21). San Diego, CA: Academic Press
- Halperin, E., Bar-Tal, D., Nets-Zehngut, R. & Drori, E., (2008). Emotions in Conflict: Correlates of Fear and Hope in the Israeli-Jewish Society, *Peace and Conflict*, 14, 1–26
- Halperin, E. , Canetti-Nisim, D. & Hirsch-Hoefler, S. , (2008).The Central Role of Group-Based Hatred as an Emotional Antecedent of Political Intolerance: Evidence from Israel" *Paper presented at the annual meeting of the APSA 2008 Annual Meeting, Hynes Convention Center, Boston, Massachusetts Online <PDF>*. 2008-12-10 from http://www.allacademic.com/meta/p278241_index.html
- Harth, N.S., Kessler, T., & Leach, C.W. (2008). Advantaged Group's Emotional Reactions to Intergroup Inequality: The Dynamics of Pride, Guilt, and Sympathy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 115-129.
- Hewstone, M., Cairns, E., Voci, A., McLernon, F., Niens, U. & Noor, M. (2004). Intergroup Forgiveness and Guilt in Northern Ireland: Social Psychological Dimensions of ‘The Troubles’. In N.R. Branscombe & B. Doosje (eds.), *Collective Guilt: International Perspectives* (pp. 193-215). New York: Cambridge University Press.
- Higgins, E.T. (1987). Self-Discrepancy Theory: A theory relating self and affect, *Psychological Review*, 94, 319-340
- Iyer, A., Leach, C. W., & Crosby, F. (2003). White guilt and racial compensation: The benefits and limits of self-focus. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 29, 117–129.
- Jarymowicz, M. & Bar-Tal, D. (2006). The dominance of fear over hope in the life of individuals and collectives. *European Journal of Social Psychology*, 36, 367–392.
- László, J. (2008): *The science of stories: An introduction to narrative psychology*. London and New York, Routledge
- László, J. & Fülöp, É. (2008). Emotional consequences of historical events in contemporary Hungarians. *15th EAESP General Meeting, Opatija*, june 10–14

László, J., Ehmann, B. & Imre, O. (2002). Les représentations sociales de l'histoire: la narration populaire historique et l'identité nationale. In S. Laurens & N. Roussiau (Eds.), *La mémoire sociale. Identités et Représentations Sociales* (pp. 187–198). Rennes, Université Rennes.

Leyens, J.P., Cortes, B., Demoulin, S., Dovidio, J.F., Fiske, S. T., Gaunt, R., Paladino, M-P. , Rodriguez-Perez, A. ,Rodriguez-Torres, R. , Vaes, J. (2003). Emotional prejudice, essentialism, and nationalism The 2002 Tajfel lecture , *European Journal of Social Psychology*, 33 (6), 703-711

Leyens, J-P., Paladino, P. M., Rodriguez- Torres, R., Vaes, J. Demoulin, S., Rodriguez-Perez, A., Gaunt, R.(2000). The emotional side of prejudice: The attribution of secondary emotions to ingroups and outgroups, *Personality and Social Psychology Review*, Vol.14., No.2, 186-197

Leyens, J. Ph., Rodriguez, A. P, Rodriguez, R. T., Gaunt, R., Paladino, M. P., Vaes, J., & Demoulin, S. (2001). Psychological essentialism and the differential attribution of uniquely human emotions to ingroups and outgroups. *European Journal of Social Psychology*, 31, 395-411.

Lewis, H. B. (1971). *Shame and guilt in neurosis*. New York: International Universities Press.

Lickel, B., Schmader, T., & Barquissau, M. (2004). The evocation of moral emotions in intergroup contexts: The distinction between collective guilt and collective shame. In N. R. Branscombe & B. Doosje (Eds.), *Collective guilt: International perspectives* (pp. 35–55). New York: Cambridge University Press.

Lickel, B., Schmader, T., Curtis, M., Scarnier, M., & Ames, D. R. (2005). Vicarious shame and guilt. *Group Processes and Intergroup Relations*, 8, 145–157.

Liu, J. H., & Hilton D. (2005). How the past weighs on the present: Social representations of history and their role in identity politics. *British Journal of Social Psychology*, 44, 537–556.

Mackie, D. M., & Smith, E. R. (1998). Intergroup relations: Insights from a theoretically integrative approach. *Psychological Review*, 105, 499-529.

Mackie, D. M., Devos, T., & Smith, E. R. (2000). Intergroup emotions: Explaining offensive action tendencies in an intergroup context. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 602-616.

Mackie, D. M., & Smith, E. R. (2002). Intergroup emotions and the social self: Prejudice reconceptualized as differentiated reactions to outgroups. In J. P. Forgas & K. D. Williams (Eds.), *The social self: Cognitive, interpersonal, and intergroup perspectives* (pp. 309–326). Philadelphia, PA: Psychology Press.

Maitner, A. T., Mackie, D.M. & Smith, E. R.,(2006). Evidence for the regulatory function of intergroup emotion: Emotional consequences of implemented or impeded intergroup action tendencies, *Journal of Experimental Social Psychology* 42, 720–728

Maitner, A. T., Mackie, D.M. & Smith, E. R.,(2007). Antecedents and Consequences of Satisfaction and Guilt Following Ingroup Aggression, *Group Processes & Intergroup Relations* ,10(2) 223–237

Mallett, R.K. & Swim, J.K. (2007). The Influence of Inequality, Responsibility and Justifiability on Reports of Group-Based Guilt for Ingroup Privilege, *Group Processes & Intergroup Relations*, 10(1) 57–69

McCullough, M. E. (2000). Forgiveness as human strength. Theory, measurement and links to well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19, 43-55.

McCullough, M.E., Pargament, K.I., & Thoresen, C.E. (Eds.) (2000). *Forgiveness: Theory, research and practice*. New York: Guilford Press.

Miron, A.M., Branscombe, N.R. & Schmitt, M.T. (2006). Collective Guilt as Distress over Illegitimate Intergroup Inequality, *Group Processes & Intergroup Relations* , 9(2) 163–180

Pennekamp, S.F., Doosje, B., Zebel, S. & Fischer, A. H. (2007) The Past and the Pending: The Antecedents and Consequences of Group-Based Anger in Historically and Currently Disadvantaged Groups, *Group Processes Intergroup Relations*, 10(1) 41 - 55.

Smith, E. R. (1993). Social identity and social emotions: Toward new conceptualizations of prejudice. In D. M. Mackie & D. L. Hamilton (Eds.), *Affect, cognition, and stereotyping: Interactive processes in group perception* (pp. 297-315). San Diego: Academic Press

Swim, J.K. & Miller, D.L. (1999). White Guilt: Its Antecedents and Consequences for Attitudes Toward Affirmative Action, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25 (4), 500-514

Tajfel, H. (1978). Social categorization and social discrimination in a minimal group paradigm. In Tajfel, H. (Ed.), *Differentiation between social groups*. London: Academic Press.

Tam, T., Hewstone, M., Cairns, E., Tausch, N., Maio, G., & Kenworthy, J.B. (2007). The impact of intergroup emotions on forgiveness in Northern Ireland. *Group Processes and Intergroup Relations*, 10, 119-135

Tangney, J. P., Wagner, P., Fletcher, C., & Gramzow, R. (1992). Shamed into anger? The relation of shame and guilt to anger and self-reported aggression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 669–675.

Tapias, M.P., Glaser, J. & Keltner, D, (2007). Emotion and Prejudice: Specific Emotions Toward Outgroups, *Group Processes & Intergroup Relations*, 10(1), 27–39

Turner, J.C, Hogg, M.A., Oakes, P.J., Reicher, S.D., & Wetherell, M.S. (1987). *Rediscovering the social group: A self-categorization theory*. Oxford, UK: Blackwell.

Vaes, J., Paladino, M.P., & Leyens, J.Ph. (2002). The lost e-mail: Pro-social behaviour induced by uniquely human emotions. *British Journal of Social Psychology*. 41, 521-534

Vaes, J., Paladino, P.M. , Castelli, L., Leyens, J-P. & Giovanazzi, A., (2003). On the behavioral consequences of infrahumanization: the implicit role of uniquely human emotions in intergroup relations, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol.85., (6), 1016-1034

Viki, G.T. & Calitri, R. (2008) Infrahuman outgroup or suprahuman ingroup: The role of nationalism and patriotism in the infrahumanization of outgroups. *European Journal of Social Psychology*, 38, 1054-1061.

Wohl, M.J.A. & Branscombe, N.R. (2005). Forgiveness and Collective Guilt Assignment to Historical Perpetrator Groups Depend on Level of Social Category Inclusiveness, *Journal of Personality and Social Psychology*, 88 (2), 288–303

Zebel, S., Pennekamp, S.F., van Zomeren, M., Doosje, B., van Kleef., G.A., Vliek, M.L.W & van der Schalk, J. (2007). Vessels with Gold or Guilt: Emotional Reactions to Family Involvement Associated with Glorious or Gloomy Aspects of the Colonial Past, *Group Processes & Intergroup Relations*, 10(1) 71–86

Activity as a linguistic marker of agency: measuring in-group versus out-group activity in Hungarian historical narratives **

Katalin Szalai* and János László* **

*University of Pécs

** Institute for Psychology of the Hungarian Academy of Sciences

Abstract: Agency is the ability to act effectively. It is a major component in social perception and identity studies. Life narratives and group narratives reflect agency of narrators in terms of semantic and grammatical features. It is assumed that implicit activity-passivity of verbs embodies important aspects of psychological agency. This study presents an automatic content analytic algorithm for mapping active and passive verbs. This algorithm is used to uncover Hungarian as well as out-group agency in a sample of historical narratives. Results are interpreted in terms of Hungarian national identity.

Keywords: agency, activity, computer aided content analysis, national identity

Word count: 3012

** Research was supported by OTKA T 49413 and NKFP6-00074/2005 grants to the second author

* szalai_katalin@freemail.hu

Agency

Agency has a wide range of psychological forms: e.g., capacity, expansion, power, dominancy, autonomy, separation and independence. Harter (1978) defines the desire to control our environment or have effect on it as effectance motivation. Deci (1975) attributes inner control of actions to intrinsic motivation. Definition of DeCharms (1968) holds personal causation to be human disposition, which means intentional action for the sake of change. The above-mentioned psychological phenomena, all refer to the intention and desire to shape our physical and social environment.

Agency also plays a major role in Lazarus (1966) coping theory. Lazarus set a transactional model (in contrast with the earlier feature-model theory), in which individuals and their environment are in a dynamic interaction with each other and both of them has an effect on behavior in a stress-situation. Bandura's (1989, 1994) definition of self-efficacy, or personal efficacy means the belief or idea that individuals are able to achieve the proposed aims and can keep their control on the actions happening in their life. In fact, it means belief in ourselves. The expectations of individuals about their own efficacy have a relationship with their coping: our belief in our own efficacy inspires us to invest more effort to achieve our aims and in a stress situation we feel less pressure or discomfort. Yamaguchi (2003) correlates control, personal efficacy and the psychological construct of autonomy: successful direct personal control leads to self-efficacy, which is the base of the feeling of autonomy.

Vallacher & Wegner (1989) differentiate two end-points of agency levels: low-level agent (How-People) who sees their actions in details, while high-level agent (Why People) who centres the meaning and the consequences of the actions. The high-level agent regards their own actions as the effect of mental factors such as motivation- rather than the effect of situational factors. It means that the actions of high-level agent appearing in different contexts- contrasting with the ones of low-level agents- indicate consistency and stability, and the self-organization of them is stronger. Actions of low-level agents are more impulsive. They tend to describe their actions by using less mental states, than high-level agents.

Not only individuals but also groups are seen as agents- as they are capable to perform goal-directed behavior and have an effect on their environment. Hamilton (2007) distinguishes between two approaches to agency in group-perception research: one of them conceives agency as the capacity of efficient action (Abelson, Dasgupta, Park & Banaji 1998; and Brewer, Hong & Li, 2004), the other one emphasizes the function of the mental states (Morris, Menon & Ames, 2001). The perception of a group's agency was measured by

Spencer-Rogers, Hamilton and Sherman (2007) with four items: the group is 'able to influence others' ; is 'able to achieve its goals' , is 'able to act collectively' and is 'able to make things happen (produce outcomes)'. Kashima (2005) assessed perceptions of agency with nine items mapping mental states (beliefs, desires and intentions) which, according to him, are the base of the group-agency.

Agency and identity

At least in Western cultures, agency is an important component of personal and social identity. In order to arrive at a well organized and adaptive adult identity, people have to acquire autonomy, which is reflected in their agency in life events (McAdams, 2001). Current narrative models of identity reconstruct personal identity from life stories (Bamberg and Andrews, 2004; Brockmeier and Carbaugh, 2001; Freeman, 1993; McAdams, 1985) Similar to individual identity, group identity can also be reconstructed from narratives about the group's past. Representations of history reflect psychological characteristics of national identity such as stability or vulnerability, strength or weakness, autonomy or dependency, etc. (László, 2008; Liu and László, 2007). Distribution of agency between in-group and out-group seems to be a sensitive indicator for the above identity states.

Linguistic markers of agency

Agency can be best expressed by voice. Active voice e.g. "Hungarians occupied their land" carries higher level agency than passive voice: "The land was occupied by Hungarians". In languages, where passive voice is seldom or not at all used, general subjects instead of nouns or personal pronouns may express passivity.

Another mean of communicating agency is thematization. It shows who is the focal character in the event presented by the text. The theme is presented first in sentences, it has the grammatical role of surface subject and therefore it frequently associated with passive verbs. In "John greeted Mary" the theme is John, however in "Mary was greeted by John" the theme is Mary. Although languages may differ in how thematization is performed, thematic information universally occupies the initial position in sentences (Semin, 2000). Turnbull (1994) showed that the thematic character carried higher responsibility for moral events, therefore her agency is also perceived higher.

There is, however a third mean, which is less connected to grammatical structures than to implicit semantics of verbs (see e.g. Brown and Fish, 1983). Similar to implicit causality, verbs have an implicit activity versus passivity meaning. We utilized this aspect of agency by

constructing a computer algorithm, which maps active and passive verbs in texts. It is in accord with Abelson et al., (1998); and Brewer et al., (2004) who derive agency from effective actions.

The analytic device

The computer algorithm was developed in NooJ linguistic development environment. NooJ is able to perform morpho-syntactical analysis (Silberztein, 2008). Five judges classified the dictionary of the ten thousand most often-used verbs into different verb categories. A verb was considered active, when it referred to an intentional act, the action had an agent, and the action had an effect on the environment.

*“The Hungarian troops **occupied** Bácska, the Baranya triangle and Muraköz.”*

*“Rákóczi **turned to** the French king for help.”*

*“Hungary **took a hand** in redeeming the debts of the empire.”*

*“He **chose** suicide 3 April in 1941.”*

Verbs indicating change in state or action were classified as passive verbs. These actions refer to change outside individual’s control, e.g., changes in physical circumstances, or transcendental changes. For instance:

*“Later, the centres of immigration **grew up** in Paris and London.”*

*“By 1917 revolts and escapes **occurred** in the military.”*

*“On account of these, our country **got** under totally new life conditions.”*

*“Thirty percentages of the Hungarian habitants, so 3.3 million Hungarian people, **became** under control of other states.”*

For isolating languages, such as English, it suffices to compile a dictionary. However, morphological complexity prevents using simple dictionaries. In agglutinative languages, such as Hungarian, different word forms cannot be handled by lexicons. For this reason not only words but also grammatical relations between them should be analyzed. NooJ has the capacity for building local grammars around words. In the following figure, the graph of the activity-passivity local grammars is shown. Squares contain further graphs.

Insert Fig. 1 about here

Local grammars are able to find and equip the different cases and inflections of the verbs with appropriate output. The graph of activity-passivity, consists of local grammars of 941 active and 230 passive verbs.

Insert Fig. 2 about here

Within the main graph, there are local grammars whose constructions are different from the ones in the basic dictionary. Their functioning is demonstrated by the Hungarian verb ‘fordul’ (to turn) on Figure 3. It is shown how the algorithm divides the active and passive case of the verbs with the help of the context and the government of the verbs. Figure 4 shows a sample list of hits in the central column, together with their concordancies in the left and right columns.

Insert Fig. 3 about here

Insert Fig. 4 about here

The algorithm is able to detect linguistic structures of activity-passivity in text, and enables quantitative analysis of each character’s activity. The higher is the activity-passivity ratio, or in other word, the more active idioms are used at the expense of the passive ones, the higher extent is the character presented as efficient actor in the narrated events and the more is she having effect on her environment. Moreover, the more passive expressions the narrative uses at the expense of the passive ones for a character, the more it emphasizes her passivity, and her incapacity in action.

Distribution of activity-passivity in Hungarian historical narratives

In our study we used two text corpora: 1. Textbooks used in primary and secondary schools (approximately 150 000 words). 2. Folk narratives collected from a sample of 500 subjects, stratified by age, education and ethnic background (approximately 64 thousand words). Subjects were asked to tell narratives, which they found the most positive and the most negative events of the Hungarian history. Events in the two historical text corpora were matched with each other.

Table 1 shows the examined historical events:

Insert Table 1 about here

Activity-passivity algorithm was run on both text corpora in order to see to what extent are Hungarians (in-group) depicted as active agents and passive sufferers in the historical narratives and what are the events in which Hungarians turn up active as opposed to the events where they are depicted as passive. Similar questions were raised regarding the non-Hungarian participants.

Results

Results are shown in Figure 5 in terms of the rate of active and passive frequency values. Data are presented separately for positive and negative historical events. The higher this rate is the more active verbs were used during the description of the events. Moreover, the more the index approaches 1, the more passive verbs occurred in the given historical story. If the index is less than 1, it means that they used more passive expressions than active ones.

Insert Fig. 5 about here

Overall results show that the out-group appears to be more active than the in-group does both in positive and negative events. In the positive events, Hungarians show more activity than in the negative ones, and inversely, the out-group comes up as more active agent in the negative events. These differences are more expressed in folk-narratives than in historical textbooks. Results are in accord with the observation of social psychological attribution research: people tend to ascribe their success to internal factors, whereas success of others is attributed to external factors (Jones and Nisbett, 1972). Still, the difference in our results, particularly in folk narratives, is remarkable.

Insert Fig. 6 about here

Insert Fig. 7 about here

In Figure 6 and Figure 7 the indices found in the different historical events are shown. In the history textbooks, the index of one single event (Paris peace treaty- Trianon) is lower than 1. In the case of folk-narratives, indices of five events (Mongol invasion, Turkish rule, Paris peace treaty- Trianon, and repression of the '56 revolution) are below 1. Note that all these

events are negative, i.e. they are related to defeats. Even in the case of positive events, in-group agency is relatively low except events in the distant past (conquest of land, establishing the state). In the most recent positive event, in system's change, the agency index barely passes 1.

Discussion

Several historical accounts argue that the Paris peace treaty (Trianon treaty) has been a traumatic experience for the Hungarian national identity after the WW 1 and this trauma persists even today (Romsics 2001, Ormos 1983). The fact that both history text books and folk narratives depict Hungarians in this event as helpless and defenseless underpins this interpretation.

Whereas history text books endow Hungarians with relatively more agency, in folk narratives representing more vivid forms of collective memory Hungarians turn out to be at the mercy of the invasions of bigger empires.

Defenselessness raises the question of responsibility or rather the question of irresponsibility, as the experience that we cannot have effect on our fate, can easily go together with the feeling that we are not responsible for our life. Historians claim that several generations of Hungarians, have grown up with this feeling. They have not got used to the independency and the frames of democracy (Ormos, 2005). Our results support this observation. In the case of the system's change, we found a high degree of passive verbs. Although the agency-index is higher than one (more active expressions than passive ones occur in the texts), the agency-index is the lowest among the positive events both in the folk-narratives as well as in the stories of the textbooks. This result shows that this important event, which could have served as strengthening Hungarian national identity, is represented as an event out of our own efficacy or our own activity.

Summing up, we can say that the stories about the Hungarian history -both the professional ones, which are the parts of history textbooks, and the stories of the naïve historians, - present identification patterns in which Hungarians –apart from events in the distant past-- appear with reduced capacity of action as compared to other nations. Low level of agency may weaken their responsibility for their fate and the realistic appraisal of their current situation. Contemporary history text books seem to alleviate this identity construction, but their impact on the common forms of collective memory is still in question.

References

- Abelson, R. P., Dasgupta, N., Park, J. & Banaji, M. R. (1998). Perception of the collective other. *Personality and Social Psychology Review*, 2, 243-250.
- Bamberg, M., and Andrews, M. (2004): Introduction. In: Bamberg, M. and Andrews, M. (eds.): *Considering Counter-Narratives: Narrating, resisting, making sense*. Amsterdam: John Benjamins.
- Bandura, A. (1989). Perceived self-efficacy in the exercise of personal agency. *The Psychologist: Bulletin of the British Psychological Society*, 2, 411–424.
- Bandura, A. (1994) Self-efficacy. In V. S. Ramachandran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Brewer, M. B., Hong, Y. & Li, Q. (2004). Dynamic entitativity: Perceiving groups as actors. In V. Yzerbyt, C. Judd, & O. Corneille (Eds.), *The psychology of group perception: Perceived variability, entitativity, and essentialism* (pp. 25-38). New York: Psychology Press.
- Brockmeier, J. and Carbaugh, D. (eds.): *Narrative and identity*. Amsterdam/Philadelphia:
- Brown, R., Fish, D. (1983) *The psychological causality implicit in language*. *Cognition*, 14, 237-273.
- deCharms, R. (1968). *Personal causation*. New York: Academic Press.
- Deci, E. L. (1975). *Intrinsic motivation*. New York: Plenum.
- Freeman, M. (1993): *Rewriting the self: History, memory, narrative*. London: Routledge.
- Hamilton, D.L. (2007) Understanding the complexities of group perception: Broadening the domain. *European Journal of Social Psychology* 37. 1077-1101.
- Harter, S. (1978). Effectance motivation reconsidered: Toward a developmental model. *Human Development*, 6, 34-64.

Jones, E. E., Nisbett, R. E. (1971): The actor and the observer: Divergent perceptions of the causes of behavior. In: Jones, E. E. (ed.): *Attribution: Perceiving the Causes of Behavior*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum. 79–94.

Kashima, H. Y. et al. (2005). Culture, essentialism, and agency: Are individuals universally believed to be more real entities than groups? *European Journal of Social Psychology*, 35, 147-169.

László, J. (2008): *The Science of Stories: An Introduction to Narrative Psychology*. New York and London: Routledge

Lazarus, R. S. (1966) *Psychological stress and the coping process*. New York: McGraw-Hill.

Liu, J.H, László, J. (2007): A narrative theory of history and identity.: Social identity, social representations, society and the individual. In: G. Moloney, I. Walker (eds.): *Social representations and history*. Palgrave-Macmillan, 85-107.

McAdams, D. P. (1985): *Power, intimacy, and the life story: Personological inquiries into identity*. New York: Guilford Press.

McAdams,, D. P. (2001) Coding Autobiographical Episodes for Themes of Agency and Communion. URL: http://www.sesp.northwestern.edu/docs/Agency_Communion01.pdf

Morris, M. W., Menon, T., & Ames, D. R. (2001). Culturally conferred conceptions of agency: A key to social perception of persons, groups, and other actors. *Personality and Social Psychology Review*. 5, 169-182.

Ormos Mária (1983) *Padovától Trianonig, 1918–1920.* (From Padova to Trianon, 1918-1920) Budapest: Kossuth Könyvkiadó.

Ormos Mária (2005) *A történelem vonatán. Európa és Magyarország a 20. században.* (On history train. Europe and Hungary in the 20th century) Budapest: Múlt és Jövő Kiadó.

Romsics Ignác (2001) *A trianoni békeszerződés.* (The Trianon peace treaty) Budapest: Osiris Kiadó.

Semin, G. R. (2000): Language as a cognitive and behavioral structuring resource: Question-answer exchanges. In: Stroebe, W., Hewstone, M. (eds): *European review of social psychology* (Vol. 11.). Chichester, New York - John Wiley and Sons, LTD, 75-104.

Spencer-Rogers, J., Hamilton, D. L., & Sherman, S. J. (2007) The central role of entitativity in stereotypes of social categories and task groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 369-388.

Turnbull, W. (1994): Thematic structure of descriptions of violent events influences perceptions of responsibility: A thematic structure effect. *Journal of Language and Social Psychology*, 13, 2, 132-157.

Vallacher, R. R. – Wegner, D. M. (1989) Levels of Personal Agency Individual Variation in Action Identification. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 57, No. 4, 660-67

Yamaguchi, Susumu (2003) A kultúra és a kontrollal kapcsolatos orientációk. In.: Nguyen Luu Lan Anh – Fülöp Márta (szerk.) *Kultúra és pszichológia.* Budapest: Osiris Kiadó.

Table captions

Table 1: The examined historical events

The examined historical events		
Positive	Negative	Positive and negative
Conquest of homeland	Mongolian invasion	Turkish rule
Establishment the state	Paris peace treaty (Trianon)	Habsburg rule
1989 system's change	World War two Holocaust	Hungarian revolution of 1956

In-group versus out-group intentionality as indicators of national identity^{††}

Reka Ferenczhalmy* and János László**

*University of Pécs, Doctoral School of Psychology

** Institute for Psychology of the Hungarian Academy of Sciences

laszlo@mtapi.hu

Abstract: Intentionality plays a significant role in the evaluation of actions. It is related to agency, to attribution of responsibility and of control. The study presents an automatic content-analytic algorithm for identifying linguistic markers of intention, constraint and possibility in the text. This algorithm was used to uncover both the Hungarian and the out-group intentions in a sample of Hungarian historical narratives taken from historical text-books and from a pool of folk-narratives. Results are interpreted in terms of the Hungarian national identity.

Keywords: intention, agency, historical narratives, national identity

Word count: 3 372

^{††} Research was supported by OTKA T 49413 and NKFP6-00074/2005 grants to the second author

Intention

The present research does not cover the complete, broad concept of intentionality, but examines it in a narrower sense: referring to purpose. For clarification of the meaning of purpose we first need to differentiate events on purpose and not on purpose. Considering it from the phenomenological perspective, this spectrum ranges from the absolutely unwitting reflexes, through the subintentional (e.g. swinging our legs during a conversation) and preintentional movements (e.g. walking), to the purposive behaviour.

A motion or behaviour has to be expedient and purposive so as to become an activity. Thus, there are no unpremeditated actions (nevertheless, we can talk about unintentional motion and not aforethought consequences of action). To define what makes an action purposive, that is, what leads to its being an action, and what precisely we are aware of and to what extent during the purposive action, we need to consider – besides the concepts of intention and action – the two aspects of agency.

The first one, the experiential feeling of agency, appears on the level of pre-reflective mind together with the action (when I feel that I am moving, though I do not know my motion in every detail precisely), while the other aspect, that is the attribution of agency is based upon the first one, when I attribute the action to myself and can even give account of it.

To the notion of agency the central concept of Searle can be brought in connection, that is the intention-in-action, which reveals in case of actions accompanied by explicit decisions (e.g. if someone is determined to go round to the neighbours', then this intention will be reflected in standing up, opening the door, etc., even if the pragmatic purpose was to step over to the neighbours'). (Gallagher, Zahavi, 2008)

In the present research we study intentionality as the attribution of purpose, namely which postulates an explicit decision and is bonded to reflective consciousness.

Narrative, history and group identity

Of the understanding of the world, that is to say of thinking, Bruner (1986/2005, 2001) differentiated two basic manners: pragmatic, logical-scientific and narrative thinking. The former rest on the application of logic operations, its content must match up to the criteria of verification. Meanwhile, the latter stands for thinking in narratives, where life-likeness and probability are crucial for verification. Thus, the understanding of others' (or my) actions, feelings, intentions and of the interrelation of these is potential along narrations.

Information appear on two distinct levels of narration: on a descriptive level, containing the bare description of the occurrences; and on a psychological level, mediating the perspective, relation and evaluation of the narrator, too – that is, psychological aspects turn up: desires, intentions, emotions and so on, implying some kind of interpretation of the events. On this psychological level the role of interpretation and construction has to be emphasized, as the same situation, event might be reported variously by different individuals, and also one person may reinterpret the given situation at any time.

Identity is comprehensible as a complex of continuously recombined (life)events, in which based on the events of the past (descent, roots, life experiences) and the present, also the possible future may be outlined. The narrative approach to identity appears in several theories (Ricouer 2001, McAdams 1985, 2001, Gergen and Gergen, 1988).

Personal identity means stability and continuity of the self in the midst of constant changes, one greatly determining theory of which is linked with the name of Erikson (1968). Besides, we can also talk about social identity, which considering the approach of Tajfel (1981, Tajfel and Turner, 1986) refers to the uniformity of the individual with others, with a

group. As the person identifies with the group, accepts its norms and values, becomes member of this group, this in turn providing self-reinforcement and safety for the individual.

The research under discussion considers social identity, or more precisely we access history books as determining social representations in the formation of social identity. These representations, according to the theory of Moscovici (1961), emerge through a constructive process and determine social reality (on cultural, social and individual levels), in other words determine the contents of everyday discourses and the meanings possessed. Information therefore extends beyond the objective knowledge, involving the attribution of meaning, assigning the possible evaluation and relation manners, in close connection with the actual group processes, interests and goals. The social representations are consequently rather important in respect of social identity. (László, Liu, 2007; László, 2008)

Scientific narrative psychological approach

The narrative psychological approach (László, 2008) aims at catching a hold of the characteristics of experience organization appearing in narratives, and at identifying the linguistic features - and their appearance patterns - relevant for meaning construction.

In this research under discussion, historical texts, as being significant social representations regarding national identity, are examined from a narrative psychological aspect. This study considers the kinds of features - pertaining to intentionality - appear on interpretative level within the narration of certain events, the results of which will be explainable along the concept of national identity.

Intention, constraint and possibility in the text

Those actors (or group of actors), to whom during the narration of a story we assign numerous intentions, are perceived as capable of acting in order to reach given goals, contrary to those who are attributed few intentions but plenty of constraints. While examining intention, constraint and possibility, the context of action becomes comprehensible, possibly playing role in the evaluation and attribution of such dimensions as control, responsibility and efficiency, which are in turn significant in the evaluation of the acts and story of an individual or a group. Similarly, high intention level and low constraint level in self-narratives or group narratives indicate stable, well-organized and autonomous identity.

Intention in the text

The appearance of intentionality, that is of the attribution of purpose might occur on several levels in the text. In some respect, all action verbs can be considered intentional (recall the concept of intention-in-action above), but in our research we only identify those cases, where - in phenomenological sense - explicit intentions are present, which - according to Brunner's distinction - appear on the psychological level of the narrative.

II. Methodology and means of analysis

Our research team has been developing dictionary-based local grammars for narrative psychological content-analysis within the NOOJ integrated language-analysis environment. This software enables morpho-syntactic, that is textual level analysis. Beyond the elaboration of the content relevant dictionaries for the examination, also the identification of grammatical structures is enabled with the help of local grammars, both for general (e.g. verb + infinitive)

and for concrete cases (e.g. any form of the verb to go + infinitive). Consequently, not only concrete words can be searched for, but also word forms and various text environments, which are important regarding the meaning. For these in the following – at the explanation of the graphs – examples will be presented.

The complete local grammar of intention consists of the following units:

1. Graph of intentional adverbs, adjectives and postpositions

Insert Fig. 1. about here

The graph consist of two dictionaries, these are the dictionary of the adverbs of manner and of the adjectives. Those adverbs of manner belong here, which carry intention linked to whichever active operative verb (e.g. someone acts voluntarily or involuntarily, willfully or accidentally). Adjectives might carry the same information by being linked to otherwise intentionally neutral nouns (e.g. whether the action was intended, planned or random).

The postposition 'végett' (in English: for/so as to/with the object of/therefore, etc.) is also included in this graph, referring to the goal-orientation of action (e.g. we do one thing for something).

2. Graph of intentional verbs

Those verbs and expressions constitute the dictionary of this graph, that express purpose, such as: to want sg, wish sg, plan sg, decide to, etc. Besides, also those verbs belong to this category, which in themselves do not express purpose, only in combination with certain additional structures (e.g. to take sg into one's head, turn sg over in one's mind, etc).

3. Graph of intentional nouns

This graph contains the dictionary of intentional nouns (e.g. will, goal, decision, ambition, etc). In addition, also those expressions belong here, that imply purpose only in certain definite forms (e.g. for sb's benefit), though standing alone in themselves (e.g. benefit) are unintentional.

4. Graph of conditional mood

Insert Fig. 2. about here

We might say that a verb in conditional mood is intentional, as it does not describe concrete action, but refers to a will, a wish, etc, that person would have. However, we need to reckon with the appearance of possibility, which cannot be included in this. For example some expressions are intentional in any case: one would drink a glass of water or would like (to drink) a glass of water; whilst other expressions not necessarily: someone could drink or would be able to drink a glass of water, or here would be a glass of water, and so forth.

5. Local grammar of final subordinate structure of sentence

This graph serves the identification of such intentional cases, where the goals of concrete action are indicated in the text (e.g. one does sth to be happy).

Local grammar of constraint

This local grammar identifies each forms of constraint expressed linguistically.

Insert Fig. 3 about here

Local grammar of possibility

This graph serves to reveal the linguistic features of possibility and conditionality on various levels.

Insert Fig. 4. about here

III. Narrative psychological analysis of historical texts

The present research focuses on the narration of the ten most important historical events, (Table 1.) carried out on two sorts of text corpora. One contains the recently current primary and secondary school history books' contents related to these events – composed of approximately 150 thousand words altogether. The other is the so called folk-historical narrative corpus, gathered from a stratified (considering gender, age, level of education, ethnical background) sample taken from 500 people, including two thousand stories (approximately 64 thousand words), narrations about those ten historical events. Subjects were asked to tell narratives, which they considered as the most positive and the most negative events in the Hungarian history. Afterwards, these event narrations of the two historical text corpora were matched with each other.

Insert Table 1. about here

We analyzed these two corpora for the intentions, constraints and possibilities attributed to the Hungarians and to the other groups appearing in the given historical event – in other words, we carried out a research of intergroup comparison. These events, as being the most

conspicuous in Hungarian history, are significant regarding the formation of national identity. Consequently, through the analysis of these texts information might be obtained about national identity.

Assumptions

- If a group is attributed more intention and less constraint in a text, this indicates stable and autonomous identity.
- In the narration of traumatic events, higher level of possibility and intention attributed to in-group can be seen as indicator of elaboration. It also implies stable identity.

Questions raised in the investigation

A. 1. In the narration of historical events, what level of intention characterizes the Hungarian group and to what extent does constraint appear?

2. In the very same narrations, what measure of intention and constraint is characteristic for the other group (out-group)?

B. 1. Is there any typicality in the measure of intention and constraint attributed to the Hungarians considering the descriptions of various events?

2. Is there any typicality in the measure of intention and constraint attributed to the other group considering the descriptions of various events?

C. 1. In the description of which events do we attribute more and in which less possibilities for the Hungarians?

2. In the description of which events do we attribute more and in which less possibilities for the other group?

Results

Relative frequencies of each content categories were calculated, thus results concerning different events are comparable.

Insert Fig. 5. about here

Examining the intentionality of the Hungarian in-group and various out-groups in positive and negative historical events in the folk narrative corpus (shown in Figure 5.), the results show that the measure of intention attributed differs significantly comparing positive and negative events, both in the in-group and in the out-group cases. These differences manifest in the followings. When describing positive events the intention of the in-group is high, but that of the out-group is remarkably low. Meanwhile, in the negative events, intention level of the out-groups is high, but that of the in-group decreases significantly compared to the positive events' value, and is lower than the other group's – though the difference among the two group values is much more slight in this case.

Insert Fig. 6. and Fig 7. about here

Considering the three factors of intentionality, constraint and possibility of the in-group and out-groups in the folk narrative corpus (shown in Figure 6. and 7.), in case of the in-group it is distinct, that at positive events the high level of intention is combined with lower level of constraint and generally higher level of possibilities, while considering the negative events, the ratio of intentions and constraints turns just into the opposite, whilst the level of possibilities decreases.

In the case of the out-group only intentionality shows notable difference – that is, low level in the positive events, but high level in the negative ones. Constraint and possibility slightly occurs, and the differences between them along the various events are not considerable. (see Figure 7.)

Insert Fig. 8. about here

The history book texts' results of intentionality differ from the data of the folk narrative corpus (see Figure 8.). Intentions attributed to the in-group do not differ in the positive and negative events. On the contrary, the intention of the out-groups differ in this sense: remarkably low when describing positive and high when describing negative events. In the case of positive events the intentionality of the in-group is notably prevalent to that of the out-group, while in the negative events a less strikingly marked difference occurs - in the opposite direction.

Insert Fig. 9. and Fig. 10 about here

In addition, the history book results' relation to each other differ less from the folk narrative corpus, than the above mentioned summarized results. At the in-group, in case of positive events, the level of intentionality is higher, than the level of constraints, while in case of negative events the opposite prevails. The level of possibility rises only in the narrations referring to events of the recent past. (see Figure 9..)

Considering the out-group the tendency of intentionality can be easily revealed, as its level changes along with the measure of positivity of events – higher at the positive ones and lower at the negative events. Neither in this case do the results of possibilities and constraints show difference in the various events' narratives. (see Figure 10.)

Summary of results

Insert Fig. 11. about here

Fig 11 shows the summarized results of the intentionality of the Hungarian in-group and various out-groups in positive and negative historical events in the folk narrative and in the history book corpora. In-group and out-groups are attributed different levels of intentionality in accordance with the positivity of the events. In positive events, the in-group is characterized by remarkably higher intentionality, than the out-group, whereas in the begative events this tendency of difference appears to a lesser extent and in the opposite direction.

Disccussion

The obtained results are interpreted along the historical narrations', as as social representations, significant role played in the formulation and maintenance of national identity. Considering the in-group, the results show notable differences along the positivity of the events. Accordingly, in the narration of these positive events high intention level and low constrain levels are the characteristic features, representing the own group as an agent apt to act. This ratio manifests itself oppositely in case of negative events.

Also regarding the out-group, significant differences of attributed intention are present along the positivity of the events: low level in the positive events and high level of intention in the negative ones. Consequently, in negative events the out-group is present as an agent apt to act. In addition, constraint and possibility appear at a low level in the text and do not show – in any respect – difference, indicating that in these texts the evaluation of the other groups'

actions happens rather along referring the purpose to us, than along their circumstances of decision making.

These characteristics of intention attribution support the important feature in the narration of the significant historical events: the own group obtains reinforcement by appearing as an agent apt to act, while in the negative events this role falls to the share of the other group – which becomes relevant in the formation and maintenance of positive national identity. Additionally, this divergence is more strictly marked considering the folk narratives, than in the case of the history book corpus – which might be explained with the endeavour of history books to be rather objective.

References

Bruner, J. (1986). *Actual Mind, Possible Worlds*. Harvard University Press.

Bruner, J. (1986). *Actual minds, possible worlds* *Valóságos elmék, lehetséges világok*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.

Bruner, J. (2001). *A gondolkodás két formája*. In: László J. és Thomka B. (szerk.): *Narratívák 5. Narratív pszichológia*. Budapest: Kijárat Kiadó. 27-59.

Bruner, J. - Lucariello, J. (2001) *A világ narratív újrateremtése a monológban*. In: László, J., Thomka, B. (szerk.) *Narratívák 5*. Budapest: Kijárat Kiadó.

Gallagher, S., Zahavi, D. (2008). *The Phenomenological Mind. An introduction to philosophy of mind and cognitive science*. New York: Routledge

Gergen, K. J. – Gergen, M. M. (2001). *A narratívumok és az én mint viszonyrendszer*. In.: László, J. – Thomka, B. (szerk.) *Narratívák 5*. Budapest: Kijárat Kiadó. 77-121.

László, J. (2008). *The Science of Stories: An introduction in Narrative Psychology*. New York and London: Routledge.

Liu, J. H., László, J. (2007). *A narrative theory of history and identity: Social identity, social representations, society and the individual*. In: G. Moloney, I. Walker (eds.): *Social representations and history*. Palgrave-Macmillan, 85-107.

McAdams, D. P. (1985). *Power, intimacy, and the life story: Personological inquiries into identity*. New York: Guilford Press.

Ricoeur, P. (2001). A narratív azonosság. In: László, J. – Thomka, B. (szerk.) *Narratív pszichológia, Narratívák 5*. Budapest: Kijárat Kiadó. 15.

Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tajfel, H., Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In: Worchel, S., Austin, W. G. (Eds.), *The psychology of intergroup relations* (pp. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.

Figure captions

Table 1. List of the ten most important historical events used as the base of the examined corpora

Examined historical events		
Positive	Negative	Positive and negative

The Hungarian Conquest	Mongolian invasion	Turkish dominion
Foundation of the State	Paris peace treaty (Trianon)	Habsburg reign
Political transformation of 1989	World War Two	Hungarian revolution of 1956
	Holocaust	

Implicit measures of in-group favoritism

Csilla Banga, Zsolt Péter Szabó, János László:

University of Pécs

szabozsolt peter@yahoo.co.uk and laszlo@mtapi.hu

Keywords: inter-group emotions, historical trajectory, agency, linguistic intergroup bias

Word count: 4 916

Research was supported by OTKA T 49413 and NKFP 6-00074/2005. Authors are grateful to Róbert Járai for his help in statistical processing. Correspondence should be addressed to the first author.

1. Theoretical background

One of the main and most current research areas in social psychology is the investigation of inter-group conflicts. It is also closely related to stereotypes and prejudice. In the last fifty years, there is a tendency in investigating stereotypes and prejudice toward implicit measures which assess attitudes that respondents may not be willing to express directly (Wittenbrink & Schwartz, 2007).

In-group favoritism is another related theory which has been a central topic ever since Sherif and Sherif (1937) conducted their famous experiments about group processes. Phenomena of favoritism has been measured in these experiments (Sherif, Harvey, White, Hood & Sherif, 1961, 1988), just as in Tajfel's subsequent inter-group paradigm (Tajfel, 1981, 1982; Tajfel & Turner, 1979, 1986) by behavioral measures, e.g. allocation of rewards. Early social cognition research dealt with favouritism in attributional framework as a type of attribution error (Pettigrew, 1979). Contemporary social cognition paradigms study cognitive and emotional processes that underlay favouritism. Haslam et al. (2005), Bain, Kashima and Haslam (2006) have provided evidence that in-groups are conceived more human than out-groups. In-group members endow their own group with human essences (such as intelligence, sentiments, language, positive and negative sociability, values (Leyens et al. 2000), whereas they deprive out-groups from these qualities. Several studies presented examples how people discriminate on the basis of intelligence (Crocker, Mayor and Steele, 1998), language (Giles and Coupland, 1991), sociability (Fiske et al. 2002), values (Bain, Kashima and Haslam, 2006) and sentiments (see infrahumanization paradigm below). This is in accord with anthropologic observations. Erikson (1959) described the phenomenon of pseudospeciation, when a tribe uses its own name for denoting the concept of man. Social representation studies also showed that groups tended to think of themselves in cultural terms whereas they applied natural terms for out-groups (Perez, Moscovici, Chulvi, 2007).

1. 1. Infrahumanization

Another major paradigm is infrahumanization. Infrahumanization hypothesis suggests a preferential attribution of human essences to the in-group. One of the human characteristics – according to Leyens and his colleagues (2000) – is the ability to feel secondary emotions while primary emotions are considered as not uniquely human emotions. In several studies

Leyens and his colleagues investigated the phenomenon of infrahumanization and they were led to the conclusion that people attribute more secondary emotion to the in-group than to the out-group (Leyens et al., 2000; Paladino, Leyens, Rodriguez, Gaunt, Demoulin, 2002).

For example, using the Implicit Association Test Paladino et al. (2002) found Belgian students associated Belgian names with secondary emotions and north-african names with primary emotions (compatible set) more quickly than belgian names with primary emotions and north-african names with secondary emotions (incompatible set). The type of emotion also has an effect on empathic behaviour. In the study of Vaes, Paladino, Castelli, Leyens and Giovanazzi (2003) individuals were more helpful with those ingroup members who expressed positive or negative secondary emotion than those who expressed primary emotion.

1. 2. Linguistic Intergroup Bias

Although it is not directly related to the issues of humanness, another leading paradigm of social cognition research has turned to language use and implicit semantics when searching for cognitive mediators of in-group favoritism: Linguistic Intergroup Bias (LIB, Maas, Salvi, Arcuri & Semin, 1989). LIB is based on Linguistic Category Model (Semin and Fiedler, 1988; 1991). LCM offers a fourfold distinction among descriptive action verbs (DAVs), interpretative action verbs (IAVs), state verbs (SVs) and adjectives (ADJs). Four different levels of abstraction are represented by the four different linguistic categories. At the most concrete level are DAVs, such as *kick*, *kiss*, *telephone*, that refer to a single, objective, neutral description of observable action with a clear beginning and end. No interpretation of the action is involved. At the second level of abstraction are IAVs, such as *to help* or *to cheat*, which describes a general class of behaviors without identifying the specific behavior to which they refer in a given context (including various possible behavioral acts), but refers to a specific action with clear beginning and end. An interpretation beyond the mere description is provided. A psychological state (emotional, affective, mental etc.) can be described by SVs (such as *like*, *hate*, *admire*). A state verb goes beyond specific behaviors or situations and does not have a clear beginning and end. At the highest level of abstraction are ADJs, such as *aggressive* or *creative*. ADJs are highly abstract dispositions or characteristics of a person. They have low contextual dependence as they provide generalizations across events, situations and objects. The same behavioral episode can be encoded at different levels of abstraction. To demonstrate the same event, one can say „Person A hits Person B”, „Person A hurts Person B”, „Person A hates Person B” or „Person A is aggressive”. What is important,

that the codification at a higher or lower level of abstraction have a number of implications for interpersonal and intergroup relations. Semin and Fiedler (1988) have demonstrated that the abstract statements imply greater temporal stability and provide more information about the person and less about the situation than are concrete statements.

With the application of the linguistic category model, Maass, Salvi, Arcuri and Semin (1989) introduced the concept of the linguistic inter-group bias. They suggest that the same behavioral episodes are encoded at different levels of abstraction depending on whether such behaviors have positive or negative connotations and whether they are performed by in-group or out-group members. In particular, they argue that positive in-group and negative out-group behaviors are described with abstract predicates. In contrast, the same positive behavior displayed by an out-group member and negative behavior displayed by an in-group member is described with concrete predicates. Thus, an in-group member's positive behavior and out-group member's negative behavior may be interpreted as temporary stable and informative about the actor's characteristics whereas the out-group member's positive behavior and in-group member's negative behavior may be interpreted as a specific instance that has high contextual dependence. These patterns of lexical choices are termed the linguistic inter-group bias. The linguistic intergroup bias has been demonstrated in various studies in various intergroup contexts (eg. Maass et al, 1989; Rubini, Moscatelli & Palmonari, 2007; Anolli, Zurloni & Riva, 2006; Tanabe & Oka, 2001; Rubini & Menegatti, 2008).

1. 3. Agency

Thinking about in-group favoritism, we think that agency is a potential candidate for both attributional and stereotype-forming reasons so as to positively discriminate one's own group from other groups and to implement this discrimination into communication (Semin, 2000). For attribution it is evident that we may expect more agency for in-group good deeds and less agency when in-group has committed something wrong. Similarly, out-groups' wrongdoings would be depicted and interpreted with higher level of agency, whereas agency in their positive actions would be decreased.

Agency – the ability of a person or group to act effectively (Hamilton, 2007) – is a major domain of social perception and identity studies. The extent of agency have a reference to the self-efficacy, it also refers the responsibility for an act (Vallacher & Wegner, 1989), the self-efficacy (Schwarzer & Jerusalem, 1995), the influence others and the environment, and the ability of attainment it's goals (Spencer-Rodgers et al., 2007, Hamilton, 2007).

Whereas several studies presented evidence for the fact that linguistic patterns provide information about speaker's representations of themselves and of the depicted events (Semin & Fiedler 1991; Maass et al. 1989, Pólya, László and Forgas, 2005), linguistic mediators of agency have never been experimentally examined.

In this study we set out to study the role of agency in in-group favoritism through linguistic patterns; A person or a nation can describe its life story or history so that the actor is actively shaping the events, or to the contrary, as being simply a passive recipient of the happenings. Similarly, the person's or the group's capacity to cope actively with challenges reflects important aspects of individual and group (national) identity. Agency is represented in the texts by syntactic structures (active voice versus passive voice, which vary the role of the agent and the recipient in a sentence) and by the rate of active and passive expressions. Szalai and László (2006, 2007) developed a dictionary of verbs whose meta-semantic or connotative content is heavily loaded with either activity or passivity. 7 judges categorized 10.000 verbs according to activity-passivity. Eventually, a list of 1200 verbs were categorized either into active or to passive category. The active verb category consisted of action verbs (e.g. fights, attacks, hits, moves) verbs of changing the activation contour (speeds up, stands up), and verbs of starting or enhancing activity, (e.g., begins, accelerate, strengthen, initiate). The passive verb category contains state verbs (e.g. exists, unfolds), verbs of happenings (e.g. happens, unfolds), verbs of changing the activation contour into passive direction (e.g., lays down, slows down) and verbs of stopping or decreasing activity (e.g. stops, ends, concludes). A large set of verbs, e.g. mental verbs or verbs describing changes in physiological states were not categorized. Using this dictionary, Szalai and László (2007) have developed a computer program with the help of which they investigated the in-group-out-group asymmetry phenomena in Hungarian history textbooks and narratives of Hungarian people. Results show an agency bias namely the agency is higher for Hungarian in positive stories than in negative ones and vice versa it is higher for out-groups in negative stories than in positive ones.

1. 4. National identification

In the literature of national identity there is no accordance in the definition and measurement of the concept however the majority of the studies mention two kinds of identification which have different labels but their content is similar. Several studies dealt with the homogeneity of identification with ones nation and found that it has at least two aspects. Kosterman and Feshbach (1989) used the terms patriotism and nationalism for the

two ways of national identification where patriotism refers to the positive attachment to ones nation while nationalism includes the feeling of superiority of ones nation to other nations. Roccas and Klar (2006) used the term attachment and glorification which are similar to the previous categories, attachment corresponds with to patriotism and glorification corresponds to nationalism. A new five dimension model of in-group identification has been introduced by Leach, Wayne, van Zomeren, Zebel, Vliek, Pennekamp, Doosje, Ouwerkerk & Spears (2008), which can be useful to measure national identification as well. The findings of Branscombe and her colleagues (2004) suggest that national identification has a mediating role in inter-group emotions such as collective guilt.

Viki and Calitri (2008) investigated the relation of national identification and infrahumanization in their study. The main issue of the study was whether the differential attribution of secondary emotions to the in-group refers to the infrahumanization of the out-group or to the suprahumanization of the in-group. According to their argument if the differential attribution of secondary emotions to the in-group is related to the nationalism factor of national identification then it supports the infrahumanization hypothesis, if it is related to the patriotism then it supports the suprahumanization hypothesis.

1. 5. Historical context

Studies on in-group favoritism more and more explicitly approach real life inter-ethnic relations. They attempt to explore cognitive and emotional factors, in terms of which appraisal of inter-group relations occurs. They are also interested in factors, which may moderate group perception (group entativity, other variables that appear to be related to entativity are interaction among members, importance of membership, shared tasks and common social categories, Hamilton & Sherman, 1996). Ongoing or terminated conflicts for instance may substantially influence inter-group perception. For instance in their study Roccas, Klar and Liviatan (2006) found that the perception of the own and the other group was a function of the intensity of the conflict.

2. The study

Our aim in this study was to test if the above mentioned phenomena are observable in a special experimental setting which makes the historical context salient. Historical contexts are probably particularly sensitive to the effects of national identification. In our study we

want to test whether their impact could be observed in all implicit measures of in-group favouritism, and if they do, whether the type of conflict (terminated versus ongoing) would moderate these effects.

2. 1. Hypothesis

Based on the above considerations and previous research the following hypotheses could have been formulated:

1. Infracommunitarianism will be stronger by those who have higher score on the national identification scale and also by those who perceive the conflict less terminated with the particular nation.

2. Linguistic intergroup bias will be stronger by those who have higher score on the national identification scale and also by those who perceive the conflict less terminated with the particular nation. For conflicts or cooperation between out-groups LIB would occur for groups with which the subjects' group is in ongoing conflict.

3. Agency bias will be stronger by those who have higher score on the national identification scale and also by those who perceive the conflict less terminated with the particular nation. For conflicts or cooperation between out-groups agency-bias would occur for groups with which the subjects' group is in ongoing conflict.

2. 2. Method

Participants. 248 university students (71 male) participated voluntarily. The participants' average age was 21,1 with a standard deviation of 2,56. All of them were Hungarian citizens and they were both from faculty of science and humanities.

Procedure. Each student received a small booklet with the instruction followed by eight photographs with two, three or four titles - depending on the investigated paradigm - and they had to choose the title they would give to the picture. They were told that there was no right or wrong answer. After that they were asked to fill out a national identification questionnaire with seven-point Likert-scales. The questionnaire had six items, three for patriotism and three of nationalism. Finally participants answered two questions about the perceived termination of the historical conflict and about the possibility of a future conflict with all of the participating nations. The whole procedure of the experiment took 15 minutes for each participant, they filled out the booklets in groups but separated.

Stimuli. Eight photographs (see Appendix) were applied. Four pictures showed situations where characters experienced certain positive and negative emotion. Four pictures showed situations which could be interpreted in historical terms. These pictures depicted situations where members of a national group caused harm to another group (street massacre and deportation) or performed some socially positive deed (offering help at fold, collecting aid during revolution). Group-identity of the participants in the events was not identifiable. We varied the nationality of the characters appearing on the photos. The following pairings were applied:

For massacre: Hungarian soldiers killed Romanian, Romanian soldiers killed Hungarian, Hungarian soldiers killed Serbian, Serbian soldiers killed Hungarian, Russian soldiers killed Polish

For deportation: Hungarian deported Germans, Slovaks deported Hungarian, Slovaks deported Germans, Croatians deported Serbians

For help at fold: Hungarian helped Romanian, Romanian helped Hungarian, Russian helped Polish, Polish helped Russian

For collecting aid: Hungarian helped Romanian, Romanian helped Hungarian, Russian helped Polish, Polish helped Russian

In the case of the events we varied either the linguistic abstraction or the agency appearing in the picture captions.

An example for the different abstraction levels:

1. After the second world war Hungarians deported ethnic Germans who lived in Hungary. (interpretative verb, relatively low abstraction))
2. Hungarians were revengeful with ethnic Germans after the second world war. (adjective relatively high abstraction)

An example for the different level of agency:

1. The Germans who lived in Hungary were deported after the second world war. (low Hungarian agency)
2. The Hungarians deported the Germans who lived in the country after the second world war. (high Hungarian agency)

In the case of the emotional pictures subjects had to choose between three captions. One was without emotion, one with a primary emotion and one with a secondary emotion. The four emotion we applied in the study were: happy, cheerful, sad, disheartened. We

applied the following nationalities for the characters in the pictures: Hungarian, Romanian, Slovak, Serbian, Polish, Lithuanian. For example:

Hungarian soldier stands at the grave of his comrades. (no emotion)

Sad Hungarian soldier stands at the grave of his comrades. (primary emotion)

Mourning Hungarian soldier stands at the grave of his comrades. (secondary emotion)

2. 3. Results

Preliminary Analyses

We conducted factor analysis on the items measuring national identification. The analysis produced only one reliable factor which contained the three patriotic items with the following factor loadings: 0.81, 0.76, 0.70. Reliability of this factor was acceptable (Cronbach alpha > 0.7). The items of this factor were: 'I am glad to be born a Hungarian.'; 'I don't like to live in Hungary.'; 'My heart beat higher when I hear Hungarian words in abroad.'

We had two questions about the perceived conflict with the participating nations. We conducted correlation analysis which resulted significant correlation between the two questions (correlation coefficients ranged from 0.5 to 0,7). For the main analysis we added the scores of the two questions (minimum 2 - ongoing conflict, maximum 14 – terminated conflict). The 1st table shows the results.

Perceived Conflict with the Participating Nations	
Romania	5,46
Slovakia	6,23
Serbia	7,87
Russia	9,75
Croatia	10,82
Poland	12,24
Lithuania	12,38

1st table: Perceived Conflict with the Participating Nations

Main Analyses

We conducted logistic regression analysis in order to reveal which variables have effect on the different linguistic categories.

Related to the infrahumanization hypothesis results show that the predictor variables - the intensity of national identification and the perceived termination of the conflict – did not affect the selection of the titles. We also tested the phenomenon of infrahumanization itself and we did not find difference in the amount of titles with secondary emotions selected for the ingroup compared with the outgroup.

Related to the linguistic intergroup bias hypothesis we found the following results applying the logistic regression analysis. In the case of the 'massacre' picture when the picture caption said that Hungarians killed Romanians, we got significant relationship between national identification and linguistic abstraction level of the selected title, $\beta = -0.232$, S.E.=0,115; $\chi^2(1) = 4,036$; $p < 0.05$. For the same picture by the Hungarian-Serbian version regression analysis also yielded a significant relationship between national identification and the linguistic abstraction level, $\beta = -0.635$, S.E.=0,293; $\chi^2(1) = 4,692$; $p < 0.05$. These findings indicate that the higher a participant's score on national identification was, the more concrete title did s/he choose for a negative act of the ingroup which implies that those participants attributed the cause of the negative action to the situation and not to the group itself.

Related to the agency hypothesis logistic regression analysis resulted significant effects for two pictures. In the case of the 'massacre' photo by the Hungarian-Romanian version we found significant relationship between the national identification and the agency in the title, $\beta = 3,223$, S.E.=1,500; $\chi^2(1) = 4,616$; $p < 0.05$. This indicates that the higher a participant's score on national identification was the more likely s/he selected the passive title for the wrongdoing of the own group.

In the case of the 'deportation' picture by the Slovakian-German version logistic regression analysis revealed significant relationship between national identification and the agency in the title, $\beta = -0.621$, S.E.=0,288; $\chi^2(1) = 4,652$; $p < 0.05$. Those who had higher score on national identification chose more likely the active title.

Logistic regression analysis yielded no significant effect for the perceived conflict as predictor variable.

3. Summary

In our study we applied implicit measures of ingroup favouritism, we investigated the occurrence of the infrahumanization phenomenon, the Linguistic Intergroup Bias and the

agency bias in historical context and related to the national identification. Another aim of our study was to test whether differences would occur in implicit measures of ingroup favoritism in function of the type of conflicts (terminated versus ongoing), and if they do, which measures are more sensitive to these distinction.

We could not confirm the phenomenon of infrahumanization which could be due to the applied paradigm or the small number of participants in one set. The infrahumanization phenomenon is usually investigated by measuring reaction time or by direct attribution of the different emotions to the groups.

On the other hand we found interesting effects for the linguistic intergroup bias and for the agency, namely both of them were related to the national identification. It means that the extent of the identification of one's nation influences the effects (both linguistic intergroup bias and agency bias) which lead to ingroup-favouritism. This result appeared only by those three nations with whom the participants perceived the conflict most ongoing (Romania, Slovakia, Serbia). Moreover the effect of the national identification appeared only by the negative acts of the own group, in other words the national identification didn't influence the title selection in the cases of the outgroup's wrongdoings. Therefore the role of this effect could be to excuse the own group rather than to accuse the outgroup. It would be interesting in a following research to investigate also the effects of the nationalist type additionally to the currently analyzed patriotic type of identification.

It is also remarkable that we didn't find any effect in the case of the positive acts of the groups. That implies in this case that the national identification and the perceived solution of the conflict doesn't have an affect on the interpretation of the positive events. Further and more detailed analysis could reveal more subtle influences.

Logistic regression analysis yielded no significant effect for the perceived conflict as predictor variable which can be resulted by the low level of the deviation of the conflict-scores. That means that there was a consensus between the participants in the evaluation of the perceived conflicts.

To conclude we can say that in line with the measures of attitudes becoming more and more indirect, we should also consider the factors which can influence the attitudes toward an other group, and these factors could be the extent of the identification of one's nation and the perceived conflict between the own and the other group.

References

Anolli, L., Zurloni, V., Riva, G. (2006): Linguistic Intergroup Bias in political communication, *Journal of General Psychology*, 133: 237-255.

Bain, P. G., Kashima, Y., & Haslam, N. (2006): Conceptual beliefs about human values and their implications: Human nature beliefs predict value importance, value trade-offs and responses to value laden rhetoric, *Journal of Personality and Social Psychology*, 91: 351-367.

Branscombe, N. R., Doosje, B., Spears, R. Manstead, A. S. R. (2004): Consequences of national ingroup identification for responses to immoral historical events, In: Branscombe, N. R., Doosje, B. (ed.), *Collective Guilt: International Perspectives*, Cambridge: University Press

Brown, R., Fish, D. (1983): The psychological causality implicit in language, *Cognition*, 14: 237-273.

Castano, E., Giner-Sorolla, R. (2006): Not quite human: Infrahumanization in response to collective responsibility for intergroup killing, *Journal of Personality an Social Psychology*, 90: 804-818.

Coenen, L. H. M., Hedeboew, L., Semin, G. R. (2006). The Linguistic Category Model (LCM). Manual. URL= <http://cratylus.org/uploadedFiles/1151434261594-8567.pdf> (January 24 2009)

Crocker, J., Major, B. & Steele, C. (1998): Social Stigma, In: Fiske, S.; Gilbert, D. and Lindzey G. (Ed.), *Handbook of Social Psychology*, Boston, MA: McGraw Hill.

Cunningham, W. A., Preacher, K. J., & Banaji, M. R. (2001): Implicit attitude measures: Consistency, stability, and convergent validity, *Psychological Science*, 12: 163-170.

Doosje, B.; Branscombe, N. R.; Spears, R.; Manstead, S. R. (1998): Guilty by association: When one's group has a negative history, *Journal of Personality and Social Psychology*, 4: 872-886.

Erikson, E. H. (1959): *Identity and the Life Cycle*, New York: International Universities Press.

Fiske, S. T., Cuddy, A. J., Glick, P., & Xu, J. (2002): A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and competition, *Journal of Personality and Social Psychology*, 82: 878-902.

Giles, H. & Coupland, N. (1991): *Language: Contexts and Consequences*. Keynes: Open University Press.

Greenwald, A. G., McGhee, D. E. & Schwartz, J. L. K. (1998): Measuring individual differences in implicit social cognition: The implicit association test, *Journal of Personality and Social Psychology*, 74: 1464-1480.

Greenwald, A. G., Nosek, B. A., & Banaji, M. R. (2003): Understanding and using the Implicit Association Test: I. An improved scoring algorithm. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85: 197-216

Goff, P. A.; Eberhardt, J. L.; Williams; M. J.; & Jackson; M. C. (2008): Not yet human: Implicit knowledge, historical dehumanization, and contemporary consequences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94: 292-306.

Hamilton, D.L., and Sherman, S.J. (1996): Perceiving persons and groups, *Psychological Review*, 103: 336-355.

Haslam, N.; Bain, P.; Douge, L.; Lee, M. & Bastian, B. (2005): More human than you: Attributing humanness to self and others, *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(6): 937-950.

Hippel, W., Sekaquaptewa, D., Vargas, P. (1997): The linguistic intergroup bias as an implicit indicator of prejudice, *Journal of Experimental Social Psychology*, 33(5): 490-509.

Jalovszky, K. & Stemler Balog, M. (ed.) (2000): *Fénnyel írott történelem. Magyarország fotókrónikája 1845-2000. (History, written by light. Hungary's photo-chronicle 1845-2000.)* Budapest: Helikon.

Kosterman, R., & Feshbach, S. (1989): Toward a measure of patriotic and nationalistic attitudes, *Political Psychology*, 10: 257-275.

Landole, R. N. (2002): Testing the social identity-intergroup differentiation hypothesis: 'We're not American, eh!', *British Journal of Social Psychology*, 41: 611-630.

Leach, C.W., van Zomeren, M., Zebel, S., Vliek, M., Pennekamp, S.F., Doosje, B. Ouwerkerk, J.P., and Spears, R. (2008): Group-level self-definition and self-investment: A hierarchical (multi-component) model of in-group Identification, *Journal of Personality and Social Psychology*, 95: 144-165.

Leyens, J.Ph., Paladino, P.M., Rodriguez, R.T., Vaes, J., Demoulin, S., Rodriguez, A.P. & Gaunt, R. (2000): The emotional side of prejudice: The role of secondary emotions, *Personality and Social Psychology Review*, 4:186-197.

Maass, A., Salvi, D., Arcuri, L., & Semin, G. (1989): Language use in intergroup contexts: The linguistic intergroup bias effect, *Journal of Personality and Social Psychology*, 57: 981-993

Paladino, M. P.; Leyens, J. Ch.; Rodriguez; R. T. & Rodriguez; A. P. (2002): Differential association of uniquely and non-uniquely human emotions with the ingroup and the outgroup, *Group Processes and Intergroup relations*, 5: 105-117.

Perez, J. A., Moscovici, S. & Chulvi, B. (2007): The taboo against group contact: Hypothesis of Gypsy ontologization, *British Journal of Social Psychology*, 46: 249-272.

Pettigrew, T. F. (1979): The ultimate attribution error: Extending Allport's cognitive analysis of prejudice, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 5(4): 461-476.

Roccas, S., Klar, Y., & Liviatan, I. (2006): The paradox of group-based guilt: Modes of national identification, conflict vehemence, and reactions to the in-group's moral violations, *Journal of Personality and Social Psychology*, 91: 698-711.

Rubini, M., Menegatti, M. (2008): Linguistic bias in personal selection. *Journal of Language and Social Psychology*, 27: 168-181.

Rubini, M., Moscatelli, S., & Palmonari, A. (2007): Increasing group entitativity: Linguistic intergroup discrimination in the minimal groups, *Group Processes & Intergroup Relations*, 10: 280-296.

Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1995): Generalized Self-Efficacy scale. In J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston, *Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs*, Windsor: NFER-Nelson.

Semin, G. R., & Fiedler, K. (1988): The cognitive functions of linguistic categories in describing persons: Social cognition and language, *Journal of Personality and Social Psychology*, 54: 558-568.

Semin, G.R.; Fiedler, K. (1991): The Linguistic Category Model, its Bases, Applications and Range, *European Review of Social Psychology*, 2: 1-30.

Semin, G. R., Fiedler, K. (1996): Language in applied contexts. In: Semin, G. R., Fiedler, K.(ed.): *Applied Social Psychology*, London: Sage Publications.

Semin, G. R., Wigboldus, D. H. J., Spears, R. (2000): How Do We Communicate Stereotypes? Linguistic Bases and Inferential Consequences, In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 78: 5-18.

Sherif, M. (1937): An experimental approach to the study of attitudes, *Sociometry*, 1: 90-98.

Sherif, M., Harvey, O. J., White, B. J., Hood, W. R. & Sherif, C. W. (1961): *Intergroup Conflict and Cooperation: The Robbers Cave Experiment*, Norman, Okla: University Book Exchange.

Spencer-Rodgers, J.; Hamilton, D.L.; Sherman, S.J. (2007): The central role of entitativity in stereotypes of social categories and task groups, *Journal of Personality and Social Psychology*, 92: 369-388.

Szalai, K.; László, J. (2006): Aktivitás–passzivitás modul kidolgozása NooJ tartalomelemző programmal. In: *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia Kiadványa*, Szeged: Szegedi Tudományegyetem Informatikai Tanszékcsoport.

Szalai, K.; László, J. (2007). Az aktív és passzív igék gyakorisága a csoportjelenségek tükrében. In: *V. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia kiadványa*, Szeged: Szegedi Tudományegyetem Informatikai Tanszékcsoport.

Tajfel, H. & Turner, J. C. (1979): An Integrative Theory of Intergroup Conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The Social Psychology of Intergroup Relations*, Monterey, CA: Brooks-Cole.

Tajfel, H. (1981): *Human Groups and Social Categories*, Cambridge: University Press, Cambridge.

Tajfel, H. (1982): Social psychology of intergroup relations, *Annual Review of Psychology*, 33: 1-39.

Tajfel, H. & Turner, J. C. (1986): The social identity theory of inter-group behavior, In S. Worchel & L. W. Austin (Ed.), *Psychology of Intergroup Relations*, Chigago: Nelson-Hall

Tanabe, Y., Oka, T. (2001): Linguistic intergroup bias in Japan, *Japanese Psychological Research*, 43: 104-118.

Vaes, J., Paladino, M. P., Castelli, L., Leyens, J-P., Giovanazzi, A. (2003): On the Behavioral Consequences of Infrahumanization: The Implicit Role of Uniquely Human Emotions in Intergroup Relations, In: *Journal of Personality and Social Psychology*, 58: 1016-1034.

Vaes, J., Paladino, M. P., Leyens, J-P. (2006): Priming uniquely human emotions and the in-group (but not the out-group) activates humanity concepts, *European Journal of Social Psychology*, 36: 169-181.

Viki, G. T. & Calitri, R. (2008): Infrahuman outgroup or suprahuman ingroup: The role of nationalism and patriotism in the infrahumanization of outgroups, *European Journal of Social Psychology*, 38: 1054-1061.

Wittenbrink, B. & Schwartz, N. (2007): *Implicit measures of attitudes*, New York: The Guilford Press.

Összefoglaló az implicit szemantika szociálpszichológiai kutatásáról

**Szabó Zsolt Péter, Banga Csilla, Ferenczhalmy Réka, Fülöp Éva, Szalai Katalin,*
László János****

* PTE Bölcsészstudományi Kar, Pszichológia Doktori Iskola,

** MTA Pszichológiai Kutatóintézete, Budapest; PTE Bölcsészstudományi Kar, Pszichológia
Tanszék

Kulcsszavak: a nyelv strukturális jellemzői, implicit igei kauzalitás, nyelvi kategória modell,
nyelvi csoportközi elfogultság, nyelvi elvárási elfogultság

Szavak száma: 6 435

A tanulmány megírását az OTKA 49413 és az NKFP6-00074/2005 számú pályázata
támogatta.

Összefoglaló tanulmányunk a nyelv strukturális jellemzőivel foglalkozik, arra a kérdésre keresve a választ, hogy a nyelvben megbújó, implicit tartalmak miként hatnak az emberek oksággal kapcsolatos feltételezéseire, attribúcióira. Tanulmányunk elején röviden bemutatjuk, hogy miket tekintünk a nyelv strukturális jellemzőinek, elválasztva ezeket a nyelvben hordozott propozicionális tudásuktól. A nyelvnek számos ilyen, implicit tartalmak közvetítésére alkalmas tulajdonsága van, ezek közül összefoglalónkban kettőt mutatunk be részletesebben: az interperszonális igékben rejlő implicit kauzalitás elméletét, valamint az úgynevezett nyelvi kategória modellt. Előbbi azt jelenti, hogy a különböző igék eltérő attribúciókhoz vezetnek, inkább felelőssé téve a cselekvőt, vagy a cselekvés tárgyát. A nyelvi kategóriákkal kapcsolatos kutatások 20 évvel ezelőtt kezdődtek el: Semin és Fiedler írták le először a nyelvi kategória modellt 1988-ban. Eszerint ugyanazt a cselekvést a beszélő különböző nyelvi kategóriákkal is leírhatja, manipulálva így a nyelvhasználat absztraktságának a szintjét. Ez azért lényeges, mert az absztraktabb nyelvhasználat egy adott cselekvéssel kapcsolatban inkább a cselekvővel kapcsolatos attribúcióhoz vezet, valamint időben stabilabbnak tűnik. A nyelvi kategóriák, így a nyelvi absztraktság megválasztását, számos szociálpszichológiai jelenséggel hozták kapcsolatba: ilyen például a csoportközi elfogultság megjelenítése, vagy például a sztereotípiák, elvárások közvetítése a saját és a külső csoport tagjairól.

BEVEZETŐ

A nyelv képes arra, hogy implicit tartalmakat közvetítsen. Ezek irányítják a hallgató figyelmét (Turnbull, 1994), befolyásolják az attribúcióit (Semin, 2000a, 2000b, 2009), részt vesznek a beszélőről alkotott benyomások formálásában (Holtgraves, 2008), vagy például segítik a beszélőt a hallgatóval szembeni társas távolság szabályozásában (Van Rooijen, Semin és van Leeuwen, 2007). Semin (2000a, 2000b, 2009) a nyelv által képviselt tudás két formáját különbözteti meg: propozicionálist és strukturálist. A propozíció az üzenet tartalma: *az*, amiről beszélünk. Természete szerint specifikus, akaratlagos, monitorozott és explicit. Semin szerint azonban nemcsak annak van jelentősége, amiről beszélünk, hanem annak is, *ahogyan* beszélünk. Az üzenet jelentése szempontjából különbség van ugyanis aközött, hogy „Kata összeveszett Péterrel”, illetve, hogy „Péter összeveszett Katával”. A propozicionális tartalom ugyanaz: két ember, akiket Katának és Péternek hívnak, olyan interakcióban vett részt, amelyet veszekedésnek lehet minősíteni. Mégis a strukturális tartalom megváltoztatása azzal, hogy Kata vagy Péter van elsőként említve a mondatban, hatással van az üzenet értelmezésére. Turnbull (1994) ezzel kapcsolatos vizsgálatában azt találta, hogy a propozicionális tartalom változatlansága mellett, az elsőként említett szereplő úgynevezett tematikus szerepbe kerül –Turnbull a folyamatot tematizációnak nevezte el-, és így több figyelem irányul rá. A tematikus-szereplővel az üzenet dekódolói többet foglalkoznak, több véleményük van róla, és több felelősséget is tulajdonítanak neki a helyzettel kapcsolatban. Ennek komoly gyakorlati jelentősége van: például a tematikus szerepbe helyezett áldozatot inkább tartják felelősnek a megítélők, mint az elkövetőt, vagy éppen a nem-tematikus szerepben megjelenő áldozatot. A lényeg tehát az, hogy a nyelv egy egyszerű strukturális jegyének a megváltoztatása, jelentős hatással van az észlelési ítéletekre, például a felelősség megítélésére. Hasonló nyelvi eszköz, az aktív, vagy a passzív forma használata. Penelope (1990) amellett érvel, hogy az a megfogalmazás, hogy „Marry meg lett erőszakolva” („Marry was raped”), ráirányítja a figyelmet az áldozatra, az olyan formákkal szemben, mint a „férfi megerőszakolta Marryt” („The man raped Marry”)^{††}. Az aktív-passzív szerkezet manipulálása a csoportközi viszonyokban is hasonlóan módon fejt ki a hatását (Banga, Szabó és László, megjelenés alatt).

Semin (2000b) két dimenzióban gyűjtötte össze azokat a strukturális jegyeket, amelyek implicit tartalmak közvetítésére alkalmasak. Az első dimenzió valójában az okozás

^{††} A magyar nyelv a passzív mondat szerkezetet nem kedveli, így a példák angol nyelven is feltüntetésre kerültek.

lingvisztikai megjelenítésére szolgál: a perspektíva befolyásolásával az interakció egyik résztvevőjére, mint okozóra irányítja a figyelmet (az általunk említett két példa, a tematizáció és az ágencia is ide tartozik). Semin ebben a dimenzióban négy nyelvi eszközt különböztetett meg: a használt igei osztályt; a használt igei osztályból specifikusan választott igét; az esetleges melléknév használatot, valamint az alany és a tárgy helyzetét a mondatban. A másik dimenzió a személyközi tér és idő kifejezésére szolgál: azt mutatja meg, hogy az adott esemény időben-térben mennyire tartós, és mennyiben csupán a kontextus következménye. Ezt a dimenziót elsősorban olyan nyelvi eszközök képviselik, amelyek a nyelvi kifejezés absztraktságával kapcsolatosak.

Ezeknek az implicit, strukturális tartalmaknak a kutatása kezdetben a személyen belüli jelenségekre vonatkozott, elsősorban azzal a kérdéssel foglalkozva, hogy vajon a nyelv irányítja-e a kognitív folyamatokat, vagy éppen fordítva a kognitív folyamatok a nyelvet? Ezzel a megközelítéssel alapvető probléma, hogy lényegében véve figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a nyelv elsősorban eszköz, amely a kommunikáció szolgálatában áll. Ennek a szempontnak a beemelése az implicit nyelvhasználattal kapcsolatban hamar a csoportközi viszonyok területére irányította a figyelmet, azt vizsgálva, hogy az implicit tartalmak miként befolyásolják a csoporton belüli, valamint csoportközi folyamatokat. Minket is elsősorban ez érdekel: a nyelv implicit jegyei miként képesek a csoportidentitás kialakítására és közvetítésére, valamint hogyan vesznek részt a külső csoportokkal való kapcsolatok szabályozásában? Összefoglalónk a nyelv implicit, strukturális jegyeit illetően nem kimerítő jellegű: csupán az igék, és a melléknevek implicit jelentésével foglalkozik. Az összefoglaló első része ezeket mutatja be. Ezt követően áttérünk az implicit nyelvi jelenségek megjelenésére a csoporton belüli, valamint csoportközi viszonyokban.

AZ INTERPERSZONÁLIS IGÉK IMPLICIT SZEMANTIKÁJA

Az igék által hordozott implicit tartalmak kutatása már régóta a pszicholingvisztikai kutatások kedvelt témája (Garvey és Caramazza, 1974; Garvey, Caramazza és Yates, 1976; Brown és Fish, 1983a, 1983b). A kezdeti kutatásokat követően, Brown és Fish (1983a, 1983b) alkották meg az interperszonális igék implicit kauzalitására vonatkozó elméletüket. Ebben azt állítják, hogy az egyszerű, pusztán alanyt, állítmányt és tárgyat tartalmazó, úgynevezett SvO^{§§} mondatokban az igék egy csoportja a cselekvőben, két másik csoportja, pedig a cselekvés tárgyában találja meg a cselekvés okát. Attól függően tehát, hogy a beszélő milyen igét

^{§§} State-verb-object (alany-állítmány-tárgy)

választ, a hallgatóban különböző attribúciók jönnek létre. Három csoportot tartalmazó tipológiájukban leírják az úgynevezett cselekvő-elszenvedő igéket, az átélő-inger állapotjelző igéket, valamint az inger-átélő állapotjelző igéket. Cselekvő-elszenvedő igéknek azokat az igéket hívjuk, amelyek használata arra utal, hogy a mondat cselekvője hat a mondat elszenvedőjére. Ilyen igék például a segít, a csal, a verseng, és a bánt. Az állapotjelző igék esetében, Brown és Fish (1983a, 1983b) különbséget tettek aszerint, hogy a mondat alanya, vagy tárgya az élmények, belső állapotok előidézője –inger-, vagy pedig az átélője. Azokban a mondatokban például, hogy János szereti Évát, János tiszteli Évát, vagy János fél Évától, a mondat alanya az, aki átéli az érzelmi állapotot, amit a mondat tárgya idéz elő. Az itt szereplő igéket értelemszerűen átélő-inger állapotjelző igéknek nevezik. Ezzel szemben az olyan igék, mint például a megfélemlít, vagy a lenyűgöz, inger-átélő állapotjelző igék: hiszen itt a mondat alanya az, aki a mondat tárgyában belső állapotot idéz elő.

Az interperszonális igékben rejlő implicit kauzalitás robusztus jelenség: mintegy két tucat vizsgálat és kétszázötven különböző igével kapcsolatban igazolták az elmélet alapján életre hívott taxonómia érvényességét (Rudolph és Försterling, 1997). Az igékhez köthető implicit tartalom megértése a fejlődés korai szakaszában megjelenik: Corrigan és Stevenson (1994) vizsgálatában a négy éves gyerekek történeteiben megjelenő okozás korrelál a választott ige típusával, Au (1986) szerint, pedig már öt éves gyerekek is a felnőttekhez hasonló attribúciókkal élnek a különböző igék esetén. A közvetítő mechanizmust illetően azonban vannak még kérdőjelek: több egymással versengő magyarázata van annak, hogy az egyes igék és az általuk kiváltott attribúció között mi képi a hidat. A jelenségnek három nagyobb magyarázata létezik: az egyik Kelley kovariancia elmélete (1967, 1972) alapján azt feltételezi, hogy az interperszonális igék különböző univerzális gondolkodási sémákat aktiválnak, a másik az igék morfológiai alakjából indul ki, a harmadik a láthatóságot nevezi meg az implicit ok-tulajdonítás okaként.

Kelley (1967, 1972) kovariancia elméletében azt állította, hogy a különböző attribúciók létrejötte (személyhez, tárgyhoz, szituációhoz köthető attribúció) elsősorban a kovariancia információktól függ. Az eseményekkel kapcsolatban az észlelők három dimenzióban hoznak döntéseket, és e döntések mintázata hozza létre az attribúciót. Ezek a dimenziók: az egyetértés (mekkora egyetértés van az emberek között az adott cselekvést illetően); a konzisztencia (időben és módjában általában így hajtja-e végre a cselekvő a cselekvést); és a megkülönböztetés információja (megkülönböztető-e a cselekvő az adott tárggyal szemben). Az ezekben a dimenziókban hozott ítéletek mintázata adja az attribúcióra vonatkozó döntést. Az interperszonális igék egyik magyarázata azt állítja, hogy az igék

különböző gondolkodási sémákat aktiválnak, amelyek a kovariancia információkat képviselik. Így az ige detektálása aktiválja a sémát, amely azután a kovariancia információkon keresztül elvezet az attribúcióhoz. A cselekvő igék olyan sémát aktiválnak, amely az egyetértés és a megkülönböztetés információt illetően alacsony, így a cselekvőben, az állapotjelző igék, pedig olyan sémát, amely az egyetértés és a megkülönböztetés információt illetően magas, így a cselekvés tárgyában találja meg a cselekvés okát. Rudolph (2008) gyerekekkel végzett vizsgálatában, azt találta, hogy a gyerekek már öt éves korukban képesek megérteni a különböző interperszonális igékhez kapcsolódó eltérő kovariancia információkat.

Egy másik lehetséges magyarázat morfológiai érvekre támaszkodik (Brown és Fish, 1983b). Lényege az, hogy az igékhez kapcsolódó, alakjukban hasonló melléknevek is aktiválódnak az igék használatakor, és ezek vezetnek aztán eltérő ok-tulajdonításhoz. Hoffman és Tchir (1990) empirikus vizsgálataikban valóban igazolták, hogy az igékhez köthető mellékneveknek közül van az ok-tulajdonítási folyamathoz, és ez a hatás nem magyarázható meg más jelenségekkel, mint például az univerzális gondolkodási sémákkal.

Egy harmadik magyarázat a láthatóságra támaszkodik (Kasof és Lee, 1993). Kasof és Lee (1993) azt állítják, hogy az igékkel kapcsolatos implicit ok-tulajdonítást jól magyarázza az igék által kiváltott láthatósági hatás. Azokban a mondatokban például, amelyek cselekvő-elszenvedő igét tartalmaznak, a vizsgálati személyek *láthatóbbnak* nevezték meg a cselekvőt, mint a cselekvés tárgyát. Hasonlóan ehhez az inger-átélő igékben *láthatóbbnak* gondolták a mondat alanyát, míg az átélő-inger mondatokban a mondat tárgyát. A hasonló nyomon járó tematikus-szerep kutatásokból tudható, hogy a *láthatóbb* szereplőnek több felelősséget tulajdonítanak az észlelők (Turnbull, 1994). A három magyarázat közül egy az eddigi vizsgálatokat összegző metaanalízis alapján úgy tűnik, hogy az univerzális gondolkodási sémákkal kapcsolatos a legérvényesebb (Rudolph&Fösterling, 1997).

A Brown és Fish által felállított taxonómia (1983a, 1983b) hiányosnak bizonyult. Au (1986) mutatott rá arra, hogy a cselekvő igék között különbség van aszerint, hogy a cselekvő a cselekvés közvetlen oka (tehát *valódi* cselekvő-elszenvedő igét tartalmaz a mondat), vagy pedig a cselekvés reakció a mondat tárgyának valamely akciójára. Reakcióként azonosították például a dicsér és büntet igéket. Ezekben az esetekben az eredeti taxonómia feltevései nem igazolódnak be, a vizsgálati személyek nem a cselekvés elkövetőjében találják meg a cselekvés okát, megkérdőjelezve így a jelenség általánosíthatóságát. Ezt a kritikát kívánta kiküszöbölni Rudolph és Fösterling (1997), akik az igék egy új csoportját vezették be: a cselekvő-előhívó igéket. Utóbbi igék esetében a cselekvés *közvetlen* oka szintén a mondat

cselekvője, de maga a cselekvés reakció az interakciós partner viselkedésére vagy érzelmi állapotára. Ilyen igék a már említett dicsér, büntet, a válaszol vagy a kritizál.

Más jellegű kritika az, ami a vizsgálati eredmények valódiságát kérdőjelezi meg. Edwards és Potter (1993) szerint aggályos, hogy a vizsgálati személyeknek általában minden kontextust nélkülöző helyzetekben kell attribúciós döntéseket hozniuk, ráadásul a választási lehetőségek többnyire kizárólagosak: vagy a mondat alanya, vagy a mondat tárgya nevezhető meg a cselekvés okaként. A valóság azonban ettől eltér. Egy adott helyzetben vannak ugyanis, egymást nem kizáró, de eltérő személyhez köthető okok is (például „János félbeszakította Máriát, mert az már egy órája beszélt” és „János félbeszakította Máriát, mert fontos mondanivalója volt”). Semin és Marsman (1994) szerint az is probléma, hogy korrelációs jellegű adatokat kezelve, feltételezik az oksági kapcsolatot, sőt annak irányát is. Anélkül, hogy bizonyítanak, elfogadják, hogy az SvO mondatokban az implicit következtetési folyamatot az interperszonális igék, vagy azok *egyetlen* jellemzője irányítja.

Elmondható tehát, hogy a Brown és Fish (1983a, 1983b) által felállított, majd Rudolph és Försterling (1997) által kibővített taxonómia azt ragadja meg, ahogy a különböző interperszonális igék implicit módon hatnak az emberek attribúcióira, vagyis arra, hogy a viselkedést belső, diszpozicionális tulajdonságoknak vagy külső szituációs feltételeknek tulajdonítja-e az észlelő. A kutatások többsége azonban nélkülözi az életszerűséget, és szinte teljesen figyelmen kívül hagyja a kommunikációs szempontokat. Ebből a szempontból jelent előrelépést a nyelvi kategória modell, és a kapcsolódó empirikus munka.

A NYELVI KATEGÓRIA MODELL

Az igék implicit kauzalitásával foglalkozó kutatási irány, amelyről az előző fejezetben volt szó, végül a nyelvi kategória modellnek nevezett elméletben kapcsolódott össze az attribúció szociálpszichológiai kutatásával (Heider, 1958; Jones és Davis, 1965; Kelley, 1967, 1972). A nyelvi kategória modell első leírását Semin és Fiedler (1988) adták. Ebben a nyelvi kategóriák négy különböző típusát különböztették meg: három igei és egy melléknévi kategóriát. Ezek a nyelvi absztraktságban térnek el egymástól és könnyedén elhelyezhetőek egy konkrét-absztrakt dimenzió mentén.

A nyelvi kategóriák legkonkrétabb szintjét a leíró cselekvő igék (a továbbiakban DAV) képviselik. Ezek az interpretációt nélkülöző, egyszerű leírásai szabad szemmel is

megfigyelhető, jól meghatározható kezdettel és véggel rendelkező eseményeknek, amelyekben egy fizikailag invariáns tulajdonság is részt vesz. Ilyen igék például az „üt”, „csókol”, „ölel”, „rúg” és így tovább.

A második szintet az értelmező cselekvő igék (a továbbiakban IAV) alkotják. Ezek még mindig szabad szemmel megfigyelhető, jól meghatározható kezdettel és véggel bíró cselekvések leírásai, de itt már szerepel egy értelmező mozzanat, valamint a megfigyelhető cselekvések elvonatkoztatásra kerülnek konkrét fizikai hordozójuktól, lehetőséget adva arra, hogy számos különböző viselkedés egy kategóriába legyen besorolható. Így válik például a „bánt” minden agresszív viselkedés leírójává, vagy a „segít” minden támogató viselkedés jelölőjévé.

A harmadik szintet, az állapotot kifejező igék alkotják, ezeket Semin és Fiedler két alcsoportra bontotta: állapotjelző igék (továbbiakban SV), és állapotot kifejező cselekvő igék (a továbbiakban SAV). Ezek már szabad szemmel nem látható, a cselekvő által átélt belső állapotokat fejeznek ki. A SAV igék olyan belső állapotokra utalnak, amelyek a cselekvés következtében jönnek létre (például „megdöbbenés”), az SV igék viszont cselekvéstől független belső állapotokat jelölnek (például „szeret”, „gyűlöl”). Az elkülönítésében segít az úgynevezett „de”-teszt: azt lehet mondani, hogy „kedvelek valakit, *de* nem tudom, hogy miért”, az azonban már nehezen elképzelhető, hogy „lenyűgöz valaki, *de* nem tudom, hogy miért” (ld. Bendix, 1966).

A legabsztraktabb szintet a melléknevek (továbbiakban ADJ) képviselik: ezek diszpozíciókra utalnak, mint például, hogy valaki „okos”, „szép”, „ügyetlen”. Az ilyen vonások hosszan tartóak, stabilak, a szituációtól viszonylag függetlenek és személyhez kötöttek. Ötödik kategóriaként felvetődött a főnévi kategória bevezetésének a lehetősége, de ezen a téren a vizsgálati eredmények ellentmondóak. Abból a szempontból a főnevek szervesen illeszkednek a modellbe, hogy a melléknevekhez képest több információt szolgáltatnak a cselekvőről, a szituációtól relatíve függetlenek, így logikusan elhelyezhetőek az ötödik, legabsztraktabb szintként. A vizuális elképzelhetőséget illetően azonban a főnevek természetüknél fogva jobban hasonlítanak a konkrét igékhez, mint a melléknevekhez (Carnaghi, Maass és mtsai, 2008).

A nyelvi absztrakció fokának megválasztása azért lényeges, mert ez olyan strukturális tulajdonsága a nyelvnek, amely számos implikációval jár mind az okozás, mind az interperszonális tér és idő dimenziójában. Semin és Fiedler (1988) vizsgálataiból kiderül, hogy minél absztraktabb egy nyelvi megfogalmazás, annál kevesebb információt tartalmaz a

szituációról (kontextus-független), és annál többet a cselekvő személyről. Az absztraktabb megfogalmazás valószínűsíti azt is, hogy az adott cselekvés megismétlődik, időben tartósabb. Ha például embereket egy adott cselekvés okáról kérdezzük, és azt a cselekvést úgy írjuk le, hogy „János megütötte Pétert”, „János bántja Pétert”, „János gyűlöli Pétert”, vagy „János agresszív”, az emberek eltérő válaszokat adnak arra, hogy ki a cselekvés oka, mennyire jellemző a cselekvőre az adott cselekvés, valamint mennyire valószínű, hogy az adott cselekvés a jövőben megismétlődik.

A húsz évvel ezelőtt felállított taxonómia több kritikát is kapott az évek során: megkérdőjelezték az interpretáció „minden vagy semmi” alapon való kezelését a DAV és az IAV szintek határán (Edwards és Potter, 1993), valamint a DAV igék érték-semlegességét (az olyan igék, mint az ölel, csókol, rúg, üt, egyértelmű értékelést hordoznak). A legtöbb ige esetében az intuitív besorolás működőképes, de a világos kritériumok hiánya néhány esetben felfedi a taxonómia hiányosságait: ilyen például a „dominál” és a hozzá hasonló igék elhelyezése a rendszerben. Ezek IAV címkét kapnak általában, de nem rendelkeznek jól látható kezdettel és véggel. Néhány állapotjelző igénél, pedig egyáltalán nincs szükség cselekvésre: például valaki lenyűgözhet másokat, pusztán a fizikai megjelenésével (Edwards és Potter, 1993). Ezek a kritikák jogosak, de az elmélet alapjai mindvégig érintetlenek maradtak: senki sem kérdőjelezte meg azt, hogy a nyelvi absztraktság rengeteg információt hordoz az üzenet specifikus, propozicionális tartalmától függetlenül. Így tehát a nyelvi kategória modell gyümölcsöző forrásává vált a kutatásoknak. A tanulmányozott kérdések széles spektruma felvonultatja a nyelvi relativitás gondolatának egy *enyhébb* verzióját (Semin, 2008; Stapel és Semin, 2007), a nyelvhasználat individuális és kulturális különbségeinek kutatását (Webster, Kruglanski és Pattison, 1997; Semin, Görts és mtsai, 2002; Maass, Karasawa és mtsai, 2006), vagy például a stratégiai nyelvhasználat jelenségekörét (Reitsman van Rooijen, Semin és van Leeuwen, 2007; Semin, de Montes és Valencia, 2003). A mi szempontunkból azonban talán a leglényegesebb kutatások azok, amelyek a nyelv absztraktsági fokának megválasztását a csoporton belüli, valamint a csoportközi folyamatokkal kötik össze. A következőkben ezeket mutatjuk be.

A NYELVI CSOPORTKÖZI ELFOGULTSÁG

A nyelv absztraktsági fokának megválasztása Semin és Fiedler szerint (1988) alkalmas arra, hogy implicit módon közvetítsen az interakciós helyzettel kapcsolatos attribúciókat,

valamint az interperszonális térre és időre vonatkozó tudásokat. Elsőként Anna Maass, Daniela Salvi, Luciano Arcuri és Gün R. Semin (1989) vetették fel azt az elképzelést, hogy a nyelv absztraktsági fokának megválasztása, alkalmas lehet a csoportközi elfogultság kifejezésére. Elsősorban a társas identitás és a szelf-kategorizációs elméletből merítettek (Tajfel, 1978; Tajfel és Turner, 1979, Tajfel, 1982; Turner, 1981, 1982, 1985; Turner, Hogg és mtsai, 1987; Hogg és Abrams, 1988). Eszerint létezik egy egyéni és csoportos önértékelésünk növelésére irányuló általános hajtóerő, ami arra készíti az embereket, hogy releváns összehasonlító dimenziókban a saját csoportot a külsővel szemben *jobbnak* lássák. Maass és munkatársai (1989) úgy vélték, hogy ez a típusú elfogultság a saját csoporttal szemben a nyelvhasználatot illetően úgy fog jelentkezni, hogy az emberek a saját csoport tagjainak pozitív, valamint a másik csoport tagjainak negatív cselekedeteit relatíve absztraktabban, míg a saját csoport tagjainak negatív, valamint a másik csoport tagjainak pozitív cselekedeteit relatíve konkrétan fogják leírni. A dolog logikája egyértelmű: a saját csoport tagjainak pozitív és a másik csoport tagjainak negatív tetteivel kapcsolatban a diszpozicionális ok-tulajdonítást kell növelni, vagyis a cselekedet ismétlődésének valószínűségét. Úgy kell beállítani, hogy a saját csoport tagjainak jó tette és a másik csoport tagjainak rossz tette a cselekvő valamely belső tulajdonságához, diszpozíciójához tartozik. A saját csoport tagjainak negatív, és a másik csoport tagjainak pozitív cselekedeteivel kapcsolatban pont fordítva járunk el Maass és munkatársainak (1989) feltételezése szerint: itt a szituációs ok-tulajdonítást növeljük, vagyis az ismétlődés valószínűségét csökkentjük. Ez azért lényeges, mert Maassék két útját azonosítják annak, hogy egy nem várt cselekedet összhangba hozzunk az adott kategóriába tartozó személyekkel kapcsolatos általános koncepciókkal. Az egyik az adott személy elválasztása a kategóriától, a másik az adott cselekvés elválasztása a cselekvőtől. Pontosan ez tudjuk elérni a relatíve konkrét nyelvhasználat révén a saját csoport tagjainak negatív és a másik csoport tagjainak pozitív cselekedeteivel kapcsolatban: azt a benyomást tudjuk kialakítani, hogy mindez csak szabályt erősítő kivétel, a körülmények hatása. Ezt a jelenséget Maass és munkatársai nyelvi csoportközi elfogultságnak (továbbiakban LIB) nevezték el (Maass, Salvi és mtsai, 1989). A lényege összefoglalva az, hogy a csoportközi összehasonlításból a saját csoport és tagjai előnyösebben kerüljenek ki: pozitív tetteik a képességeik és személyiségvonásaik, míg negatív tetteik a szituáció nyomásának következményeként jelenjenek meg. A külső csoport és tagjai esetében értelemszerűen éppen fordítva eljárva, a nyelvhasználat szintjén érvényesíthető a társas identitás feltevése: azaz az összehasonlító dimenzió mentén a saját csoport favorizálása.

A LIB-bel végzett első 1989-es úttörő vizsgálatokat (Maass, Salvi és mtsai, 1989) az elmúlt két évtizedben számos további követte. A vizsgálati paradigma is sokat változott az elmúlt évek során: a kezdeti kötött választást, vagy éppen egysoros leírást, később a valós körülmények között keletkezett nyelvi anyagok tartalomelemzése (például politikusok vitáié, Anolli, Zurloni és Riva, 2006) egészítette ki. A csoportközi viszonyok széles spektrumát találjuk meg vizsgálati témaként: az olasz politikusok választási vitáiban megjelenő nyelvi elfogultság (Anolli, Zurloni és Riva, 2006) mellett jól megfér a professzionális baseball klubok rajongóinak vizsgálata Japánban (Tanabe és Oka, 2001), vagy például a holland és török etnikumú gyerekek vizsgálata Hollandiában (Verkuyten, 2003)***.

A vizsgálati eredmények változatos képet mutatnak, de többnyire megfelelnek a LIB hipotézisének, különösen a külső csoportra nézve: azaz a külső csoport tagjainak pozitív tetteit konkrétan, a negatív tetteit pedig absztraktabban fogalmazzuk meg (például Rubini, Moscatelli és Palmonari, 2007; Anolli, Zurloni és Riva, 2006; Tanabe és Oka, 2001; Verkuyten, 2003; Watson és Gallois, 2006; Rubini és Menegatti, 2008).

Magyarországon ilyen jellegű vizsgálatokat Banga, Szabó és László (megjelenés alatt) végeztek, akik a nyelvi absztraktság fokát, mint függő változót kapcsolták össze a történelmi konfliktusok észlelt lezárttságával. Vizsgálati eredményeik szerint a nyelvi absztraktság egy viszonylag semleges szituációban általánosan megjelenik a külső csoportokkal szemben, azonban, amint a történelmi dimenzió láthatóvá válik, az elfogultság már csak a releváns csoportokkal szemben jelentkezik.

Összefoglalva a lényeg az, hogy a nyelv egy strukturális jegye –a nyelvi absztraktság megválasztása-, képes, nem tudatos módon kifejezni a csoportközi elfogultságot. Van azonban egy ezzel versengő elképzelés is, ami szerint nem a motivációs magyarázat az érvényes –azaz a csoportközi elfogultság *rejtett* kifejezése az önértékelési szempontok miatt-, hanem egy kognitív magyarázat. A következő részben erről lesz szó.

A NYELVI ELVÁRÁSI ELFOGULTSÁG (LEB)

A nyelvhasználatban megjelenő elfogultság alternatív magyarázata az úgynevezett nyelvi elvárás elfogultság elmélete. Ez a motivációs magyarázattal szemben, kognitív szemszögből közelíti meg a kérdést. Azt állítja, hogy a nyelvi elfogultság háttere a várt és a

*** Utóbbi, gyerekekkel elvégzett vizsgálat nem talált nyelvi csoportközi elfogultságot.

nem-várt cselekvésekről kapott információk eltérő feldolgozása és megfogalmazása. Ha egy cselekvés elvárt, azt absztraktabban fogalmazzuk meg, mint a nem-várt cselekvéseket. Az elvárás elfogultság modellje egyszerűen azt állítja, hogy a sztereotip információk megfogalmazásakor olyan absztrakt nyelvi eszközökkel élünk, amelyek a személyhez kötött attribúciókat növelik, valamint megfelelően közvetítik azt a tényt, hogy az ismétlődés valószínűsége magas. A nyelvi elvárás elfogultság és a nyelvi csoportközi elfogultság természetesen nagymértékben „összeér”: hiszen általában véve az emberek a saját csoportjuk tagjairól pozitív feltételezésekkel élnek, a külső csoport tagjairól viszont negatívokkal, így a LIB és a LEB a legtöbb csoportközi vizsgálati helyzetben ugyanazokat a jóslásokat teszi. Léteznek azonban kivételek: az emberek hordoznak negatív sztereotípiákat a saját csoportjukról is, miközben rendelkeznek pozitív sztereotípiákkal a külső csoportot illetően (Maass, Milesi és mtsai, 1995; Jost, 2003). Ezekben az esetekben a LIB és a LEB eltérő jóslásokat tesz a nyelvi absztraktságot illetően: a LIB, mint csoportvédő mechanizmus, minden esetben, tehát a saját csoporttal kapcsolatos negatív és a másik csoporttal kapcsolatos pozitív sztereotípiák esetén is, azt jósolja, hogy a megfogalmazás absztrakciós szintje a saját csoport favorizálásának fog megfelelni. A LEB szerint ugyanakkor a várt cselekvéseket absztraktabban, a nem-várt cselekvéseket konkrétabban fejezzük ki értékeléstől függetlenül. Maass és munkatársai (1995) egy vizsgálati helyzetben összehasonlították a LIB és a LEB predikcióit, és azt találták, hogy az eredmények inkább a kognitív magyarázatnak kedveznek: a vizsgálati személyek a sztereotípiák értékelésétől függetlenül (pozitív vagy negatív), a várt cselekvésekhez absztraktabb, a nem-várt cselekvésekhez konkrétabb megfogalmazásokat választottak, a kritikusnak tekinthető összehasonlításokban rendre a LEB feltételezései érvényesültek a LIB-bel szemben. Ez igaz volt mind csoportközi, mind interperszonális szinten, sőt akkor is, ha a vizsgálatban szereplő elvárások mesterségesen kerültek kialakításra, és nélkülözték a csoportok közötti megelőző kapcsolatot, tapasztalatokat. Maass és munkatársainak eredményeit megerősíti Semin és Rubini (1994) tanulmánya is, valamint Wigboldus, Semin és Spears (2000) vizsgálatai is.

Az alternatív magyarázat megint csak jól illeszthető az eddigi gondolatmenetbe: a csoportvédő mechanizmusok területéről elvezet minket a csoportközi sztereotípiák világába, bemutatva, hogy a nyelv, implicit, strukturális tulajdonságai miként képesek a csoportokról alkotott sztereotípiák *rejtett* közvetítésére. A nyelvi absztraktság megválasztása egyes szerzők szerint még arra is képes, hogy a külső csoportokkal szembeni implicit előítéletességet lemérje olyan helyzetekben, amikor az előítéletesség nyílt kifejezése akadályokba ütközik (például nem felel meg az uralkodó társadalmi normáknak). Von Hippel, Sekaquaptewa és

Vargas (1997, 2008) vizsgálatai megerősítik azt a megfigyelést, hogy a nyelv strukturális jellemzői képesek arra, hogy rejtett előítéleteket közvetítsenek. Egyik vizsgálatukban a nyelvi absztraktság megválasztása pontosabban jósolja be a nőekkel és az afroamerikai emberekkel szembeni előítéletes értékeléseket, diszkriminatív viselkedést, mint az explicit mérőeszközök (mint például a Modern Rasszizmus Skála, vagy a Nőkkel Szembeni Attitűd Skála). Franco és Maass (1999) szintén az explicit és implicit előítéletesség kapcsolatát vizsgálták, olyan csoportokra nézve, akikkel szemben a társadalom tolerálja, vagy nem tolerálja a nyílt előítéletesség kifejezését. Az erősen katolikus Olaszországban elvégzett vizsgálatban a zsidókkal szembeni hátrányosan megkülönböztető viselkedést a rejtett előítéletesség mérése (a nyelvi absztraktság foka) pontosabban jelezte, mint a nyílt előítéletesség mérése. Ilyen hatás nem lépett fel az iszlám csoporttal szemben, ahol nincs társadalmi tabu az előítéletesség kifejezésére.

A NYELVI CSOPORTKÖZI ELFOGULTSÁG: ELVETETT MAGYARÁZAT?

A nyelvi elvárás el fogultság az empirikus vizsgálatok alapján úgy tűnik tehát, hogy erőteljesebben magyarázza a nyelvi absztrakció fokának megválasztását, mint a nyelvi csoportközi elfogultság. Mindkét esetben a csoportközi viszonyok fontos területeiről van szó: az egyik a társas identitás témakörében releváns, a másik a csoportok közötti sztereotípiák közvetítésében. Jogosan vetődik fel a kérdés azonban, hogy a LEB-modell megjelenésével a LIB, mint magyarázat elvetésre kell, hogy kerüljön-e? Másképpen fogalmazva, a kérdés itt az, hogy a nyelvi elfogultságnak van-e köze a csoportidentitás szempontjaihoz, vagy pusztán kognitív mechanizmusok működtetik? Maass, Ceccarelli és Rudin szerint (1996), a társas identitás, mint magyarázat nem kerülhet elvetésre: csupán annyi történik, hogy szükséges feltételből, elégséges feltétellé lép át. Tehát a saját csoport fenyegetettsége, a saját csoport értékelésével kapcsolatos szempontok, és a saját csoport favorizálása annak ellenére is fontos katalizátora a nyelvi elfogultságnak, hogy nem szükséges feltétele annak. A Maass és munkatársai által 1996-ban, valamint Banga, Szabó és László (megjelenés alatt) által 2008-ban elvégzett vizsgálatok tanulsága szerint a külső csoporttal kapcsolatos viszony részt vesz a nyelvi elfogultság szabályozásában. Egyszerűen fogalmazva arról van szó, hogy az emberek, amint a csoportközi fenyegetettség, vagy a csoportközi történelmi kontextus láthatóvá válik, megkülönböztetnek csoportokat aszerint, hogy azok relevánsak-e, vagy sem, a saját csoport szempontjából. A releváns csoportokkal szemben az emberek több elfogultságot mutatnak: ezt a többletet az elvárás modell nem képes megmagyarázni. Például Maass és munkatársai

(1996) vizsgálatában ugyanazzal a külső csoporttal szemben jelentkezik több nyelvi elfogultság, amennyiben a külső csoportot fenyegetőnek állítják be.

Azt, hogy nem pusztán az elvárások közvetítéséről van szó, azok a vizsgálatok is bizonyítják, amelyek hosszú csendet megtörve, a nyelvi elfogultság jelenségeit kommunikációs helyzetben tanulmányozták. Ezekből világosan kiderül, hogy az emberek a nyelvi absztraktság nem tudatos megválasztásánál érzékenyek a hallgatóság csoport hovatartozására: Douglas és McGarty (2001) vizsgálatában a kommunikátorok eltérő absztraktsággal beszéltek, amikor a fogadó fél a saját, illetve a külső csoport tagja volt. Rubini és Sigall (2002) politikai elképzelésekkel foglalkozó kutatásában is fontos változó volt a hallgatóság politikai attitűdje, amely szisztematikus változást idézett elő a beszélők lingvisztikai választásaiban. Wigboldus, Spears és Semin (2005) vizsgálatában a nyelvi elfogultság nem is jelentkezett a csoporton belüli kommunikációs helyzetben (amikor mind a kommunikátor, mind a fogadó, mind a kommunikáció tárgya ugyanannak a csoportnak a tagja volt), szemben a csoportközi kommunikációs helyzettel (amikor a kommunikátor és a kommunikáció legalább egy másik résztvevőjének a csoporttagsága eltért). A hallgatóság mellett fontos, hogy a kommunikációnak célja legyen: Semin, de Montes és Valencia (2003) vizsgálatában a kommunikációs cél hiányában nem jelentkezett nyelvi elfogultság.

Az ebben a fejezetben bemutatott vizsgálatok azt bizonyítják, hogy a nyelvi absztraktság megválasztásában nem csak az elvárások közvetítése vesz részt: hiszen, ha ez így lenne, akkor a külső csoport részéről érkező észlelt fenyegetettség (Maass, Ceccarelli és Rudin, 1996), a történelmi dimenzió (Banga, Szabó és László, megjelenés alatt), a hallgatóság összetétele (például Douglas&McGarty, 2001), vagy éppen a kommunikációs cél (Semin, de Montes és Valencia, 2003) nem kéne, hogy befolyásolja a nyelvi elfogultság jelenségeit. Ezekből a vizsgálatokból úgy tűnik, hogy a nyelvi absztraktság részt vesz a csoportközi viszonyok szabályozásában: fontos eszköze annak, hogy az emberek csoporttagként kifejezzék magukat és meghatározzák a viszonyukat más csoportokhoz.

ÖSSZEGZÉS

A nyelv kétféle tudást közvetít: azt, *amiről* beszélünk és azt, *ahogyan* beszélünk. Az utóbbi csoportba tartozó tudást, Semin (2000b) a nyelv által közvetített strukturális tudásnak nevezte el. Ennek egy fontos szelete az igékre vonatkozó kutatás: a különböző igei osztályok meghatározása és az általuk hordozott implicit tartalmak azonosítása. A kezdeti kutatásokat, Brown és Fish (1983a, 1983b) végezték, akik megalkották az interperszonális igék implicit

kauzalitására vonatkozó elméletüket, amelyben az igéket három csoportba osztották^{†††}. Az ezt követő, nagyszabású empirikus munka több mint két tucat vizsgálatban mintegy kétszázötven igét tett a vizsgálatok tárgyává: az eredmények nagyrészt igazolták a Brown és Fish (1983a, 1983b) által felállított tipológia érvényességét (Rudolph és Fösterling, 1997). Az igék által hordozott kauzalitás kutatása a szociálpszichológia tudományával, a Semin és Fiedler (1988) által felállított nyelvi kategória modellben találkozott. A nyelvi kategória modell a nyelv absztraktsági fokának nem tudatos megválasztására utal: azt állítja, hogy négy különböző nyelvi kategória létezik (három igei és egy melléknévi kategória), amelyek elhelyezhetőek a konkrét-absztrakt dimenzióban. Az absztraktsági fok megválasztása fontos implikációkkal jár: minél absztraktabb egy megfogalmazás, a dekódoló személy annál inkább gondolja azt, hogy az adott cselekvés oka a cselekvő személy valamely képessége, tulajdonsága, vonása, valamint, hogy az adott cselekvés gyakran megtörtént és a jövőbeni ismétlődés valószínűsége is magas. A modell megalkotója, Semin (2000a, 2000b, 2008) gondosan ügyelt arra, hogy a nyelvet olyan eszközként kezelje, amely meghatározott kommunikációs célok megvalósítására használatos. Mi az összefoglalónkban, az elméleti alapok ismertetését követően, éppen arra kerestük a választ, hogy milyen célok szolgálatában állhat a nyelv absztraktsági foka a csoporton belüli és csoportközi viszonyok területén? Az egyik legkorábbi elképzelés, Anna Maass és munkatársai (1989) nevéhez köthető: ők a nyelvi elfogultságot a társas identitás elméletével kötötték össze, azt állítván, hogy a nyelv olyan eszköz, amely képes az előnyös összehasonlítások implicit közvetítésére. Ezt az elképzelést nyelvi csoportközi elfogultságnak nevezték el. Az alternatív magyarázat az önértékelés motivációja helyett a kognitív szempontokat hangsúlyozza: azt állítja, hogy a nyelvi absztraktság megválasztása az elvárások közvetítésére szolgál. A csoportközi viszonyokat illetően mindkét megközelítés releváns. Az egyik arra mutat rá, hogy egy nagyrészt kontrollálhatatlan, nem tudatos mechanizmus (Semin és de Poot, 1997; Semin, 2008; von Hippel, Sekaquaptewa és Vargas, 1997; Douglas és Sutton, 2003; Douglas, Sutton és Wilkin, 2008) miként képes a csoportközi elfogultság közvetítésére, a saját csoport favorizálásának nyelvi kifejezésére. A másik, pedig azt mutatja meg, hogy ugyanez a strukturális jellemző, hogyan tudja, a csoportokra vonatkozó ismereteinket közvetíteni: a saját és a külső csoportokkal szembeni elvárásainkat. Úgy tűnik, hogy a két elképzelés –a motivációs és a kognitív- nem zárja ki egymást: a kognitív magyarázat szükséges feltétele a nyelvi elfogultság megjelenésének, miközben a motivációs szempontok, az elvárásoktól függetlenül fontos katalizátorai a nyelvi

^{†††} Ezt a felosztást bővítette ki azután, Rudolph és Fösterling (1997), kiegészítve a tipológiát egy negyedik igei osztállyal.

elfogultságnak. A vizsgálati eredmények szerint a sztereotípiák, elvárások közvetítését jelentősen befolyásolják az olyan motivációs szempontok, mint a hallgatóság összetétele, a beszélő és a hallgatóság kapcsolata, a kommunikáció célja, a külső csoport értékelése és a történelmi dimenzió láthatóvá válása.

IRODALOM

Anolli, L., Zurloni, V., Riva, G. (2006): Linguistic intergroup bias in political communication. *The Journal of General Psychology*, 133(3), 237-255.

Au, T.K. (1986): A verb is worth a thousand words: the causes and consequences of interpersonal events implicit in language. *Journal of Memory and Language*, 25(1), 104-122.

Bendix, E. (1966): *Componential analysis of general vocabulary. The semantic structure of a set of verbs in English, Hindi, and Japanese*. Bloomington, The Hague.

Brown, R., Fish, D. (1983a): Are there universal schemas of psychological causality? *Archives de Psychologie*, 51(196), 145-153.

Brown, R., Fish, D. (1983b): The psychological causality implicit in language. *Cognition*, 14(3), 237-273.

Carnaghi, A., Maass, A., Gresta, S., Bianchi, M., Cadinu, M., Arcuri, L. (2008): Nomina sunt omina: on the inductive potential of nouns and adjectives in person perception. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(5), 839-859.

Corrigan, R., Stevenson, C. (1994): Children's causal attributions to states and events described by different classes of verbs. *Cognitive Development*, 9(2), 235-256.

Douglas, K.M., McGarty, C. (2001): Identifiability and self-presentation: computer-mediated communication and intergroup interaction. *British Journal of Social Psychology*, 40(3), 399-416.

Douglas, K.M., Sutton, R.M.(2003): Effects of communication goals and expectancies on language abstraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(4), 682-696.

Douglas, K.M., Sutton, R.M., Wilkin, K. (2008): Could you mind your language?: An investigation of communicators' ability to inhibit linguistic bias. *Journal of Language and Social Psychology*, 27(2), 123-139.

Edwards, D., Potter, J. (1993): Language and causation: a discursive action model of description and attribution. *Psychological Review*, 100(1), 23-41.

Franco, F.M., Maass, A. (1999): Intentional control over prejudice: when the choice of the measure matters. *European Journal of Social Psychology*, 29(44), 469-477.

Garvey, C., Caramazza, A. (1974): Implicit causality in verbs. *Linguistic Inquiry*, 5, 549-564.

Garvey, C., Caramazza, A., Yates, J. (1976): Factors underlying assignment of pronoun antecedents. *Cognition*, 3, 227-243.

Heider, F. (1958): *The psychology of interpersonal relations*. New York, Wiley.

Hoffman, C., Tschir, M.A. (1990): Interpersonal verbs and dispositional adjectives: the psychology of causality embodied in language. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(5), 765-778.

Hogg, M.A., Abrams, D. (1988): *Social identifications: a social psychology of intergroup relations and group processes*. New York, Routledge.

John T. Jost (2003): *Önalávetés a társadalomban: a rendszerigazolás pszichológiája*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.

Jones, E.E., Davis, K.E. (1965): From acts to dispositions: the attribution process in person perception. In: L. Berkowitz (ed.), *Advances in experimental social psychology*. New York, Academic Press, 2, 219-266.

Kasof, J., Lee, J.Y. (1993): Implicit causality as implicit salience. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(5), 877-891.

Kelley, H.H. (1967): Attribution theory in social psychology. In: D. Levine (ed.), *Nebraska Symposium on Motivation*. Lincoln, University of Nebraska Press, 15, 192-238.

Kelley, H.H. (1972): *Causal schemata and the attribution process*. Morristown, NJ, General Learning Press.

Maass, A., Salvi, D., Arcuri, L., Semin, G.R. (1989): Language use in intergroup contexts: the linguistic intergroup bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 981-993.

Maass, A., Milesi, A., Zabbini, S., Stahlberg, D. (1995): Linguistic intergroup bias: differential expectancies or in-group protection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(1), 116-126.

Maass, A., Ceccarelli, R., Rudin, S. (1996): Linguistic Intergroup Bias: evidence for in-group-protective motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(3), 512-526.

Maass, A., Karasawa, M., Politi, F., Suga, S. (2006): Do verbs and adjectives play different roles in different cultures? A cross-linguistic analysis of person representation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 734-750.

Penelope, J. (1990): *Speaking freely*. New York, Pergamon.

Reitsma-van Rooijen, M., Semin, G.R., van Leeuwen, E. (2007): The effects of linguistic abstraction on interpersonal distance. *European Journal of Social Psychology*, 37(5), 817-823.

Rubini, M., Sigall, H. (2002): Taking the edge off of disagreement: linguistic abstractness and selfpresentation to a heterogeneous audience. *European Journal of Social Psychology*, 32(3), 343-351.

Rubini, M., Moscatelli, S., Palmonari, A. (2007): Increasing group entitativity: linguistic intergroup discrimination in the minimal group paradigm. *Group Processes and Intergroup Relations*, 10(2), 280-296.

Rubini, M., Menegatti, M. (2008): Linguistic bias in personnel selection. *Journal of Language and Social Psychology*, 27(2), 168-181.

Rudolph, U., Forsterling, F. (1997): The psychological causality implicit in verbs: a review. *Psychological Bulletin*, 121(2), 192-218.

Rudolph, U. (2008): Covariation, causality, and language: developing a causal structure of the social world. *Social Psychology*, 39(3), 177-181.

Semin, G.R., Fiedler, K. (1988): The cognitive functions of linguistic categories in describing persons: social cognition and language. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 558-568.

Semin, G.R., Marsman, J.G. (1994): „Multiple inference-inviting properties” of interpersonal verbs: event instigation, dispositional inference, and implicit causality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(5), 836-849.

Semin, G.R., Rubini, M. (1994): Language use in the context of congruent and incongruent in-group behaviours. *British Journal of Social Psychology*, 33(3), 355-362.

Semin, G.R., de Poot, C.J. (1997): The Question-Answer paradigm: you might regret not noticing how a question is worded. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(3), 472-480.

Semin, G.R. (2000a): Agenda 2000- Communication: Language as an implementational device for cognition. *European Journal of Social Psychology*, 30, 596-612.

Semin, G.R. (2000b): Language as a cognitive and behavioral structuring resource: Question-answer exchanges. In: W. Stroebe & M. Hewstone (eds.), *European Review of Social Psychology*. Chichester, Wiley, 75-104.

Semin, G.R., Görts, C., Nandram, S., Semin-Goossens, A. (2002): Cultural perspectives on the linguistic representation of emotion and emotion events. *Cognition and Emotion*, 16(1), 11-28.

Semin, G.R., de Montes, G.L., Valencia, J.F. (2003): Communication constrains on the Linguistic Intergroup Bias. *Journal of Experimental Social Psychology*, 39(5), 142-148.

Stapel, D.A., Semin, G.R. (2007): The magic spell of language: Linguistic categories and their perceptual consequences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(1), 23-33.

Tajfel, H. (1978): *Differentiation between social groups: studies in the social psychology of intergroup relations*. London, Academic Press.

Tajfel, H., Turner, J.C. (1979): An integrative theory of intergroup conflict. In: W.G.Austin, S. Worchel (eds.), *The social psychology of intergroup relations*. Monterey, CA, Brooks/Cole, 33-47.

Tajfel, H. (1982): The social psychology of intergroup relations. *Annual Review of Psychology*, 33, 1-39.

Tanabe, Y., Oka, T. (2001): Linguistic intergroup bias in Japan. *Japanese Psychological Research*, 43(2), 104-111.

Turnbull, W. (1994): Thematic structure of descriptions of violent events influences perceptions of responsibility: a thematic structure effect. *Journal of Language and Social Psychology*, 13(2), 132-157.

Turner, J.C. (1981): The experimental social psychology of intergroup behavior. In: J.C.Turner, H.Giles (eds.), *Intergroup behavior*. Chicago, University of Chicago Press, 66-101.

Turner, J.C. (1982): Towards a cognitive redefinition of the social group. In: H.Tajfel (ed.), *Social identity and intergroup relations*. Cambridge, Cambridge University Press, 15-40.

Turner, J.C. (1985): Social categorization and the self-concept: a social cognitive theory of group behavior. In: E.J.Lawler (ed.), *Advances in group processes*. Greenwich, CT, JAI Press, 2, 77-122.

Turner, J.C., Hogg, M.A., Oakes, P.J., Reicher, S.D., Wetherell, M.S. (1987): *Rediscovering the social group: a self-categorization theory*. Oxford and New York, Basil Blackwell.

Verkuyten, M. (2003): Ethnic in-group bias among minority and majority early adolescents: the perception of negative peer behaviour. *British Journal of Developmental Psychology*, 21(2), 543-565.

Von Hippel, W., Sekaquaptewa, D., Vargas, P. (1997): The Linguistic Intergroup Bias as an implicit indicator of prejudice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 33(5), 490-509.

Von Hippel, W., Sekaquaptewa, D., Vargas, P.T. (2008): Linguistic markers of implicit attitudes. In: R.E.Petty, R.H.Fazio, P.Brinol (eds.), *Attitudes: insights from the new wave of implicit measures*. Erlbaum.

Watson, B., Gallois, C. (2002): Patients' interactions with health providers: a linguistic category model approach. *Journal of Language and Social Psychology*, 21(1), 32-52.

Webster, D.M., Kruglanski, A.W., Pattison, D.A. (1997): Motivated language use in intergroup contexts: need-for-closure effects on the linguistic intergroup bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1122-1131.

Wigboldus, D.H.J., Semin, G.R., Spears, R. (2000): How do we communicate stereotypes? Linguistic bases and inferential consequences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(1), 5-18.

Wigboldus, D.H.J., Spears, R., Semin, G.R. (2005): When do we communicate stereotypes? Influence of the social context on the linguistic expectancy bias. *Group Processes and Intergroup Relations*, 8(3), 215-230.

Szabó Zsolt Péter, Banga Csilla, Ferenczhalmy Réka, Fülöp Éva, Szalai Katalin*,

László János

The study of implicit semantics in social psychology: a review.

The authors review research and theory on the implicit semantics of language. The aim of this paper is to identify how the structural features of language, can influence people's attributions about events. At the beginning of this review, the authors briefly explain the difference between the structural and propositional knowledge, possessed by interpersonal language. In this paper, the authors concentrate on two different kind of structural features of language: implicit causality of verbs, and linguistic category model(LCM). The former claims that different types of verbs used to describe interpersonal events give rise to different assumptions about the cause of the respective event. The LCM was first published by Semin and Fiedler in 1988. They suggest that people can encode and communicate the very same event with different linguistic categories. By choosing a linguistic category, the speaker also unintentionally changing the abstraction of his/her language use. This is important, because there is a systematic relation between the respective linguistic category and the temporal stability of the event, and the sentence's informativeness about the subject or the situation. Since 1988, the LCM, was used in many different area of social psychology, such as the linguistic intergroup bias, and the linguistic expectancy bias.

Keywords: structural feature of language, implicit verb causality, linguistic category model, linguistic intergroup bias, linguistic expectancy model

* PTE Bölcsészstudományi Kar, Pszichológia Doktori Iskola, kapcsolat: szabozsoltpete@yahoo.co.uk

A csoportalapú érzelmek kutatása a szociálpszichológiában*

SZABÓ ZSOLT PÉTER¹, BANGA CSILLA¹, FÜLÖP ÉVA¹, LÁSZLÓ JÁNOS²

¹Pécsi Tudományegyetem BTK, Szociálpszichológia Tanszék

²Pécsi Tudományegyetem BTK, Szociálpszichológia Tanszék, MTA Pszichológiai
Kutatóintézete, Budapest

szabozsoltpeter@yahoo.co.uk

Kulcsszavak: csoportközi viszonyok, csoportközi érzelmek, azonosulási paradoxon, kollektív
bűntudat, történelmi pálya

Szavak száma: 8 376

A tanulmány megírását az OTKA 49413 és az NKFP6-00074/2005 számú pályázata
támogatta.

Összefoglalónkban a csoportalapú érzelmek szociálpszichológiai kutatását kívánjuk bemutatni. Csoportalapú érzelmeknek azokat az érzelmeket nevezzük, amelyek a csoporttagként való kategorizálást követően a csoport perspektívájának átvételével keletkeznek az egyénben. A csoportalapú érzelmek két nagyobb elméleti paradigmájára térünk ki: a csoportközi érzelmek elméletére és a kollektív érzelmek kutatására. A csoportközi érzelmek elmélete az érzelmek értékelési elméleteire, valamint a társas identitás, szelf-kategorizációs elméletre épít. Részletesen tárgyaljuk a csoportközi érzelmekkel kapcsolatos kutatásokat, valamint bemutatjuk az úgynevezett azonosulási paradoxont, és a csoportközi érzelmek funkcionalitásával kapcsolatos problémákat. A kollektív érzelmi kutatások elsősorban az egyén és a saját csoport önmeghatározásával foglalkoznak, a múlt és a jelen közötti kapcsolatot vizsgálják. Bemutatjuk a kollektív büntudat és a kollektív szégyen kutatását, valamint az egyes csoportok érzelmi irányultságára vonatkozó új elképzeléseket.

AZ ÉRZELMEK KUTATÁSA A SZOCIÁLPSZICHOLOGIÁBAN

Jóllehet a szociálpszichológiában az érzelmek tanulmányozása a kezdetektől jelen volt (például JAMES, 1890/1981), illetve az érzelmek és a megismerés kutatása az attitűd elméletekben kifejezetten összekapcsolódott, a hetvenes évektől mintegy másfél évtizeden keresztül az érzelmek szociálpszichológiai kutatása háttérbe szorult. Ebben az időszakban a szociálpszichológiai kutatások kognitív beállítottságúak voltak, és az olyan információfeldolgozási folyamatokat tanulmányozták, mint például a sztereotipizálás (HAMILTON, 1981, HUNYADY, 1981), az attribúciók (HARVEY, ICKES, KIDD, 1976), a forgatókönyvek és a személyközi sémák (SCHANK ÉS ABELSON, 1977; LÁSZLÓ, 1981, 1983). Az érzelmek csupán a kognitív kiértékelés szempontjából voltak érdekesekek: így jelentek meg például az érzelmi attribúció elméleteiben (SCHACHTER, SINGER, 1969; WEINER, 1982), vagy LAZARUS, AVERILL, OPTON (1970) kiértékelési elméletében. Az 1970-es évek végén, az 1980-as évek elején az érzelmek úgy kerültek be az információfeldolgozási szemléletű vizsgálatokba, mint „zajok”, amelyek befolyásolják a tiszta, érzelem-mentesnek gondolt kogníciót. A vizsgálatok többsége ebben a keretben gondolkozott, és az érzelmeknek a kognitív folyamatokra való hatását kutatta: ebben a megközelítésben az érzelmek nem önálló egységek, hanem részei az információt feldolgozó mentális rendszernek. BOWER (1981) például többféle módját írta le annak, ahogy a hangulati hatások képesek befolyásolni a kogníciót. Az általa használt elméleti keretben az érzelmek az úgynevezett asszociatív háló részét képezik, annak egységei, így provokálva ki a hangulattal kongruens szelektív figyelmet, információ felvételt és felidézést. Ezeket a BOWER által a 1980-as évek elején elvégzett vizsgálatokat, azután egy sor másik vizsgálat követte, amelyek a szociálpszichológia szinte minden területén demonstrálták az érzelmek befolyásoló erejét. Az érzelmek hatása nyilvánvalóvá vált a személyészlelésre (FORGAS, DOBOSZ, 1980; FORGAS, 1983; FORGAS, BOWER, 1987), az attribúciókra (WEINER, RUSSELL, LERMAN, 1979), a sztereotípiákra (MACKIE, HAMILTON, SCHROTH, 1989), a személy-, és csoportközi viselkedésre (BREWER, KRAMER, 1985, FORGAS, 1985; PETTY, CACIOPPO, 1986; BODENHAUSEN, 1993).

FORGAS az 1990-es évek elejétől azon dolgozott, hogy az érzelmeknek a gondolkodásra való hatását, egy több folyamatot vizsgáló, komplex modellben összegezze: ez az Érzelem Beáramlási Modell nevet kapta (FORGAS, 1995, 2001). A saját maga által is megfogalmazott cél az érzelmek újraintegrálása volt a szociálpszichológia főáramába egy egységes modell keretében. Az Érzelem Beáramlási Modell az információ feldolgozás négy

különböző szintjét különböztette meg, és képes volt megmagyarázni azt, hogy mikor a legvalószínűbb, hogy az érzelmek részt vesznek a feldolgozásban. Erre rendszerint akkor kerül sor, amikor olyan helyzettel szembesülünk, amely ismeretlen, összetett, nehéz és atipikus. Ezekben a lényegi feldolgozást igénylő feladatokban, az összes lehetséges erőforrásra támaszkodunk, így az aktuális érzelmi állapotainkra is, akár mint információkra, akár mint a feldolgozási folyamat részeire.

Az 1970-es évektől tehát az érzelmeket a szociálpszichológiában, ha egyáltalán, akkor elsősorban a kognitív folyamatokkal összefüggésben tanulmányozták. Ezek a kutatások sokoldalúan igazolták, hogy az a racionális, hideg megismerés, amelyet a szociális megismerés korai kutatói, például az attribúció elmélet klasszikusai feltételeztek (HEIDER, 1958; JONES&DAVIS, 1965; KELLEY, 1967, 1972), ha létezik is, inkább kivételt képvisel, mint szabályt.

A CSOPORTALAPÚ ÉRZELMEK KUTATÁSA

Az 1990-es évekre tehát az érzelmek visszakerültek a szociálpszichológiai vizsgálatok főáramába, önmagukban azonban nem voltak különösebben „értékesek” vagy „érdekesekek”: a kutatókat leginkább csak azok a torzító hatások érdekelték, amelyeket az információfeldolgozó részeként kifejtettek. Az 1980-as években ugyanakkor az egyéni érzelmek területén is fontos elméleti kérdések foglalkoztatták a kutatókat, amelyek érintették és újrafogalmazták az érzelmek és a kogníció kapcsolatát is (LAZARUS, 1984; ZAJONC, 1984). Ekkor születnek meg az egyéni érzelmek kognitív kiértékelő elméletei, amelyek azt állítják, hogy az egyéni érzelmek háttérében a szituáció bizonyos dimenzióinak kognitív kiértékelése áll (FRIJDA, 1986; C.SMITH, ELLSWORTH, 1985; ROSEMAN, 1984). Ezek az elméletek képesek az interperszonális szituációban az ingerlés és a viselkedéses válasz között kapcsolatot teremteni a *kognitív* kiértékelés és az annak következményeképpen létrejövő *érzelem* segítségével. Ez az eddigiektől eltérő felfogás: itt az érzelmek önálló egységet alkotnak, önmagukban, a viselkedés bejósolójaként érdekesek.

Ez a két folyamat együtt vezetett el a csoportközi érzelmek kutatásához. Egyrészt tehát az érzelmek a szociális információfeldolgozásban játszott szerepük révén visszakerültek a szociálpszichológiai kutatásokba, másrészt önmagukban is érdekessé váltak a viselkedésre vonatkozó prediktív erejüknel fogva. A személyközi érzelmeknek a viselkedés bejósolására vonatkozó kognitív kiértékelési elméleteit E.R.SMITH (1993) ültette át a csoportközi viselkedés területére abból a felismerésből kiindulva, hogy nem csak egyénként élhetünk át érzelmeket, hanem abból fakadóan is, hogy egy csoportnak a tagjai vagyunk. A

csoporttagsághoz köthető érzelmek kutatása olyan komplex elméleti megközelítés, amely a csoportközi viszonyokat az attitűdök, a kognitív összetevők, valamint az érzelmek közös kontextusában tárgyalja. A csoportalapú érzelmek megközelítése nem homogén: különböző elméleti és vizsgálati paradigmák léteznek. Összefoglalónkban ezek közül kettőt, a *csoportközi érzelmek*, valamint a *kollektív érzelmek* elméletét és kutatását kívánjuk bemutatni.

A CSOPORTKÖZI ÉRZELMEK ELMÉLETE ÉS EMPIRIKUS KUTATÁSA

A csoportközi érzelmek kutatása egyrészt az egyéni érzelmek értékelő elméleteiből, másrészt a társas identitás és a szelf-kategorizációs elméletből (TAJFEL, 1978; TAJFEL, TURNER, 1979, TAJFEL, 1982; TURNER, 1981, 1982, 1985; TURNER, HOGG és munkatársai, 1987; HOGG, ABRAMS, 1988) indul ki.

Az egyéni érzelmek értékelő elméletei szerint egy adott helyzetben létrejövő érzelmi élmény nem önmagából a helyzetből következik, hanem a helyzet bizonyos *kognitív* jellemzőinek szubjektív értékeléséből (ROSEMAN, SPINDEL, JOSE, 1990). Ezzel kapcsolatban alapvetően két kérdés adódik: az első, hogy melyek azok az értékelési dimenziók, amelyek részt vesznek az érzelmi élmény kialakításában? A második, hogy melyek azok az értékelések –*mintázatok*–, amelyek egy adott érzelem háttérében állnak. Az első kérdést illetően, bár a dimenziók elnevezését illetően nem, de tartalmukkal kapcsolatban konszenzus tapasztalható: ROSEMAN (1979, 1984), SCHERER (1988), FRIJDA (1986), C.SMITH és ELLSWORTH (1985) többé-kevésbé ugyanazokkal a dimenziókkal dolgozik. Ilyen például az ágensia, azaz a felelősség kérdése, a legitimitás, a kimeneti valószínűsége és a kimenet kellemessége. Nézzünk egy példát arra, hogy egy dimenzióban adott értékelés hogyan vezet el egy specifikus érzelemhez! Egy negatívan értékelt helyzetben, az ágensia dimenziójában való értékelés, döntően meghatározza a létrejövő érzelmi élményt: ha saját magunkat tartjuk felelősnek, büntudatot, ha a másikat, haragot, ha egy külső, kontrollálhatatlan tényezőt, akkor szomorúságot, *depressziót*, élünk át. Az ilyen érzelem elméletek haszna, hogy képesek megmagyarázni az érzelmi élmények szubjektív természetét, hiszen az értékelések individuális és kulturális változatosságot mutatnak (SCHERER, 1997).

A csoportközi érzelmek elméletében tehát ezek az egyéni érzelem elméletek kerülnek integrálásra a szociális identitás és a szelf-kategorizáció elméleteivel. Utóbbiak egyik legfontosabb kutatói kérdése az, hogy milyen jelentősége van az életünkre annak, hogy csoportok tagjaiként kategorizáljuk magunkat. A kategóriába sorolás egyik fontos következménye, TURNER, HOGG és munkatársai (1987) szerint, a csoport perspektívájának átvétele azokban a helyzetekben, ahol az adott csoporttagság láthatóvá válik. Ez a

perspektíva-felvétel egyrészt azzal jár, hogy az események interpretálása a csoport szemszögéből történik, másrészt hogy a csoporttal kapcsolatos események érzelem-kiváltó erejük az azonosuló csoporttag számára. E.R.SMITH (1993) szerint a két elmélet integrálásával képesek lehetünk arra, hogy megmagyarázzuk, miért élnek át az emberek érzelmeket bizonyos csoportok tagjaként, milyen érzelmeket élnek át, és ezeknek milyen viselkedéses/attitüdinális következményei lesznek. E.R.SMITH, SEGER és MACKIE (2007) a következő kritériumokat állította fel a csoportközi érzelmekekkel szemben:

- (1) a csoportszintű érzelmekeknek elkülöníthetőnek kell lenniük az individuumként átélt érzelmeektől
- (2) a csoportszintű érzelmekek átélési valószínűsége és intenzitása függ a csoporttal való azonosulástól
- (3) a csoporttagok érzelmi reakciói között együttjárás, konvergencia tapasztalható és feltételezhető az is, hogy a csoporttagokra tipikusan jellemző érzelmekek legjobban a csoporttal erősen azonosuló tagok fogják mutatni
- (4) a csoportközi érzelmekek átélése funkcionális: részt vesznek a csoporton belüli és a csoportközi folyamatok szabályozásában.

Az első két kritérium nem igényel különösebb magyarázatot. A csoportközi érzelmekek harmadik tulajdonsága, azaz hogy a csoporttagok között az érzelmi reakciók konvergenciája figyelhető meg, már több különböző csoport (a laboratóriumi minimális csoporttól kezdve a természetesen előforduló csoportok széles köréig), illetve érzelem (például a félelem, a boldogság, a harag) esetén bizonyítást nyert. Ami viszont a jelenség okát illeti, arról kevés tudható. Felmerült, hogy az egyes csoporttagok valószínűleg ugyanazokra a csoport életét meghatározó eseményekre asszociálnak a csoporttagság láthatóvá válását követően, és hogy ezek értékelése többé-kevésbé megegyezik. Más magyarázatok az érzelmi fertőzést, vagy például a konformista viselkedést emelik ki (SEGER, E.R.SMITH, MACKIE, 2009; MOONS, LEONARD, MACKIE, SMITH, elfogadott kézirat).

A negyedik kritérium egyértelműen az érzelem-elméletekből származik: ezek az érzelmekek adaptívnak tekintik, és hangsúlyozzák az érzelmekek közvetítő funkcióját a környezeti ingerek és a viselkedéses válasz között (ARNOLD, 1960; IZARD, 1971; 1977; LAZARUS, 1968; LAZARUS, KANNER, FOLKMAN, 1980; SCHERER, 1982; TOMKINS, 1982). Ennek a funkcionalitásnak a megtalálása E.R.SMITH, SEGER és MACKIE (2007) szerint kulcsfontosságú kérdése az összes csoportalapú érzelmekekkel foglalkozó elméletnek.

Összefoglalva tehát, E.R.SMITH és munkatársai (2007) szerint akkor beszélhetünk csoportközi érzelemről, ha az eltér az egyén individuusként átélt érzéseitől, ha függ az egyén csoporttal való azonosulásától, ha a csoporttagok osztoznak rajta, valamint ha funkciója van a csoporton belüli, vagy csoportközi viszonyok szabályozásában. Ezen kritériumok érvényességét E.R.SMITH és munkatársai (2007) empirikus vizsgálatai alátámasztották. Hozzá kell tenni azonban, hogy az egyszerűnek tűnő elméleti összefüggések a vizsgálatok során gyakran bonyolulttá válnak. A következő részben két problémát mutatunk be részletesebben.

SMITH és munkatársainak (2007) második kritériuma szerint egyenes vonalú kapcsolat van a csoporttal való azonosulás, valamint a csoportalapú érzelmek átélési valószínűsége között. A csoporttal erősen azonosulók intenzívebben élik meg a csoporthoz köthető érzelmeket. Ez a hipotézis a pozitív érzelmek esetén, empirikusan is igazolódott (E.R.SMITH, SEGER, MACKIE, 2007; YZERBYT, DURMONT, WIGBOLDUS, GORDIJN, 2003). A negatív érzelmek esetében azonban bonyolultabb a helyzet: két, egymással ellentmondó hatás egyszerre érvényesül. Egyrészt feltételezhető, hogy a negatív érzelmek forrásává váló csoport mellett inkább az erősen azonosuló csoporttagok tartanak ki, így, mivel lojálisabbak a csoporthoz, valószínűbben élik át a negatív érzelmeket (YZERBYT, DURMONT és munkatársai, 2003). Azonban az is igaz, hogy éppen az erősen azonosuló csoporttagok a legmotiváltabbak arra, hogy a csoport pozitív és erkölcsös képét fenntartsák (JANIS, 1982; STAUB, 1997), újraértelmezve, racionalizálva a csoport rossz tetteit vagy rossz helyzetét. Ez azonban azzal jár, hogy a csoport rossz tetteivel vagy rossz helyzetével való szembenézés elmarad, ami viszont lezárja az utat a morális dilemmák előtt: ha a csoport *indokolható* módon tette, amit tett, nincs értelme olyan negatív érzelmeket átélni, mint például a büntudat. Ha pedig elutasítjuk a csoport gyengeségének észlelését, nincs értelme félelmet átélnünk, és így tovább. Az itt megfogalmazott kérdést, *azonosulási paradoxon* néven ismerjük. E.R.SMITH, SEGER és MACKIE (1997) vizsgálata szerint a pozitív érzelmek, valamint a külső csoporttal szembeni harag és a csoporttal való azonosulás erőssége között szignifikáns, pozitív korreláció van, míg a haragon kívüli negatív érzelmek esetén enyhe negatív korreláció tapasztalható, arra utalva, hogy a negatív érzelmeknél fontos szerepet játszanak az erősen azonosuló csoporttagok alternatív esemény-értelmezései. Bonyolítja a kapcsolat megértését az is, hogy nemcsak az azonosulás hat az érzelem átélésre, hanem az érzelmek is az azonosulásra. KESSLER és HOLBACK (2005) vizsgálata szerint nő a csoporttagok identifikációja, amennyiben a saját csoport pozitív, vagy a külső csoport negatív érzelmek

forrásává válik. Ugyanakkor a csoporttal való kötelékek lazulása figyelhető meg, amikor a csoport negatív, vagy a külső csoport pozitív érzelmek forrásaként lép fel.

Egy másik probléma a csoportközi érzelmek kutatásában az értékelések és az érzelmi, viselkedéses válasz közötti kapcsolatot illetően lép fel. E.R.SMITH és munkatársai (2007) szerint kulcsfontosságú kérdés, hogy a csoportközi érzelmek viselkedési és attitüdinális következményeit azonosítsuk. Az első probléma abból adódik, hogy meglehetősen rendszertelen az értékelési dimenziók kutatása, egyáltalán nem jellemzőek az olyan szisztematikus értékelési dimenzió rendszerek, mint amilyenekkel az egyéni értékelési elméletek dolgoznak. Ennek egyik oka nyilván az, hogy a csoportközi érzelmek kutatása mindössze 16 éve kezdődött. Nagyobb gond, hogy sok vizsgálatban az értékelés, érzelem, és a viselkedéses és attitüdinális válasz közötti kapcsolat nem felel meg az elméleti predikcióknak. MACKIE, DEVOS és E.R.SMITH (2000) a csoportközi helyzetben tapasztalható erőviszonyok értékelése (a saját csoport relatíve erősnek, vagy relatíve gyengének érzélik), az érzelmi reakció (félelem, harag, undor, lenézés) és a viselkedéses válasz (a külső csoport előli menekülés, a külső csoport elkerülése és a külső csoport elleni támadás) közötti kapcsolatot vizsgálta. Sikerült igazolniuk, hogy amennyiben a csoport tagjai a saját csoportot a külső csoportnál erősebbnek érzelték, az egy konfliktusos csoportközi helyzetben a harag érzését váltotta ki belőlük, ami támadó viselkedési tendenciákat közvetített. Igaznak bizonyult az is, hogy az úgynevezett „kizáró” érzelmek (például az undor, a lenézés), a külső csoport elkerüléséhez vezetnek. A problémát az okozza, hogy a saját csoport észlelt relatív gyengeségét sem érzelmi, sem viselkedéses válasszal nem sikerült kapcsolatba hozni. Az elméleti hipotézis, miszerint a saját csoport relatív gyengeségének észlelése félelemhez, az pedig menekülésre irányuló viselkedési tendenciához vezetne, nem igazolódott. Növeli a zavarodottságot, hogy két másik vizsgálatban ez az elméleti hipotézis megállta a helyét (E.R.SMITH, MILLER, MACKIE, 2000; SILVER, MACKIE, E.R.SMITH, 2001, mindkét vizsgálatra MACKIE, E.R.SMITH hivatkozik in FORGAS, WILLIAMS, 2006). Ezeket az ellentmondásokat talán még fel lehetne oldani a vizsgálati helyzetek eltéréseire hivatkozva, annál is inkább, hiszen a háromból két vizsgálatban teljesülnek az elméleti hipotézisek, azaz kapcsolatba hozható az értékelés, az átélt érzelem és a viselkedésbeli válasz. Az azonban már elgondolkodtató, hogy sem LEACH és SPEARS (2008), sem WOHL és BRANSCOMBE (2008) egymástól, és az előzőektől is teljesen eltérő vizsgálatában, nem találtak kapcsolatot egy átélt csoportalapú érzelem, valamint a viselkedéses, vagy attitüdinális válasz között. LEACH és SPEARS (2008) kárörömmel foglalkozó vizsgálatában, a káröröm

megjelenésének feltétele a saját csoport észlelt alsóbbrendűsége volt. A csoportközi helyzetnek ez az értékelése váltotta ki a fájdalmat, mint érzelmet, ami azután a kárörömhöz vezetett. Ugyanakkor a káröröm megjelenése se közvetlenül, se közvetve nem járult hozzá a fájdalom, illetve az alsóbbrendűségi érzés csökkenéséhez. WOHL és BRANSCOMBE (2008) vizsgálatában az iraki háborúval kapcsolatban átélt kollektív büntudat mértéke, nem mutatott kapcsolatot az iraki háború támogatottságával. Az ellentmondásokkal kapcsolatban, GINER-SOROLLA, CASTANO és munkatársai (2008) felvetették, hogy a csoportközi érzelmek esetleg több funkcióval rendelkeznek, így a viselkedéses vagy attitűdinális válasz elmaradása, nem feltétlenül jelenti azt, hogy egy érzelm nem funkcionális. Egy, a csoportközi szégyent és büntudatot vizsgáló kutatásukban arra keresték a választ, hogy a szégyen érzelmé miatt jelenik meg, annak ellenére, hogy a szakirodalom nagy része maladaptív érzelmeknek tekinti, mivel a külső csoport elkerüléséhez, és a saját önértékelés csökkenéséhez vezet (LICKEL, SCHMADER, BARQUISSAU, 2004). GINER-SOROLLA, CASTANO és munkatársai (2008) azt találták, hogy a szégyennek fontos szerepe van a külső csoport felé irányuló kommunikációban: azt mutatja, hogy a rossz tettet elkövető csoport valódi önvizsgálatot tartott. Ekkor a bocsánatkérése őszintébbnek tűnik, és könnyebben elfogadható a korábbi áldozat számára, összehasonlítva például a büntudattal felkínált bocsánatkéréssel. Ez a vizsgálati eredmény megmutatja, hogy egy érzelm akkor is működhet funkcionálisan, ha látszólag nem előnyös viselkedésbeli vagy attitűdinális következményekhez vezet (elkerülés, önértékelés csökkenés). Az érzelmek több funkciós megközelítése olyan elképzelés, ami lehetséges, hogy számos korábbi ellentmondást megmagyarázhatóvá tesz majd.

A bemutatott problémák ellenére, összefoglalásképpen elmondható, hogy a csoportközi érzelmek elmélete arra vállalkozott, hogy azonosítsa a kapcsolatot a kognitív szempontok – értékelési dimenziók-, az érzelmek, a viselkedési és attitűdinális válaszok között. Az először 1993-ban leírt elmélet (E.R.SMITH, 1993) sikeresnek bizonyult abban, hogy árnyalja a csoportközi viszonyok klasszikus megközelítéseit (például csoportközi konfliktus, elfogultság, előítélet és sztereotípiák), olyan fogalmakat bevezetve (mint például félelem-alapú előítélet, undor-alapú előítélet), amelyek képesek differenciálni a csoportközi leértékelés változatos formái között (MACKIE, E.R.SMITH, 2002). Képes volt továbbá hidat verni a csoportközi szituáció kognitív feldolgozása, a csoportalapú érzelmek, valamint a viselkedéses válaszok között.

A jövőbeli kutatások fontos feladata az értékelési dimenziók kidolgozása, valamint az egyes csoportközi érzelmek (mint például a káröröm) funkcióinak azonosítása. Az a

körülmény, hogy egy adott vizsgálat nem találja az érzelem funkcióját, nem feltétlenül jelenti azt, hogy az nem is létezik. Ennek két eltérő oka is lehet. MACKIE és munkatársai (2000) önkritikusan azt mondják, hogy bár a csoportközi érzelmek elmélete azért született meg, hogy megragadja a csoportközi helyzet gazdagságát, a kutatói kompromisszum eredményeképpen a legtöbb vizsgálat beéri azzal, hogy úgynevezett viselkedési tendenciákat mér. Ezek azonban túl általánosak, mindössze a közeledés és a távolodás stratégiáit képesek megragadni, miközben a valódi, konkrét viselkedési válaszok ennél jóval bonyolultabbak. Lehetséges, hogy az olyan érzelmek esetében, mint a félelem vagy a káröröm, a viselkedéses válasz elmaradása csupán vizsgálati műtermék: egyszerűen a vizsgálati személyek a valódi intencióikat nem tudták becsúfolni a „támadás”, „menekülés”, „elkerülés” címkéibe. A másik probléma az érzelmek több funkciós jellegére vonatkozik: ahogy arról már volt szó, ezt a szempontot mostanában kezdték alkalmazni, és úgy tűnik, hogy segít megérteni az olyan érzelmek funkcionalitását, mint például a csoportközi szégyen (GINER-SOROLLA, CASTANO és munkatársai, 2008).

A KOLLEKTÍV ÉRZELMEK ELMÉLETE

A csoportalapú érzelmek irodalma különbséget tesz a csoportközi, valamint a kollektív érzelmek fogalmai között. Ezek a különbségek árnyalatnyiak, és sokszor vizsgálatról vizsgálatra változnak. A csoportközi érzelmekhez hasonlóan a kollektív érzelmek kutatói is erőteljesen támaszkodnak a társas identitás, valamint a szelf-kategorizáció elméleteire, viszont kevésbé merítenek az egyéni értékelő érzelem-elméletek irodalmából. A hangsúlyok itt áttevődnek a szituáció értékeléséről az identitás kérdéseire: milyen módon járulnak hozzá a csoportalapú érzelmek a saját és a csoportunk *önmeghatározásához*. A kollektív érzelmekkel kapcsolatos kutatások éppen ezért gyakran vizsgálják a csoport történetiségét, a múlt és a jelen közötti kapcsolatot, kevésbé kognitívak, valamint nagyobb hangsúlyt fektetnek az érzelmi élmény kollektív természetére. FISCHER és MANSTEAD (2008) a kollektív érzelmek terminológiáját egyenesen a társak valós jelenlétéhez köti, bár ez olyan szigorú kritérium, amelyhez a kutatási terület többsége nem tartja magát. Mivel ebben az elméleti és vizsgálati keretben az identitás kérdései nagyobb hangsúlyt kapnak, nem csodálkozhatunk azon sem, hogy a kutatott érzelmek köre is más. Míg a csoportközi érzelmek irodalma többnyire olyan, az egyéni érzelmek értékelési elméleteiből jól ismert érzelmeket kutat, amelyek azonnali cselekvési tendenciákhoz vezetnek (például harag, félelem, undor, lenézés), a kollektív érzelmi kutatások a csoport identitásához és a csoporttal kapcsolatos morális

dilemmákhoz inkább kötődő érzelmeket vizsgálnak (például büntudat, szégyen, büszkeség, részvét).

A KOLLEKTÍV ÉRZELMEK KUTATÁSA

A kollektív érzelmi kutatások gyakori témája a csoporttal való azonosulás kérdése, valamint azoknak a morális dilemmáknak a felvetése, amelyek a csoport történetéhez kötődnek. Miként reagálnak a csoport tagjai akkor, amikor a csoport erkölcsisége válik kétségessé? Élnek-e át rossz vagy jó érzéseket (például büntudatot vagy büszkeséget) a ma élő csoporttagok a saját csoport korábbi tagjainak cselekedeteivel kapcsolatban? Milyen stratégiák léteznek a negatív érzelmelek elkerülésére, és mik azok a folyamatok, amelyek a csoportközi megbékélést segítik, illetve melyek azok, amelyek az ellenségeskedést mélyítik el? Ezek a kérdéseket egyebek között olyan történelmi-politikai viszonyokban vizsgálják, mint például a német-zsidó, az izraeli-palesztin vagy az ausztrál-óslakos viszony. A kutatott érzelmelek közé tartoznak a büntudat, a szégyen, a harag –akár a saját, akár a külső csoport ellen-, az empátia és a szimpátia. A kérdések nyilvánvalóan arra vonatkoznak, hogy ezek az érzelmelek mikor jelennek meg, és hogy milyen viselkedésbeli és attitűdinális következményekkel járnak a csoporton belüli, és a csoportközi folyamatokra nézve.

Elsőként DOOSJE, BRANSCOMBE, SPEARS és MANSTEAD (1998) mutatta ki laboratóriumi keretek között, hogy az emberek csoporttagként is átélhetnek büntudatot, és hogy ennek nem feltétele, hogy ők maguk személyesen részt vegyenek a rossz cselekedet elkövetésében. Minimális csoport-paradigma vizsgálatukban hamis visszajelzéseket adtak a vizsgálati személyeknek arról, hogy ők személyesen, vagy a minimális csoport, amibe kerültek, diszkriminatívan viselkedett egy külső csoport tagjaival. A vizsgálati személyek akkor is éreztek büntudatot, amikor azt a visszajelzést kapták, hogy bár ők maguk korrektek voltak a külső csoporttal, a saját csoportjuk tagjai viszont elfogultan viselkedtek. E vizsgálat alapján is felvetődik azonban az a kérdés, hogyha a büntudat érzelmét ilyen könnyű kiváltani laboratóriumi körülmények között, miért lehet az, hogy a valós csoportközi viszonyokban való megjelenése meglehetősen ritka? WOHL, BRANSCOMBE és KLAR (2006) próbálták összegyűjteni azokat a feltételeket, amelyek a kollektív büntudat megjelenésének szükséges feltételei. Négy ilyenről számoltak be:

- (1) kategorizálás a rossz tettet elkövető csoport tagjaként
- (2) a csoport felelősségének elismerése a tettel kapcsolatban, beleértve annak elfogadását, hogy a cselekmény szándékos volt, és a cselekvők tisztában voltak a tetteik következményeivel

- (3) a csoporttagoknak nem szabad olyan esemény-értelmezésekkel élniük, amelyek a saját csoportot felmentik, a rossz tettet legitimnek, jogosnak állítják be és
- (4) a rossz tethez tapadó jóvátétel költségeinek ésszerűnek kell lennie: se nem túl alacsonynak, se nem irreálisan magasnak.

Ezeknek a feltételeknek a vizsgálatában három nagyobb kérdéskör bontakozott ki: az első a csoporttal való azonosulás, valamint a büntudat közötti kapcsolat, amelyet „azonosulási paradoxon” néven ismerünk. A második a saját csoport rossz tetteivel kapcsolatban alkalmazott „felmentő stratégiák” használata (ROCCAS, KLAR, LIVIATAN, 2006). A harmadik kérdés a büntudat és a negatív érzelmek átélésének funkcionalitását vizsgálja: milyen viselkedéseket és hosszú távú attitűdöket közvetítenek ezek az érzelmek?

Az első kérdés, amely az azonosulási paradoxon néven ismert, szoros kapcsolatban van a második kérdéssel, azaz a „felmentő stratégiák” használatával. Az azonosulási paradoxon hátterében két, egymásnak feszülő hatás azonosítható: az egyik alapján valószínűsíthető, hogy a csoporttal erősen azonosuló vizsgálati személyek élnek át több negatív érzelmet, hiszen ők a rossz helyzetben lojálisak maradnak a csoporthoz. Más oldalról megközelítve, azonban éppen az erősen azonosuló csoporttagok azok, akik számára a legnehezebb a saját csoport felé irányuló kritika megfogalmazása: ők azok, akik a leginkább motiváltak a csoport pozitív és erkölcsös képének fenntartásában (JANIS, 1982; STAUB, 1997). DOOSJE, BRANSCOMBE és munkatársai (1998) vizsgálatában a holland gyarmatosítás érzelem-kiváltó hatását vizsgálták. Három helyzetet alakítottak ki: egy olyat, amelyben a felajánlott narratíva a gyarmatosítás előnyeit ecsetelte (pozitív helyzet), egy olyat, amelyben a hátrányait (negatív helyzet), és egy olyat, amely megemlítette az előnyeit és a hátrányait is (kétértelmű helyzet). Érdekes kép bontakozott ki: az erősen azonosuló és a kevésbé azonosuló vizsgálati személyek büntudat átélése között nem volt különbség az egyértelműen pozitív és az egyértelműen negatív helyzetekben. A kétértelmű helyzetben azonban, amely tág teret adott az interpretációra, az erősen azonosuló vizsgálati személyek a saját csoport számára előnyösebb értelmezéseket fogadtak el: igazolták a saját csoport tetteit. A vizsgálati eredmények szerint tehát a nem egyértelmű helyzetben, az erősen azonosuló vizsgálati személyek hajlamosak „felmentő” stratégiákhoz folyamodni. A „felmentő” stratégiák ebben a vizsgálatban nemcsak abból álltak, hogy a saját csoport számára legelőnyösebb értelmezések kerültek kiválasztásra, hanem abból is, hogy a saját csoport észlelt heterogenitása is nőtt. Ezzel a vizsgálati személyesek sikeresen oldották fel a saját csoport rossz tettei és a csoporttagságuk közötti

ellentmondást: egyszerűen a rossz tettek elkövetőit olyan csoporttagoknak látták, akik eltérnek az átlagos csoporttagoktól, „fekete bárányok” (a „fekete bárány” effektusról részletesebben MARQUES, YZERBYT, LEYENS, 1988). SWIM és MILLER (1999) faji kérdésekre koncentráló vizsgálata szintén megerősítette a DOOSJE, BRANSCOMBE és munkatársai (1998) által leírt jelenséget. Az erősen azonosuló csoporttagok hajlamosabbak a saját csoporthoz köthető negatív érzelmek átélését elutasítani. Számos más vizsgálat azonban nem talált kapcsolatot az azonosulás mértéke és a kollektív büntudat átélése között (például BRANSCOMBE, SLUGOSKI, KAPPEN, 2004; GORDIJN, YZERBYT ÉS MUNKATÁRSAI, 2006; IYER, LEACH, CROSBY, 2003). Az utóbbi években megerősödött az a kritikai vonal, amely az azonosulás és a büntudat átélése közötti kapcsolat hiányát módszertani problémára vezeti vissza. Egymástól függetlenül ROCCAS, KLAR és LIVIATAN (2006), valamint LEACH, van ZOMEREN és munkatársai (2008) is felvetették, hogy a csoporttal való azonosulás többdimenziós természetű, és a vizsgálati módszerként használt egydimenziós mérések sokszor eltakarnak egyébként létező jelenségeket. Ezt mindkét szerző csoport empirikusan is igazolta. ROCCAS és munkatársai vizsgálatukban (2006) különbséget tettek a „glorifikáció” és a „kötődés” azonosulási formái között. A „glorifikálónak” nevezett személyek számára fontos a csoportközi összehasonlítás, és az, hogy a saját csoportot más csoportokkal összevetve jobbnak, többnek, erkölcsösebbnek láthassák. A „kötődés” skálája a saját csoport érzelmi jelentőségét mutatja az egyén számára. Ez a két azonosulási dimenzió egy közös tipológiában egyesül, ahol megtalálhatunk erősen kötődő, de nem glorifikáló személyeket; erősen kötődő és glorifikáló személyeket, valamint gyengén kötődő és gyengén glorifikáló személyeket. Ez utóbbi három kötődési mintát kongruensnek nevezzük, viszonylag könnyen azonosítható tartalommal. Létezik egy negyedik úgynevezett inkongruens kötődési minta, amelybe a gyengén kötődő, de erősen glorifikáló személyek tartoznak. Ennek a típusnak a természete azonban még kevésbé ismert, és az sem tisztázott, hogy létezése mérési hiba eredménye-e, vagy valódi mintázattal van dolgunk. ROCCAS és munkatársai (2006) vizsgálata alapján lehetséges, hogy az azonosulási paradoxon nem is létezik, és hogy mindkét, elvileg egymással ellentmondó hatás érvényesül. Az erősen „kötődők” ugyanis valóban azok, akik lojálisabbak a negatív érzelmek forrásává váló csoporthoz, így valószínűbben élnek át büntudatot, mint a kevésbé „kötődők”. Az erősen „glorifikálók” azonban az események újraértelmezésével, a saját csoport tetteit mindössze reakciónak látják a külső csoport tetteire. A saját csoport által elkövetett rossz cselekedetek legitimként való beállítása, természetesen a kollektív büntudat elutasításához vezet, így az erősen „glorifikálók” kevesebb büntudat élnek át, mint a kevésbé „glorifikálók”. Azaz

salamoni döntés születhet: elmondható, hogy a csoporttal való azonosulás egyszerre növelheti és csökkentheti is a negatív csoportalapú érzelmek átélését, attól függően, hogy az azonosulás mely mintázatáról van szó. A másik hivatkozott vizsgálat szintén azt mutatta, hogy az azonosulás különböző dimenziói eltérő kapcsolatban vannak a büntudat átélésével, vagy a saját csoport felmentésére irányuló törekvésekkel (LEACH, VAN ZOMEREN és munkatársai, 2008).

A felmentő stratégiák egyike az emberi természet lényegi tulajdonságainak teljes (dehumanizáció), vagy részleges (infrachumanizáció) megvonása a külső csoport tagjaitól (LEYENS, PALADINO és munkatársai, 2000). Ezzel azért érdemes részletesebben is foglalkozni, mivel a külső csoportnak tulajdonított érzelmeket is érinti. A részlegesebb, implicit módon működő infrachumanizáció egyik sajátos esete ugyanis az érzelmek tulajdonításával kapcsolatos. Az érzelem-kutatók megkülönböztetnek elsődleges, és humán-specifikus másodlagos érzelmeket (például EPSTEIN, 1984; EKMAN, 1992). Elsődleges érzelem például az öröm, vagy a félelem, másodlagos érzelem a büszkeség, vagy a szégyen. Ez utóbbiakat csak az ember élheti át. Az infrachumanizációs jelenség lényege, hogy az emberek ezektől az emberi érzelmektől megfosztják a külső csoport tagjait (LEYENS, PALADINO és munkatársai, 2000; LEYENS, RODRIGUEZ és munkatársai, 2001; PALADINO, LEYENS és munkatársai, 2002; GAUNT, LEYENS, DEMOULIN, 2002). Az emberi tulajdonságoktól, az úgynevezett emberi esszenciától való megfosztás úgy kapcsolódik a felmentő stratégiákhoz, hogy alkalmas a rossz tettet elkövetők öngazolására. A dehumanizált személyekkel szemben az emberek ugyanis nem érzik kötelességüknek, hogy az erkölcsi szabályokat megtartva járjanak el (BAR-TAL, 1989, 1990; OPOTOW, 1990; STAUB, 1990). Az infrachumanizációnak hasonló hatása lehet, bár jelenleg ez inkább hipotézis, mint empirikus tapasztalat. CASTANO, GINER-SOROLLA és munkatársai (2006) vizsgálatában különböző saját csoportok agresszorként való bemutatását követően vizsgálták a külső csoport infrachumanizálását, valamint a csoporttagok büntudatát az eseményekkel kapcsolatban. A hipotézisnek megfelelően a külső csoportot a másodlagos érzelmek átéléséből azokban a vizsgálati helyzetekben zárták ki leginkább a résztvevők, amelyekben a saját csoport szándékos agressziója vezetett el a külső csoport súlyos veszteségeihez. Meglepő módon azonban a külső csoport infrachumanizálása a csoporttagok büntudatát nem csökkentette. Valójában éppen ugyanazok a vizsgálati feltételek vezettek el a legtöbb büntudathoz (szándékosság és súlyosság), amelyekben az infrachumanizáció is megjelent, miközben a kettőnek egymással nem volt kapcsolata. Ennek ellenére a leértékelés implicit

jelenségeinek az átélt érzelmekre vonatkozó hatásai a jövőbeli kutatások egy lehetséges irányát képviselik.

A negatívnak tekinthető kollektív érzelmekkel kapcsolatban, mint például a büntudat, szégyen, vagy a harag, fontos annak eldöntése, hogy milyen funkciójuk van a csoporton belüli, illetve csoportközi viszonyokat illetően? A legtöbb empirikus adat a kollektív büntudatra vonatkozik, de az eredmények ellentmondásosak. A többségi álláspont szerint mind a kollektív büntudat átélése, mind a fogadása segíti a csoportközi konfliktus rendezését. A kollektív büntudat átélése általában együtt jár a bocsánatkéréssel és a jóvátételre irányuló viselkedéssel (DOOSJE, BRANSCOMBE és munkatársai, 1998; MCGARTY, PEDERSEN és munkatársai, 2005; POWELL, BRANSCOMBE, SCHMITT, 2005; BRANSCOMBE, DOOSJE, 2004; BRANSCOMBE, DOOSJE, MCGARTY, 2002; LICKEL, SCHMADER, CURTIS, SCARNIER, AMES, 2005; SWIMM, MILLER, 1999). Az áldozattá váló csoport tagjai, ha a bocsánatkérést detektálják, pozitívabb attitűdöket mutatnak a korábbi bántalmazó csoporttal szemben. WOHL (2003) vizsgálatában kanadai vizsgálati személyeknek egy amerikai-kanadai katonai incidensről kellett véleményt formálniuk. A vizsgálat egyik feltételében az amerikai kormány bocsánatot kért a gyászolóktól, valamint Kanadától, egy másik feltételben, pusztán vizsgálatot indított az ügyben. A bocsánatkérést is tartalmazó feltételben, a kanadai vizsgálati személyek pozitívabb attitűdökről számoltak be az amerikaiakról, valamint az amerikai hadseregről, valamint szignifikánsan többen támogatták a terrorizmus elleni háborút is közülük. Vannak azonban olyan kutatások is, amelyek szerint a kollektív büntudat átéléséből származó előnyök csak korlátozott mértékben érvényesülnek: a büntudat nem elég jó bejósolója a saját csoport által hátrányba került külső csoport támogatásának, és az egyenlő feltételek megteremtésére való törekvésnek (IYER, LEACH, CROSBY, 2003; HARVEY, OSWALD, 2000). HARTH, KESSLER és LEACH (2008) vizsgálatában a kollektív büntudat, szemben a szimpátiával, olyan szelf-fókuszú érzelmeként jelent meg, amely nem a csoportközi helyzet rendezésében, hanem sokkal inkább a csoporton belüli folyamatok szabályozásában vett részt. Az ellentmondó vizsgálati eredményeket, PARKINSON, FISHER és MANSTEAD (2005) szerint részben az magyarázza, hogy a csoportközi konfliktus jellege különbözik az egyes vizsgálatokban. A csoportközi konfliktus lehet olyan, amely a múltban történt, *lezárt* (például a gyarmatosítás), vagy olyan, amely napjainkban is *élő* (például az izraeliek és palesztinok közötti). Ennek azért van jelentősége, mert a még lezáratlan konfliktus nemcsak kollektív érzelmeket, hanem személyes felelősséget és büntudatot is implikálhat. PARKINSON, FISHER és MANSTEAD (2005) szerint ezekben,

a személyes felelősséget is érintő helyzetekben a büntudat én-központú, averzív jellege érvényesül, miközben a lezárt konfliktusok esetén a büntudat a csoportközi helyzet rendezésére irányul. A kollektív büntudat átélését követő bocsánatkérés pozitív hatásait kérdőjelezi meg GINER-SOROLLA, CASTANO és munkatársai (2008) tanulmánya. Vizsgálatuk szerint a kollektív büntudat mellett felajánlott bocsánatkérés inzultáló az áldozattá váló csoport számára, hiszen státusz-fenyegetést hordoz magában. A kollektív szégyen mellett felajánlott bocsánatkérés ezzel szemben hitelesnek és elfogadhatónak tűnik.

Egy másik, a csoport morális dilemmáihoz kötődő érzelem a kollektív szégyen, amelyet gyakran vizsgálnak együtt mind a harag, mind a büntudat érzésével. A haraggal közös tényező az események lefolyása felett érzett kontroll hiányának megélése (LEWIS, 1971; TANGNEY, WAGNER, FLETCHER, GRAMZOW, 1992), miközben a büntudattal nyilvánvaló módon az események természete (a saját csoport, mint ágens egy negatív eseménnyel kapcsolatban) köti össze. A szégyen a csoportunk kontrollján kívül álló, de általa okozott negatív cselekedetek érzelmi következménye (BRANSCOMBE, SLUGOSKI, KAPPEN, 2004; LICKEL, SCHMADER, BARQUISSAU, 2004). A büntudattal szemben az egyik legfontosabb különbség, hogy a szégyen stigmaszerűen működik: a fókusz a saját csoport inkompetenciájára, és annak nyilvánossá válására helyeződik. A szégyen átélése a saját csoport negatív esszenciájával asszociálódik: miközben a büntudat esetén *tetteink* kérdőjeleződnek meg, addig a szégyen esetén *egész karakterünk* (LICKEL, SCHMADER, BARQUISSAU, 2004). A szégyen BROWN, GONZÁLEZ és munkatársai (2008) vizsgálata alapján úgy tűnik, hogy olyan viselkedési intenciókhoz vezet, amelyek nem segítik a csoportközi kapcsolatok rendezését. Bár közvetlenül az érzelem átélésekor, a szégyen által közvetített viselkedési tendenciák nem különböznek a büntudat által közvetítettektől, hosszú távon azonban a szégyen végül olyan cselekvésekhez vezet, amelyek a konfliktusban lévő csoportok közötti kapcsolat felszámolására irányulnak (mint például az elrejtőzés és a visszavonulás; BROWN, GONZÁLEZ és munkatársai, 2008; SCHMADER, LICKEL, 2006). REUTER (id. HILTON, 2008) vizsgálata ennek ellentmond. Szerinte a német fiatalok hajlamosak mérsékelt szégyenről, még inkább erős sajnálkozásról beszámolni, amikor nemzetük világháborús múltjára emlékeztetik őket, ahelyett, hogy büntudat jeleit adnák. Sőt, további vizsgálatokban Reuter úgy találta, hogy büntudat helyett a szégyen és a sajnálkozás jósolták be megbízhatóbban a csoportközi helyzet helyreállításának szándékát. Mindezeket figyelembe véve Hilton felveti, hogy a jövőbeli, a történelmi események nyomán előálló, kollektív érzelmeket megcélzó kutatásoknak szélesebb körben, a büntudaton kívül az olyan érzelmekre kellene fókuszálni, mint a szégyen, a sajnálkozás, a felelősségérzet és a zavar.

Ehhez még annyit kell hozzátenni, hogy ahogy arra már utaltunk is, hogy fontos és lényeges szempont a csoportközi viszony természetének tisztázása, csoportközi konfliktus esetén a konfliktus lezártságának vagy lezáratlanságának megállapítása.

Ebben a részben felvázoltuk a negatív csoportközi érzelmek átélésének feltételei, ismertettük az úgynevezett azonosulási paradoxont, valamint kitértünk az érzelmek funkcionalitására. A következő részben az érzelmek identitásképző erejéről lesz szó, ami kulcsfontosságú kérdés a kollektív érzelem elmélet keretében.

KOLLEKTÍV ÉRZELEM ÉS CSOPORTIDENTITÁS

A kollektív érzelmi kutatások gyakran érintik a csoportközi kapcsolatok történeti dimenzióját, olyan régen véget ért konfliktusokhoz visszanyúlva, mint például a holocaust, a gyarmatosítás, vagy a második világháború. Ez a csoportidentitás szempontjából fontos, hiszen a csoporttagoknak a csoport múltjával, jelenjével, jövőjével, azaz a *sorsával* kapcsolatos kérdésekre próbál választ keresni. A csoport története számos morális dilemmát vet fel: helyesen járt-e el a csoport a múltban más csoportokkal szemben, és ha nem, akkor ennek mi volt az oka? Miként viszonyuljanak a csoporttagok azokhoz a helyzetekhez, amelyekben a saját csoportjuk vált áldozattá a múltban? A múlt és a jelen közötti dinamikus kapcsolat megértésének egyik oldala a múltbéli eseményeknek a hatása a jelenbéli csoportközi viszonyokra, a másik oldala a jelenbéli eseményeknek a múltat újraértelmező jelentősége. Az elmúlt években számos empirikus kísérlet történt a múlt és a jelen közötti kapcsolat megértésére. ROCCAS és munkatársai (2006) vizsgálatukat a máig tartó csoportközi konfliktus (Izrael-Palesztina konfliktusa) két, különböző intenzitású szakaszában vették fel: egy viszonylag nyugodtabb időszakban, és akkor, amikor a harcok kiújultak. Egyértelmű eredményként jelentkezett az, hogy a saját csoport múltbéli rossz tetteivel kapcsolatos felelősség és kollektív büntudat elfogadására vonatkozó hajlandóság csökkent a konfliktus intenzívebb szakaszában, függetlenül más változóktól. Ez tehát azt mutatja, hogy a jelenlegi helyzet értékelése hatással van a múltbéli szituáció megítélésére. Egy másik vizsgálatban, WOHL és BRANSCOMBE (2008) azt találták, hogy a saját csoport múltbéli élményei jelentősen befolyásolják azt, hogy a csoporttagok miként értékelik és észlelik a jelent. Vizsgálatukban a vizsgálati személyek egy csoportját emlékeztették azokra az élményekre, amelyek a csoport valamikori áldozattá válására vonatkoztak: ezek a vizsgálati személyek kevésbé hajlottak egy jelenlegi konfliktussal kapcsolatban a saját csoport

felelősségét elfogadni, a saját csoport jelenbéli rossz tetteit reakcióként értékelték a külső csoport agressziójára, és elutasították a kollektív büntudat átélését.

A kutatások egy másik vonulata szakít a csoporttörténelem önmagában fontos, de izolálható epizódjainak vizsgálatával, és a csoport történetiségének folyamatosságát hangsúlyozza, beleértve ennek a folyamatosságnak a jelentőségét a csoport identitására és érzelmi életére nézve (például, BAR-TAL, 2001; de RIVERA, 1992; JARIMOVICZ & BARTAL, 2006; lásd BAR-TAL, HALPERIN & de RIVERA, 2007 áttekintését). Úgy tűnik, hogy nemcsak az egyének, de a csoportok –főleg a nemzeti csoport- is rendelkeznek „élettörténettel”, amit a kollektív emlékezetben a szájhagyománytól a történelmi regényekig terjedő változatos formában őriznek és hagyományoznak át. Ezek a közös reprezentációk nemcsak az eseményeket, hanem az azokhoz kötődő érzelmi élményeket is tartalmazzák, kialakítva ezzel egyfajta tartós érzelmi irányultságot a csoporttagok körében. Hasonlóan a csoportközi érzelmek elméletében megjelenő feltevéshez, miszerint a csoporttagok érzelmei között nagyfokú konvergencia figyelhető meg, ezek a kollektív érzelmekutatások is azt állítják, hogy a csoporttagok hasonló érzelmeket élnek át a csoport tagjaiként. Ez azért van így, mert a csoport rendelkezik egy csakis rá jellemző történelmi pályával, a csoporttal történt pozitív és negatív események váltakozásának kollektív emlékezeti reprezentációjával (LÁSZLÓ, 2008), ami tájékozódási pontként működik annak eldöntésében, hogy egy bizonyos szituációban milyen érzelemnek kell létrejönnie. A csoport történetiségét a társas kommunikáció csatornáin közvetítik, mint például a média és a kulturális termékek (BARTAL, 2001). LÁSZLÓ és FÜLÖP (2008) a csoportszintű érzelmekkel kapcsolatos kutatásában empirikusan is igazolta, hogy ezek az érzelmek valóban érzékenyek a csoport élettörténetére, történelmi pályájára. Kísérleti személyeik történelmi konfliktus szituációkban rendre azokat az érzelmeket (félelem, remény, csalódottság, lelkesedés) tulajdonították a legnagyobb relatív gyakorisággal a saját csoportnak, vagyis a magyaroknak, amelyek a naiv és professzionális történelmi szövegekben a leggyakrabban fordultak elő a magyar szereplők vagy általában a magyarok érzelmeiként. Más szavakkal, az eredmények alátámasztották, hogy a csoportközi konfliktus kezelésnek a magyar kollektív emlékezettel illetve nemzeti identitással összefüggő, kialakult érzelmi mintázata van. Úgy tűnik, hogy a történelmi pályára vonatkozó elképzelés segíthet megérteni, hogy a csoportalapú érzelmek miért nem követik a laboratóriumi paradigmák alapján tehető predikciókat, amint valós, történetileg beágyazott etnikai kontextusba kerülnek.

ARNOLD, M.B. (1960) *Emotion and personality: Vol.1. Psychological aspect*. Columbia University Press, New York.

BAR-TAL, D. (1989) Delegitimization: the extreme case of stereotyping. In BAR-TAL, D., GRAUMAN, C.F., KRUGLANSKI, A., STROEBE, W. (eds) *Stereotyping and prejudice: changing conceptions*. 169-182. Springer-Verlag, New York.

BAR-TAL, D. (1990) Causes and consequences of delegitimization: models of conflict and ethnocentrism. *Journal of Social Issues*, 46, 65-81.

BAR-TAL, D. (2001) Why does fear override hope in societies engulfed by intractable conflicts as it does in Israeli society? *Political Psychology*, 22, 601-627.

BAR-TAL, D., HALPERIN, E., DE RIVERA, J. (2007) Collective emotions in Conflict Situations: Societal implications. *Journal of Social Issues*, 63, 441-460.

BODENHAUSEN, G.V. (1993) Emotion, arousal, and stereotypic judgements: a heuristic model of affect and stereotyping. In MACKIE, D.M., HAMILTON, D.L. (eds) *Affect, cognition, and stereotyping: interactive processes in group perception*. 13-37. Academic Press, San Diego, CA.

BOWER, G.H. (1981) Mood and memory. *American Psychologist*, 36, 129-148.

BRANSCOMBE, N.R., DOOSJE, B.J., MCGARTY, C. (2002) Collective guilt: antecedents, correlates and consequences. In MACKIE, D.M., SMITH, E.R. (eds) *From prejudice to intergroup relations: differentiated reactions to social groups*. 49-66. Psychology Press, New York.

BRANSCOMBE, N. R., DOOSJE, B. (eds) (2004) *Collective guilt: International perspectives*. Cambridge University Press, Cambridge, England.

BRANSCOMBE, N.R., SLUGOSKI, B., KAPPEN, D.M. (2004) The measurement of collective guilt: what it is and what it is not. In BRANSCOMBE, N.R., DOOSJE, B. (eds) *Collective guilt: International perspectives*. 16-34. Cambridge University Press, New York.

BREWER, M.B., KRAMER, R.M. (1985) The psychology of intergroup attitudes and behaviour. *Annual Review of Psychology*, 36, 219-243.

BROWN, R., GONZÁLEZ, R., ZAGEFKA, H., MANZI, J., CEHAJIC, S. (2008) Nuestra culpa: collective guilt and shame as predictors of reparation for historical wrongdoing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94, 75-90.

CASTANO, E., GINER-SOROLLA, R. (2006) Not quite human: infrahumanization in response to collective responsibility for intergroup killing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90, 804-818.

DE RIVERA, J. (1992). Emotional climate: Social structure and emotional dynamics. In K. T. STRONGMAN (ed) *International review of studies on emotion*, 2, 199-218. John Wiley, New York.

DOOSJE, B., BRANSCOMBE, N.R., SPEARS, R., MANSTEAD, A.S.R. (1998) Guilt by association: when one's group has a negative history. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 872-886.

EKMAN, P. (1992) An argument for basic emotions. *Cognition and Emotion*, 6, 169-200.

EPSTEIN, S. (1984) Controversial issues in emotion theory. *Review of Personality and Social Psychology*, 5, 64-88.

FISCHER, A.H., MANSTEAD, A.S.R. (2008) Social function of emotions. In LEWIS, M., HAVILAND-JONES, J.M., BARRETT, L.F. (eds) *Handbook of Emotions*, 3rd ed. 456-471. The Guilford Press, New York.

FORGÁCS JÓZSEF (2001) *Érzelem és gondolkodás*. Kairosz Kiadó, Budapest.

FORGAS, J.P., DOBOSZ, B. (1980) Dimensions of romantic involvement: towards a taxonomy of heterosexual relationships. *Social Psychology Quarterly*, 43, 290-300.

FORGAS, J.P. (1983) What is social about social cognition? *British Journal of Social Psychology*, 22, 129-144.

FORGAS, J.P. (1985) *Interpersonal behavior: the psychology of social interaction*. Pergamon Press, Oxford.

FORGAS, J.P., BOWER, G.H. (1987) Mood effects on person-perception judgements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 53-60.

FORGAS, J.P. (1995) Mood and moral judgement: the affect infusion model (AIM). *Psychological Bulletin*, 117, 39-66.

FRIJDA, N.H. (1986) *The emotions*. Cambridge University Press, Cambridge, England.

GAUNT, R., LEYENS, J.P., DEMOULIN, S. (2002) Intergroup relations and the attribution of emotions: control over memory for secondary emotions associated with the ingroup and outgroup. *Journal of Experimental Social Psychology*, 38, 508-514.

GINER-SOROLLA, R., CASTANO, E., ESPINOSA, P., BROWN, R. (2008) Shame expressions reduce the recipient's insult from outgroup reparations. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 519-526.

GORDIJN, E.H., YZERBYT, V., WIGBOLDUS, D., DUMONT, M. (2006) Emotional reactions to harmful intergroup behavior. *European Journal of Social Psychology*, 36, 15-30.

HAMILTON, D.L. (1981) Stereotyping and intergroup behavior: some thoughts on the cognitive approach. In HAMILTON, D.L. (ed) *Cognitive processes in stereotyping and intergroup behavior*. Erlbaum, Hillsdale, NJ.

HARTH, N.S., KESSLER, T., LEACH, C.W. (2008) Advantaged groups emotional reactions to inter-group inequality: the dynamics of pride, guilt, and sympathy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 115-129.

HARVEY, J.H., ICKES, W.J., KIDD, R.F. (eds) (1976) *New directions in attribution research*. Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ., and New York.

HARVEY, R. D., OSWALD, D. L. (2000) Collective guilt and shame as motivation for White support for Black programs. *Journal of Applied Social Psychology*, 30, 1790–1811.

HEIDER, F. (1958): *The psychology of interpersonal relations*. Wiley, New York.

HILTON, D. (2008) Social representation of history: The roles of group identity, perceived relevance and collective emotion. In VINCZE O., BIGAZZI S. (szerk.) (2008) *Élmény, történet - a történetek élménye*. 34-40. Új Mandátum Kiadó, Budapest.

HOGG, M.A., ABRAMS, D. (1988) *Social identifications: a social psychology of intergroup relations and group processes*. Routledge, New York.

HUNYADI GYÖRGY (1981) Kognitív komplexitás személyek és ideológikus tárgykörök megítélésében. *Pszichológia*, 1, 71-78.

IYER, A., LEACH, C.W., CROSBY, F.Y. (2003) White guilt and racial compensation: the benefits and limits of self-focus. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 117-129.

IZARD, C.E. (1971) *The face of emotion*. Appleton-Century-Crofts, New York.

IZARD, C.E. (1977) *Human emotions*. Plenum Press, New York.

JAMES, W. (1981) *The principles of psychology*. Harvard University Press, Cambridge, MA.

JANIS, I. (1982) *Groupthink* (2nd ed). Houghton Mifflin, Boston.

JARYMOVICZ, M., BAR-TAL, D. (2006) The dominance of fear over hope in the life of individuals and collectives. *European Journal of Social Psychology*, 36, 367-392.

JONES, E.E., DAVIS, K.E. (1965): From acts to dispositions: the attribution process in person perception. In BERKOWITZ, L. (ed) *Advances in experimental social psychology*. Vol2, 219-266. Academic Press, 2, New York.

KELLEY, H.H. (1967) Attribution theory in social psychology. In LEVINE, D. (ed) *Nebraska Symposium on Motivation*. Vol15, 192-238. University of Nebraska Press, Lincoln.

KELLEY, H.H. (1972): *Causal schemata and the attribution process*. General Learning Press, Morristown, NJ

KESSLER, T., HOLLBACH, S. (2005) Group-based emotions as determinants of ingroup identification. *Journal of Experimental Social Psychology*, 41, 677–685.

LÁSZLÓ JÁNOS (1981) Tárgyi és személyközi forgatókönyvek az emlékezetben I. *Pszichológia*, 4, 485-516.

LÁSZLÓ JÁNOS (1983) Tárgyi és személyközi forgatókönyvek az emlékezetben II. Kemény interperszonális forgatókönyvek vagy laza sémák? *Pszichológia*, 4, 527-542.

LÁSZLÓ, J. (2008) *The science of stories: an introduction to narrative psychology*. Routledge, London and New York.

LÁSZLÓ, J., FÜLÖP, É. (2008) Emotional consequences of historical events in contemporary Hungarians. *15th EAESP General Meeting, Opatija, June 10-14*.

LAZARUS, R.S. (1968) Emotions and adaption: conceptual and empirical relations. In ARNOLD, W.J. (ed) *Nebraska Symposium on Motivation, 1968*. 175-266. University of Nebraska Press, Lincoln.

LAZARUS, R.S., AVERILL, J.R., OPTON, E.M., Jr. (1970) Toward a cognitive theory of emotions. In ARNOLD, M. (ed) *Feelings and emotions*. 207-232. Academic Press, New York.

LAZARUS, R.S., KANNER, A.D., FOLKMAN, S. (1980) Emotions: a cognitive-phenomenological analysis. In PLUTCHIK, R., KELLERMAN, H. (eds) *Emotion: Theory, research, and experience: Vol.1. Theories of emotion*. 189-217. Academic Press, New York.

LAZARUS, R.S. (1984) On the primacy of cognition. *American Psychologist*, 39, 124-129.

LEACH, C.W., SPEARS, R., BRANSCOMBE, N.R., DOOSJE, B. (2003) Malicious pleasure: schadenfreude at the suffering of another group. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 932-943.

LEACH, C.W., SPEARS, R. (2008) „A vengefulness of the Impotent”: the pain of in-group inferiority and schadenfreude toward successful out-groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 1383-1396.

LEACH, C.W., VAN ZOMEREN, M., ZEBEL, S., VLIET, M.L.W., PENNEKAM, S.F., DOOSJE, B., OUWERKERK, J.W., SPEARS, R. (2008) Group-level self-definition and self-investment: a hierarchical (multicomponent) model of in-group identification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 144-165.

LEYENS, J.P., PALADINO, M.P., RODRIGUEZ, R.T. VAES, J., DEMOULIN, S., RODRIGUEZ, A.P., GAUNT, R. (2000) The emotional side of prejudice: the attribution of secondary emotions to ingroups and outgroups. *Personality and Social Psychology Review*, 4, 186-197.

LEYENS, J. P., RODRIGUEZ, A. P., RODRIGUEZ, R. T., GAUNT, R., PALADINO, M. P., VAES, J., & DEMOULIN, S. (2001) Psychological essentialism and the differential attribution of uniquely human emotions to ingroups and outgroups. *European Journal of Social Psychology*, 31, 395-411.

LEWIS, H. B. (1971) *Shame and guilt in neurosis*. International Universities Press, New York.

LICKEL, B., SCHMADER, T., BARQUISSAU, M. (2004) The evocation of moral emotions in intergroup contexts: The distinction between collective guilt and collective shame. In BRANSCOMBE, N.R., DOOSJE, B. (eds) *Collective guilt: International perspectives*. 35-55. Cambridge University Press, New York.

LICKEL, B., SCHMADER, T., CURTIS, M., SCARNIER, M., AMES, D.R. (2005) Vicarious shame and guilt. *Group Processes and Intergroup Relations*, 8, 145-157.

MACKIE, D.M., HAMILTON, D.L., SCHROTH, H.H. (1989) The effects of induced mood on expectancy-based illusory correlations. *Journal of Experimental Psychology*, 25, 524-544.

MACKIE, D.M., DEVOS, T., SMITH, E.R. (2000) Intergroup emotions: explaining offensive action tendencies in an intergroup context. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 602-616.

MACKIE, D.M., SMITH, E.R. (eds) (2002) *From prejudice to intergroup relations: differentiated reactions to social groups*. Psychology Press, New York.

MACKIE, D., SMITH, E.R. (2006) Csoportközi érzelmek és a társas én. In FORGAS, J.P., WILLIAMS, K.D. (szerk.) *A társas én- Az önmegismerés pszichológiája*. 358-375. Kairosz Kiadó, Budapest.

MARQUES, J.M., YZERBYT, V.Y., LEYENS, J.P. (1988) „The black sheep effect: judgemental extremity towards ingroup members as a function of group identification. *European Journal of Social Psychology*, 18, 1-16.

MCGARTY, C. , PEDERSEN, A., LEACH, C. W., MANSELL, T., WALLER, J., BLIUC, A.M. (2005) Group-based guilt as a predictor of commitment to apology. *British Journal of Social Psychology*, 44, 659-680.

MOONS, W.G., LEONARD, D.J., MACKIE, D.M., SMITH, E.R. (IN PRESS): I feel our pain: antecedents and consequences of emotional self-stereotyping. *Journal of Experimental Social Psychology*, accepted manuscript. Accepted date: 9 April 2009.

OPOTOW, S. (1990) Moral exclusion and injustice: an introduction. *Journal of Social Issues*, 46, 173-182.

PALADINO, M. P., LEYENS, J. P., RODRIGUEZ, R. T., RODRIGUEZ, A. P., GAUNT, R., & DEMOULIN, S. (2002) Differential association of uniquely and non uniquely human emotions to the ingroup and the outgroup. *Group Processes and Intergroup Relations*, 5, 105-117.

PARKINSON, B., FISCHER, A. H., MANSTEAD, A.S.R. (2005) *Emotion in social relations: Cultural, group, and interpersonal processes*. Psychology Press, New York.

PETTY, R.E., CACIOPPO, J.T. (1986) *Communication and persuasion: central and peripheral routes to attitude change*. Springer-Verlag, New York.

POWELL, A.A., BRANSCOMBE, N.R., SCHMITT, M.T. (2005) Inequality as ingroup privilege or outgroup disadvantage: the impact of group focus on collective guilt and interracial attitudes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 508-521.

ROCCAS, S., KLAR, Y., LIVIATAN, I. (2006) The paradox of group-based guilt: modes of national identification, conflict vehemence, and reactions to the in-group's moral violations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91, 698-711.

ROSEMAN, I.J. (1979, September) *Cognitive aspects of emotion and emotional behavior*. Paper presented at the 87th Annual Convention of the American Psychological Association, New York.

ROSEMAN, I. (1984) Cognitive determinants of emotions: a structural theory. In SHAVER, P. (ed) *Review of personality and social psychology*. Vol5, 11-36. Sage, Beverly Hills.

ROSEMAN, L.J., SPINDEL, M.S., JOSE, P.E. (1990) Appraisal of emotion-eliciting events: testing a theory of discrete emotions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 899-915.

SCHACHTER, S., SINGER, J. (1962) Cognitive, social, and physiological determinants of emotional state. *Psychological Review*, 69, 378-399.

SCHAMDER, T., LICKEL, B. (2006) The approach and avoidance function of personal and vicarious shame and guilt. *Motivation and Emotion*, 30, 43-56.

SCHANK, R.C., ABELSON, R.P. (1977): *Scripts, plans, goals, and understanding: an inquiry into human knowledge structures*. Lawrence Erlbaum, Hillsdale, NJ.

SCHERER, K.R. (1982) Emotion as process: Function, origin and regulation. *Social Science Information*, 21, 555-570.

SCHERER, K.R. (1988) Criteria for emotion-antecedent appraisal: a review. In HAMILTON, V., BOWER, G.H., FRIJDA, N.H. (eds) *Cognitive perspectives on emotion and motivation*. 89-126. Nijhoff, Dordrecht, the Netherlands.

SCHERER, K.R. (1997) The role of culture in emotion-antecedent appraisal. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 902-922.

SEGER, C.R., SMITH, E.R., MACKIE, D.M. (2009): Subtle activation of a social categorization triggers group-level emotions. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45, 460-467.

SMITH, C.A., ELLSWORTH, P.C. (1985) Patterns of cognitive appraisal in emotion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 813-838.

SMITH, E.R. (1993) Social identity and social emotions: toward new conceptualizations of prejudice. In MACKIE, D.M., HAMILTON, D.L. (eds) *Affect, cognition, and stereotyping: interactive processes in group perception*. 297-315. Academic Press, San Diego, CA.

SMITH, E.R., SEGER, C., MACKIE, D.M. (2007) Can emotions be truly group level? Evidence regarding four conceptual criteria. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93, 431-446.

STAUB, E. (1990) Moral exclusion, personal goal theory and extreme destructiveness. *Journal of Social Issues*, 46, 47-64.

STAUB, E. (1997) Blind versus constructive patriotism: moving from embeddedness in the group to critical loyalty and action. In BAR-TAL, D., STAUB, E. (eds) *Patriotism in the lives of individuals and nations*. 213-228. Nelson-Hall, New York.

SWIM, J.K., MILLER, D. (1999) White guilt: Its correlates and relationship to attitudes about affirmative action. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25, 500-514.

TAJFEL, H. (1978) *Differentiation between social groups: studies in the social psychology of intergroup relations*. Academic Press, London.

TAJFEL, H., TURNER, J.C. (1979) An integrative theory of intergroup conflict. In: AUSTIN, W.G., WORCHEL, S. (eds) *The social psychology of intergroup relations*. 33-47, Brooks, Cole, Monterey, CA.

TAJFEL, H. (1982) The social psychology of intergroup relations. *Annual Review of Psychology*, 33, 1-39.

TANGNEY, J. P., WAGNER, P., FLETCHER, C., GRAMZOW, R. (1992) Shamed into anger? The relation of shame and guilt to anger and self-reported aggression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 669–675.

TOMKINS, S.S. (1982) Affect theory. In EKMAN, P. (ed) *Emotion in the human face* (2nd ed). 353-395. Cambridge University Press, New York.

TURNER, J.C. (1981) The experimental social psychology of intergroup behavior. In TURNER, J.C., GILES, H. (eds), *Intergroup behavior*. 66-101. University of Chicago Press, Chicago.

TURNER, J.C. (1982) Towards a cognitive redefinition of the social group. In TAJFEL, H. (ed) *Social identity and intergroup relations*. 15-40. Cambridge University Press, Cambridge.

TURNER, J.C. (1985) Social categorization and the self-concept: a social cognitive theory of group behavior. In: LAWLER, E.J. (ed) *Advances in group processes*. 77-122. JAI PRESS, Greenwich, CT.

TURNER, J.C., HOGG, M.A., OAKES, P.J., REICHER, S.D., WETHERELL, M.S. (1987) *Rediscovering the social group: a self-categorization theory*. Basil Blackwell, Oxford and New York.

VAES, J., PALADINO, M.P., LEYENS, J.P. (2002) The lost e-mail: prosocial reactions induced by uniquely human emotions. *British Journal of Social Psychology*, 41, 521-534.

WEINER, B., RUSSELL, D., LERMAN, D. (1979) The cognition-emotion process in achievement-related contexts. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 1211-1220.

WEINER, B. (1982) The emotional consequences of causal attributions. In CLARK, M.S., FISKE, S.T. (eds) *Affect and cognition: the 7th Annual Carnegie Symposium on Cognition*. 185-209. Erlbaum, Hillsdale, NJ.

WOHL, M.J.A. (2003) *Effects of apology on forgiveness and ongoing intergroup relations following a friendly fire killing in Afghanistan*. Unpublished data, Carleton University.

WOHL, M.J.A., BRANSCOMBE, N.R., KLAR, Y. (2006) Collective guilt: emotional reactions when one's group has done wrong or been wronged. *European Review of Social Psychology*, 17, 1-36.

WOHL, M.J.A., BRANSCOMBE, N.R. (2008) Remembering historical victimization: collective guilt for current ingroup transgression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94, 988-1006.

YZERBYT, V.Y., DUMONT, M., WIGBOLDUS, D., GORDIJN, E. (2003) I feel for us: the impact of categorization and identification on emotions and action tendencies. *British Journal of Social Psychology*, 42, 533-549.

ZAJONC, R.B. (1984) On the primacy of affect. *American Psychologist*, 39, 117-123.

THE RESEARCH OF GROUP-BASED EMOTIONS IN SOCIAL PSYCHOLOGY: A REVIEW

SZABÓ ZSOLT PÉTER, BANGA CSILLA, FÜLÖP ÉVA, LÁSZLÓ JÁNOS

Group-based emotions are experienced by individuals when they categorize themselves as group members and interpretate events from the group's perspective. In our review, we

introduce two major paradigms: intergroup emotions theory and collective emotions theory. Intergroup emotions theory borrows broadly from appraisal theories of emotion, and social identity and self-categorization theory. We review the criteria of IET and the emotions which are studied in the frame of the theory. Two problems are given special attention: the identification-guilt/negative emotions paradox, and the functionality of group-based emotions. Collective emotions theory deals with emotions which are crucial to establish both individual and group identity and link the past to the present. At the end of the paper, the concepts of collective guilt, collective shame and historical trajectory related emotions are introduced.

Keywords: intergroup relations, intergroup emotions, identification-guilt/negative emotions paradox, collective guilt, historical trajectory

Technológiai fejlesztések a Nooj pszichológiai alkalmazásában

Vincze Orsolya¹, Gábor Kata² Ehmann Bea³ László János⁴

¹ PTE Pszichológia Intézet
orsolyavincze@hotmail.com

² MTA Nyelvtudományi Intézet
gkata@nytud.hu

³ MTA Pszichológia Intézet
ehmann@mtapi.hu

⁴ MTA Pszichológia Intézet
laszlo@mtapi.hu

Kivonat: A NOOJ nyelvi fejlesztő környezete egy jól kezelhető, dinamikus felületet nyújt az automatizált narratív pszichológiai szövegelemzésben. Az előadás több éves pszichológiai módszertani fejlesztés legújabb eredményeit kívánja bemutatni, különös tekintettel a Nooj nyelvi fejlesztő környezetében kialakított protézis-nyelvtanra [1], amely a pszichológiailag releváns kifejezéseket (mentális állapotok, aktív-passzív igék, közelítést-távolítást jelző igék...stb) szemantikai és nyelvtani szerepük alapján összekapcsolja. Ezt megelőzően a nyers szöveg nyelvi elemzését a MorphoLogic Moose szintaktikai elemzőprogramja [2] végzi, ami előkészíti a protézis-nyelvtan számára a szövegeket: a szöveget bekezdésekre, mondatokra, tokenekre bontja, elvégzi a szavak morfológiai elemzését, valamint nem csupán beazonosítja az NP és VP csoportokat, de össze is illeszti őket. Kiosztja a nyelvtani szerepeket a főnévi csoportokra és a tematikus szerepeket a vonzatokra. Ez utóbbi esetben a tematikus szerepek kiosztásához a Moose rendszer vonzatkeret-leíró formalizmusát kibővítettük *theta* jeggyel.

1 Bevezetés

A PTE Pszichológia Intézet és az MTA Pszichológiai Intézet kutatóiból álló narratív kutatócsoport hazai és külföldi nyelvtudományi, informatikai és pszichológiai kutatócsoportokkal együttműködve az elmúlt öt évben jelentős nemzetközi áttöréssel járó kutató-fejlesztő munkát végzett. A kutatások eredményeként megszületett és nemzetközi elfogadást nyert a tudományos narratív pszichológia. Az új tudományos paradigma lényege, hogy az emberek természetes közegben zajló, hétköznapi viselkedéséből és kommunikációjából tudományos eszközökkel képes személyiségükre, lelki állapotaikra és társas beállítódásaikra vonatkozó következtetéseket levonni. Ez úgy történik, hogy a személyes élettörténeti eseményekre, illetve a társadalmi csoportok, például a nemzetek történetére vonatkozó elbeszélések nyelvi és kompozíciós tulajdonságait tudományos eszközökkel megfeleltetjük az identitásképzés pszichológiai folyamatainak. A nyelvi mintákat nyelvtechnológiai eszközökkel számítógépes programokká fejlesztjük, és ezekkel a programokkal elemezzük a természetes szövegeket. Ez képessé tesz arra, hogy a lelki állapotokról és tartós beállítódásokról diagnosztikus és a társas

Implicit szemantika

alkalmazkodás különböző formáit előre jelző eredményeket kapjunk. A tudományos narratív pszichológia fogalmi és eljárási, amellyel, hogy a személyiség és a társas élet pszichológiai folyamatainak komplex megközelítését teszik lehetővé, különösen előnyösnek bizonyultak olyan problémák vizsgálatában, ahol jelen idejű kutatásokra nincs lehetőség, például történeti szövegek esetében, illetve ahol a kérdőíves vagy teszt-eljárások alkalmazásának lehetősége behatárolt, például addiktológiai betegek esetében. Az alkalmazási lehetőségek köre kiterjed az úrkutatás területére is, mivel a narratív pszichológiai diagnosztikus eljárások alkalmasnak tűnnek a hosszabb úrutazáson résztvevő személyek pszichológiai állapotának monitorozására is. Jelen dolgozat célja, hogy áttekintést nyújtson az automatikus narratív pszichológiai eljárás újabb technikai fejlesztéseiről.

2 Narratív pszichológiai modulok

A kutatócsoportunk által kidolgozott automatikus tartalomelemző eljárás pszichológiailag releváns nyelvi változók köré csoportosuló modulokba rendeződik, mint például az aktivitás-passzivitás [3], érzelem [4], kognitív [5], értékelés [6], intencionalitás [7], idői modulok [8], pszichológiai perspektíva [9].

A pszichológiai modulok több almodulból tevődnek össze, amelyek az elemzés szintjén a pszichológiai jelentés és a technikai kivitelezés tekintetében is különböző komplexitásúak. Ugyanakkor a tartalomelemző algoritmusok működése bizonyos tekintetben azonos: szó- és mondat szintű elemzést végeznek. Ezekben belül azonban eltérések mutatkozhatnak az egyes modulok között a tekintetben, hogy milyen morfológiai vagy szintaktikai megszorításokat alkalmaznak.

2.1 Nooj nyelvi fejlesztő környezet alkalmazása az automatikus pszichológiai tartalomelemzésben

Az egyes modulok automatikus tartalomelemző algoritmusai a Nooj nyelvi fejlesztő környezetben kerültek kidolgozásra [10], ami dinamikus felületet biztosít, lehetővé téve a szoftver biztonságos és rugalmas kezelését nem nyelvészek számára is.

A szoftver központi eleme a szótár, aminek szókincsét egyfelől a magyar írott nyelv általános szókincsét reprezentáló szövegtörzsekből (Magyar Nemzeti Szövegtár [11], Szeged Korpusz [12]), másfelől specifikus pszichológiai szövegekből álló korpuszból nyertük ki. Ez utóbbiban megtalálhatóak klinikai pszichológiai

populációkkal (depressziós, borderline, droghasználó, krízisben lévő betegekkel) készített mélyinterjúk, többgenerációs traumatizált családirterjúk, normál populációkkal (teljesítmény-, vesztés-, párkapcsolati interjúk) felvett féligstruktúrált interjúk, valamint nemzeti és etnikai vonatkozású szövegtörzsek. Az általános törzsekből a magyar nyelvben használatos gyakori szóalakok morfo-szintaktikailag elemzett formái kerültek be az általunk használt szótárba, amit a speciális pszichológiai szövegtörzsek gyakran előforduló szavaival egészítettünk ki.

A szoftver motorja véges állapotú technológián alapul, grafikus felülete lehetővé teszi a nyelvtanok gráfként való megjelenítését és szerkesztését. Ezáltal olyan környezetet biztosít, melyben egységesen kezelhetők a nyelvi elemzés különböző szintjei (inflexiós és derivációs morfológia, szintaktikai elemző és transzformációs szabályok). Az automatizált narratív pszichológiai elemzés megközelítésében a gráfokban megjelenő lokális nyelvtanok olyan algoritmusoknak tekinthetők, amelyek pszichológiailag releváns kifejezések beazonosítását végzik.

Ennek megfelelően első lépésben minden modul esetében megtörtént az adott modul tematikájába illeszkedő szavak szótári leválogatása a Magyar Nemzeti Szövegtár leggyakoribb 10 000 igéje, határozói és névutói alapján¹¹. Bizonyos modulok esetében további jelentésméret dimenziók is bevezetésre kerültek, mint csoportosító változók: például az érzelmi állapotok „pszichológiai annotációja” [4] során, a valencia mellett, a primer és a társas érzelmek elkülönítése is csoportosító szempontként jelent meg.

A legtöbb modul esetében a gráfok két típusba sorolhatóak: szólistás és szintaktikai gráfok. Mivel az automatizált pszichológiai tartalomelemzés gyakorisági adatokkal dolgozik, a szólistás gráfok készítése értelmes technológiai eljárásnak bizonyul. Ilyenkor a gráfban csupán az adott pszichológiai jelentéskategóriába illeszkedő szavak listája kerül be, minimális szintaktikai megszorítással vagy anélkül (Fig. 1.).

¹¹ A szótárak fejlesztését a PTE Pszichológia Intézet és az MTA Pszichológiai Kutatóintézet, a szótárak morfológiai annotációját az Szegedi Tudományegyetem és az MTA Nyelvtudományi Intézete végezte.

Fig. 2. Szintaktikai szekvenciára épülő elemző algoritmus

A lokális nyelvtanok találatait a program konkordanciába rendezi, az adott találat kívánt számú karakterkörnyezetével együtt. Mivel a lokális nyelvtanok lezárása egy szemantikai indexszel történik, a program arra is lehetőséget biztosít, hogy a találatokat szemantikai indexekkel együtt a teljes szövegekörnyezetben lássuk (Fig. 3).

```
A nemzet és a császár kibékítésében nagy része volt Erzsébet császárnénak is.
Az ifjú fejedelemasszony <V POZITÍVÉRZELEM">együtt érzett az</V> elnyomott
magyar nemzettel. <V NEGATÍVÉRZELEM">Fájt</V> neki a nemzet <V
NEGATÍVÉRZELEM"><N>szenvédeése</N></V> és <V POZITÍVÉRZELEM"><N>öröme</N> telt
benne, ha javíthatott a sorsán. Állandóan <V "KOGNITIV"><V>érdeklődött</V>
a</V> viszonyai iránt, <V "KOGNITIV"> megtanulta</V> nyelvét, történelmét és
szószólója volt császári férje oldalán. A császár <V „KOGNITIV">ismerte e</V>
<N>vonzalmát</N> és felesége kedvéért sokszor gyakorolt kegyelmet, hogy <V
POZITÍVÉRZELEM"><N>örömet szerezzen</N> a császárnénak. De a nemzet is <V
„KOGNITIV">tudta, hogy Erzsébet császárné a pártfogója s azért nagy <V
POZITÍVÉRZELEM"><N>örömmel</N> fogadta a hírt, hogy az országgyűlésre ő is
lejön császári urával.
```

Fig. 3. Szemantikai indexek megjelenítése a szövegben

2 Technikai fejlesztések

A modulok technikai fejlesztését több tényező is lehetővé tette. A Szegedi Tudományegyetemnek köszönhetően az elemzések alapjául szolgáló szótár szemantikai adatbázis információval bővült. Az MTA Nyelvtudományi Intézetben elkészült a nyelvtani, valamint a tematikus szerepek beazonosítására szolgáló lokális nyelvtan, amihez a szövegeinket a MorphoLogic Moose szintaktikai elemzőprogramja [11] készíti elő.

2.1 A szótár szemantikai bővítése

Az alapszótárban a főnevek pszichológiailag releváns szemantikai jegyekkel bővültek. A Szegedi Tudományegyetem által elkészített főnévi adatbázis 20788 főnévi lemmához társít szemantikai információt, melyek különböző szociális kapcsolatokat (rokon, egyéb társadalmi kapcsolat, szűk családi kapcsolat), csoportok jellegét (etnikai, vallási) és egyéb, a tartalomelemzés szempontjai szerint releváns jellemzőket kódolnak (1. táblázat).

1. Szemantikai jegyek példája

szó	Ember	nem	foglalkozás	kapcsolat	csoport	etnikai
betörő	X	xy				
házasságtörő	x	xy	x		x	
jégtörő						
szentségtörő	x	xy				
kitörő						

2.2 Tematikus szerepek beazonosítása

Bármilyen jellegű pszichológiai szövegelemzésben elengedhetetlenül fontos a nyelvtani és a tematikus szerepek beazonosítása. Mivel erre egyelőre a Nooj szoftver nem képes, egy segédprogram beiktatása vált szükségessé.

A Moose szintaktikai elemzőprogram a nyers szöveg nyelvi elemzése során a szöveget bekezdésekre, mondatokra és tokenekre bontja, elvégzi a szavak morfológiai elemzését, valamint beazonosítja a főnévi (NP) és igei (VP) csoportokat. Az igei csoportok beazonosításánál a program a vonzatkeret-adatbázis segítségével az igehez sorolható vonzat és szabad határozó NP-eket is beazonosítja.

A tematikus szerepek kiosztásához a MetaMorpho rendszer vonzatkeret-leíró formalizmusát kibővítettük egy új jeggyel (*theta*). A *theta* jegy a vonzathoz rendelt meghatározott tematikus szerep. Lévén, hogy a pszichológia tartalomelemzésben a tematikus szerepek azonosítása különösen fontos az értelmezés szempontjából, ezért minden modul esetében kiválogattuk a vonzatos igéket és egyszerű példamondatokon keresztül 2640 vonzatkeret-leírást készítettünk, amelyekkel végül kibővült a MetaMorpho rendszer vonzatkeret-leíró formalizmusa. Az automatikus ellenőrzés és a felmerült hibák javítását tartalmazó validációs ciklus után összesen jelenleg 2322 tematikus szereppel annotált vonzatkeret áll rendelkezésre a rendszerben (2. táblázat).

2. Annotált vonzatkeretek tematikus szerepeloszlásai	
Összes vonzatkeret:	2322

Th-jeggyel annotált vonzat összesen:	3174
AG (ágens) jeggyel annotált vonzat:	1447
PAT (páciens) jeggyel annotált vonzat:	749
EXP (experiens) jeggyel annotált vonzat:	646
STI (stimulus) jeggyel annotált vonzat:	270
BEN (beneficiens) jeggyel annotált vonzat:	55
REC (recipiens) jeggyel annotált vonzat:	5
SRC (forrás) jeggyel annotált vonzat:	1
INS (instrumentum) jeggyel annotált vonzat:	1
GOAL (cél) jeggyel annotált vonzat:	0

2.3 Szövegbeli utalások feloldása

A szövegekben előforduló utalások természetes jelenségek, ami nem okoz különösebb nehézséget az olvasó számára a szöveg követésében. A tartomelemzés során az NP-k közötti utalás, azaz amikor a főnévi csoportok egy része nem közvetlenül utal a való világ entitásaira, hanem a szövegben korábban bevezetett ilyen kifejezésre hivatkozik, nem elhanyagolható mennyiségű találati hibát okoz.

A technikai fejlesztések során kétféle, főnévi csoportok közötti utalástípussal foglalkoztunk: a) koreferencia, b) elvált birtokos. Ezek feloldására a Moose szintaktikai elemzőprogram olyan szabályalapú algoritmusokat alkalmaz, amelyek behelyettesítik a hivatkozott kifejezések szótári alakját az utaló kifejezésekbe, ezáltal a NooJ alkalmazásban egyszerű lexikális alakok keresésére nyílik lehetőség. A Moose szintaktikai elemzőprogram hat különböző NP-koreferencia feloldását végzi el: egyszerű ismétlés, tulajdonnév-variánsok, szinonimák, hipernima, névmási és zérónévmási anafora. Továbbá beazonosítja az összetartozó birtokosoknak és birtokoknak megfelelő kifejezések közötti viszonyokat a szövegben, különös tekintettel azokra az esetekre, ahol a birtokosnak és a birtoknak megfelelő NP-k nem közvetlenül követik egymást.

A nyelvi elemzés során tehát, amit a Moose szintaktikai elemzőprogram végez, megtörténik a nyelvtani és a tematikus szerepek beazonosítása, valamint a hivatkozások feloldása (Fig. 4.).

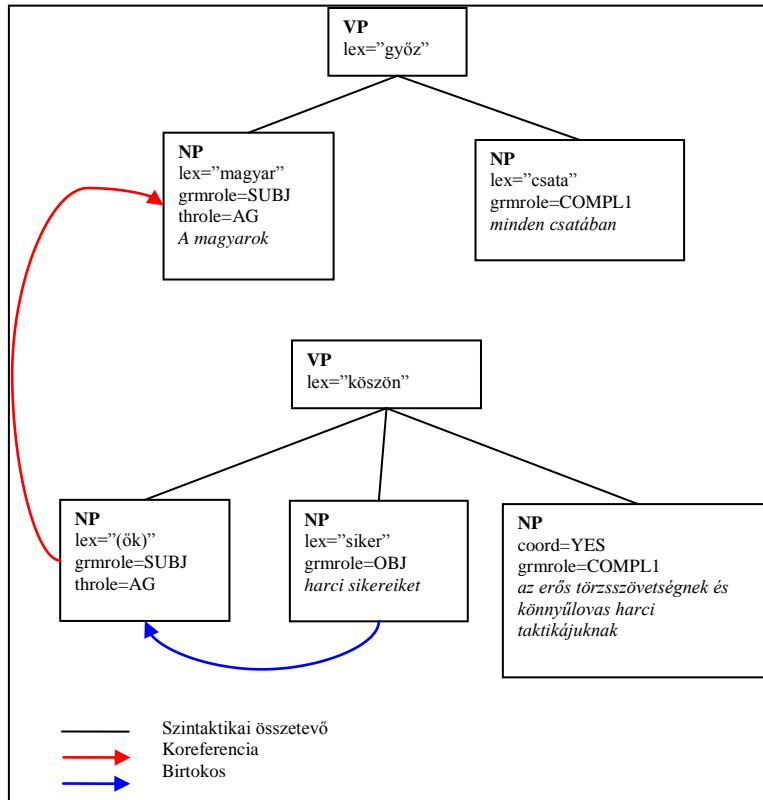


Fig. 4. A nyelvi elemzés folyamata

2.4 Protézis-nyelvtan a Noojoban

A Moose szintaktikai elemzőprogram által biztosított nyelvtani elemzés a nyers szöveget olyan XML struktúrában jeleníti meg, amiben a dependencia-viszonyokat a szövegszavakhoz társított attribútumok értékei kódolják. Az így előállt szöveg képezi a Nooj bemenetét, ahol a pszichológiai mintázatok beazonosítása történik. Ahhoz, hogy az egyes pszichológiai modulokhoz tartozó korábban kidolgozott lokális nyelvtanok az elemzett mondat szóelemeinek teljes dependencia-viszonyát lefedjék, szükség volt egy ún. *protézis-nyelvtan* kidolgozására [1] (Fig. 5.). A protézis-nyelvtan jelentősége, hogy szabad szórendű nyelvekben az összetevők közötti függőségi viszonyok és egyeztetési jelenségek kezelését, illetve a lexikai és a függőségi

tulajdonságok szerinti lekérdezést teszi lehetővé. A NooJ-ban ennek technikai hátterét a szoftver új funkciói (a felismert elemek változóiban való tárolása, lexikai megszorítások) valósítják meg, melyek így a NooJ-t a véges automatákénál nagyobb leíró kapacitással ruházzák fel. A protézis-nyelvtan lényege, hogy először rekurzívan begyűjti és változóiban tárolja a mondat állítmányát és a névszói csoportokat, majd ún. lexikai¹² megkötések segítségével ellenőrzi, hogy ezek rendelkeznek-e bizonyos tulajdonságokkal. A pszichológiai elemzések általános céljával összhangban itt az ige és vonzatai közti szintaktikai és szemantikai viszony beazonosítása történik, azaz a vonzatok grammatikai és tematikus szerepe szerint szűrjük a találatokat.

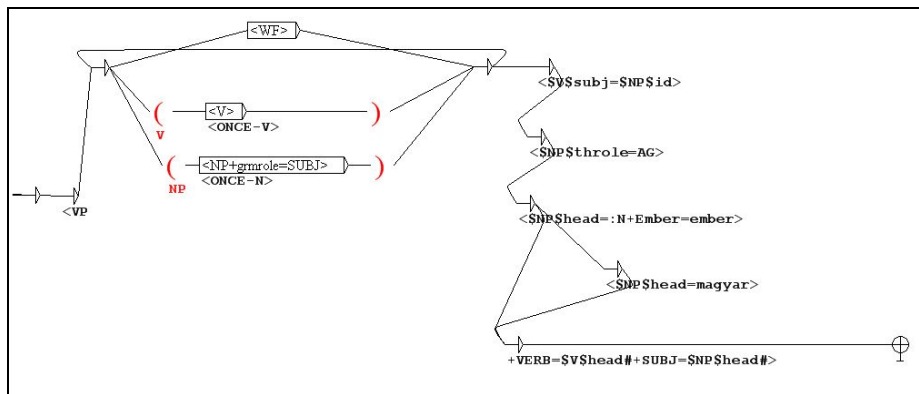


Fig. 5. Protézis-nyelvtan

Az elemzés során gráf kigyűjti a szöveg mondataiból azokat a találatokat, melyekben az ige alanyi szerepű vonzata ágens tematikus szereppel rendelkezik (Fig. 5. ábra alapján). Mivel a keresett elemek, vagyis az ige és bővítményei tetszőleges sorrendben követhetik egymást, valamint egyéb elemek is közéjük ékelődhetnek, ezért felismerésükhöz olyan gráfot kell készítenünk, mely egy rekurzív ‘hurokban’ tartalmazza mind az igét (<V>), mind jelen példában az alanyt (<NP+grmrole=SUBJ>, alanyi szerepű NP), melyek tetszőleges sorrendben követik egymást, és közéjük ékelődve tetszőleges egyéb elemeket (<WF>, word form: tetszőleges szóalak) is megenged. A gráf bal oldali része ezt a hurkot ábrázolja. A tetszőleges szóalakokon

¹² A ‘lexikai’ ebben a kontextusban úgy értendő, hogy nem a szövegben, hanem a hozzá tartozó annotációs szerkezetben kódolt információról van szó, ám ez lehet szintaktikai természetű információ is.

Implicit szemantika

(<WF>) kívül a többi felismert elemet piros zárójelekkel jelölt \$NP és \$V változóknál tároljuk, ez teszi lehetővé, hogy a gráf jobb oldalán a lexikai megszorításokban hivatkozhatunk rájuk.

2.4.1 A lexikai megszorítások szerkezete és a rendelkezésre álló jegykészlet

A grammatikai funkció szerinti szűréshez az alábbi jegykészlet használható:

NP+grmrole= COMPL (vonzat), MOD (szabad határozó), OBJ (tárgy), SUBJ (alany), UNKNOWN (egyéb, fel nem ismert)

Nem elég azonban a főnév funkcióját ellenőrizni, külön megszorítással kell megbizonyosodnunk arról is, hogy az adott grammatikai szerepet az adott ige bővítményeként tölti be (vagyis az összetett mondatokban sem keverednek össze a különböző igék bővítménykeretei). Ehhez az XML struktúrában szereplő azonosító (id) attribútumok értéket kell összehasonlítani:

<\$V\$subj=\$NP\$id>	<i>alany</i>
<\$V\$obj=\$NP\$id>	<i>tárgy</i>
<\$V\$compl1=\$NP\$id>	<i>egyéb bővítmény</i>

A tematikus szerepek szerinti kereséshez az alábbi jegykészlet áll rendelkezésre:

NP+throle=AG (ágens), PAT (páciens), REC (recipiens), STI (stimulus), EXP (experiens), SRC (forrás), GOAL (cél), INS (eszköz), BEN (beneficiens), UNKNOWN (egyéb, fel nem ismert)

A tematikus szerep annotációját szintén a Moose szintaktikai elemző helyezi el a szövegben, ami az alábbiak megfelelő lekérdezést tesz lehetővé:

<\$NP\$throle=AG>

A találatok tovább szűrhetők lexikai megszorítások hozzáadásával, illetve a pszichológiai modulok kombinálásával. Így például a cselekvő alanyú igék közül kiszűrhetjük azokat, melyeknek alanya egy etnikai

Implicit szemantika

csoportot jelölő főnév. Ezeket tovább csoportosíthatjuk az etnikumok szűrésével (pl. magyar cselekvők vs. egyéb népcsoportok). Ennek megfelelően a névszói bővítmény (fejének) szemantikai és/vagy lexikális tulajdonságaira vonatkozó megszorításokat a protézis-nyelvtan alábbi csomópontjaiban adhatjuk meg:

szemantikus tulajdonságok:

<\$NP\$head=:N+Ember=ember>

<\$NP\$head=:N+Nem=Y>

<\$NP\$head=:N+etnikai=N>

lexikális tulajdonságok:

<\$NP\$head=magyar>

<\$NP\$head=fejedelem>

2.5 A nyelvtechnológiai változtatások bevezetése a pszichológiai modulokba

Az újonnan alkalmazott Moose szintaktikai elemzőprogram, valamint az erre illeszkedő Nooiban kifejlesztett protézis-nyelvtan valamennyi, már kifejlesztett pszichológiai modult érintett: szükségesség tette az eddig használt lokális nyelvtanok egy részének átírását. Azokban az esetekben, ahol a pszichológiai modulok lokális nyelvtanai a szólistás algoritmust követik, a protézis-nyelvtanban az NP és VP csoportok egyszerű konkretizálással szűkíthetők a pszichológiailag releváns NP és VP csoportokra. Azonban a szintaktikai algoritmust követő lokális nyelvtanokat, amelyek nem szószintű, hanem szó feletti találatot adnak, nem lehet egy az egyben illeszteni a protézis-nyelvtan VP/NP csoportjával. A probléma megoldása különösen lényeges a pszichológiai jelentés megragadása szempontjából, hiszen a találatok nem elhanyagolható részét képezik az ilyen, szintaktikai szekvenciákra épülő jelentések.

Bibliográfia

1. Váradi T, Gábor K.: A magyar Intex fejlesztéséről. In *III. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged (2004), 2004, pp 3-10
2. Prószték G., László T., Ugray, G.: Moose: a robust high-performance parser and generator. *Proceedings of the 9th Workshop of the European Association for Machine Translation*, 138–142. Foundation for International Studies, La Valletta, Malta (2004)
3. Szalai K., László J.: Az aktivitás-passzivitás modul kidolgozása Nooj tartalomelemző programmal. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged (2006)
4. Fülöp É., és László J.: Az elbeszélések érzelmi aspektusának vizsgálata tartalomelemző programmal. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged (2006)
5. Vincze O. és László J.: A mentális igék szótára, valamint alkalmazása az automatikus tartalomelemzésben. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged (2006)
6. Bigazzi S., Csertő I., Nencini, A.: A személy- és csoportközi értékelés pszicholingvisztikája. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged (2006)
7. Ferenczhalmy R., László J.: Az intencionalitás modul kidolgozása Nooj tartalomelemző programmal. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged (2006)
8. Ehmann B., Garami V., Szabó J.,: *NooJ fejlesztések a szubjektív időélmény tartalomelemzés vizsgálatára*. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged (2006)
9. Pólya, T., Ferenczhalmy R., Fülöp É., Vincze O.: A pszichológiai perspektíva előfordulása történelem tankönyvi szövegekben *V. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged (2007)
10. Silberstein, M.: *Nooj manual*. Paris:Université de Franche-Comté (2005)
11. Váradi, T.: *The Hungarian National Corpus*. In *Proceedings of the 3rd International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC-2002)*, Las Palmas de Gran Canaria, 2002, pp 385-389
12. Csendes, D., Alexin, Z., Csirik, J., Kocsor A.: *A Szeged Korpusz és Treebank verzióinak története*. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged (2005), pp. 409-412

Narrative Psychological Content Analysis with NooJ: Linguistic Markers of Time Experience in Self Reports¹³

Bea Ehmann¹⁴ and Vera Garami¹⁵:

In the Hungarian NooJ Community, fruitful institutional cooperation has been developed between corpus linguists and psychologists in the past five years. As a result, psychological semantical NooJ¹⁶ Modules are built by professional linguistic assistance on behalf of the Department of Language Technology of the Institute of Linguistics of the Hungarian Academy of Sciences. The psychological work is pursued in the scope of Pecs University and the Institute for Psychological Research of the Hungarian Academy of Sciences. The respective heads of the linguistic and the psychological teams are Tamas Varadi and Janos Laszlo.

The psychological developments with NooJ are made in the theoretical framework of Scientific Narrative Psychology (SNP), a new scientific paradigm that has recently emerged from more traditional branches of narrative psychology (Laszlo, J. 2008). This new paradigm allows for drawing consequences as to personality states and traits, mental states and social representations from human verbal behavior and communication in natural settings. This paradigm enables the researchers to obtain results that are predictive to psychological diagnostics and various forms of social adaptation.

Besides allowing for a complex approach to psychological processes of personality and social life, the concept and methods of scientific narrative psychology have proved to be advantageous in particular fields of research where present-time studies or the use of survey of test methods are limited or not possible.

Psychological Semantical Modules in NooJ

The methodology of scientific narrative psychology is Narrative Psychological Content Analysis (NPCA) which is able to map the linguistic and compositional/structural features of texts (self-narratives of individuals and/or societal groups/nations) in order to explore psychological processes of identity formation. Up to now, the following local NPCA grammars, varying as to complexity and robustness, have been developed (with names of developers in brackets)¹⁷:

- *Activity-Passivity* (Katalin Szalai)
- *Causal Cohesion* (Orsolya Papp)
- *Characters and Functions* (Bernadette Peley)
- *Emotion* (Eva Fulop)
- *Evaluation* (Sara Bigazzi and Istvan Cserto)
- *Intentionality* (Reka Ferenczhalmi)
- *Mental Processes* (Orsolya Vincze)
- *Negation* (Rita Hargitai)
- *Perspective* (Tibor Polya)
- *Relational Movements* (Melinda Poharnok)
- *Self- and We Reference* (Rita Hargitai)
- *Time Experience* (Bea Ehmann and Vera Garami)

Theoretical background of the subjective time experience

Psychological research on Time Experience (TE) is a three-phase process: (1) identifying phenomenological types of TE; (2) developing a standardized tool of their measure in the texts, and (3) connecting the identified TE types to existing psychological constructs.

We have developed two theoretical models in this context.

Theoretical Model I: Word Frequency Model of Time Experience

On the basis of literature and our concepts, time experience has the following, psychologically relevant, aspects:

- **Types related to the coherence of time**

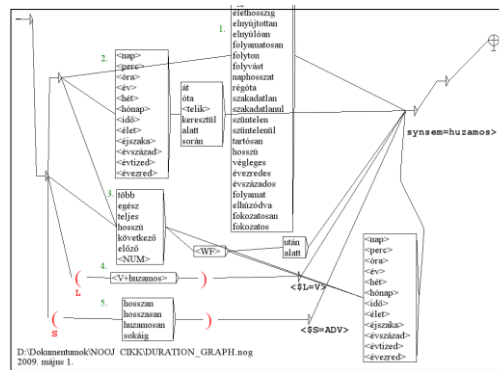
¹³ The present paper was supported by grant OTKA 81633K.

¹⁴ Institute for Psychological Research of the Hungarian Academy of Sciences; Corresponding Author, ehmannb@mtapi.hu

¹⁵ Pecs University, Doctoral School in Psychology

¹⁶ A Linguistic Development Environment developed by Max Silberztein, www.nooj4nlp.net

¹⁷ For comprehensive application and publications please refer to http://www.mtapi.hu/WEB/Jedlik_6.



The contentual graphs include e.g. the days of the week, the months of the year, the list of holidays, the list of life periods, etc. These, in themselves, have hardly any psychological relevance, except perhaps the psychoanalytical construct of “anniversary reactions”, such as “Sunday neurosis”, anniversaries of individual and national traumas, etc. (for a summary of these concepts, see Ehmann, et al, 2007).

The functional graphs are obtained by building together contentual time grammars and functional time dictionaries.

According to this logic, the two-segment Duration Graph will find expressions such as ‘for three long weeks’, while the two-segment Repetition Graph will find expressions such as ‘every week’, etc.

Empirical studies with the Word Frequency Model of Time Experience: Time experience types and personality traits in normal persons

This study was made earlier with another software, Lin-Tag, and was repeated with NooJ. This book being not a forum for psychological details, we describe only the principle of this and similar studies, and some salient results (for more details, see Ehmann, et al, 2007).

Sample and Method

Frame and Participants. As part of a more comprehensive project (Laszlo, 2004), correlational validity studies on the Time Experience categories were based on a common textual corpus of various self-narratives. The total number of subjects involved in the study was 83 (29 men and 54 women; 50 young /18 to 35 years of age/ and 33 “old” /45 to 60 years of age/).

Textual corpus. The full corpus, collected from a total of 83 normal subjects on various autobiographical topics, was composed of 281,306 words, 1,467,858 characters. The average length of individual texts was nearly equal, around 3500 (+/- 200) words per story.

Psychological tests. The autobiographic recalls were supplemented with a test battery for each subject. These involved, among others, shortened versions of the *El-Meligi’s Time Perception Scale* (El-Meligi, 1972), *Aaron Antonovsky’s Sense of Coherence Test* (Antonovsky, 1987), the *Hungarian version of the Beck Depression Questionnaire* (Kopp and Skrabski, 1990), and the Emotion Control and Impulse Control Factors of the *Hungarian version of the Big Five Questionnaire* (Rózsa, et al., 1997).

Text processing. We used Simple and Two-Segment NooJ Graphs for content analysis.

Statistical method. The subjects were distributed into low and high scorers (roughly along the lowest and highest quartiles) in all the four psychological tests, respectively, and then Two Sample t-tests were performed to explore the differences between the groups as to the frequencies of various TE categories.

Some significant results

1. High scorers in the *El-Meligi Time Flow Scale* (i.e. normal subjects who self-reported themselves as having certain difficulties in experiencing and following the “normal” flow of time) used significantly more words and expressions ranged into the ‘Duration’, and into the ‘Evertime’ Categories (at $P < 0.05$ level in both cases).
2. High scorers in *Antonovsky’s Sense of Coherence Test, Manageability Factor* (i.e. normal subjects who self-reported that they can manage their world appropriately) showed a tendency to thematize more words and expressions ranged into ‘Sequential anchoredness to chronological timeline’ ($P < 0.05$).
3. High scorers in *Antonovsky’s Sense of Coherence Test, Meaningfulness Factor* (i.e. normal subjects who self-reported that they see their life as meaningful) tended to use more words and expressions in the ‘Duration’ and ‘Repetition’ Categories (at $P < 0.05$ level in both cases).

4. High scorers in the *Beck Depression Scale* (i.e. normal subjects who tended to be depressed) used significantly more words that refer to slowed time experience.
5. Low scorers in the *BFQ Impulse Control Factor* (i.e. normal subjects who have some difficulty in controlling their sudden reactions) used significantly more adverbs and adverbial expressions for the thematizations of ‘Start’ (P<0.05).

Theoretical Model II: Story Structure Model of Time Experience

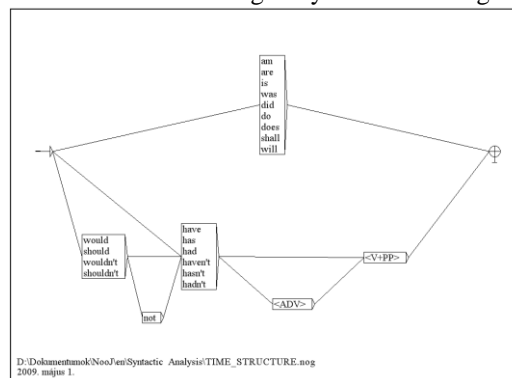
Frame and Participants. A total of 96 traumatic stories were given to us by the courtesy of J. W. Pennebaker. These stories were created by his team in an experimental paradigm whose aim was to show that “opening up”, i.e. wording and recalling a traumatic life event to others will have favorable effect on personal health.

Textual corpus. In the original paradigm, the Pennebaker team asked college students to write traumatic life events in 20 minutes through four subsequent days. The controls were given the same instruction, but with the difference that they were asked to write about common, non-traumatic events.

Text processing. The background principle of this Model was the concept that narrative chronology (i.e. how one constructs his story) is different from calendar chronology. When one recalls a story, he often refers back to events that happened prior to the main timeline; inserts third conditional sentences; and sometimes goes up to the present or even to future, and than again, goes back to the simple past axis of the enfolding story.

The time structural graph was again created in NooJ. The local grammar is able to find simple present, simple past and simple future auxiliary verbs, past perfect tense structures, and also third conditional phrases.

Figure 3.: A Graph for the search of enfolding story structure along time line in English texts

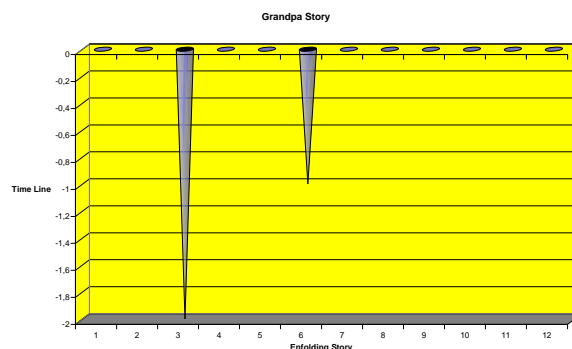


Once found in the texts, the concordance list of hits (without zero tokens before and after) is transferred to Excel, and the respective time markers are annotated with numbers in the following manner: Simple Past = 0; Past Perfect = -1; Third Conditional = -2; Simple and Present Perfect = +1; and Future = +2. The diagrams obtained will well illustrate the time structure of an enfolding story.

Example One: An elaborated story of Grandpa’s death

„In 1978 my Grandfather **was** diagnosed to have diabetes. **In April** 1979 my mother and her sisters and brother decided to have Grandpa checked out by another doctor. Grandpa **was** found to have cancer. In the hospital, he didn’t know and he trusted that he had diabetes. The cancer had spread throughout his pancreas, liver, colon, and esophagus. Only if his doctor **would have been** more careful. Grandpa fought like a soldier. He would stay happy so we would. My parents told my sister, brother and me even though the other grandchildren were not told. In the summer my family returned to Florida to see him. The hearty man I knew **was** now 100 pounds. I returned again to find a 90 pounds man who couldn’t walk on his own. He couldn’t lift our spirits like he **did** before. On July 5, 1979 I knew his time **had come**. I walked to his house even though I had orders to stay at my cousin’s house. After falling asleep my mother woke me to tell me Grandpa **was** gone. I couldn’t grasp it. They took him away and I just stood outside looking down the road. He **was** gone. He **was** gone forever. Grandpa **was** only about 67 years old. It seems things happen to the best people. I **was** the only grandchild out of 12 that stayed with Grandpa towards the end. It **was** an honor.”

Figure 4: Story structure of a closed time trauma



Example Two: A still traumatic memory of witnessing car crash in childhood

« I **was** only 9 years old. I **had left** my home in California to go to my Uncle's house in Mound Minnesota. A neat place right on the lake. I **was** going there for Uncle Bills camp. Something my siblings **had done** and it **was** now my turn. A time to learn some things I **did** not get a chance to at home. A wonderful trip but with an experience I can describe. My cousin lived there as well and worked at the local fast food chain. Uncle Bill, Aunt Anne and myself jumped into Rosey, a 69 Dodge Dart in shining red. We got up to the restaurant and went in and saw my cousin Sally. She **was** working and we ordered a big dinner. Then I **was** a bit hungry again. As we left, Uncle Bill went back and we got an apple pie. Now we got in Rosey and headed home. About 100 yards up the four lane road we stopped to witness the very first moments of the victims of a car accident. We were there first, the only civilians helping. We pulled over and Uncle Bill jumped out with Aunt Anne. They told me to lie down in the back. I **had seen** the accident already. Blood **was** dripping out of the car door. High pitched screams of pain from the passengers' side in the car. I **had seen** these bodies. A 4 seater 2 door hatchback with 4 people inside. The two in back were crushed into the back of the car. The ones in front were lying on the dash trying to move. They could not get out. They could not move. The car **was** a ball of steel. I looked up to see Uncle Bill pulling one of the front seat, I think the driver, out of the car. He **was** covered in blood screaming at the top of his lungs, talking about his friends in the back. I **was** terrified. I lay back down and grabbed the small pillow that sat in the back seat and hugged it for security. The sound of screams and cars **was** terrifying. I **do** not remember sirens. Suddenly the door opened and Uncle Bill told me he needed the pillow. I gave it to him, my last security blanket, and jumped to the seat again. I **was** crying, terrified, and nervous. I **did** not know what to **do**. I kept thinking that if I had not gotten the apple pie we **would have seen** the accident - the compression of bodies - the splattering of blood. I **do** not remember hearing sirens or seeing rescue people. I **do** not remember driving home. I just know that I sat awake for 3 nights terrified. I remember repeatedly seeing the crash behind the driver. There **was** glass everywhere. I remember more people somewhere and the car **was** white. I **have seen** that scene again in my mind when I **am** very tired. I **do** not know what happened to any of them. I **do** not want to know. »

Figure 5.: Story structure of an open time trauma



In traumatic stories, looping back to past perfect, and the use of third conditional tenses may be interpreted as a sign of rumination, as a sign of trying to find some cognitive causality to the event („I kept thinking that if I had not gotten the apple pie we would not have seen the accident - the compression of bodies - the splattering of blood.”).

Looping up to the present - in the middle of and enfolding story – may, however, be interpreted as a sign of unclosed trauma, as a sign of the presence of negative emotions and defence mechanisms at work about it („I do not know what happened to those people. I am not interested, though.”).

In sum, we can say that loops into the past perfect and up to the present are indicative as to the cognitive, and the emotional process of trauma elaboration, respectively. The graphic patterns may suggest that /1/ the more traumatic the story, the more zigzagged the plot; and /2/ flat time line plots may refer to life events that were not truly traumatic for the speaker.

Our first empirical results

Our first results with the Pennebaker „Immune” corpus showed that of the 96 stories in the traumatic corpus, 54.1% (52) were “open-time”, i.e. non-elaborated traumas; 31.2% (30) storied were “closed time”, i.e. elaborated traumas; and 14.5% (14) were not really traumatic stories, but rather philosophical pondering about feeling badly in life in general.

Discussion and outlook

Content analytic software

Though we are familiar with several prominent programs, still a brief history of our software usage for psychological content analysis in the past fifteen years may be summed up as built on a “tripod”: LIWC, Atlas.ti and NooJ.

LIWC (www.liwc.net) was the first to articulate the aspects of psychological content analysis: it is able to monitor texts along a total of 72 psychological and language usage constructs. A limitation of this software to us is that originally it was designed to analyze English language texts only.

ATLAS.TI. (www.atlasti.com) Developed by Thomas Muhr and his team in Berlin, this software can be excellently used for psychological content analysis in national languages, as well. The free spirit of Atlas.ti gives abundant space for creative modeling and theory building (Ehmann, 2002).

NooJ. (www.nooj4nlp.net) A special advantage to us has been that the fate of our psychosemantical local grammars is controlled by Hungarian linguists, and by Max Silberztein himself. We express our thanks for the NooJ Manual which gives clear, step-by step explanations that are understandable even for non-linguists. The NooJ Manual is like a detective story: new and new developments and excitements evolve in each page.

The work of the Time Module Team

The major theoretical yield is that we have mapped the psychological aspects of Time Experience, and made them suitable for automatic content analysis in large textual corpora. Reviewing and further

conceptualizing the literature on the psychology of time, we have created two models for the research of word frequency based and structural aspects of TE. These models will allow us to identify psychological conditions mirrored by TE aspects, to explore the associations between TE and other psychological constructs, and to predict psychological changes.

The work of the Hungarian Narrative Psychological Team

NooJ is a promising opportunity for us to show our research in our national language texts to the English speaking community. We hope that our psychological semantical modules – listed at the beginning of our paper – will be available in English and in other national languages as well. We are eager to find partners to this enterprise.

References

- Antonovsky, (1987): *Unraveling the Mystery of Health*. Jossey-Bass, San Francisco.
- Ehmann, B. (2002): [*At the Bottom of Text*] New Mandate, Budapest. [In Hungarian]
- Ehmann, B., Garami, V., Naszodi, M., Kis, B., Laszlo, J. (2007): Subjective Time Experience: Identifying Psychological Correlates by Narrative Psychological Content Analysis, *Empirical Text and Cultural Research* 3, 2007, 14-25
- El-Meligi, M. (1972): A technique for exploring time experiences in mental disorders. In: Yaker, H., Osmond, H., Cheek, F. (eds): *The Future of Time*. 220-272. The Hogarth Press, London.
- Kopp, M. and Skrabski, A. (1990): [A Methodology Recommended for Comparative Mental Health Research.] *Végeken*, 2, 4-24. [In Hungarian]
- Laszlo, J. (2005): [*The Science of Stories*], New Mandate, Budapest. [In Hungarian]
- Laszlo, J. (2008): *The science of stories: An introduction to narrative psychology*. London and New York, Routledge.)
- Pennebaker, J. W. (1990): *Opening Up. The Healing Power of Confiding in Others*. William Morrow and Company, Inc. New York.
- [Pennebaker, J. W., Mehl, M. R., & Niederhoffer, K. \(2003\)](#): Psychological aspects of natural language use: Our words, our selves. *Annual Review of Psychology*, 54, 547-577.
- Rozsa, S., Nagy, J., Ko, N. (1997): [Is it possible to reconstruct the Big Five in Hungarian?] ELTE University, Budapest. [In Hungarian]

Role of agency in social representations of history¹⁹

János László, Réka Ferenczhalmy, and Katalin Szalai
Institute of Psychology of the University of Pécs

Abstract: The paper discusses the relevance of social representations of history from the perspective of collective identity. It argues for content analyzing verbal accounts by computer programs which are sensitive to linguistic forms of psychological features. It presents a program mapping two features of agency, i.e., activity and intentionality. The authors used this program in a study with two text corpora: Hungarian history school books and folk narratives about the salient positive and negative Hungarian historical events. The stories about the Hungarian history, both the professional ones, which are parts of history textbooks, and the stories of the naïve historians, present identification patterns in which Hungarians – apart from events in the distant past-- appear with reduced capacity of action as compared to other nations. Low level of agency may weaken their responsibility for their fate and the realistic appraisal of their current situation. Contemporary history text books seem to alleviate this identity construction, but their impact on the common forms of collective memory is still in question.

Keywords: history, narrative, social representations, agency, Hungarian national identity

¹⁹ Research was supported by OTKA T 49413 and NKFP6-00074/2005 grants to the first author.. Correspondence should be addressed to the first author laszlo@mtapi.hu

Social representations theory (Moscovici, 1961, 1973, 1984) embraces the processes by which phenomena in the physical and social environment become objects of social thought. History is a particular set of social representations and representing history deserves particular attention. As Moscovici (1984, p. 10) writes “Social and intellectual activity is, after all, a rehearsal or recital, yet most socio-psychologists mistakenly treats it as if it were amnesic. Our past experiences and ideas are not dead experiences or dead ideas, but continue to be active, to change, and to infiltrate our present experience and ideas.” Or as Liu and Hilton (2005) convincingly show, “the past weighs on the present”. Historical representations function as social theories in frame of which inter-group attitudes, evaluations, prejudices and social judgments are shaped (Hilton, Erb, Dermot, Molian, 1999; Liu, Wilson, MacClure, Higgins, 1999, Sibley and Liu. in press).

Historical representations have two highly neglected features. 1. They are intimately bound to group identity. 2. They are narratively organized.

The relationship between representation of national history and national identity has been neglected for two reasons. On the one hand, the two most competent areas in which the phenomenon has been studied intensively, social representations theory (Moscovici, 1984) and social identity theory (Tajfel, 1981) have developed independently of each other; and on the other, narrative meta-theories (Bruner, 1986; Sarbin, 1986), have previously had relatively little influence on theorizing in social psychology. At present, however, there are several theoretical endeavors to integrate social representations theory and social identity theory. The general idea that representations existing in groups by necessity fulfill some sort of an identity function is increasingly gaining ground (Breakwell, 1993; de Rosa, 1996; Elajabarieta, 1994; Vala, 1992). Starting out from omnipresent narrative discourse (Halbwachs, 1925; Barthes, 1966; Bahtyin, 1981) and the idea that human thinking takes place in a narrative mode (Bruner, 1986), there emerges a narrative view of social representations (Flick, 1995; Jovchelovitch, 1996; 2006; László, 1997; 2003, 2008). This integrated approach argues that stories about history are suitable for the study of national identity in social psychology (Liu and László, 2007).

Although there is consensus in very different ethnic groups as to what can and should be told of the history of a group, which events and persons are important from the point of view of

a nation's history (Liu, Wilson, McClure and Higgins, 1999; László, Ehmann and Imre, 2002) and the same can be observed in world history too (Liu, Goldstein-Hawes, Hilton, Huang, Gastardo-Conaco, Dresler-Hawke, Pittolo, Hong, Ward, Abraham, Kashima, Kashima, Ohashi, Yuki, and Hidaka, 2005; Pennebaker, Rimé and Paez, 2001), the meaning of each event, their relevance for the present and the future may be viewed differently by various social groups, and the construction of national identity often takes place in the crossfire of debates. The social representation of events is largely determined by group interests and knowledge about a particular event. Accordingly, we can distinguish *polemic* (competing social representations of different social groups), *emancipated* (social representations that fit on the basis of a few criteria) and *hegemonic representations* (unified social representations widely accepted in a society, see Moscovici, 1988).

The social representations maintained in the present time of a society are not static but dynamic entities that change in accordance with the changing demands of the present. This is especially true of representations concerning negative historical events that are characterized by a special kind of dynamism. Approximately 80-90 years are needed for a generation to get sufficiently far from a traumatic event emotionally and temporally so that it can deal with such an event properly. The results of research on the Spanish civil war show that groups with different political views have different (polemic) representations concerning the civil war. However, these representations tend to converge by the third generation; polemic representations turn into hegemonic representations (Paez, Valencia, Marques, Vincze, 2004).

Historical narrative and identity

The “affordances” of historical events, that is, the symbolic contents and emotive qualities of identification potentially expressed by them, identity policy and the real identity needs of society collectively determine the present representations of history.

The classic example of narrative restructuring is the revival of the history of the Masada fortress at the time of the foundation of the Israeli state. In 72-73 BC the Romans stormed the Masada fortress defended by the Jews. The Jews defended their fortress heroically for several months, and when they saw that they had no chance left against the superior power of the enemy, they committed group suicide in order to avoid being captured. This event had been dormant in the historical memory of Jews for a long time, but when the State of Israel was founded in 1948, the founding fathers made it the cornerstone of Jewish history. This conscious step of identity policy was also motivated by a social psychological need to restore the self-esteem of the Jewish nation that had become a victim of the holocaust, in other words, to

ensure that Jews could identify with the idea of active resistance and heroism. This interpretation is confirmed by simple facts like the erection of the monument commemorating the Masada incident took place much earlier than the erection of the first Israeli holocaust monument (Zerubavel, 1994; Klar, 2004).

Not only selection of the historical events, but also shaping them by various means of narration, i.e. how the story is told, serves identity needs of a nation. Just as life narrative reveals individual identity, its stability, continuity, strength, complexity, integration, emotion-regulation, etc, historical narratives are informative about the same aspects of national identity. And similar to the automated content analysis applied to narrative categories of individual life stories, which helped to enlighten important aspects of individual identities (László, 2008), narrative psychological content analysis of stories of the national past seems to be able to explore all the social representations – symbolic constructions – that mark the place and role of a group in the world, and may also be able to give an outline of the emotive structure of group identity in a clear way.

Agency

Agency is a major category in narrative construction. In the same time, it is one of the basic dimensions underlying judgments of self, persons and groups. It refers to task functioning and goal achievement, and involves qualities like efficient, competent, active, persistent, and energetic (Wojciszke and Abele, 2008). Agency has a wide range of psychological forms, e.g. capacity, expansion, power, dominancy, separation and independence. Harter (1978) defines the desire to control our environment or have effect on it as effectance motivation. Deci (1975) attributes inner control of actions to intrinsic motivation. Definition of DeCharms (1968) holds personal causation to be human disposition, which means intentional action for the sake of change. The above-mentioned psychological phenomena, all refer to the intention and desire to shape our physical and social environment. Bandura's (1989, 1994) definition of self-efficacy, or personal efficacy means the belief or idea that individuals are able to achieve the proposed aims and can keep their control on the actions happening in their life. In fact, it means belief in ourselves. The expectations of individuals about their own efficacy have a relationship with their coping: our belief in our own efficacy inspires us to invest more effort to achieve our aims and in a stress situation we fell less press or discomfort. Yamaguchi (2003) correlates control, personal efficacy and the psychological construct of autonomy:

successful direct personal control leads to self-efficacy, which is the base of the feeling of autonomy.

Not only individuals but also groups are seen as agents- as they are capable to perform goal-directed behavior and have an effect on their environment. Hamilton (2007) distinguishes between two approaches to agency in group-perception research: one of them conceives agency as the capacity of efficient action (Abelson, Dasgupta, Park & Banaji 1998; Brewer, Hong & Li, 2004), the other one emphasizes the function of the mental states (Morris, Menon & Ames, 2001). The perception of a group's agency was measured by Spencer-Rogers, Hamilton and Sherman (2007) with four items: the group is 'able to influence others'; is 'able to achieve its goals' , is 'able to act collectively' and is 'able to make things happen (produce outcomes)'. Kashima (2005) assessed perceptions of agency with nine items mapping mental states (beliefs, desires and intentions) which, according to him, are the base of the group-agency.

Agency and identity

At least in Western cultures, agency is an important component of personal and social identity. In order to arrive at a well organized and adaptive adult identity, people have to acquire autonomy, which is reflected in their agency in life events (McAdams, 2001). Current narrative models of identity reconstruct personal identity from life stories (Bamberg and Andrews, 2004; Brockmeier and Carbaugh, 2001; Freeman, 1993; McAdams, 1985) Similar to individual identity, group identity can also be reconstructed from narratives about the group's past. Representations of history reflect psychological characteristics of national identity such as stability or vulnerability, strength or weakness, autonomy or dependency, etc. (László, 2008; Liu and László, 2007). Distribution of agency between in-group and out-group seems to be a sensitive indicator for the above identity states.

Linguistic markers of agency

Narrative language has the capacity to present characters' agency in narratives in different forms. Agency can be best expressed by voice. Active voice e.g. "Hungarians occupied their land" carries higher level agency than passive voice: "The land was occupied by Hungarians". In languages, where passive voice is seldom or not at all used, general subjects instead of nouns or personal pronouns may express passivity.

Another mean of communicating agency is thematization. It shows who is the focal character in the event presented by the text. The theme is presented first in sentences, it has

the grammatical role of surface subject and therefore it frequently associated with passive verbs. In “John greeted Mary” the theme is John, however in “Mary was greeted by John” the theme is Mary. Although languages may differ in how thematization is performed, thematic information universally occupies the initial position in sentences (Semin, 2000). Turnbull (1994) showed that the thematic character carried higher responsibility for moral events, therefore her agency is also perceived higher.

There is, however a third mean, which is less connected to grammatical structures than to implicit semantics of verbs (see e.g. Brown and Fish, 1983). Similar to implicit causality, verbs have an implicit activity versus passivity meaning. Build, construct or fight involve high level of activity whereas suffer, lay or listen arise associations of passivity.

Finally, in accord with Kashima (2005), certain transformations of verbs which express intentions and desires also carry agency. Those actors (or group of actors), to whom during the narration of a story we assign numerous intentions, are perceived as capable of acting in order to reach given goals, contrary to those who are attributed few intentions but plenty of constraints. While examining intention, constraint and possibility, the context of action becomes comprehensible, possibly playing role in the evaluation and attribution of such dimensions as control, responsibility and efficiency, which are in turn significant in the evaluation of the acts and story of an individual or a group. Similarly, high intention level and low constraint level in self-narratives or group narratives indicate stable, well-organized and autonomous identity.

The analytic device

In accord with Abelson, Dasgupta, Park and Banaji (1998); and Brewer, Hong, and Li, (2004), who derive agency from effective actions, a computer algorithm was constructed, which maps active and passive verbs in texts. The program has been developed in NooJ, an integrated linguistic development environment (Silberstein, 2008). This software enables morpho-syntactic, that is textual level analysis. Beyond the elaboration of the content relevant dictionaries for the examination, also the identification of grammatical structures is enabled with the help of local grammars, both for general (e.g. verb + infinitive) and for concrete cases (e.g. any form of the verb to go + infinitive). Consequently, not only concrete words can be searched for, but also word forms and various text environments, which are important for meaning. For isolating languages, such as English, it suffices to compile a dictionary. However, In agglutinative languages, such as Hungarian, different word forms cannot be

handled by lexicons. Morphological complexity prevents using simple dictionaries. For this reason, not only words but also grammatical relations between them should be analyzed. NooJ has the capacity for building local grammars around words. Local grammars are able to find and equip the different cases and inflections of the verbs with appropriate output.

The core of the program is an active-passive dictionary. Five judges classified the dictionary of the ten thousand most often-used verbs into different verb categories. A verb was considered active, when it referred to an intentional act, the action had an agent, and the action had an effect on the environment.

*“The Hungarian troops **occupied** Bácska, the Baranya triangle and Muraköz.”*

*“Rákóczi **turned to** the French king for help.”*

*“Hungary **took a hand** in redeeming the debts of the empire.”*

*“He **chose** suicide 3 April in 1941.”*

Verbs indicating change in state or action were classified as passive verbs. These actions refer to change outside individual's control, e.g., changes in physical circumstances, or transcendental changes. For instance:

*“Later, the centres of immigration **grew up** in Paris and London.”*

*“By 1917 revolts and escapes **occurred** in the military.”*

*“On account of these, our country **got** under totally new life conditions.”*

*“Thirty percentages of the Hungarian habitants, so 3.3 million Hungarian people, **became** under control of other states.”*

In the next step, local grammars were constructed for contextual disambiguation of verbs whenever it was necessary. The graph of activity-passivity consists of local grammars of 941 active and 230 passive verbs.

The algorithm is able to detect linguistic structures of activity-passivity in text, and thereby enables quantitative analysis of each character's activity. The higher is the activity-passivity ratio, or in other word, the more active idioms are used at the expense of the passive ones, the

higher extent is the character presented as efficient actor in the narrated events and the more is she having effect on her environment. Moreover, the more passive expressions the narrative uses at the expense of the active ones for a character, the more it emphasizes her passivity, and her incapacity in action.

Intentionality-constraint algorithm. Intentionality can be expressed not only by intentional auxiliary verbs such as want, will, wish, etc., but also by intentional nouns, adverbs, adjectives and postpositions, as well as by some cases of conditional mood and subordinate sentences. Similarly, constraint also has a wide range of lexical and grammatical expressions. Similar to the activity-passivity algorithm, local grammars have been constructed to map all linguistic features of intention and constraint.

Assumptions

When perceiving linguistically presented activity-passivity, intention, and constraint, the context of action becomes comprehensible. Therefore these features play a role in the evaluation and attribution of such dimensions as control, responsibility and efficiency, which are in turn significant in the evaluation of the acts in the story of an individual or a group. Those actors (or group of actors), to whom are assigned high level of activity and numerous intentions in a story, are perceived as capable of acting in order to reach given goals, contrary to those who are attributed few intentions but much constraints. In the way around, high activity and intention level and low constraint level in self-narratives or group narratives indicate stable, well-organized and autonomous identity. In the narration of traumatic events, higher level of activity and intention attributed to in-group can be seen as indicator of elaboration.

Method

The present research focuses on the narration of the ten most important historical events of Hungary (Table 1.). The study was carried out on two text corpora. One contains the current primary and secondary school history books' contents related to these events – composed of approximately 150 thousand words altogether. The other is a folk-historical narrative corpus, gathered from a stratified sample (considering gender, age, level of education, ethnical background). It has been taken from 500 people. It includes two thousand stories, about the same ten historical events (approximately 64 thousand words).

Texts in both corpora were analyzed by the activity-passivity and intentionality-constraint algorithms. Frequencies of hits were subsumed so as to get agency indices for both Hungarian

in-group and various out-groups in each event. Frequencies of activity was divided by passivity as well as intentions were divided by constraint. The overall agency index was calculated by averaging the two ratios.

Results

Overall results are shown in Fig. 1 and Fig 2. Without any statistical analysis it is seen that agency of the Hungarian in-group is much lower than the agency attributed to out-groups. The pattern of results is very similar in the history school textbooks and folk-narratives. Apart from some positive events (but not all!) such as conquest of land, establishing the state, victorious phases of freedom fights, and system's change, Hungarian characters and Hungarians as a group are depicted as less active, less intentional, and having more constraints than their out-groups. Folk-narratives express this pattern more markedly than school books do. Whereas textbooks assign the most agency to out-groups who conquered Hungary in the distant past (Mongolians, Turks), folk-narratives see those out-groups most agentic, who took part in the Hungarian history in the past century, i.e. in WW 1, WW 2, Holocaust and '56 revolution. Similarly, these are the historical events, where folk-narratives depict Hungarians as having minimal or no agency.

Insert Figure 1 and 2 about here

Fig. 3 and Fig. 4 show these discrepancies in bar graph form. Folk-narratives tend to depict both in-group and our-groups as having more agency than textbooks do, except the Hungarian in-group in the negative events, where the agency level is extremely low.

Insert Figure 3 and 4 about here

Discussion

What inferences can be made regarding Hungarian national identity on the basis of these results? Although it is a well-known self serving bias in attribution research that success or victory is attributed to internal, whereas failure or defeat to external causes (see e.g., Forgas, 1985), the degree of this bias as it appears particularly in folk-narratives is remarkable. In negative historical events Hungarians are depicted as not playing active roles, not having intentions, and facing only constraints. In these events out-groups are seen as highly intentional and active. This pattern of results is the most salient with the Paris peace treaty subsequent to WW1. Several historical accounts argue that the Paris peace treaty (Trianon treaty) has been a traumatic experience for the Hungarian national identity after the WW 1 and this trauma persists even today (Romsics 2001, Ormos 1983). The fact that both history

text books and folk-narratives depict Hungarians in this event as helpless and defenseless underpins this interpretation. Extremely low level of agency in negative events suggest that both history textbooks and folk-narratives pass on vulnerability and instability of the Hungarian national identity. In the same way, the low level of in-group activity and intentions as opposed to the extremely high level of out-group agency in the most traumatic event of the 20th century suggest that elaboration of this trauma has not progressed too far. There are, however, two positive features for the Hungarian national identity in our results. First, the above tendencies are less expressed in school books than in folk-narratives. Whereas in communicative forms of collective memory (Assmann, 1992), i.e. in folk-narratives Hungarians turn out to be at the mercy of the invasions of greater empires, history text books, when transposing these events into the cultural memory, endow Hungarians with relatively more agency. It suggests that elaboration of the national traumas has still began, at least on the level of historiography. Second, in-group agency relative to out-group agency increases in the events of the recent past whether negative ('56 revolution) or positive (system's change). This results suggests again a stabilization of national identity. Nevertheless, this process is very slow. Historians claim that several generations of Hungarians have grown up with the feeling that they cannot have effect on their fate and they are not responsible for their life. They have not got used to the independence and the frames of democracy (Ormos, 2005). Our results concerning the system's change support this observation. Although out-group agency in these texts is relatively low, the in-group is the lowest among the positive events both in the folk-narratives as well as in the stories of the textbooks. This result shows that this important event, which could have represented as an achievement and thereby serving a reintegration of Hungarian national identity, is represented by Hungarian people as an event out of their efficacy or control.

Summing up, we can say that the stories about the Hungarian history, both the professional ones, which are parts of history textbooks, and the stories of the naïve historians, present identification patterns in which Hungarians –apart from events in the distant past-- appear with reduced capacity of action as compared to other nations. Low level of agency may weaken their responsibility for their fate and the realistic appraisal of their current situation. Contemporary history text books seem to alleviate this identity construction, but their impact on the common forms of collective memory is still in question.

References

- Abelson, R. P., Dasgupta, N., Park, J. and Banaji, M. R. (1998): Perception of the collective other. *Personality and Social Psychology Review*, 2, 243-250.
- Assmann, J. (1992): *Das kulturelle Gedächtnis*. München: C.H. Beck Verlag
- Bahtyin, M. M. (1981): Discourse in the novel. In: Holquist, M. (szerk.): *The Dialogic Imagination: Four Essays by M. M. Bakhtin*. Austin: University of Texas Press. 259–422.
- Bamberg, M., and Andrews, M. (2004): Introduction. In: Bamberg, M. and Andrews, M. (eds.): *Considering Counter-Narratives: Narrating, resisting, making sense*. Amsterdam: John Benjamins.
- Bandura, A. (1989): Perceived self-efficacy in the exercise of personal agency. *The Psychologist: Bulletin of the British Psychological Society*, 2, 411–424.
- Bandura, A. (1994): Self-efficacy. In V. S. Ramachandran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Barthes, R. (1966): Introduction a l'analyse structurale du recit. *Communications*, 8, 1–27.
- Breakwell, G. M. (1993): Social Representation and Social Identity. *Papers on Social Representations*, 2, (3), 198–217.
- Brewer, M. B., Hong, Y. and Li, Q. (2004): Dynamic entitativity: Perceiving groups as actors. In V. Yzerbyt, C. Judd, and O. Corneille (Eds.), *The psychology of group perception: Perceived variability, entitativity, and essentialism* (pp. 25-38). New York: Psychology Press.
- Brockmeier, J. and Carbaugh, D. (eds.) (2001): *Narrative and identity*. Amsterdam/Philadelphia:
- Brown, R., Fish, D. (1983) The psychological causality implicit in language. *Cognition*, 14, 237-273.
- Bruner, J. (1986). *Actual Mind, Possible Worlds*. Harvard University Press.
- de Rosa, A. (1996): Reality Changes Faster than Research: National and Supranational Identity in Social Representations of the European Community in the Context of Changes

- in International Relations. In: Breakwell, G. M.–Lyons, E.: *Changing European Identities*. Jordan Hill: Butterworth Heinemann Linacre House. 381–402.
- deCharms, R. (1968). Personal causation. New York: Academic Press.
- Deci, E. L. (1975). Intrinsic motivation. New York: Plenum.
- Elejabarrieta, F. (1994): Social positioning: a way to link social identity and social representations. *Social Science Information*, 33, 241–253.
- Flick, U. (1995): Social Representation. In: Smith, J.A.–Harré, R.–Van Langhove, L. (szerk.): *Rethinking Psychology*. London: Sage. 70–96.
- Forgas, J. P. (1985): *Interpersonal behaviour. The psychology of social interaction*. Pergamon Books, Oxford.
- Freeman, M. (1993): *Rewriting the self: History, memory, narrative*. London: Routledge.
- Halbwachs, M. (1925): *Les cadres sociaux de la mémoire*. Paris: Alcan.
- Hamilton, D.L. (2007): Understanding the complexities of group perception: Broadening the domain. *European Journal of Social Psychology* 37, 1077-1101.
- Harter, S. (1978): Effectance motivation reconsidered: Toward a developmental model. *Human Development*, 6, 34-64.
- Hilton, D. J., Erb, H.-P., Dermot, M., and Molian, D. J. (1996): Social Representations of History and Attitudes to European Unification in Britain, France and Germany. In: Breakwell, G. M.–Lyons, E. (szerk.): *Changing European Identities*. Jordan Hill: Butterworth Heinemann Linacre House. 275–295.
- Jovchelovitch, S. (1996): Defence of Representations. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 26, (2), 121–135.
- Jovchelovitch, S. (2006): *Knowledge in context: Representations, community and culture*. London and New York: Routledge
- Kashima, H. Y. et al. (2005): Culture, essentialism, and agency: Are individuals universally believed to be more real entities than groups? *European Journal of Social Psychology*, 35, 147-169.
- Klar, P., Roccas, R., Liviatan, S. (2004): The pains of national identification: Looking at the ingroup's past and the present moral transgressions. Paper presented at the *conference*

Collective remembering, collective emotions and shared representations of history: Functions and dynamics. Aix-en-Provence, 16–19 June.

László, J. (1997): Narrative organisation of social representations. *Papers on Social Representations*, 6, (2), 155–172

László J. (2003): History, identity and narratives. In: J. László, and W. Wagner (eds.): *Theories and Controversies in Societal Psychology*. Budapest: New Mandate. 180-192.

László, J. (2008): *The science of Stories: An introduction in Narrative Psychology*. New York and London: Routledge.

László J., Ehmann B., Imre O. (2002): Történelem történetek: a történelem szociális reprezentációja és a nemzeti identitás. *Pszichológia* 22, (2), 147–161.

Liu, J. H., Hilton, D. J. (2005): How the past weighs on the present: Social representations of history and their impact on identity politics. *British Journal of Social Psychology*, 44, 537-556.

Liu, J. H., László, J. (2007). *A narrative theory of history and identity: Social identity, social representations, society and the individual*. In: G. Moloney, I. Walker (eds.): *Social representations and history*. Palgrave-Macmillan, 85-107.

Liu, J.H., Goldstein-Hawes, R., Hilton, D.J., Huang, L.L., Gastardo-Conaco, C., Dresler-Hawke, E., Pittolo, F., Hong, Y.Y., Ward, C., Abraham, S., Kashima, Y., Kashima, E., Ohashi, M., Yuki, M., and Hidaka, Y. (2005): Social representations of events and people in world history across twelve cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36, (2), 171-191.

Liu, J.H., Wilson, M.W., McClure, J., Higgins, T.R. (1999): Social identity and the perception of history: Cultural representations of Aotearoa/New Zealand. *European Journal of Social Psychology*, 29, 1021–1047.

McAdams, D. P. (1985): *Power, intimacy, and the life story: Personological inquiries into identity*. New York: Guilford Press.

McAdams, D. P. (2001): Coding Autobiographical Episodes for Themes of Agency and Communion. URL: http://www.sesp.northwestern.edu/docs/Agency_Communion01.pdf

- Morris, M. W., Menon, T., and Ames, D. R. (2001): Culturally conferred conceptions of agency: A key to social perception of persons, groups, and other actors. *Personality and Social Psychology Review*. 5, 169-182.
- Moscovici, S. (1961/1976): *La Psychoanalyse, son image et son public*. Paris: PUF.
- Moscovici, S. (1973): Foreword. In: Herzlich, C. (ed.): *Health and Illness: A social psychological analysis*. London: Academic Press.
- Moscovici, S. (1984): The phenomenon of social representations. In: Farr, R.M.–Moscovici, S. (szerk.): *Social Representations*. Cambridge: Cambridge University Press. 3–70.
- Moscovici, S. (1988): Notes towards a description of Social Representations. *European Journal of Social Psychology*, 18, 211–250.
- Ormos Mária (1983): *Padovától Trianonig, 1918–1920*. (From Padova to Trianon, 1918-1920) Budapest: Kossuth Könyvkiadó.
- Ormos Mária (2005): *A történelem vonatán. Európa és Magyarország a 20. században*. (On history train. Europe and Hungary in the 20th century) Budapest: Múlt és Jövő Kiadó.
- Páez, D.–Valencia, J.–Marques, J.–Vincze, O. (2004): Collective memory and social identity: social sharing of the past and social identity in Spain. Paper presented at the *conference Collective remembering, collective emotions and shared representations of history: Functions and dynamics*. Aix-en-Provence, 16–19 June.
- Pennebaker, J. W., Paez, D., Deschamps, J. C. (2006): The social psychology of history. Defining the most important events of the last 10, 100, and 1000 years. *Psicologia Política*, 32, 15-32.
- Romsics Ignác (2001): *A trianoni békeszerződés*. (The Trianon peace treaty) Budapest: Osiris Kiadó.
- Sarbin, T. R. (szerk.) (1986): *Narrative psychology. The storied nature of human existence*. New York: Praeger.
- Semin, G. R. (2000): Language as a cognitive and behavioral structuring resource: Question-answer exchanges. In: Stroebe, W., Hewstone, M. (eds): *European review of social psychology* (Vol. 11.). Chichester, New York - John Wiley and Sons, LTD, 75-104.

- Sibley and Liu (2009). Social representations of history and the legitimation of social inequality: Longitudinal evidences for the effect of Historical Negation on policy attitudes. *Journal of Applied Social Psychology* (in press)
11. M. Silberztein: NooJ v2 Manual. www.nooj4nlp.net, 2008
- Spencer-Rogers, J., Hamilton, D. L., & Sherman, S. J. (2007) The central role of entitativity in stereotypes of social categories and task groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 369-388.
- Tajfel, H. (1981): *Human groups and social categories*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Turnbull, W. (1994): Thematic structure of descriptions of violent events influences perceptions of responsibility: A thematic structure effect. *Journal of Language and Social Psychology*, 13, 2, 132-157.
- Vala, J. (1992): Towards an articulation of social identity and social representations. *1st International Conference on Social Representations*. Ravello, 3–5 October.
- Wojciszke, B. and Abele, A. E. (2008): The primacy of communion over agency and its reversals in evaluations. *Europeana Journal of Social Psychology*, 38, 1139-1147.
- Yamaguchi, Susumu (2003): A kultúra és a kontrollal kapcsolatos orientációk. In.: Nguyen Luu Lan Anh – Fülöp Márta (szerk.) *Kultúra és pszichológia*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Zerubavel, Y. (1994): The Historic, the Legendary, and the Incredible: Invented tradition and collective memory. In: Gillis, J. R. (szerk.): *Commemorations: The politics of national identity*. Princeton: Princeton University Press. 105–123.

Fig. 1

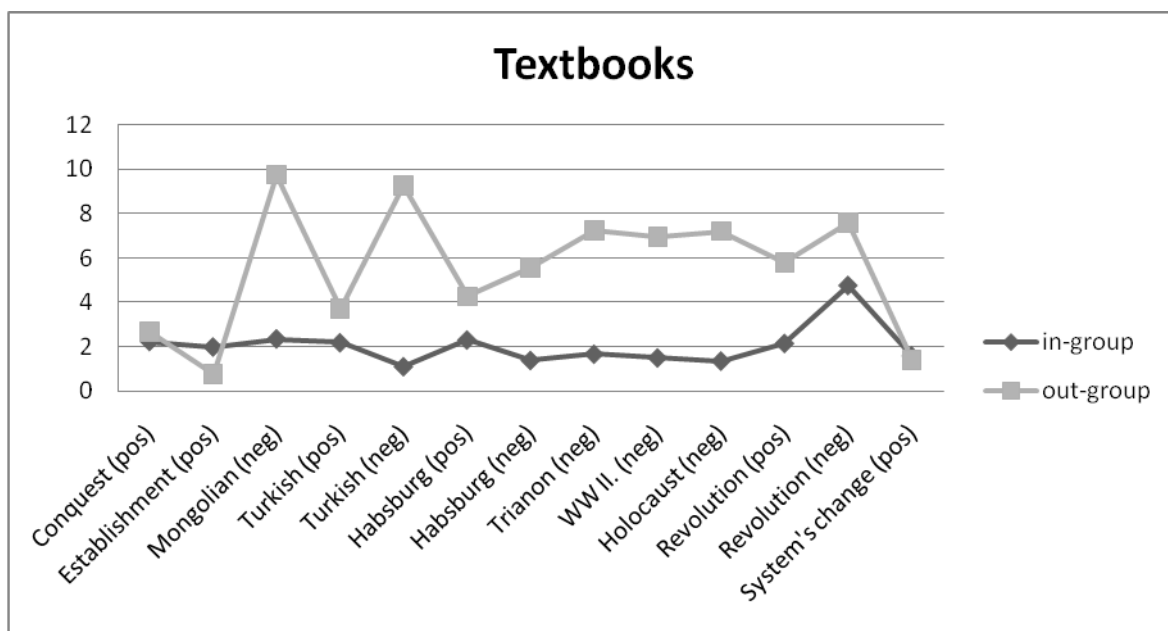


Fig. 2

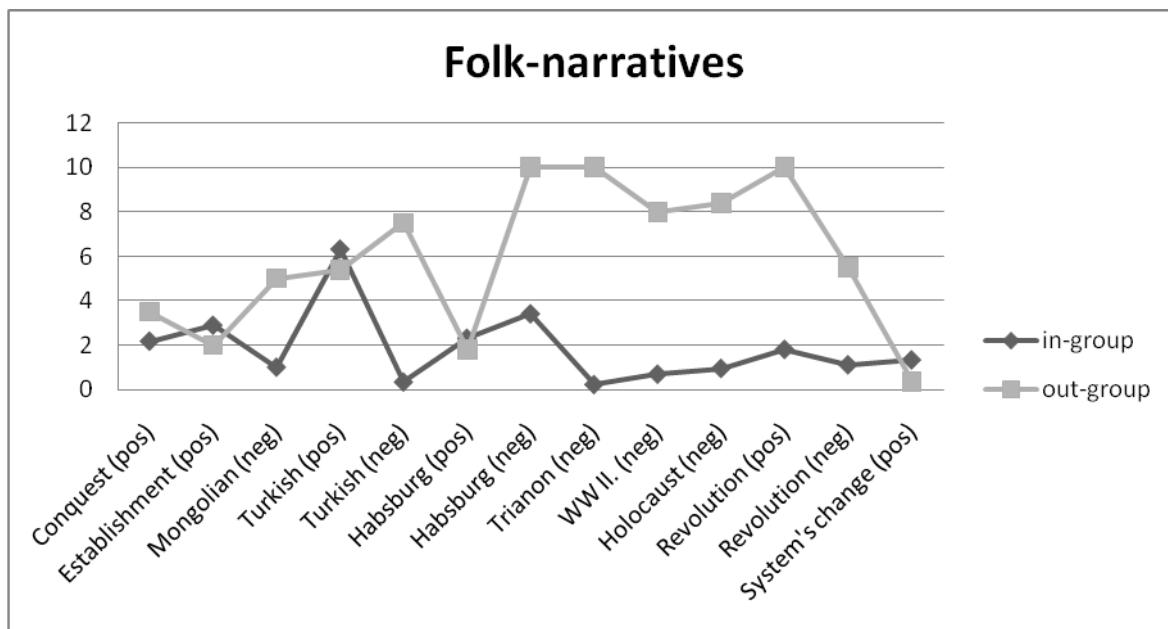


Fig. 3

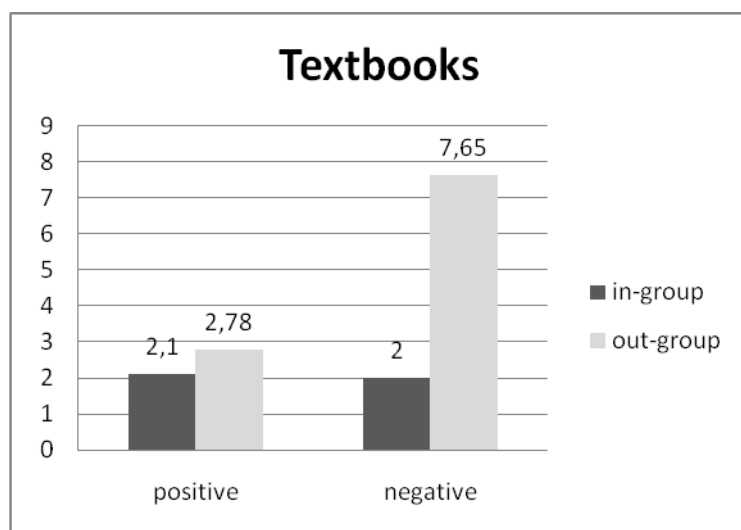


Fig. 4

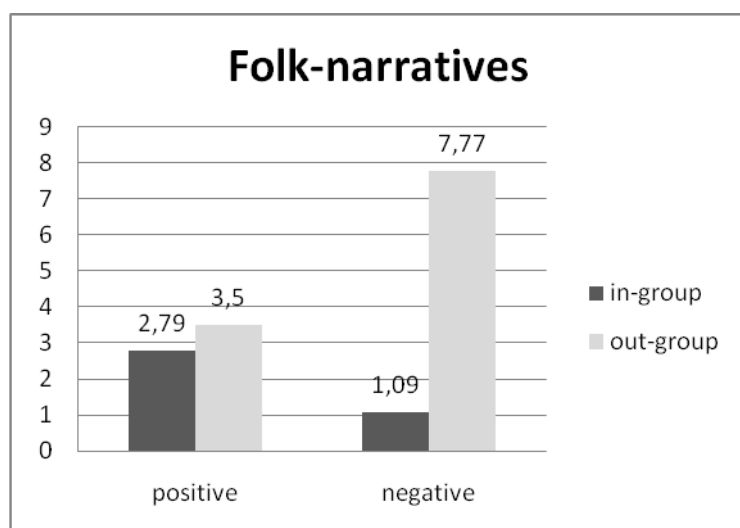


Figure captions

1. In-group and out-group agency in history text-books
2. In-group and out-group agency in folk-narratives
3. In-group and out-group agency in positive versus negative historical events as presented by history text-books
4. In-group and out-group agency in positive versus negative historical events as presented by folk-narratives

Somogyvári Ildikó és László János
s.ildi75@gmail.com laszlo@mtapi.hu
PTE BTK Pszichológiai Intézet

A kategoriális empátia hatásai történelmi novella befogadására²⁰

Absztrakt:

Art and literature are studied in psychology mostly from the perspective of aesthetic experience. Very few studies take a social psychological point of view in which social functions of art and literature become salient. In our earlier studies (László, Vincze, K. Somogyvári 2003; Vincze and László, 2004) we have dealt with the role that popular historical novels play in constructing and transmitting patterns of national identity. The present study continues this line of research from a reverse angle. It investigates how do intergroup relations influence the reception of a historical short story. How does group membership of the reader influence her empathy with the characters and how does empathy mediate reception in terms of perception of the characters and their relations? An experiment was conducted in which subjects read a historical short story manipulated for ingroup and historical conflict-laden outgroup settings. It was assumed that a historical short story applies bounded strategic empathy for the ingroup, and evokes categorical empathy in the ingroup readers, whereas the same story presented with outgroup characters and settings claims for more universal ambassadorial empathy (Keen, 2006) and evokes situational empathic strategy (Hogan, 2003) in the readers. Overall results supported these assumptions providing evidence that historical literary narratives contribute to construction and transmission of national identity through empathic processes.

Key words: historical literature, narrative empathy, social identity, national identification

Empátia az esztétikában és irodalomban

²⁰ A kutatást az OTKA T-049413 számú pályázat támogatta. Levelezési cím: s.ildi75@gmail.com

Az esztétika empátia fogalma a tárggyal való projektív egyesülést jelenti (Keen, 2006). Az irodalom olvasásakor keletkező empátiát azonban nemcsak ebben az értelemben használhatjuk. Általában elkülöníthetők a szöveg formai, strukturális sajátosságai nyomán keletkező esztétikai érzelmek az empátiától, mely a tartalomhoz (cselekmény, szereplők) kötött. Tan (1994) megkülönböztet artefakt- és fikcionális érzelmeket, az utóbbiak közé sorolva az empátiát. Oatley (1994) úgy véli, hogy amikor az olvasó belép a szöveg világába, a cselekmény vagy a szereplők szimpátiát, identifikációt, személyes emlékeket hívhatnak elő.

Az irodalompszichológiában használt identifikáció sokkal inkább hasonlít az esztétika empátia értelmezéséhez, mint a személyiség-lélektan empátia fogalmához, hiszen az utóbbi nem jelenti a másikkal való projektív egyesülést, az én és a másik közötti határ elmosódását. Többen úgy látják, hogy az olvasó és a szöveg között létrejövő sajátos kapcsolat fokozza az irodalmi szöveg hatását az identifikáción vagy ahhoz abban az értelemben hasonló folyamatokon keresztül, hogy azok legalábbis átmenetileg lehetővé teszik az olvasó és a szöveg fiktív világa közötti határ felfüggesztését (Kuiken et al., 2004, Oatley, 1999, Gerrig, 1993). Ezen elképzelések szerint az olvasó a fikcionális világ történéseivel és szereplőivel kapcsolatba lépve él át olyan érzelmi élményeket, melyek valós életére is hatással lehetnek. Kuiken és mtsai (2004) egyenesen szelf-módosító érzelmi élményekről beszélnek a fiktív irodalmi szövegek befogadása kapcsán

Nem minden kutató tartja azonban szükségesnek az identifikációt ahhoz, hogy a szöveg empátiás érzelmi választ váltson ki az olvasóban. Zillmann (1994) szerint a befogadó inkább mint tanú viszonyul az irodalmi műhöz, és ez elegendő ahhoz, hogy empátiát érezzen a szereplők iránt. Tan (1994) a fikcionális érzelmek kialakulásának magyarázatára elegendőnek találja az empátia fogalmát, szükségtelennek véli az identifikáció használatát.

Az olvasás során keletkező empátia nem csupán mint az esztétikai hatás egyik eleme fontos, hanem a szöveg feldolgozását is befolyásolja. Az irodalmi empátia megjelenése egyértelműen kognitív folyamatokhoz kötött. Ugyanakkor az irodalmi érzelmek segíteni látszanak a kognitív feldolgozást azáltal, hogy a megértés szempontjából releváns információkra irányítják a figyelmet, vagy facilitálják a megértést akkor, amikor nem tud koherens reprezentáció létrejönni a szövegről (Kneepkens és Zwaan, 1994), az nem illeszkedik már birtokolt kognitív sémákra (Miall, 1988). A jelentésalkotásban szerepet kapnak azok a korábbi emocionális élmények, emlékek, melyeket a szöveg hív elő (Cupchik, 1994; Kneepkens és Zwaan, 1994; Larsen és László, 1990; Miall, 1995.). Az irodalmi érzelmek közül az empátiára különösen igaznak látszik, hogy a megértést fokozza, mivel képessé teszi az olvasót a szereplők mentális állapotainak reprezentálására (Miall, 1989), és az empátia nyomán

előhívott releváns személyes tapasztalatokat felhasználva könnyebben értelmezi az olvasottakat (Black és Seifert, 1985 Larsen és László, 1990). Az empátia és az interpretáció közötti fordított irányú kapcsolat is fontos: az empátia megjelenéséhez elengedhetetlen a szöveg megértésének bizonyos foka, tehát a történések közötti összefüggések megértése mint kognitív empátia elősegíti a szereplők iránti empátiát (Bourg, 1996).

Az empátia és a csoportközi viszonyok

Az empátiát a személyiség-lélektanban és a pszichoterápiában valamint a szociálpszichológiában elsősorban intrapszichés, illetve interperszonális folyamatként tanulmányozzák. A szociálpszichológiában az empátia jelenségeit mindenek előtt a proszociális viselkedés keretében értelmezik. Ugyanakkor több elméletben is megtalálható az empátia és a csoport összekapcsolása. Preston és de Waal (2002) az empátia egyik ultimatív magyarázatának tekintik azt, hogy a csoportban való létezés elősegítve jelentős adaptív funkcióval bír. Percepció-Akcio modelljük alapján feltehető, hogy a csoportról alkotott reprezentációk aktiválódásán keresztül az észlelt hasonlóság és familiaritás fokozhatja a saját csoporthoz tartozók iránti empátiát. Hoffmann (1984) az empátia egyik fejlődési fokának tekinti a teljes csoportok iránt érzett empátia képességét, és úgy véli, hogy a saját csoport iránti elfogultság csökkenti a másik csoport iránti empátiás választ.

Dovidio és munkatársai több tényezőre alapozzák azt a feltevésüket, hogy az empátia hatással van a csoportközi attitűdökre. Egyrészt, a csoportközi attitűdök csak korlátozottan képesek előrejelezni olyan csoportközi viselkedéseket, mint például a diszkrimináció. Másrészt, a csoportközi viselkedést alapvetően érzelmi reakciók befolyásolják. Harmadrészt, az empátia megjelenhet csoportszinten is, egy teljes csoport felé irányuló pozitív odafordulásként (Dovidio et al., in press). Három leegyszerűsített modellt dolgoztak ki arra vonatkozóan, hogy az empátia miként befolyásolhatja a csoportközi viselkedést. Az első modell az empátia és a csoportközi viszonyok kutatásának egy hangsúlyos irányát, az empátiának az előítéletek csökkentésében betöltött szerepét emeli ki. Eszerint a másik csoport egy tagja iránti empátia facilitálása (pl. perspektíva-felvétellel) kihat a csoportközi viselkedésre. A további modellek a csoporttal való identifikációból indulnak ki. A második lehetséges megközelítés szerint a csoportidentitás hat az attitűdökre és az empátiára is, melyek egymástól függetlenül befolyásolják a csoportközi viselkedést (Dovidio et al., in press). Ebből kiindulva az empátia kiváltása nem jár szükségszerűen együtt az attitűdök megváltozásával. Gaertner és Dovidio (2000) „*Közös Csoportidentitás Modellje*” szerint a rekatégorizációval

egy megosztott identitás hangsúlyozása pozitív irányban megváltoztathatja a korábban elkülönülteként észlelt csoport iránti attitűdöket, és növeli az immár saját csoport tagjai iránti empátiát. A harmadik magyarázó modell szerint alapvetően a csoporttal való identifikáció szabályozza a külső csoport tagjai iránti empátiát, az attitűdök és a csoportközi érintkezés szabályozó szerepet töltenek be ebben a folyamatban.

Az empátia és a csoportközi viszonyok összekapcsolása az érzelmek tulajdonítása mentén megjelenő saját csoport iránti elfogultságra fókuszáló infrahumanizáció elméletében is megjelenik. Az infrahumanizáció a saját csoport favorizálásának és a másik csoport leértékelésének az érzelmek tulajdonítása mentén való megjelenése (Leyens et al., 2000): a saját csoportnak inkább kizárólag emberi, másodlagos érzelmeket tulajdonítunk, míg a külső csoportnak kevesebb másodlagos érzelmet rendelünk, az érzelem értékétől függetlenül. Viki és mtsai (2006) szerint az infrahumanizáció nemcsak az érzelmek attribúciójában, hanem más, inkább humán jellemzők mentén is megfigyelhető. Az infrahumanizáció megjelenésének alapja a saját csoporttal való identifikáció (Vaes et al., 2003). Az elmélet implikálja, hogy a saját csoport humanizálása, másodlagos érzelmekkel való felruházása nagyobb empátiát vált ki és proszociális viselkedést indukál a csoport tagjai iránt, a csoport érdekeit és védelmét szolgálva (Leyens et al., 2000; Vaes, Paladino, Leyens, 2002; Vaes et al., 2003). Ha a külső csoport tagjait kevésbé humánnak észleljük, kevesebb másodlagos érzelmet tulajdonítunk nekik, akkor kevesebb elfogadást és empátiát érdemelnek (Leyens et al., 2000). Az infrahumanizáció *védekezésnek* is tekinthető, mert az empátián keresztül facilitálja a saját csoport tagjainak való segítségnyújtást, ugyanakkor elviselhetőbbé teszi azt, ha külső csoport tagjait észleljük úgy, mint akik fenyegető helyzetben vannak – azáltal, hogy kevésbé észleljük őket „emberinek” (Leyens et al., 2000), így kevésbé érzünk irántuk empátiát. Ugyanakkor a külső csoport tagjának individuusként való észlelése, perspektívájának felvétele, az iránta érzett empátia megszünteti az infrahumanizációt (Leyens et al., 2003).

Az irodalompszichológiai kutatások kevésbé foglalkoznak a csoportok iránt érzett empátiával, vagy azzal, hogy a narratív empátia milyen összefüggésben állhat az irodalmi szöveg szereplőinek és olvasóinak szociális identitásával. Az irodalmi szövegeknek valóban csak egy szűkebb körénél feltételezhető, hogy az empátia csoportokhoz kötve jelenik meg, tehát nem univerzális, bármely irodalmi szövegre vonatkoztatható kapcsolatról van szó. A történelmi tárgyú irodalmi művek az irodalmi műveknek ebbe a csoportjába tartoznak. Esetükben a szociális kategorizáció lényeges szerepet játszhat az empátia kialakulásában. Az empátia általában véve is fontos egy csoport történeteinek közvetítésében. Liu és László (2007) lényegesnek tartják a narratívumoknak azt a sajátosságát, hogy perspektíva felvételt

és empátiát indukálnak. Álláspontjuk szerint a narratív empátia hozzájárul ahhoz, hogy a szociális térben működő történeteket az egyén befogadja, megértse és identitásának részévé tegye. Ezáltal a narratív empátia képes összekötni a társadalmi az individuálissal. A történelmi elbeszélésekben megjelenő narratív empátia az olvasó szociális identitásának formálásában fontos közvetítő mechanizmus lehet.

A narratív empátia nemcsak a saját csoport történeteinek befogadását segítheti, hanem lehetővé teszi más csoportok történelmi narratívumainak befogadását is. Ezekben az esetekben azonban feltehetőleg más empátiás mechanizmusok működnek, mint a saját csoport történetéről szóló irodalmi művek befogadásakor.

Az irodalmi empátiakeltés stratégiái

Esetenként az írók célja az, hogy csoport vagy csoportok iránt keltsenek empátiát az olvasókban. Ebben a tekintetben a csoportidentitás és a narratív empátia kapcsolata kétirányú lehet: ha az olvasó az adott csoport tagja, a szöveg fokozhatja a csoport iránti empátiát, erősítve a csoportidentitást; ugyanakkor ha egy az olvasó számára külső csoportról van szó, az arra irányuló narratív empátia gyengítheti a csoportok mentén való elkülönülést (Keen, 2007). Az írók a narratív empátia keltésére többféle stratégiát alkalmazhatnak. Keen a *stratégias empátiát* úgy határozza meg, mint „*az írók empátiájának egy változata, mellyel az írók megkísérelnek egy emocionális tranzakciót irányítani egy fiktív művön keresztül, amely egy adott közönséget céloz meg, és nem szükségszerűen minden olvasót, aki találkozik a szöveggel*” (Keen, 2007, 142.o., Keen, 2006, 224.o.) Háromféle stratégias empátiát különböztet meg. Az *elhatárolt stratégias empátia* („bounded strategic empathy”) a „*saját csoporton belül működik, a kölcsönösség tapasztalatából ered és a hasonló másokkal való együttérzéshez vezet*” (Keen, 2007, 142.o., Keen, 2006, 224.o.). A *közvetítő stratégias empátia* („ambassadorial strategic empathy”) a kiválasztott mások felé irányul azzal a céllal, hogy kihívja egy csoport iránti empátiájukat. Itt példaként egy indiai író művét említi, aki kasztrendszer bemutatásával szól azokhoz az olvasókhoz, akik azon kívül állnak (Keen, 2006). A *terjesztő stratégias empátia* („broadcast strategic empathy”) „*egy csoport tagjaival való együttérzésre szólítja fel az olvasót, kiemelve az általános sebezhetőségeket és reményeket*” (Keen, 2007, 142.o., Keen, 2006, 224.o.). Számos posztkoloniális országban élő író alkalmazza ezt stratégiát.

Az olvasói empátiás stratégiák

Az olvasók egy adott irodalmi mű befogadásakor nem feltétlenül csak az író által képviselt stratégiára reagálhatnak. Hogan (2003) úgy véli, hogy az irodalmi művek elsősorban nem egocentrikus, hanem empátiás érzelmeket váltanak ki az olvasókból. Ezek az érzelmek a szituációhoz és a szereplők csoportidentitásához egyaránt kötődhetnek. Az olvasói empátiás stratégiák meghatározásakor az irodalom etikai hatásából indul ki. Ahogy az irodalom etikai céljait meta-céloknak, úgy az irodalom által nyújtott etikai élvezetet is másodlagosnak tekinti. Ugyanakkor az általa prototipikusnak tartott narratívumoknak, a romantikus és heroikus történeteknek fontos eleme az etikai értékelés. Úgy véli, hogy „a főhős etikai értékelése központi fontosságú esztétikai válaszunk szempontjából” (Hogan, 2003, 132.o.). A kétféle narratívum-prototípushoz kétféle etikus viselkedést kapcsol: az egyik a *saját csoport (nemzeti, vallási, család stb.) megvédése*, melyhez olyan fogalmakat sorol, mint bátorság, szembeszállás, mártírság; a másik a *szenvedés enyhítése vagy elviselése*, amit a „gyengédség és részvét etiká”-jának nevez (uo. 136.o.). A heroikus narratívumok esetén a csoport-védelem etikája relevánsabb.

Hogan (2003) a kétféle etikai hatáshoz két különböző empátiás viszonyulást köt. Abból indul ki, hogy az empátiás válasz alapja a másikkal való észlelt hasonlóság. A *kategoriális empátia* esetében az empátia alapja az azonos szociális kategóriába való tartozás, vagyis az azonos *csoporttagság*. A *szituációs empátia* a *helyzetek közötti hasonlóságon* alapul: amikor a másik észlelt helyzete hasonló emlékeket hív elő bennünk, illetve a másik helyzetének átélésére készíten minket. Hogan (2003) a szituációs empátiához a „részvét etikáját” kapcsolja. A helyzeti empátia nem kategoriális alapú, ugyanakkor megjelenését meggátolhatja, ha az egyén olyan mértékben eltérőnek érzi magát a szereplőktől, hogy lehetetlen az empatikus viszonyulás hozzájuk. Erre hozza példaként a saját és a külső csoport közti jelentős különbséget, vagy a másik negatív morális értékelését. A heroikus művek olvasásakor a kategoriális empátia inkább jelenik meg, mint a romantikus tragikomédiáknál – az utóbbiaknál nagyrészt szituációs empátia működik.

Feltehetjük, hogy az olvasó szociális identitása hatással lehet arra, mely stratégiára válaszolva reagál, illetve milyen olvasói empátiás stratégiát választ.

A történelmi tárgyú szépirodalom témáját tekintve – Hogan felosztása mentén – nagyrészt a heroikus narratívumokkal rokonítható. Ezek a regények vagy novellák a csoport identitását formálják, illetve örökítik át (László, Vincze, K. Somogyvári, 2003; Vincze és

László, 2004) Ezt a célt akár az írói empátiás stratégia, akár az eltérő úton keletkező olvasói empátia közvetítheti. Nemcsak az lényeges tehát, hogy az olvasó mely írói stratégiára válaszol, hanem az is, hogy a szereplők helyzetére vagy szociális kategóriájára reagálva érez-e empátiát irántuk. Mindkét folyamatban központi szerepet játszhat az olvasó szociális identitása, saját csoportjával való identifikációja. Feltételezhetjük, hogy a saját csoporttal nagyobb mértékben azonosuló személyekben inkább keletkezhet kategoriális alapú empátia, mint azokban, akik számára az adott csoporttal való azonosulásnak nincs nagy jelentősége.

Az empátia hatások kifejeződése implicit szemantikai jelenségekben: Nyelvi kategória modell és nyelvi csoportközi elfogultság

Ha a kategoriális illetve szituációs empátia eltérően befolyásolja a csoportközi viszonyok észlelését, akkor ez az eltérés a történelmi elbeszélésben szereplő csoportok észlelésének és az elbeszélés felidézésének nyelvi szintjén is megjelenik. A nyelvi csoportközi elfogultság jelenségét Maass et al (1989) írta le Semin és Fiedler (1988) nyelvi kategória modellje alapján. Semin és Fiedler egy esemény leírásában eltérő absztraktsági szinteket különböztetett meg. Minél absztraktabb egy esemény leírása, annál inkább diszpozíciós, illetve minél konkrétabb, annál inkább szituációs attribúciós következtetést tesz lehetővé. A legmagasabb absztrakciós szintet a melléknevek (ADJ) képviselik, melyek a személy valamely jellemzőjére, tulajdonságára utalhatnak (mint pl. becsületes, agresszív, segítőkész). A következő, kevésbé absztrakt szintet jelentik az állapot igék (state verbs, SV), melyek kognitív vagy affektív állapotokra, vagy azokban bekövetkező változásokra utalnak. Definíciójuk szerint tartós állapotokról van szó, melyek kezdete és vége nincs világosan meghatározva (pl. szeret, gyűlöl). Konkrétabb szinten állnak az interpretatív akció igék (IAV), legkonkrétabbak pedig a leíró akció igék (DAV). Mindkét kategória specifikus cselekvést jelent, jól definiált kezdettel és véggel. A legkevésbé absztrakt leíró akció igék (DAV) olyan cselekvésekre utalnak, amelyek rendelkeznek egy fizikailag invariáns jellemzővel - pl. járni nem lehet láb nélkül, inni, enni, csókolni száj nélkül. Az interpretatív akció igék (IAV) ugyanakkor számos különböző cselekvést jelölhetnek, azonos értelemmel, mint ahogy a segít, bánt, dolgozik igék többféle viselkedésre is vonatkozhatnak. Az IAV további fontos kritériuma, hogy értékkel bír. Az ötödik kategóriába tartoznak az állapot cselekvő igék (SAV), melyek az IAV-kel azonos absztrakciós szinten állnak, de nem magára a cselekvésre, hanem annak emocionális következményeire utalnak (pl. szórakoztat, felvidít, megszügyenyít).

Maass et al. (1989) nyelvi csoportközi elfogultság modellje azt igazolta, hogy a saját csoport pozitív és a másik csoport negatív cselekedeteit absztraktabb szinten kódoljuk, míg a saját csoport negatív és a külső csoport pozitív tetteit konkrétabb kifejezésekkel, vagyis a saját csoporttal szembeni elfogultság implicit szemantikai szinten is megjelenik.

A kategoriális empátia hatásai a befogadásra és a csoportközi viszonyok észlelésére

Korábbi vizsgálatunkban egy történelmi tárgyú novella befogadásán keresztül vizsgáltuk a kategoriális empátia lehetséges hatásait (László, Somogyvári, 2008). Ugyanazon novellát a saját csoporthoz tartozó magyar, vagy külső, a sajátal konfliktusban álló csoporthoz rendelt szlovák irodalmi műként mutattuk be. Olyan novellát választottunk, ahol a *csoportközi konfliktus* csupán a történet *háttérét* képezi, nem a mű fő témája. Azt vártuk, hogy a kategoriális empátia következményeként különbség jelentkezik a narratív empátia, tetszés, és a megítélésében. A narratív empátia hatását az olvasók narratív felidézéseinek keresztül is vizsgáltuk. A kategorikus empátia hatásaként azt vártuk, hogy a felidézésekben mind a nyelvhasználatban (nyelvi csoportközi torzítás), mind az érzelmek és kognitív állapotok „odaitélésében” megjelenik az implicit csoportközi elfogultság, vagyis a magyar olvasók a magyar szereplőkkel játszódó történetbe jobban beleélik magukat, nagyobb tetszéssel fogadják, mint a szlovák történetet, illetve ennek a történetnek a felidézésekor a szereplők jó cselekedeteit absztraktabban, magukat a szereplőket pedig több másodlagos (szociális) érzellel és kognitív állapottal felruházva mutatják be. Eredményeink csak részben igazolták feltevéseinket.

A kategoriális empátia jelenlétére mindössze két adatsor utalt. A narratív empátia és a másodlagos érzelmek gyakorisága közötti kapcsolat erősebbnek mutatkozott a saját csoport történetét olvasók körében, illetve a magyar történetet olvasók esetén a tetszés nagy mértékben összefüggött a nemzeti identifikációval. A további eredmények azt valószínűsítették, hogy az olvasás során inkább szituációs, mintsem kategoriális empátia működött. Értelmezésünk szerint a kategoriális empátia viszonylagos gyengeségét az a körülmény okozta, hogy a történetben nem játszott szerepet a csoportközi konfliktus, azaz a történet kevésbé érintette meg az olvasók szociális identitását.

A kategoriális empátia hatásai a csoportközi történelmi konfliktust megjelenítő elbeszélés befogadására és észlelésére

Jelen vizsgálatban a kategoriális empátia vizsgálatára olyan novellát választottunk, melynek középpontjában csoportközi konfliktus áll. A novellában a magyarok és románok közötti történelmi konfliktus jelenítődik meg. Nemcsak a novella témája a két csoport közötti konfliktus: Banga, Szabó és László (2008) eredményei alapján a románokkal való konfliktust a magyarok máig lezáratlannak ítélik meg. A vizsgálatban a következő kérdésekre kerestük a választ: a csoportközi konfliktus hogyan befolyásolja a narratív empátiát, megjelenik-e a saját csoport szereplőinek humanizálása és a román szereplők infrahumanizálása, és felfedezhető-e a felidézésekben a nyelvi csoportközi elfogultság?

Hipotézisek

Feltételeztük, hogy csoportok közötti konfliktus fennállása esetén saját csoport történetének felidézésekor a szereplőknek értéktől függetlenül több másodlagos érzelmet tulajdonítanak, mint egy külső csoport történetének visszaadásakor. Az infrahumanizáció a mentális állapotok tulajdonításában is megmutatkozhat úgy, hogy a saját csoporthoz tartozó szereplőkhöz több mentális állapotot rendelnek. A korábbi vizsgálat ezt a hipotézist nem erősítette meg, de mivel más művet alkalmaztunk és a csoportközi konfliktus lehetséges hatását fokoztuk, a hipotézist nem vetettük el. Az infrahumanizáció megjelenését befolyásolhatja a saját csoporttal való identifikáció mértéke.

Azt vártuk, hogy a narratív empátia növekedésével a szereplők humanizálása, kizárólag emberi jellemzőkkel (másodlagos érzelmek, kognitív állapotok) való felruházása fokozódik. A saját csoporttal nagyobb mértékben azonosuló személyek több empátiát fejeznek ki a magyar, mint a másik csoporthoz tartozó szereplők iránt.

Feltételeztük, hogy a csoportközi elfogultság egy csoportközi konfliktust bemutató történet felidézéseiben is megjelenik. A saját csoporthoz tartozó szereplők pozitív értékű cselekedetei absztraktabb szinten jelennek meg, míg a másik csoporthoz tartozó szereplőké konkrétan. Ugyanakkor a magyar szereplők negatív tettei inkább mint egyedi, konkrét cselekvések jelennek meg a felidézésekben, a másik csoport szereplőinek negatív tettei viszont magasabb absztrakciós szinten. Az empátia és a nemzeti identifikáció növekedésével a fenti eltérések fokozódnak.

A vizsgálat anyaga

Kísérletünkben ingeranyagként Kosztolányi Dezső: Égi jogász című novelláját választottuk. A novella 1920-ban íródott, történelmi háttere a trianoni békeszerződés, illetve azt követően Erdély Romániához való csatolása. Trianon a legkevésbé feldolgozott történelmi trauma - a nemzeti történelem szociális reprezentációjával foglalkozó kutatások szerint is -, és az annak nyomán kialakult magyar-román konfliktus jelentős, máig lezáratlan (Banga, Szabó, László, 2008). A novella főszereplője konfliktusba keveredik egy román katonával, és a konfliktusból elszenvedőként, vesztesen kerül ki. Olyan változások indulnak meg benne, melyek eredményeként elméje megbomlik, önmagát a magyarok Isten által meghatalmazott „égi jogászáknak” tartja, akinek feladata a magyarok ártatlanságának bizonyítása.

A kutatás céljának és kereteinek megfelelően a novellát átalakítottuk. Elsőként az eredeti novellából kihagytuk azokat a részeket, melyek célunk szempontjából kevésbé relevánsak voltak. A novella legutóbbi megjelenési formájában 28 oldal terjedelmű volt. Végül egy 14069 karakter hosszúságú szöveget használtunk fel. Másodszor, megváltoztattuk azokat a nyelvi formákat, melyek alapján egyértelműen azonosítható lenne a szöveg eredete. Végül, létrehoztunk egy román változatot, mely a magyartól csak a tulajdonnevek és helységnevek tekintetében tért el. A továbbiakban a két szöveget magyar illetve román változatként említjük.

A vizsgálat módszere

A narratív empátiát 6 skálával mértük, melyek a szereplőkkel való együttérzésre, kognitív és emocionális perspektívájuk átvételére és a velük való azonosulásra kérdeztek rá. Minden kérdésre 7-fokú skálán válaszolhattak a résztvevők. A narratív empátia pontértékét a skálákon adott pontok összegeként határoztuk meg.

Egy-egy kérdésre 5-fokú skálákon válaszolva határozták meg a vizsgálati személyek, mennyire tetszett nekik a novella, és mennyire tartották értékes irodalmi alkotásnak. Beiktattunk két további kérdést, melyek a történet koherenciájának megítélését tették lehetővé, 7-fokú skálákon, ahol a magasabb értékek jelentették a nagyobb észlelt koherenciát.

Megkérdeztük azt is, hogy az olvasók időben hol helyezik a történetet, mely történelmi eseményhez kötik, és a mű megírásának idejét hová teszik.

A nemzeti identifikációt a Doosje, Branscombe, Spears, Manstead (1998) által használt eszköz nyomán összeállított kérdőívvel mértük. A kérdőív 11 tételből áll, 7-fokú skálákat tartalmaz. A magasabb elért pontszám jelzi a nagyobb mértékű nemzeti

identifikációt. A kérdőív tételei a kategorizáció mellett az identifikáció érzelmi oldalára is reflektálnak, de nem tartalmazzák a külső csoportokkal való összehasonlítás dimenzióját.

Az infrahumanizáció és nyelvi csoportközi torzítás vizsgálatára az írásban történő szabad felidézés eljárását alkalmaztuk. A felidézett szövegeket a két jelenség szempontjából tartalomelemeztük.

A vizsgálat menete

A vizsgálatban 56 főiskolai hallgató vett részt, ...47 nő és ...9 férfi. A résztvevők átlagéletkora ...28,6 év volt. A vizsgálati személyek először elolvasták a novellát, majd kitöltöttek egy kérdőívet, mellyel a narratív empátiát, tetszést, a novella értékelését, és a történet koherenciájának megítélését mértük. További kérdések vonatkoztak a történet háttérében zajló történelmi esemény meghatározására, időbeni elhelyezésére. A következőkben a vizsgálati személyeknek fel kellett idézniük az olvasottakat, történet formájában. Ezt követően a résztvevők kitöltötték a nemzeti identifikáció mérésére szolgáló kérdőívet is.

Az eredmények feldolgozása

Minden olyan szöveg elemzésre került, mely történet volt. A véleményt közlő illetve befejezetlen szövegek kimaradtak az elemzésből. Összesen 56, mintánként 28 vizsgálati személy anyagát dolgoztuk fel. Az elemzésnél meghatároztuk az elsődleges és másodlagos érzelmek, affektusok gyakoriságát, értéküket is figyelembe véve. Az érzelmeken kívül minden kognitív állapotot jelöltünk.

A felidézésekben megjelenő kifejezések absztrakciós fokának megállapítására a Semin és Fiedler (1988) által kidolgozott nyelvi kategória modell egy későbbi változatát használtuk (Coenen, Hedeboew, Semin, 2006). Nem kizárólag szavakat kódoltunk, hanem Coenen, Hedeboew és Semin (2006) javaslatait követve specifikusabb kritériumoknak megfeleltettük az egyes kategóriákat. A szövegek elemzéséhez az Atlas-ti programot használtuk, illetve segítségünkre voltak korábban elkészült szótárak (Fülöp és László, 2006, Vincze és László, 2006). Mivel rövid szövegekről van szó, az elemzés kézi kódolással történt, így a kontextust nagy pontossággal figyelembe tudtuk venni. Mind a magyar, mind a román változat esetén az adott csoport szereplőihez tartozó érzelmeket, kognitív állapotokat, cselekvéseket és mellékneveket kódoltuk.

Eredmények

1. Narratív empátia és a novella értékelése

A főszereplők iránt érzett empátia tekintetében nem volt különbség a két szövegváltozat esetén. Abban sem találtunk szignifikáns különbséget, hogy a novella mennyire tetszett a vizsgálati személyeknek, mennyire tartották koherensnek illetve értékesnek a történetet (1. táblázat).

1. táblázat

	Magyar változat		Román változat	
	átlag	szórás	átlag	szórás
Narratív empátia	24.92	7.517	26.39	5.97
Tetszés	3.32	1.64	3.39	1.03
Koherencia	9.25	2.36	9.35	2.73
Érték	3.39	0.56	3.42	0.57

A narratív empátia a teljes mintát tekintve korrelált a tetszéssel ($r=0,555$, $p=0,000$), a novellának tulajdonított értékkel ($r=0,493$, $p=0,000$) és koherenciával ($r=0,494$, $p=0,000$).

A magyar mintán belül a továbbiakban *a narratív empátia a nemzeti identifikáció mértékével is korrelált* ($r=0,446$, $p=0,017$). Ez az eredmény jelzi azt, hogy a saját csoporttal jobban azonosuló olvasók inkább éreztek empátiát a saját csoport szereplői iránt, mint a kevésbé azonosulók – a kategória-azonosság fontossága fokozta empátiájukat.

A felidézett szövegek minták közötti összehasonlítása

A felidézett szövegek eltérő terjedelműek voltak, emiatt nemcsak az abszolút, hanem az adott szövegek méretére illesztett relatív gyakoriságokat is meghatároztuk.

a) érzelmek és kognitív állapotok gyakorisága

Az abszolút gyakoriságok tekintetében nem volt szignifikáns különbség a két minta között. Mindkét mintában a másodlagos negatív érzelmek voltak a leggyakoribbak, amit elsősorban maga a novella határozott meg.

A relatív gyakoriságok esetén is a fenti tendencia figyelhető meg: a másodlagos negatív érzelmek a leggyakoribbak. Az érzelmi állapotok minden kategóriája gyakoribb a román, míg a kognitív állapotoké a magyar változat esetén. Egyik különbség sem szignifikáns (2. táblázat). Az infarhumanizáció tehát a teljes mintát tekintve nem jelent meg a felidézésekben.

2. táblázat

Kategória	Magyar változat		Román változat	
	átlag	szórás	átlag	Szórás
Elsődleges pozitív érzelmek relatív gyakorisága	0,076	0,192	0,09	0,238
Elsődleges negatív érzelmek relatív gyakorisága	0,15	0,264	0,176	0,334
Elsődleges érzelmek relatív gyakorisága	0,226	0,365	0,267	0,436
Másodlagos pozitív érzelmek relatív gyakorisága	0,033	0,13	0,048	0,179
Másodlagos negatív érzelmek relatív gyakorisága	0,696	0,514	1,039	0,814
Másodlagos érzelmek relatív gyakorisága	0,729	0,526	1,088	0,854
Kognitív állapotok relatív gyakorisága	1,763	1,072	1,602	1

b) nyelvi csoportközi elfogultság

A négy eltérő absztrakciós szintet tekintve a két minta között nem találtunk szignifikáns különbséget. Az absztrakciós szintek is azonosnak bizonyultak (5. táblázat).

5. táblázat

Kategória	Magyar változat		Román változat	
	Átlag	szórás	átlag	szórás
DAV relatív gyakoriság	2,684	1,442	3,225	2,332
IAV relatív gyakoriság	2,226	1,437	1,773	1,245

SV relatív gyakoriság	2,3	1,179	2,062	0,936
ADJ relatív gyakoriság	1,488	0,835	2,09	1,555
Absztrakciós szint	2.347	0.378	2.388	0.491

A román változat esetén több semleges melléknevet idéztek fel ($p=0.042$), mint a magyar változat esetén, vagyis gyakrabban írták le absztraktabb kifejezésekkel, általánosan jellemző attribútumokkal a román történet főszereplőjét, mint a magyar novelláét. A pozitív és a negatív melléknevek között nem mutatkozott jelentős eltérés. Az átlagértékek mentén sajátos eltolódás látható: az interpretatív akció-igék és az állapot-igék gyakoribbak a magyar változat esetén, míg a román változatnál a legkonkrétabb és legabsztraktabb kifejezések. Valószínűleg ez az eltolódás felelős az absztrakciós szintek azonosságért. A nyelvi csoportközi elfogultság a teljes mintát tekintve nem volt tapasztalható.

A narratív empátia hatásai a teljes mintán

A következőkben korrelációs elemzések révén a narratív empátia hatásait vizsgáltuk.

a) érzelmi és kognitív állapotok felidézése

A narratív empátia nem mutatott szignifikáns korrelációt az elsődleges vagy másodlagos érzelmek relatív gyakoriságával. Ugyanakkor minél nagyobb narratív empátiáról számolt be a vizsgálati személy, annál több kognitív állapotot idézett fel ($r=0.311$, $p=0.019$). Ez megfelel annak az elvárásnak, hogy aki jobban empatizál egy történet főszereplőjével, vélhetően több mentális állapotot tulajdonít neki.

b) nyelvi csoportközi elfogultság

Bár a hipotézisek között nem szerepelt, de kíváncsiak voltunk arra, hogy a narratív empátia hatása megjelenik-e az LCM szerinti kategorizációban, mivel az a kognitív állapotokkal is együttjárást mutatott. A narratív empátia alacsony, nem szignifikáns mértékben korrelált az állapot-igék gyakoriságával ($r=0.245$, $p=0.068$). Mivel az állapot-igék kognitív és emocionális állapotokra illetve azokban bekövetkező változásokra utalnak, várható volt, hogy minél inkább képes valaki megérteni a főszereplők mentális állapotait, annál több állapot-igét használ a felidézésben. Ez az elvárásunk csak részben igazolódott.

Minél nagyobb értéket ért el a személy a narratív empátiát mérő kérdésekben, annál kevesebb negatív melléknevet idézett fel ($r=-0.269$, $p=0.045$), vagyis kevésbé tulajdonított a felidőzésben a főszereplőknek azt általánosan jellemző negatív tulajdonságot.

A narratív empátia összefüggései a magyar és a román változat esetén

A narratív empátia – az elvárttól eltérően – sem a magyar, sem a román változat esetén nem állt kapcsolatban a felidézett érzelmi állapotok gyakoriságával.

A narratív empátia a magyar változat esetén – a teljes mintához hasonlóan – szintén fordítottan korrelált a negatív melléknevek gyakoriságával ($r=-0.644$, $p=0.000$); a korreláció igen erős volt. Tehát, minél jobban megértette a vizsgálati személy a szereplőt, annál kevesebb negatív tulajdonsággal jellemezte. A magyar mintán belül a *narratív empátia* korrelált a *negatív állapot-igék relatív gyakoriságával* is ($r=0.515$, $p=0.005$). Ennek értelmezésénél fontos figyelembe venni, hogy a történet szereplőjének mentális állapotában negatív változások mentek végbe, így aki empátiát érzett a főszereplők iránt, megértette azok negatív kognitív illetve emocionális állapotait is. A narratív empátia mértékével az *absztrakciós szint is nőtt* ($r=0.403$, $p=0.034$). Ezt magyarázza, hogy nyelvi kategória modell szerint az állapot-igék viszonylag magas absztrakciós értéket kapnak – várható volt, hogy a narratív empátiával az absztrakciós szint is korrelálni fog.

A román szövegváltozat esetén a narratív empátia fenti összefüggéseit nem találtuk. Feltehető, hogy a teljes mintában megjelenő korrelációkért is a magyar mintában előforduló együttjárások a felelősek.

A nemzeti identifikáció felidőzésben megjelenő hatása

Végül korrelációs elemzésekkel megvizsgáltuk a nemzeti identifikáció szerepét a befogadásban. Mivel a *narratív empátia és a nemzeti identifikáció korrelált* ($r=0.446$, $p=0.017$), a magyar szöveg-változat esetén érdemesnek találtuk a nemzeti identifikációnak a felidőzésre gyakorolt hatását is megvizsgálni. Szembetűnő, hogy a nemzeti identifikáció hatását vizsgálva részben ugyanazokat az együttjárásokat találtuk, mint a narratív empátia esetén.

Minél magasabb pontszámot ért el a személy a nemzettel való azonosulást mérő kérdőívben, annál kevesebb negatív melléknevet, tulajdonságot idézett fel a magyar főszereplőkhöz rendelve ($r=-0.403$, $p=0.033$). A *nemzeti identifikáció* pontszáma *korrelált a negatív állapot-igék relatív gyakoriságával* is ($r=0.585$, $p=0.001$). Itt a negatív érték értelmezésénél figyelembe kell venni a szöveg sajátosságait, ahogy fentebb utaltunk rá.

Emellett a nemzeti azonosságtudat mért értéke korrelált az *összes állapot-ige relatív gyakoriságával*, vagyis akik nagyobb mértékben azonosulnak a nemzeti csoporttal, több kognitív és emocionális állapotot idéztek fel ($r=0.462$, $p=0.013$), ebben az értelemben inkább humanizálták a főszereplőket. Az absztrakciós szint esetén szintén szignifikáns korreláció látható (0.389 , $p=0.041$). Valószínű, hogy ezt az együttjárást is az állapot-igék nemzeti identifikációval növekvő aránya okozta. A nyelvi elvárási elfogultság szerint ami elvárt, az magasabb absztrakciós szinten jelenik meg (Wigboldus, Semin, Spears, 2000). Ezt tekintve valószínű, hogy a novella szereplőinek gondolatai, érzelmei inkább megfeleltek azon olvasók elvárásainak, akik jobban azonosulnak.

Fontos kiemelni, hogy a román változat esetén a nemzeti identifikáció ellentétes hatását nem találtuk – úgy tűnik, esetünkben a nemzeti identifikációnak csak a saját csoporthoz tartozó szöveg felidézésére volt hatása.

Megvitatás

A teljes mintában a kétféle novellaváltozat befogadásában működő eltérő empátiás mechanizmusok következtében nem jelent meg az infrahumanizáció sem az érzelmek, sem a kognitív állapotok tulajdonítása mentén, és a teljes mintát tekintve nem tapasztaltunk nyelvi csoportközi elfogultságot sem, az empátiával és a nemzeti identifikációval, mint közvetítő változókkal kapcsolatos eredmények részben igazolták a történeti tárgyú novellák befogadásával kapcsolatos feltevéseinket.

Külön vizsgálva a magyar és a román változat felidézéseit, a narratív empátia összefüggését a csoportidentitással és a saját csoport iránti elfogultsággal csak a magyar történet esetén tapasztaltuk. Ott a narratív empátia és nemzeti identifikáció korrelált egymással, és mindkettő ugyanazokkal a mért változókkal mutatott együttjárást. Azok az erősen identifikáló olvasók, akik nagyobb empátiáról számoltak be, az eredmények tanúsága szerint kategoriális empátiával válaszoltak a magyar novellára.

Korábbi vizsgálatunkban (László és Somogyvári, 2008), amelyben olyan külső csoportot illetve történelmi novellát választottunk, ahol a csoportközi konfliktus nem volt jelen, a narratív empátia általánosabb hatását tapasztaltuk. Az olvasók mind a saját, mind a külső csoport nézőpontjából elbeszélte történetet szituációs empátiával fogták fel, bár a saját csoport iránti nyelvi elfogultság a csoporttal erősen identifikálódó olvasók esetében ott is jelentkezett. Jelen vizsgálatban olyan novellát alkalmaztunk, melynek történetében a csoportközi konfliktus központi szerepet játszik. Eredményeink azt mutatják, hogy amikor a

novella történetében központi szerepet játszik a csoportközi konfliktus, a nemzeti identifikáció erősebb hatással van az empátiára, feltehetően a kategoriális empátiát váltva ki.

Az eredmények összességében alátámasztják azt a feltételezésünket, hogy a narratív empátia nemcsak egy nemzeti csoport történetével kapcsolatos „valóságos” elbeszélések esetében közvetíti a nemzeti identitást (Liu és László, 2007), hanem a nemzeti történelem konfliktusos időszakairól szóló fiktív irodalmi elbeszélések esetében is, a kategoriális empátia működése révén. Ezt a folyamatot elősegítheti, ha az író elhatároló empátiás stratégiát alkalmaz, de attól függetlenül is létrejöhet. Innen -> A „román” változattal kapcsolatos eredmények ugyanakkor a szituációs empátia folyamataira világítanak rá, és magyarázattal szolgálnak arra, hogy a történelmi elbeszélések miért nem csupán a saját nemzeti csoport olvasói számára lehetnek érdekesek és esztétikailag értékesek. ... Ezt kicserélném erre: A „román” változat esetén – az előző vizsgálat eredményeitől eltérően – a narratív empátia felidőzésre gyakorolt hatását nem tapasztaltuk, holott az olvasók a saját és a külső csoport történeténél azonos mértékű empátiáról számoltak be. Úgy tűnik, az a tény, hogy a román változatban a saját csoport volt a szereplőkével konfliktusban álló, gátolhatta az empátia felidézésekben való megjelenését. Ugyanakkor a saját csoport iránti elfogultságra utaló bármely jelzés hiánya a román változatnál a szituációs empátia működésére világít rá, és magyarázattal.....

Irodalom

Banga, Cs., Szabó, Zs. P., László, J. (2008): Implicit measures of in-group favoritism. ???

Black, J.B., Seifert, C.M. (1985): The psychological study of story understanding. Cooper, C.R. (ed.): *Researching response to literature and the teaching of literature*. Norwood, NJ: Ablex

Bourg, T. (1996): The Role of Emotion, Empathy, and Text Structure in Children's and Adults' Narrative Text Comprehension. Kreuz, R.J., MacNealy, M.S. (eds.): *Empirical Approaches to Literature and Aesthetics*, Norwood, NJ: Ablex. 241-260

Coenen, L.H.M., Hedeboew, L., Semin, G.R. (2006): *The Linguistic Category Model (LCM)*. Manual. Free University Amsterdam

Cupchik, G.C. (1994): Emotion is aesthetics: Reactive and reflective models. *Poetics*, 23, 177-188

Doosje, B., Branscombe, N.R., Spears, R., Manstead, A.S.R. (1998): Guilty by Association: When One's Group Has a Negative History. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4, 872-886

Dovidio, J.F., Johnson, J.D., Gaertner, S.L., Pearson, A.R., Saguy, T., Ashburn-Nardo, L. (in press): Empathy and intergroup relations. Mikulincer, M., Shaver, P.R. (eds.) *Prosocial motives, emotions, and behavior*. Washington, DC: American Psychological Association

Fülöp, É., László, J. (2006): Az elbeszélések érzelmi aspektusának vizsgálata tartalomelemző programmal. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia, Szeged*

Gaertner, S.L., Dovidio, J.F. (2000): *Reducing intergroup bias: The Common Ingroup Identity Model*. Philadelphia, PA: The Psychology Press

Gerrig, R.J. (1993): *Experiencing Narrative Worlds*. New Haven, CT: Yale University Press

Hoffmann, M.L. (1984): Interaction of affect and cognition in empathy. Izard, C.E., Kagan, J., Zajonc, R.B. (eds): *Emotions, cognition and behavior*. Cambridge University Press, 103-131

Hogan, P.C. (2003): *The Mind and Its Stories*. Narrative Universals and Human Emotion. Cambridge University Press, Cambridge

Keen, S. (2007): *Empathy and the Novel*. Oxford University Press

Keen, S. (2006): A Theory of Narrative Empathy. *Narrative*, Vol. 14, No.3

Kneepkens, E.W.E.M., Zwaan, R.A. (1994): Emotions and literary text comprehension. *Poetics*, 23, 125-138

Kuiken, D., Phillips, L., Gregus, M., Miall, D.S., Verbitsky, M., Tonkonogy, A. (2004): Locating Self-Modifying Feelings Within Literary Reading. *Discourse Processes*, 2, 267-286

Larsen, S.F., László, J. (1990): Cultural-historical knowledge and personal experience in appreciation of literature. *European Journal of Social Psychology*, 20, 425-440

László, J., Somogyvári, I. (2008): Narrative empathy and inter-group relations. Zyngier, S., Bortolussi, M., Chesnokova, A., Auracher, J. (eds.): *Directions in Empirical Literary Studies: In honor of Willie van Peer*. John Benjamins, Amsterdam, 113-125

László, J., Vincze, O., Kőváriné Somogyvári, I. (2003): Representation of National Identity in Successful Historical Novels. *Empirical Studies of the Arts*, 1, 69-80

Leyens, J.-P., Paladino, P. M., Rodriguez, R. T., Vaes, J., Demoulin, S., Rodriguez, P. A., Gaunt, R. (2000): The emotional side of prejudice: The attribution of secondary emotions to in-groups and out-groups. *Personality and Social Psychology Review*, 4, 186-197

Leyens, J.-P., Cortes, B., Demoulin, S., Dovidio, J. F., Fiske, S., Gaunt, R., Paladino, M. P., Rodriguez P. A., Rodriguez T. R., Vaes, J. (2003): Emotional prejudice, essentialism, and nationalism. The 2002 Tajfel Lecture. *European Journal of Social Psychology*, 33, 703-717

Liu, J.H., László, J. (2007): A narrative theory of history and identity: Social identity, social representations, society and the individual. Moloney, G., Walker, I. (eds.): *Social Representation and Identity; Content, Process and Power*, New York, NY: Palgrave Macmillan

Maass, A., Salvi, D., Arcuri, L., Semin, G. (1989): Language Use in Intergroup Contexts: The Linguistic Intergroup Bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, 6, 981-993

Miall, D.S. (1988): Affect and Narrative. A Model of Response to Stories. *Poetics*, 17, 259-272

Miall, D.S. (1989): Beyond the schema given. Affective comprehension of literary narratives. *Cognition and Emotion*, 1, 55-78

Miall, D.S. (1995): Anticipation and Feeling in Literary Response. A Neuropsychological Perspective. *Poetics*, 23, 275-298

Oatley, K. (1999): Meetings of minds: Dialogue, sympathy, and identification, in reading fiction. *Poetics*, 26, 439-454

Preston, S.D., de Waal, F.B.M. (2002): Empathy: its ultimate and proximate bases. *Behavioral and Brain Sciences*, 25, 1-72

Semin, G.R., Fiedler, K. (1988): The cognitive functions of linguistic categories in describing persons: social cognition and language. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4, 558-568

Tan, E.S. (1994): Film-Induced Affect as a Witness Emotion. *Poetics*, 23, 7-32

Vaes, J., Paladino, M.P., Castelli, L., Leyens, J.-Ph., Giovanazzi, A. (2003): On the Behavioral Consequences of Infrahumanization: The Implicit Role of Uniquely Human Emotions in Intergroup Relations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 6, 1016-1034

Vaes, J., Paladino, M.P., Leyens, J.-Ph. (2002): The lost e-mail: Prosocial reactions induced by uniquely human emotions. *British Journal of Social Psychology*, 4, 521-534

Viki, G.T., Winchester, L., Titshall, L., Chisango, T., Pina, A., Russell, R. (2006): Beyond secondary emotions: the infrahumanization of outgroups using human-related and animal-related words. *Social Cognition*, 6, 753-775

Vincze O., László J. (2004): Megküzdési formák Jókai Mór *Erdély Aranykora* című regényében. Erős F. (szerk): *Az elbeszélés az élmények kulturális és klinikai elemzésében*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 109-122

Vincze, O., László, J. (2006): A mentális igék szótára, valamint alkalmazása az automatikus tartalomelemzésben. *IV. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia*, Szeged

Wigboldus, D.H.J., Semin, G.R., Spears, R. (2000): How Do We Communicate Stereotypes? Linguistic Bases nad Inferential Consequences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1, 5-18

Zillmann, D. (1994): Mechanisms of Emotional Involvement with Drama. *Poetics*, 23, 33-51

Journal of Cross-Cultural Psychology

DOI: 10.1177/0022022109335557

Journal of Cross-Cultural Psychology 2009; 40; 667 originally published online May 14, 2009;
Ragini Sen, Orsolya Vincze, Hamdi Muluk, Feixue Wang and Anya Zlobina
James H. Liu, Dario Paez, Patrycja Slawuta, Rosa Cabecinhas, Elza Techio, Dogan
Kokdemir,

**and the Nation-State on Dynamics of Collective Remembering
Representing World History in the 21st Century: The Impact of 9/11, the Iraq
War,**

<http://jcc.sagepub.com/cgi/content/abstract/40/4/667>

The online version of this article can be found at:

Published by:

<http://www.sagepublications.com>

On behalf of:

[International Association for Cross-Cultural Psychology](http://www.sagepub.com)

Additional services and information for *Journal of Cross-Cultural Psychology* can be found at:

Email Alerts: <http://jcc.sagepub.com/cgi/alerts>

Subscriptions: <http://jcc.sagepub.com/subscriptions>

Reprints: <http://www.sagepub.com/journalsReprints.nav>

Permissions: <http://www.sagepub.com/journalsPermissions.nav>

Citations <http://jcc.sagepub.com/cgi/content/refs/40/4/667>

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Representing World History in the 21st Century

The Impact of 9/11, the Iraq War, and the Nation-State on Dynamics of Collective Remembering

James H. Liu

Victoria University of Wellington, New Zealand

Dario Paez

University of Basque Country, Spain

Patrycja Slawuta

New School for Social Research, New York

Rosa Cabecinhas

University of Minho, Portugal

Elza Techio

University of Basque Country, Spain and University of Paribas, Portugal

Dogan Kokdemir

Baskent University, Turkey

Ragini Sen

Logistics, Mumbai, India

Orsolya Vincze

University of Pecs, Hungary

Hamdi Muluk

University of Indonesia, Jakarta

Feixue Wang

Sun Yat-sen University, China

Anya Zlobina

Saint Louis University, Spain

Following open-ended methodology used in an earlier research by Liu et al., social representations of world history were assessed among university student samples in 12 countries: China, India, Russia, Brazil, Indonesia, East Timor, Turkey, Poland, Hungary, Ukraine, Spain, and

Portugal. Findings confirmed that across cultures, transcending boundaries of political ideology, civilization age, or youthful statehood. (a) World history is represented as a story about politics and warfare, with World War II the most important event in history and Hitler its most

667

Journal of Cross-Cultural Psychology

Volume 40 Number 4

July 2009 667-692

© 2009 The Author(s)

10.1177/0022022109335557

<http://jccp.sagepub.com>

Authors' Note: The authors gratefully acknowledge the support of grant RG04-P-03 from the Chiang Ching-Kuo Foundation for International Scholarly Exchange that helped fund parts of this research. Please address correspondence to James H. Liu, Centre for Applied Cross Cultural Research, School of Psychology, Victoria University of Wellington, P.O. Box 600, Wellington, New Zealand; e-mail: james.liu@vuw.ac.nz.

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

668 Journal of Cross-Cultural Psychology

influential individual. (b) Recency effects are pervasive in young adults' collective remembering, with events and figures from the past 100 years accounting for 72% and 78% of nominations on average. (c) Representations were primarily Eurocentric, with events and figures in Western societies accounting for 40% of nominations overall, but this is tempered by nationalism, especially in the prevalence of local heroes instrumental to the founding of the current state. The representational hegemony of the victorious Western powers of World War II is being challenged by negative evaluations of the American presidency following 9/11 (September 9) and the Iraq War, with George Bush Jr. perceived as more negative than Hitler in four out of six samples where they were both nominated as important. Results are interpreted within a theoretical framework of history and identity, where collective remembering of the past is dynamically interlinked to political issues of the present.

Keywords: *group processes; intergroup relations/prejudice; national development; ethnic identity*

Recently, Liu and Hilton (2005) have asserted that social representations of history are crucial to public beliefs about the legitimacy of political systems and central to justifications for political action. History is recognized across the social sciences and by politicians as an important symbolic resource to be mobilized in arguments for and against political regimes and their agendas (e.g., Gillis, 1994; Hobsbawm & Ranger, 1983; Olick, 2003; Pennebaker, Paez, & Rime, 1997; Reicher & Hopkins, 2001; Southgate, 2005; Wertsch, 2002). A central element in most forms of nationalism is to assert the immortality of the group through time, establishing its origins in such a way as to justify its continued existence and rights and obligations today (Smith, 1998). Hence, psychologists have begun to examine how people use history to understand why the world is the way that it is, and how tradition and past experience can be used to justify political agendas (e.g., Huang, Liu, & Chang, 2004; Liu & Atsumi, 2008; Liu, Lawrence, Ward, & Abraham, 2002; Liu, Wilson, McClure, & Higgins, 1999; Pennebaker et al., 1997; Reicher & Hopkins, 2001; Sen & Wagner, 2005).

As a vivid illustration of this principle, the Munich and Vietnam analogies have never been far from public dialogue regarding American involvement in Iraq. Was Saddam Hussein a dangerous dictator like Hitler who had to be deposed, or is/was the invasion of Iraq another quagmire of moral degradation and waste of life like Vietnam? As the 21st century unfolds, new historical events such as 9/11 and new figures as Osama bin Laden are entering into the present through a dynamic relationship with the past. Going beyond a static view of historical representations, we update the findings of Liu, et al. (2005) with 21st century data from 12 new countries in developing a theoretical account of universality and change in representing world history.

Using open-ended nomination data from six Asian and six Western samples, Liu et al. (2005) identified three general characteristics of the representation of world history whose universality is revisited: (a) politics and war were overwhelming considered as the subject of world history, with Hitler and World War II (WWII) nominated most frequently across cultures; (b) there was a huge recency effect, with more than two thirds of events and people nominated being active within the past 100 years; and (c) Eurocentrism was the

dominant pattern, qualified by nation-level ethnocentrism for figures especially. Regionalism

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Liu et al. / Representing World History in the 21st Century 669

was prevalent only among Europeans, and almost absent among Asians, who only acknowledged their own national heroes. Westerners virtually ignored all non-Western history.

These findings provide a representational basis for the victorious powers of WWII to take political action in international affairs in a way that cannot be justified for other countries.

Phrases such as “defender of the free world” can be used to describe and justify the

United States but not Germany, Iran, or Japan. But how universal are these findings? Will

they apply to the oldest continuous civilizations in the world? How about brand new states,

and Muslim countries? Given the focus in contemporary psychology on the universality of

process but not *content*, most cross-cultural psychologists might be surprised by the substantial universality in the content of representations of world history. This provides an

opportunity for the current research to pursue the limitations and understand the causes of

this surprising similarity of the content of knowledge and beliefs across cultures.

Liu and Hilton (2005) also proposed a dynamic interplay between the past and present

that was not addressed by Liu et al.'s (2005) cross-sectional survey data. Following Hayden

White (1987), they argued that history is best thought of not as an objective repository of

facts, but as a narrative, with facts put in the service of narrative templates (see Wertsch,

2002) selectively employed by different agents for different agendas, such as legitimizing

present-day political actions by politicians (Schwartz, 1996), or establishing fact as determined

by professional historians (see Liu & László, 2007). The death of Jewish zealots at

Masada resisting Roman occupation was no less a fact a thousand years ago as it is now,

but its importance as a representation for Jewish people today is a function of its status as

a symbol to the state of Israel (Zerubavel, 1994). When historian James Belich (1996)

refers to British colonial era settlers coming to New Zealand as arriving in “waka” (the

Maori word for canoe), and Michael King (2003) structures his bestselling *Penguin History*

of New Zealand following a pattern of one chapter about Pakeha (European settlers) followed

by one chapter about Maori (Polynesian people who arrived about 600-800 years

before the first Europeans), they are producing a contemporary “bicultural narrative” for

New Zealand nationhood that contrasts with an “enlightenment narrative” of the progress

of civilization popular in the colonial era (Liu, 2005).

Representations of history are always in the process of becoming, as new events and new

political challenges come to the fore. Nor is history a homogenous narrative, fitting seamlessly

into neat categories and coherent stories. Paez et al (2008) found that at the between-nations

level it was the specific remembrance of WWII, not a general recollection of war

that predicted willingness to fight in current conflicts. Hence, new events are most typically

“anchored” (Moscovici, 1988) within particular existing representations, amplifying or

refreshing established narratives (see Schuman & Rodgers, 2004). But on rare occasions,

stunningly new events occur that cannot be easily accommodated within existing knowledge

structures. In time, their management in public discourse serves to change or overlay

established narratives with a new “cognitive narrative template” (Wertsch, 2002), or a new

story schema that may restructure our understanding of both history and current events (Liu

& László, 2007; Schwartz, 1996).

WWII was surely such an event. But it may be that the September 11, 2001 terrorist

attack against the World Trade Center in New York and the subsequent invasions of Middle

Eastern countries by the United States and its allies are similarly singular and rich in meaning.

How does the WWII representation of the United States as “defender of the free world”

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

670 Journal of Cross-Cultural Psychology

square with its September 11 role as victim of terrorist attack, and its Middle Eastern role

as “invader” (or “liberator”) of Afghanistan and Iraq? The tumultuous events of the opening

of the 21st century have enabled us to compare and contrast results from the 1990s with

post-September 11 data from new countries.

Such a cross-time comparison relies on the pervasiveness and strength of recency effects

(or salience) identified by Liu et al. (2005) and also Pennebaker et al. (2006). It enables

certain explanations to be ruled out as the cause of the content of representations of world history. First, we anticipated that September 11, the Iraq War, George W. Bush, and Osama bin Laden would all appear among the most frequently nominated events and figures in world history. If this prediction is confirmed, it would eliminate official education as the only or even primary causal factor in the recency effect for historical nominations. Rather, mass media and word of mouth would be the only plausible explanations for the nomination of events that occurred too recently to appear in school textbooks within our sampling frame. Furthermore, comparing the representational status of 9/11 and the Iraq war versus a similarly salient nonwar event such as the Asian tsunami provides information as to whether there is something special about war in collective representations of world history, or whether saturation media coverage is enough. Cross-time comparison provides new data showing how the content of collectively realized systems of knowledge and belief are created and shared across cultures (Hilton & Liu, 2008).

We report on not only the frequency of nominations across cultures but also on their evaluation. These evaluations provide a useful indicator about how these events are being interpreted around the world, and whether the United States' preeminent position as "defender of the free world" has been compromised by negative reactions to its invasion of Iraq as suggested by numerous polls conducted by the Pew Research Center (Pew Global Attitude Project, 2006). These new data allow us to examine in greater detail the representational status of the USA and particularly its wartime President, through lenses provided by lay representations of world history.

Several countries were sampled to provide boundary conditions testing the generality of the universals proposed as characterizing lay representations of world history. East Timor (established 2002) is one of the most recently established states on the planet. To the extent that our pattern replicates in East Timor, then we can eliminate official education as the causal factor responsible for these effects. Although our Timorese sample is of university age, their formal education was severely compromised by recurring oppression and civil war during their formative years, and official histories were tainted by their association with Indonesia. What should the relative lack of formal and consensual education on history do to patterns of recency, Eurocentrism, and emphasis on politics and war found in other populations? A statebuilding perspective (Olick, 2003) predicts more ethnocentrism, constructed around justifying the existence of a Timorese state and national identity separate from Indonesia.

At the other end of the spectrum, in the current article, data have been obtained from India and China, the two oldest continuous civilizations on earth. Would the recency effect in the recall of historical events and people apply to these proud and ancient civilizations, many of whose greatest accomplishments were millennia ago? In particular, Hofstede (2001) has identified long-term orientation as an important value differentiating "Sinic" societies from others. Hence, if the perception of history is a product of civilizations and their long-term value orientations, then we should expect less recency in nominations from

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Liu et al. / Representing World History in the 21st Century 671

China (and perhaps from India). But if it is a product of statehood, then India and China are very young, dating their current statehood to post WWII.

The "clash of civilizations" hypothesized by Huntington (1996) offers another boundary condition, that of a civilization-based identity for empirical generalizations about representations of world history. Moscovici (1988) argues that social representations can be either hegemonic (widely shared and undisputed) or polemical (conflicting), and polemical representations often serve as markers for salient group boundaries. Liu et al. (2005) noted that the pattern of results for Malaysia, the sole predominantly Muslim country in their sample, was relatively distinct, and generally less Eurocentric than any other sample. There was a greater emphasis on events relevant to the "clash of civilizations" between Islam and Christianity, suggesting an alternative narrative frame to the widely accepted Eurocentric story of world history as emanating from the West. We report data from Turkey and Indonesia, two of the most populous predominantly Muslim countries to examine this thesis.

Finally, data have been obtained from former Soviet bloc countries, including Russia.

Among these countries, Ukraine provides an interesting comparison with both Russia (its

former master/mother) and with East Timor (as a new state) in that it is also a recent state (established 1991) but with more than a decade behind it for young adults to absorb the implications of statehood. A Marxist reading of history privileges economics and class struggle (particularly the centrality of various modes of production) more than war (see Feuerwerker, 1968), so we might expect a greater preponderance of economics in former Eastern block countries. Furthermore, the 1917 Leninist revolution that launched the Soviet Union is central to a Communist interpretation of history. However, given that the prestige of Marxism has declined precipitously with the fall of the Soviet block, this is a weak hypothesis; it might appear in Russia, but is hardly likely in countries such as Hungary, Poland, or Ukraine that see themselves as happily escaping Soviet influence.

We also report data collected in Brazil and in Southern Europe, generally expecting to replicate results from Liu et al. (2005).

In summary, we used Liu et al.'s (2005) method of open-ended nominations to ascertain the most salient events and figures in world history among a strategic sample of new countries: East Timor, China, India, Indonesia, Turkey, Russia, Ukraine, Poland, Hungary, Spain, Portugal, and Brazil. In all, the 12 countries surveyed previously and the 12 surveyed here represent (but are certainly not representative of) two thirds of the population of the world, including all the Great Powers (i.e., the permanent members of the United Nations Security Council and the five largest economies in the world), some of the smallest and newest countries in the world, and samples from every populated continent except Africa. If we replicate the major findings reported previously in this new sample of countries, this would provide proof of the robustness of the findings. Alternatively, these data will identify boundary conditions for the prominence of politics and war, recency, and Eurocentrism in representations of world history.

Equally important, given the momentous nature of events in world politics post-9/11, cross-time comparison of data collected here compared with those collected at the end of the 20th century may be used to advance an understanding of the role of salience within a theory of identity and history that moves beyond static description into a dynamic relationship between past and present. As the collective remembering of WWII fades from living memory into cultural memory (Assman, 1992) with the passing of time and the generations

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009
672 Journal of Cross-Cultural Psychology

who experienced the war, it is possible that it will diminish in importance from its current status as the pivot around which narratives of world history revolve. To the extent that September 11 and the Iraq War provide an alternative representational frame to understand history and current events, this may diminish the advantage in legitimate power currently held by the victorious WWII allies.

Method

The methods used were identical to those reported in Liu et al. (2005). University students were recruited from 12 locations; they are ideal for the study of the genesis of social representations of world history as they reflect a strong institutional component to their learning. For this investigation, we were less interested in the idiosyncrasies of personal experience that might be more evident in mature samples.

Sample Characteristics

Locations and number of participants were as follows: Brazil (Univille University, Tiradentes University, Federal University of Sergipe, Catholic University of Goias, $N = 367$; 295 women, 70 men); China (Sun Yat-Sen University, Guangzhou, $N = 115$; 62 women, 53 men); East Timor (National University of Timor, Dili, $N = 98$; 46 women, 52 men); Hungary (University of Pécs, $N = 65$; 35 women, 30 men); India (University of Mumbai, $N = 100$; 55 women, 45 men); Indonesia (University of Indonesia, Jakarta, $N = 104$, 54 women, 50 men); Poland (Warsaw University, $N = 102$; 72 women, 30 men); Portugal (University of Minho, $N = 118$; 70 women, 48 men); Russia (State University of Tula, $N = 60$; 48 women, 12 men), Spain (University of Basque Country, $N = 142$; 95 women, 47 men); Turkey (Baskent University, $N = 227$; 112 women, 115 men); Ukraine (Luck University, $N = 84$; 59 women, 25 men). The mean age of the student samples ranged from 19.7 to 26.3. Students completed

surveys in the standard language of instruction used at the tertiary institution where the data were collected; if necessary questionnaires were translated and back-translated prior to administration. The first of the samples was collected in October 2003, and the last of them in 2006. Results from some of the smaller samples such as Russia and Hungary may be less reliable and robust than those from the larger samples.

Materials

All participants completed a two-page survey. The first section contained demographic questions. The second section contained open-ended items to assess representations of history. The first question asked respondents to,

Write down the names of the 5 people born in the last 1,000 years whom you consider to have had the most impact, good or bad, on World History. When you are done, circle a number from 1-7 to indicate how much you admire each of them.

The scale endpoints ranged from *don't admire at all* to *admire greatly*. A 1,000-year period was chosen to avoid an overreliance on religious figures. Then participants were then asked,

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Liu et al. / Representing World History in the 21st Century 673

Imagine that you were giving a seminar on world history. What 7 events would you teach as the most important in World History? How positively or negatively do you regard each event?" (using 7-point scales ranging from Very Negative to Very Positive).

The questionnaires took 20 to 25 minutes to complete.

Lists of the 10 most frequently nominated events in world history and 10 most frequently nominated figures in world history were tallied for each of the 12 samples.

Any participant who did not enter any figures or events was deleted from the analysis.

The average number of figures named was between 4.32 (Turkey) and 4.96 (Poland) in the 12 samples (out of a maximum of 5). The average number of events named was between 4.76 (East Timor) and 6.89 (Ukraine; out of a maximum of 7).

Coding Scheme

A list of the most important events in world history and the most important individuals in world history in the past 1,000 years was constructed based on previous research. With each new sample collected, new events and individuals were added to the list. Both individuals and events were coded for "when," "where," and "why" using various historical textbooks and timetables. Some minor miscellaneous events and figures were not coded however.

Events were coded as having occurred and persons coded as having accomplished their most important deeds during the following periods: (a) prehistoric times (before 10,000 BCE), (b) ancient history (10,000-1,000 BCE), (c) classical period Part I (1000 BCE to AD 500), (d) classical period Part II (AD 500-1000), (e) second millennium (AD 1000-1600 AD), (f) 17th century (1600s), (g) 18th century (1700s), (h) 19th century (1800s), (i) 20th century (1900s), (j) 2000s, or (k) no time period classifiable.

Events were also coded for where they occurred, and persons for where they were from according to the following system: (a) Europe (including Russia), (b) North America (United States and Canada), (c) Latin America (including Mexico, Central and South America), (d) Africa (including Egypt), (e) Australasia (Australia and New Zealand), (f) The South Pacific (including Malaysia, Singapore, Indonesia, and the Philippines), (g) The Middle East (including Israel and Turkey), (h) The Indian subcontinent (including Myanmar, Sri Lanka, Pakistan, and Bangladesh), (i) The Far East (including Vietnam and Thailand), and (j) no specific region classifiable or more than one region.

Events were coded into one of the following categories: (a) war and collective violence; (b) political events other than war; (c) scientific and technological achievements; (d) culture, including eras; (e) disasters; (f) discovery, exploration, and colonization; (g) economic issues; (h) births, deaths, and lives of individuals; (i) religion; and (j) miscellaneous.

Individuals were coded into up to two of the following categories: (a) wartime achievements; (a) political leadership not primarily about war; (a) scientific and technological achievements; (a) arts, literature, music, philosophy, and other theoretical advances; (a) discoveries, exploration, colonization; (a) humanitarian work; (a) spiritual leadership;

(a) athletics, dance, and physical beauty; and (a) miscellaneous.

More than 160 events and 180 individuals were compiled on the master list and more events and individuals were coded as relevant to specific samples; computer programs

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009
674 Journal of Cross-Cultural Psychology

automatically generated codes for events and figures on the master list for the later samples.

History books were consulted on the rare occasions where there were questions about the content of the codes, usually for specific figures. All coders referred to the master list in coding data, and a few questions were settled under the direction of the first author.

Detailed tables of coding results can be obtained on request from the first author.

Results and Discussion

Most Important Events in World History

The most obvious feature of Table 1 is the status of WWII as the most frequently nominated event in world history across cultures, replicating Liu et al. (2005). World War I (WWI) follows as the second most nominated event in world history, albeit rated more highly in Europe and areas more closely linked to Europe. Not only WWI and WWII, but the two wars together were prominent nominations. Russians distinguished between WWII and the Great Patriotic War, which is their name for that phase of WWII after Germany invaded the Soviet Union. Turkish people, who saw the end of the Ottoman Empire, and the birth to a new Turkish Republic as a consequence of WWI (and were neutral in WWII), nominated WWI more frequently than WWII alone among the 24 societies examined. The case of East Timor is even more special as we shall discuss presently. In addition to the preeminence of the World Wars in almost all samples, other events involving warfare and collective violence were also prominent: the recent cluster of events surrounding conflict in the Middle East, including the Iraq War and the Israeli–Palestinian Conflict, and the bombing of the World Trade Center in New York on September 11 and terrorism in general, all received attention. The atomic bomb and atomic bombings continued to receive crosscultural consensus as important, but some of the lesser wars from the 1990s data such as Vietnam and the Gulf War lost prominence. The Crusades were often mentioned in Indonesia, but not Turkey, among our two predominantly Muslim samples.³

Country-specific events involving warfare and collective violence, such as the Sino–Japanese and Opium War in China, India–Pakistan Wars in India, the Bali bombing and Timorese massacre in East Timor, the Turkish War of Independence, the Conquest of Hungary, and the Spanish Civil War were important features of national lists. Almost the entire top 10 in Russia was devoted to warfare, not economics/class struggle as a Marxist reading of history might suggest. Overall, between 35% and 58% of events (48% on average) nominated across cultures concerned warfare and collective violence. Detailed appendices of the results of coding are available on request from the first author.

The second most frequently nominated category of events was political (on average 27% of events named). Most prominent among these was the break up of the Soviet Union and Global Communism, not surprisingly nominated in most of the former and current Communist countries. Similar to Schuman and Rodgers' (2004) American data, we found the related Cold War to have receded in prominence, appearing in only 1 top 10 compared with 3 in the 2005 article. Similarly, the French Revolution was prominent in only 3 samples in the current data compared with 8 samples in 2005. Even the Industrial Revolution appeared in only 6 of the current 12 samples compared with 8 in 2005. It should be noted that many of the events coded as political also involved collective violence or its threat

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Table 1

Most Important Events in World History

Rank
China
(*N* = 115)
Percentage
Eval (Std)
India
(*N* = 100)
Percentage
Eval (Std)
East Timor

A történelmi pályához kötött érzelmek magyar történelmi regényekben

(*N* = 98)
Percentage
Eval (Std)
Indonesia
(*N* = 104)
Percentage
Eval (Std)
1 WWII 81 2.0 (1.7) WWII 61 2.8 (1.7) Iraq War 56 2.1 (1.6) WWII 79 2.8 (1.9)
2 Found P. R.
China
48 5.3 (1.1) 9/11 WTC 49 3.1 (2.3) WWII 39 1.5 (1.3) 9/11 WTC 60 2.6 (1.8)
3 WWI 40 2.2 (1.1) Indian
independence
42 6.3 (1.1) 9/11 WTC 36 1.4 (1.0) Asian tsunami 43 2.4 (1.7)
4 Industrial
Revolution
36 5.2 (1.0) WWI 37 2.8 (1.9) Terrorism 28 1.3 (1.0) WWI 24 2.5 (1.9)
5 Technological
development
33 5.5 (0.8) Cold War 20 4.0 (2.1) Bali bombing 20 1.4 (0.68) Iraq War 32 1.9 (1.5)
6 Fall of
Communism
24 3.2 (1.3) India–Pakistan
War
18 3.7 (2.5) Dili
massacre
19 1.4 (0.99) Crusades 24 3.8 (1.9)
7 Man on the
moon
20 5.5 (0.95) Both World
Wars
15 2.5 (1.9) Timorese
independence
15 7.0 (0.0) Industrial
Revolution
22 4.9 (1.5)
8 Colonization 20 4.3 (1.2) Partition India–
Pakistan
15 2.6 (1.7) Israel–Palestine
conflict
12 2.7 (1.8) Bali bombing 21 1.5 (0.80)
9 Sino-Japanese
War
17 4.2 (2.3) Iraq War 14 2.7 (2.0) Timor invasion
by Indonesia
88 1.5 (2.1) Israel–Palestine
conflict
21 3.0 (1.7)
10 Atomic bomb 16 3.0 (1.5) Asian tsunami 14 2.4 (1.9) HIV 8 1.7 (2.1) Atomic bomb 20 2.8 (2.1)
10= Opium War 16 2.2 (1.3) Human Rights
Declaration
8 6.6 (1.1)
(continued)

675

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Table 1 (continued)

Rank
Russia
(*N* = 60)
Percentage
Eval (Std)
Ukraine
(*N* = 84)
Percentage
Eval (Std)
Poland
(*N* = 102)
Percentage
Eval (Std)
Turkey
(*N* = 227)
Percentage
Eval (Std)
1 WWII 57 4.0 (2.5) WWII 100 1.4 (0.2) WWII 73 1.3 (0.34) WWI 44 3.2 (2.0)
2 WWI 46 4.1 (2.0) WWI 71 1.8 (0.87) WWI 54 1.4 (0.75) Turkish War of
Independence
42 6.7 (0.7)
3 Great Patriotic
War
45 4.1 (1.9) Chernobyl
meltdown
69 1.6 (1.3) 9/11 WTC 29 1.3 (1.2) WWII 41 3.2 (2.1)
4 Christianization
of Russia
33 4.2 (2.1) Orange
Revolution

A történelmi pályához kötött érzelmek magyar történelmi regényekben

52 5.6 (1.6) Fall of
Communism
26 6.3 (0.5) Conquest of
Istanbul
35 6.5 (1.0)
5 Chechnya War 32 3.7 (2.3) Great Hunger
1932-1933
47 1.1 (0.3) Discovery of
the Americas
21 5.8 (1.4) 9/11 WTC 26 2.5 (1.8)
6 Kulikovo Battle 28 4.2 (2.0) Iraq War 33 2.4 (1.0) Polish Pope 14 7.0 (0.0) French
Revolution
22 5.5 (1.3)
7 Fall of Soviet
Union
27 4.4 (2.1) Fall of Soviet
Union
33 6.7 (0.8) Creation of
European
Union
14 5.5 (1.1) Found. Turkish
Republic
19 6.8 (0.5)
8 Russian
Revolution
23 4.0 (2.2) Atomic
bombing
31 2.1 (0.59) Death of Polish
Pope
12 4.2 (0.41) Iraq War 20 2.0 (2.1)
9 Atomic bomb 18 2.7 (2.4) Ukraine independence
23 6.3 (0.2) Beginning of
communism
12 2.2 (1.7) Discovery of
the Americas
13 4.8 (1.9)
10 Afghanistan
War
18 4.0 (2.3) 9/11 WTC 22 1.8 (1.1) Birth of Christ 12 6.6 (0.43) Industrial
Revolution
12 6.1 (1.1)
(continued)
676

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Table 1 (continued)

Rank
Hungary
(N = 57)
Percentage
Eval (Std)
Brazil
(N = 367)
Percentage
Eval (Std)
Portugal
(N = 118)
Percentage
Eval (Std)
Spain
(N = 142)
Percentage
Eval (Std)
1 WWII 88 2.0 (1.4) WWII 40 2.0 (1.6) WWII 72 1.6 (1.1) WWII 45 1.5 (0.2)
2 WWI 75 2.1 (1.4) WWI 32 2.1 (1.7) WWI 51 1.6 (1.1) WWI 34 1.5 (0.5)
3 Discovery of
America
52 5.3 (1.4) German
Reunification
22 6.0 (1.7) 9/11 WTC 30 1.1 (0.3) 9/11 WTC 30 2.0 (0.7)
4 Conquest of
Hungary
24 6.5 (0.97) Industrial
Revolution
20 5.5 (1.6) Portuguese
discoverers
26 6.2 (1.1) Discovery of
the Americas
25 5.3 (2.4)
5 Hungarian
regime
change
23 5.2 (1.4) 9/11 WTC 19 2.0 (1.8) Carnation
Revolution
25 6.3 (1.0) Spanish Civil
War
23 1.3 (0.1)

A történelmi pályához kötött érzelmek magyar történelmi regényekben

6 French
revolution
23 4.9 (1.5) French
Revolution
17 5.0 (1.5) Industrial
Revolution
20 6.0 (1.1) March 11 train
bomb
23 1.3 (0.2)
7 Industrial
Revolution
23 4.9 (1.2) Both World
Wars
14 2.5 (1.8) Man on the
Moon
18 6.4 (0.8) Iraq War 20 1.3 (0.3)
8 Man on the
Moon
16 6.1 (0.84) Abolishment of
slavery
11 6.7 (0.64) Atomic bomb 12 1.7 (1.7) Both World
Wars
18 1.7 (1.1)
9 1956 Hungarian
Revolution
16 5.4 (0.88) Iraq War 11 1.3 (0.91) Iraq War 12 1.6 (0.8) Democracy 18 6.0 (0.8)
10 1848 Hungarian
Revolution
12 6.0 (1.1) Atomic bomb 11 1.5 (1.3) Fall of Berlin
Wall
11 5.9 (1.5) Vaccinations 17 7.0 (0.0)
10= Cold War 12 2.1 (1.2)
10= Holocaust 12 1.7 (1.9)
Note: WWI = World War I; WWII = World War II; 9/11 WTC = September 11, 2001 attacks of the World Trade Center.

677

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

678 Journal of Cross-Cultural Psychology

(e.g., the French Revolution, the Russian Revolution, the partition of India–Pakistan, the Hungarian Revolutions of 1956 and 1848, etc.). Another major subset of political events was the founding of nations (and the United Nations), which historically have often been preceded by (e.g., China, East Timor, United Nations) or accompanied (e.g., India) huge amounts of collective violence. Even the most important nonviolent cluster of political events, the Fall of Communism and the dissolution of the Soviet Union were notable not only in their own right, but because of the remarkable restraint from violence exercised by Communist regimes at the time. The Carnation Revolution in Portugal was similarly peaceful and led to the end of dictatorship and the establishment of the current political regime. Because of the prominence of warfare, the lists in Table 1 are biased toward negative events (78 of the 123 events named, or more than 60% were below the Midpoint 4, see third, sixth, and ninth columns).⁴ Among the 12 countries, only China and Hungary nominated a top 10 consisting of predominantly positive events, China by focusing on technological progress and events related to the founding of the People’s Republic of China, and Hungary by focusing on political events related to Hungarian independence and sovereignty rather than its long history of subjugation. The Russian evaluation of historical events was unique in that they listed no unambiguously positive events. Rather, Russians provided a list saturated in warfare, but uniquely rated these wars (except for Chechnya) as only slightly negative. Otherwise, across 11 other societies only the Sino–Japanese War, which ultimately led to the defeat of Japan and the end of the colonization in China, and the Turkish War of Independence in Turkey were rated as neutral or positive events. In the main, war is perceived as negatively, whereas the events leading up to and including national independence are perceived positively, along with technological and institutional progress (e.g., the rise of democracy as indexed by the French revolution, the fall of communism, the establishment of the United Nations). If there is a lay narrative of history, it might be that out of suffering come great things: the foundation of states and other major institutions such as the United Nations and democracy.

These data confirm that history to educated young people is a story about politics and war. Together, these two categories of events accounted for an average of 75% of the events across cultures. Other important events unrelated to politics and war were the aforementioned Industrial Revolution, the only economic event to receive much attention in the

current sample, Technological Developments (such as the digital age) and the Man on the Moon, the only scientific events of importance, and the Discovery of the Americas and Colonization (exploration).

The impact of politics and war appears to be very much related to the second most salient feature of the current data, a focus on recent events. Overall, 62% (Russia) to 96% (East Timor) of events nominated occurred in the 20th or 21st centuries (72% on average). Another 7% were from the 19th century. Together, the past 200 years accounted for almost 80% of events nominated across cultures on average. Recency effects were particularly insightful for 21st century events because these were unlikely to have entered into popular imagination through official high school textbooks, but rather were more a function of mass media influences and word of mouth.

In the 1990s data, the French and Industrial Revolutions received the most cross-cultural nominations after the World Wars (eight). In the 2000s data here, the 2001 terror bombing of the World Trade Center received the most cross-cultural nominations (nine), followed by

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Liu et al. / Representing World History in the 21st Century 679

the Iraq War (eight) as the events with the most cross-cultural consensus after the world wars. This is a significant change in how world history is represented, and opens up the possibility that the World Trade Center bombing is becoming a “new anchor” for world opinion. The French Revolution was in the top 10 of only 3 lists, whereas the Industrial Revolution made it to 6 lists. The Asian tsunami, which is probably the 21st century event to have received the most global mass media attention after the Iraq War and World Trade Center bombing, appeared in only two top 10s, both in countries directly affected by the disaster (India and Indonesia).

The consequence of these changes is to make the 2000s’ century data even more focused on recent events than the 1990s’ century data, which at least acknowledged the two major forces of the enlightenment, democracy (French Revolution, American Independence) and industry (Industrial Revolution). In the “New World Order” of history, it appears that the World Trade Center bombing and the Iraq War have superseded them, at least temporarily, in importance. These results underscore the impact of salience on the open-ended nomination method used here.

Another factor behind the recency effect is that data show it is the founding of the state, not the civilization that is nominated as important in world history. India and China, the two greatest continuous civilizations from ancient times, had between them only three events prior to the 20th century in their lists. The sample from the Republic of India, inheritors of Vedic traditions and numerous powerful empires, did not name a single event before Indian Independence; their entire narrative was focused around the creation of the present state of India and its struggles with Pakistan. The sample from China named three events prior to the 20th century (the Industrial Revolution, Colonization, and the Opium War) that can all be related to a contemporary state-mandated focus on modernization and the foundation of the People’s Republic of China in 1949.

An even more exaggerated pattern of recency effects can be found for the newest state in the sample, East Timor. Alone among the 24 societies surveyed, the East Timorese did not name WWII as the top event, and WWI was not even among their top 10. Rather, a strongly ethnocentric list was observed where every event they nominated was in the 20th or 21st century, and almost all could either be related to a narrative about the emergence of East Timor as a sovereign state, or was very recent and could be related to worldwide struggles against forces associated with Islamic fundamentalism. The Timorese sample is perhaps instructive of the effects of education or lack thereof; although nominally a university sample, the course of their education in school had been frequently interrupted by civil and military disturbances, and much of it (under Indonesian auspices) would have been discredited. So the results here could be more strongly attributed to word of mouth and mass media and less to formal education than for our standard university educated participants.

Recency effects are associated with nationalism, as most of the states currently on the planet have been established within the past 200 years, even if the civilizations and peoples forming them may be millennia old. In the current sample, richly represented by newly

independent states from the former Soviet bloc and developing world, Eurocentrism was slightly less generic than observed previously, and nationalism was more pronounced. For example, Ukraine shared a similarly nationalistic and recent representation of world history to East Timor, with three events associated directly with the foundation of their new state, and several more events of local importance such as the Chernobyl Nuclear Reactor

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009
680 Journal of Cross-Cultural Psychology

Meltdown and the Great Hunger of 1932. Poland was more unusual: The recent passing away of the popular Polish Pope John Paul II occupied the prominent position usually filled by purely nationalistic events. The tie between religion and nationalism appeared unique to Poland among European nations, where the Catholic Church's contributions to Polish nationalism/political independence should not be underestimated. The concurrent nomination of the Birth of Christ among the most important events for Poland underscores the importance of religion for this country. According to both Ukrainians and Poles, virtually nothing of importance occurred in world history outside of Europe.

Hungary provided another variation on the theme, where the struggle for national sovereignty has spanned a millennium, beginning with the naming of the conquest of the Carpathian Basin by the Magyars. Interestingly, Hungarians do not nominate the Battle of Mohacs in 1526 that caused Hungary to lose its independence for more than 400 years among the most important events in world history, but do recall the failed but briefly spectacular Hungarian revolutions of 1848 (against the Austrians) and 1956 (against the Soviets) together with the successful revolution in 1990. The Hungarian narrative is otherwise prototypical of a Eurocentric perspective, with key events in Western civilization such as the Discovery of the Americas, the French and Industrial Revolutions, the Cold War, and the Man on the Moon standing side-by-side with the aforementioned events of national importance. Alone among all the societies surveyed, Hungary showed signs of a longer-term civilization-based narrative versus a narrative focused on the current state.

Brazil provides a Eurocentric perspective. The list of events nominated here, including German Reunification, the French and Industrial Revolutions, and the World Wars is not readily identifiable with any nation, although the Abolition of Slavery had a particularly strong impact on Brazil. Portugal provided a similarly Eurocentric and nonnationalistic list of events whose most interesting feature is a highly positive evaluation (6.2 out of 7) of the age of discovery, which Portuguese maintain is distinct from colonization. The Spanish, in contrast, surprisingly did not rate their own colonial history as important, but rather nominated the more recent Spanish Civil War and the March 11 Madrid train bombings instead. There was little evidence of a pan-Islamic civilization-based representation of history in the events provided by Turkey and Indonesia. Turkey's list was strongly nationalist and highly secular, with three events related to the foundation of the current state and just one relating to the Ottoman Turkish Empire. It included the French Revolution and the Discovery of the Americas but not the Crusades. This suggests both nationalistic and Western influences on the educational experiences and worldview of our elite university-educated sample, compared with a more religious point of view we might have found among less educated groups. Indonesia's list contained both the Crusades and the Israeli-Palestinian Conflict, which is more suggestive of Huntington's (1996) "clash of civilizations" thesis, but also contained the Industrial Revolution, which relates to Western rather than Islamic achievements.

Overall, the combination of focus on recent collective violence and ethnocentric events related to the foundation of their own state resulted in somewhat less Eurocentrism among non-Western nations than reported by Liu et al. (2005). Whereas Western countries still reported very few events outside of their region, other countries produced more ethnocentric accounts of world history strongly shaped by the events related to the creation of their own state, and some countries focused more on recent collective violence in the Middle

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009
Liu et al. / Representing World History in the 21st Century 681

East. We should note, however, that the rise in the importance of the Middle East is due to conflict involving Western powers.

Most Important Figures in World History in the Past 1,000 Years

Although similar in some respects to the list of events, nominations for figures in world history in the past millennium were rated much more positively than events, with 72 of the 123 nominations above the midpoint of 4 (almost 60% positive, see Table 2). Although the politics of warfare was the most prominent single reason for historical fame, the lists reflected significant strands of diversity, recognizing humanitarian and spiritual leadership, political leadership outside of war, and scientific achievement.⁵ These lists are not characterized by as a high degree of consensus across cultures as events.

One feature remained consensual: Hitler was the most frequently nominated person across cultures in the world history in the past 1,000 years, coming at the top of 8 of the 12 lists (see Table 2). Even so, Hitler did not appear in the idiosyncratic East Timorese list at all, and he received fewer nominations than Mao in China, Gandhi in India, and Kemal Ataturk in Turkey. Besides Hitler, a plethora of figures associated with the politics of war appeared: the aforementioned Mao and Ataturk, Hitler's partner in crime and adversary Stalin (five countries, four of them from Eastern Europe), and Francisco Franco in Spain. Nineteenth century figure Napoleon appeared in four samples. American wartime Presidents Washington and Lincoln appeared once each. Che Guevara made an appearance in four samples as an icon of revolutionary war and anticapitalist/anti-imperialist developing world politics.

George Bush Jr. (seven samples) and his adversaries Osama bin Laden (four samples) and Saddam Hussein (three samples) appeared as contemporary wartime/political leaders. Bush was the second most nominated person in world history after Osama bin Laden and Hitler in East Timor and Indonesia, respectively. It is worth noting that Bush's evaluation was significantly lower than Hitler's in Brazil, Indonesia, India, and Turkey. He received an almost perfectly negative evaluation with Hitler and Franco in Spain. In India, he was less popular than Osama bin Laden. In Portugal, he did rate as more positive than Hitler and Osama bin Laden, and in East Timor, alone among all the nations surveyed, he was actually perceived as better than neutral (4.6). Although the extreme nature of these results can be attributed to the callow perceptions of youth, we can also see how seriously an unpopular war can damage the international prestige of a political leader. Cross-culturally, in this sample of 12 nations, George Bush Jr. was the second most consensually nominated person in world history after Hitler, and as a whole he was rated less positively than Hitler.

A total of 60% of figures were nominated for warfare, and 74% for politics (including the politics of warfare). These two were strongly overlapping categories, with most wartime figures being political leaders rather than just generals with the exception of Mikhail Kutuzov in Russia.

There were a plethora of political figures nominated by a particular sample that had a hand in the establishment of the current state or political regime and did not appear on any other country's list. This replicated previous results, where there was considerably greater nationalism and in-group bias in nominations of people versus events. Each people ethnocentrically consider their own national heroes important to the world, but the rest of the

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Table 2

Most Important World Figures in the Past 1,000 Years

Rank

China

(N = 115)

Percentage

Eval (Std)

India (N = 100)

Percentage

Eval (Std)

East Timor

(N = 98)

Percentage

Eval (Std)

Indonesia

(N = 104)

Percentage

Eval (Std)

1 Mao 64 4.7 (1.0) Gandhi 75 4.9 (1.9) Osama bin

Laden

A történelmi pályához kötött érzelmek magyar történelmi regényekben

64 1.5 (1.2) Hitler 58 2.8 (1.8)
2 Hitler 58 3.0 (1.5) Hitler 61 3.6 (1.9) George Bush Jr. 51 4.6 (2.0) George Bush Jr. 30 1.9 (1.5)
3 Einstein 42 5.5 (0.81) Osama bin Laden
25 2.5 (1.9) Xanana Gusmao
36 6.8 (0.44) Sukarno 30 4.8 (1.7)
4 Marx 40 4.7 (1.2) Mother Teresa 22 5.6 (1.8) Kofi Annan 34 6.5 (1.2) Mohammed 28 6.6 (0.78)
5 Deng Xiaoping 36 5.6 (0.7) Bhagat Singh 19 5.8 (1.6) Saddam Hussein
30 1.9 (1.3) Einstein 23 5.4 (0.95)
6 Napoleon 28 4.6 (1.0) Shivaji Bhonsle 18 5.8 (1.2) Nelson Mandela
21 6.4 (1.5) Mother Teresa 20 6.0 (0.97)
7 Zhou Enlai 21 5.8 (0.51) Einstein 16 5.8 (1.4) Ximenes Belo 19 6.9 (0.22) Gandhi 18 5.8 (1.1)
8 Newton 16 4.9 (1.1) Subhas C. Bose 11 6.8 (0.4) Suharto 19 1.7 (1.1) Princess Diana 16 6.1 (0.88)
9 Sun Yat-sen 10 5.3 (0.78) Lincoln 16 5.5 (1.0) Che Guevara 17 6.4 (0.91) Thomas Edison 14 6.2 (0.83)
10 Confucius 10 5.0 (1.1) George Bush Jr. 11 2.0 (1.3) Pope John Paul II
17 6.9 (0.24) Marx 12 3.7 (1.4)

(continued)

682

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Table 2 (continued)

Rank

Russia

(N = 60)

Percentage

Eval (Std)

Ukraine

(N = 84)

Percentage

Eval (Std)

Poland

(N = 102)

Percentage

Eval (Std)

Turkey

(N = 227)

Percentage

Eval (Std)

1 Hitler 57 2.0 (1.5) Hitler 62 2.3 (0.62) Hitler 86 1.3 (0.83) Kemal Ataturk 94 6.8 (0.50)

2 Stalin 56 3.6 (1.7) Viktor

Yushchenko

48 6.3 (1.0) Stalin 38 1.3 (0.79) Hitler 60 3.0 (2.1)

3 Lenin 55 3.9 (1.6) Gandhi 38 5.3 (0.59) Pope John

Paul II

48 6.7 (1.0) Sultan

Mehmed II

29 6.3 (0.79)

4 Napoleon 52 3.4 (1.7) Stalin 33 1.4 (1.3) Napoleon 29 4.5 (1.4) Einstein 25 5.8 (1.3)

5 Vladimir Putin 35 6.0 (1.0) Taras

Shevchenko

19 4.5 (1.4) Lech Walesa 19 4.5 (1.1) George Bush Jr. 24 1.2 (0.90)

6 Peter the Great 33 6.0 (0.97) Julia

Timoshenko

18 6.2 (0.91) Einstein 14 6.2 (0.97) Bill Gates 10 5.9 (1.0)

7 Gorbachev 20 3.3 (2.1) Pope John

Paul II

15 5.4 (1.1) Joseph

Pilsudski

13 5.0 (1.3) Ismet Inonu 8 5.5 (1.3)

8 Boris Yeltsin 13 3.3 (1.6) Michael

Grushevski

14 6.6 (1.6) Mother Teresa 11 6.6 (0.65) Thomas Edison 7 5.9 (0.90)

9 Mikhail

Kutuzov

13 6.0 (0.97) Leonid

Brezhnev

13 2.3 (1.3) Columbus 10 5.4 (1.1) Turgut Ozal 7 5.5 (1.4)

10 Czar Ivan IV 13 4.5 (1.6) Lenin 13 2.4 (0.4) Copernicus 8 6.0 (1.3) Che Guevara 6 4.7 (1.7)

(continued)

683

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Table 2 (continued)

Rank

Hungary

(N = 57)

Percentage

Eval (Std)

Brazil

(N = 367)

Percentage

Eval (Std)

Portugal

(N = 118)

A történelmi pályához kötött érzelmek magyar történelmi regényekben

Percentage
Eval (Std)
Spain (*N* = 142)
Percentage
Eval (Std)
1 Hitler 94 1.5 (1.4) Hitler 43 2.0 (1.5) Hitler 77 1.2 (0.56) Hitler 64 1.2 (0.1)
2 Stalin 45 1.9 (1.5) George Bush Jr. 35 1.5 (1.1) Pope John
Paul II
26 6.5 (0.72) Francisco
Franco
44 1.0 (0.0)
3 Napoleon 40 4.3 (1.3) Osama bin
Laden
23 1.5 (1.2) Antonio Salazar 25 2.4 (1.4) Gandhi 31 6.5 (0.2)
4 Columbus 37 5.7 (1.4) Lula da Silva 22 4.5 (1.8) Einstein 23 6.2 (0.85) George Bush Jr. 30 1.1 (0.1)
5 Stephen I 28 6.1 (0.95) Gandhi 16 6.5 (0.7) Mother Teresa 18 6.7 (0.56) Mother Teresa 25 6.0 (0.52)
6 Churchill 14 5.1 (1.2) Freud 14 6.5 (0.62) Martin Luther
King
17 6.5 (0.69) Columbus 15 4.4 (1.3)
7 King Matthias 12 6.7 (0.58) Saddam
Hussein
14 1.6 (0.93) Osama bin
Laden
16 1.1 (0.31) Che Guevara 12 6.1 (0.90)
8 Kennedy 9 5.2 (1.3) Ayrton Senna 13 6.5 (1.1) George Bush Jr. 16 3.0 (1.4) Martin Luther 12 6.1 (0.7)
9 G. Washington 7 4.75 (1.7) Che Guevara 13 6.0 (1.5) Saddam
Hussein
14 1.4 (0.49) Einstein 11 6.6 (0.23)
10 Mussolini 7 2.0 (1.4) Mother Teresa 11 6.8 (0.52) Stalin 10 1.5 (0.90) Pope John
Paul II
11 4.8 (0.53)
10= Gandhi 7 5.2 (1.3) Vasco da Gama 10 6.8 (0.45)
684
Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009
Liu et al. / Representing World History in the 21st Century 685

world is not aware of them. Hence, whereas there is a universal villain (Hitler), national heroes associated with the founding of a particular country or people were largely restricted in importance to that people. This “Hero of a Thousand Faces” (Campbell, 1949) is particular to each nation in name, but not in the quality of services performed: They were saviors of the nation and/or enablers of independence. Rather than enumerate all of them and their accomplishments, we merely note that the considerable nationalism seen in the pattern of nominations in Table 2 accounts for the predominantly positive evaluations given to figures. Single sample out-group villains such as Suharto in East Timor (rating: 1.7 for his invasion of East Timor in 1975) were rare, though a few national in-group figures important as transitional figures to the foundation of the current regime but now unpopular included Franco (1.0 in Spain), Brezhnev (2.3 in Ukraine), and António de Oliveira Salazar (2.4 in Portugal).

Along with Bush and after Hitler, it is the great scientist and humanitarian Albert Einstein who received the most nominations cross-culturally (seven samples). Following Einstein, it was three great humanitarians, Indian Independence activist and peacemaker Mahatma Gandhi, spiritual advocate for the poor Mother Teresa (six samples each), and Catholic religious leader Pope John Paul II (five samples) who received the most cross-cultural consensus and were universally admired. Other figures nominated in more than one sample included the explorer Columbus, political theorist and leader Vladimir Lenin (three samples each), social scientist Karl Marx, inventor and businessman Thomas Edison, and religious dissident Martin Luther (two samples each). Hence, although there were no universal heroes, we had many admirable role models celebrated for their services to humanity.

It is a bit sad to note that Mother Teresa is the only woman besides Princess Diana among the 123 nominations across 12 societies seen in Table 2, and this from educated samples consisting of more women than men.

Some figures nominated in a single country were also nominated in the data reported by Liu et al. (2005): Humanitarians among these included Nelson Mandela, Princess Diana, and Martin Luther King. Political leaders included John F. Kennedy and Sun Yat-sen. Scientists included Freud and Copernicus. The two culture heroes who were nominated despite the 1,000-year limit were Mohammed for Islamic civilization and Confucius for Sinic.

The pattern of recency so characteristic of events was also characteristic of figures.

Between 3.5% and 44.5% of figures across cultures were from the 21st century, 10% and 80.5% from the 20th century, and 4% and 29% from the 19th century, with sample averages

of 16% (21st century), 62% (20th century), and 9% (19th century), respectively. Overall, this means that about 87% of nominations were for figures in the past 200 or so years, a highly extreme form of recency.

However, a few ancient culture heroes associated with a people but not the current state still received some attention, such as King Matthias and King Stephen in Hungary, Confucius in China, Sultan Mehmed II in Turkey, Peter the Great, Czar Ivan IV in Russia, and Mohammed in Indonesia.

Finally, there were still significant amounts of Eurocentrism in the nominations, despite their nationalistic character. European countries rarely nominated anyone outside of Europe and North American (15% on average): only three “non-Westerners,” Gandhi, Mother Teresa (who was from Albania, but is known for her work in India), and Che Guevara appeared among the 63 nominations from the 6 Eastern and Western European countries in

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009
686 Journal of Cross-Cultural Psychology

the current sample. In comparison, non-Western countries nominated plenty of Westerners (28% to 85% of total nominations, 53% on average) in addition to their own national heroes, and almost never nominated anyone from neighboring countries.

General Discussion

Samples from 12 new countries confirmed the major findings reported in Liu et al. (2005): (a) world history is a story about politics and war, (b) representations of world history are focused on the present, and (c) characterized by Eurocentrism tempered by nationalism. The World Wars, especially the WWII and Hitler continued to be considered across cultures as the most important events and figure in world history. On average, when coded as mutually exclusive events, warfare and collective violence accounted for 48% of events nominated, and politics accounted for another 27% (total = 75%). On average, 45% of figures named were known for their roles in warfare or other forms of collective violence. As figures were coded into two categories when appropriate, wartime figures formed a subset of the 73% of people whose accomplishments were political in nature. Concurrently, the 20th and 21st centuries dominated nominations of both events and figures, with 79% of events and 87% of figures appearing in the past 200 or so years. This focus on politics and warfare steeped in the present was prevalent in countries as disparate as China, India, East Timor, Russia, and Ukraine, and nominations were tied to the rise of the current state. The findings were even more pronounced than reported by Liu et al. (2005), because a new cluster of events and figures surrounding 9/11 and the Iraq War displaced the clusters of events and figures related to the Cold War and to the Enlightenment (industrialization and the rise of democracy) as the second most significant cluster of events and people in world history.

These results support the theory put forward by Liu and Hilton (2005) and Hilton and Liu (in press) that not only does the past weigh on the present, but the present weighs on the past (see Olick & Robbins, 1998 for the sociological literature). Events and figures from the past become salient as they are selectively mobilized for their relevance to current political agendas (Sen & Wagner, 2005). Conversely, as the bipolarity of Communism versus Capitalism becomes increasingly irrelevant to a world dominated by market forces and globalization, events related to the Cold War appear to have become less salient and less important to mass publics (see Schuman & Rodgers, 2004). Even the historical rise of democracy as indexed by the importance of the French and American Revolutions appears to have lost some of its glow as socialism and fascism have faded as rival ideologies in the present. History's status as a source of legitimacy for political regimes appears to have the consequence that its representation is dynamically linked to present-day concerns (see Schwartz, 1996). It is present-day issues and present-day suffering that mobilizes lay representations of world history: The distant past is largely forgotten except for events and people that are remembered more for their contributions to the present than the suffering that they undoubtedly were associated with in their day (e.g., the French Revolution was rated positively, but was the source of immense consternation to Europeans in the 19th century).

Although WWII continues to serve as the primary fulcrum through which lay people

across cultures understand how their world has come to be, the “New World Order” that has

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Liu et al. / Representing World History in the 21st Century 687

emerged following 9/11 and the advent of the Iraq war is one where the prestige and influence of the American presidency has diminished. For many of the young adults that answered our surveys, these events may become the signal political events of their youth/adolescence, and are likely to be remembered by them throughout their lifespan following the so-called “reminiscence bump” (Conway, Wang, Hanyu, & Haque, 2005) or generational effects in collective remembering (Schuman & Scott, 1989). According to the reminiscence bump, mature adults are more likely to remember events of importance that occurred during their late adolescence and early adulthood than at most other periods during their lifespan. Hence, many years from now, it is likely that the Iraq War and 9/11 will still be remembered by today’s young adults as “signs of their times.” Depending on how these remembrances are narrated (Liu & László, 2007), it is possible that these events will form part of a watershed interpretive moment where world opinion moves away from a post-WWII bipolar structure of Communism versus Capitalism into a multipolar world where the United States is no longer viewed as benevolently as “defender of the free world.”

Although it is difficult for mature scholars to conceive of George Bush Jr. as more negative than Adolf Hitler, the importance of this empirical finding lies not in the hyperbole of young adults’ perceptions or their relative ignorance of historical facts, but that 9/11 and the Iraq War may anchor a new reading of world history wherein the actions of the United States are viewed with suspicion as the actions of an aggressor. The Pew Reports (2006) suggest that American “soft power” (Nye, 2004), its ability to attract and influence other nations without using reward or punishment is at a low ebb post WWII. If historians recount these events as unfavourably as the young people in our surveys, then the United States may not be able to gloss over its actions in invading Iraq, and maintain its legitimate power internationally the way it was able to do for its war in Vietnam (Hein & Selden, 2000). There might be a lesson from history worth learning about the dangers of imperial overreach for a democratic state (Mann, 2003).

At present, however, cross-cultural consensus suggests the existence of a collective memory of dominant and hegemonic shared beliefs about the world history. Around the world, important events were mainly related to Europe and North America (a little less than 40% of the total, but many events coded for other regions involved Western powers at war on foreign soil or in global conflict). World events were related to Europe (New World “Discovery”) or to Europe and North America (World Wars, Euro-Asian, Euro-Middle-Eastern Wars). Dominant social representations of history appear to be the representations of dominant nations and cultures, that is, Western nations. Our participants appear to have reproduced in their representations the current state of world power relations, but as mentioned above, these contain within them seeds of change.

We conclude with some observations about the psychological mechanisms that underlie the findings reported there. First, the dominance of collective violence and politics in historical representations could be explained *psychologically* not just from the perspective of power relations, but because wars and wartime leaders are more narratively salient as “causes of events” than more impersonal, long-term, and continuous processes, such as demographics, economics, technology, or social change. Wars, revolutions, political villains, and heroes are grist for the mill of historical narratives (László, Vincze, & Kövária, Somogyvári, 2003), and their utility in constructing narratives of identity may help to explain why they are so heavily represented in lay accounts of history (Liu & László,

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

688 Journal of Cross-Cultural Psychology

2007). In contrast, the daily practice of economics—so important to everyday living—seems to be severely underestimated in lay representations of history. For instance, the neoliberal “Washington consensus” between Reagan and Thatcher in the 1980s (Hertz, 2001) that helped dismantle Keynesian economics and accelerated economic globalization was a signal economic event of recent years, but our participants ignored it. There were more nominations for events such as the invention of the Internet or the digital computer.

Given the diffuseness of economic progress, this could reflect a sort of “collective attributional bias,” where assigning causality to particular events or people is ambiguous for economic progress, but easy for warfare and the founding of nations.

In terms of the recency bias, Assman (1992) suggests that people share communicative memories for 80 to 100 years, three to four generations. This may help explain why participants mention a majority of events related to the past century: They are anchored in oral communication with parents or grandparents who communicate vivid and personal information about these events. They are also more likely to be the subject of mass media attention.

Vivid events are more important than distant historical facts learned in an abstract manner, an important lesson for historians trying to impart lessons of the past to present generations. Economic issues are perhaps too subtle and pervasive to communicate vividly. This effect is likely to be exacerbated by the open-ended methods used here, heavily influenced by momentary salience. Indeed, we might entertain the possibility that asking about figures first reminded participants about Hitler, and this increased the collective remembering of WWII subsequently. Future research should examine the robustness of the recency and war phenomena using closed-ended methods.

Results supported a limited sociocentric bias where participants emphasize national events as world events together with a deference to power gradients. Besides the consensus around the World Wars and 9/11 and the Iraq War, there were striking cultural differences in participants’ definitions of historically significant events. In China, India, East Timor, Russia, Ukraine, Hungary, Portugal, and Turkey the foundation of the local State or regime was listed as one of the most important events in the world history. The data with respect to figures were even more ethnocentric, with names such as Bhagat Singh, Xanana Gusmão, Sukarno, Mikhail Kutuzov, Taras Shevchenko, Joseph Pilsudski, Ismet Inonu, King Matthias, Lula da Silva, and Antonio de Oliveira Salazar being unfamiliar to many readers; but they all filled important roles in the story of making of their respective nations. Heroes are more sociocentric than events, suggesting that historical representations are made vivid in the collective imagination through personalization.

Most of the historical events that people listed before the 20th century reflected longterm growth and positive change. For instance, “America’s Discovery,” the Industrial Revolution, and the French Revolution were all evaluated positively, with people “forgetting” the negative social effects of these events, such as the demographic catastrophe for Native Americans as a consequence of “discovery,” or the costs of urbanization so vividly illustrated by Dickens, or the Terror, and Napoleonic Wars. Studies that compare young people’s autobiographical memories with their elders, or within-subject comparisons between recent and more distant events, confirm a nostalgic bias: increased age or longer periods of recalling are associated with more positive appraisals of events (Laurens, 2002). These and others studies suggest a tendency for people to remember a higher proportion of positive events than of negative events in the long term—and to reinterpret negative events

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009

Liu et al. / Representing World History in the 21st Century 689

to be at least neutral or even positive (Taylor, 1991). A similar positivistic bias appears prevalent in long-term collective memory.

Future research needs to confirm the generality of the findings reported here through more extensive samples, particularly examining intergenerational effects to see whether some of the findings may be attributed to the relatively youthful nature of the current samples. Following Schuman and Scott (1989), we expect that the Cold War would be more important among mature adults, as it was salient to them during their formative years. Class may also be important, as most of the current sample probably come from relatively affluent and urban families.

Finally, no evidence was found for a long-term orientation on the part of the Chinese sample as proposed by Hofstede (2001), or an Islamic civilization account uniting Turkey and Indonesia, or a Marxist historical narrative privileging economics and class struggle in the former Soviet Block countries or Russia. In Russia, positive evaluations for feudal era rulers such as Peter the Great and Ivan IV (Ivan the Terrible) show just how little currency Marxist readings of history have left among lay people. Economics and technological

development was completely underrepresented by lay peoples in every country except China. Social representations of history appear to be more related to state construction and to psychological tendencies and educational practices associated with nationalism than more deeply rooted cultural values (Hilton & Liu, in press).

In conclusion, data presented here confirm an apparently universal structure in the representation of world history, characterized by a focus on politics and war, sociocentrically projected from the present to the past and anchored by the World Wars and 9/11 and the Iraq War. The dominant view is Eurocentric, tempered by nationalistic biases in favour of events and figures influencing the development of one's own state. But change may be on the horizon with the negative appraisal of Bush and the Iraq War perhaps giving rise to greater multipolarity in perceptions. Future research should examine these findings with greater precision by using closed-ended measures to define the interplay between universal and culture-specific tendencies, both of which were highly in evidence here. Use of closed-ended measures could reduce the effects of recency and memory salience that is so characteristic of the open-ended measures used here. Future research using such measures could help us to understand whether the extreme recency effects reported here are characteristic of the youthful samples, or a function of salience effects on open-ended measures. Assessing the empirical linkages between the representational processes outlined here and the political processes of international legitimization and justification is a major task ahead for advancing a more comprehensive theory of identity, history, and collective remembering.

Notes

1. Liu et al. (2005) found little difference between university students and a general sample in Taiwan, however.
2. Additional analyses found similar historical representations for men and women in Brazil, our largest sample.
3. Many Turkish people think of the Crusades as a war between Christians and Arabs, not Turks or Muslims in general.
4. This negativity effect is even more extreme if total nominations are considered, because the most consensual events have to do with warfare.
Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009
690 Journal of Cross-Cultural Psychology
5. Following the coding conventions established by Liu et al. (2005) each figure was coded for either one or two areas of achievement as deemed appropriate.

References

- Assmann, J. (1992). *Das Kulturelle Gedächtnis: Schrift, Erinnerung und Politische Identität in Frühen Hochkulturen*. Munich, Germany: Beck.
- Belich, J. (1996). *Making peoples*. Auckland, New Zealand: Allen Lane/Penguin.
- Campbell, J. (1949). *The hero with a thousand faces*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Conway, M. A., Wang, Q., Hanyu, K., & Haque, S. (2005). A cross-cultural investigation of autobiographical memory: On the universality and cultural variation of the reminiscence bump. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 36*, 739-749.
- Feuerwerker, A. (Ed.). (1968). *History in communist China*. Cambridge: MIT Press.
- Gillis, J. R. (Ed.). (1994). *Commemorations: The politics of national identity*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Hein, L., & Selden, M. (Eds.). (2000). *Censoring history: Citizenship and memory in Japan, Germany, and the United States*. Armonk, NY: East Gate.
- Hertz, N. (2001). *The silent takeover: Global capitalism and the death of democracy*. New York: Free Press.
- Hilton, D. J., & Liu, J. H. (2008). *Culture and inter-group relations. Social representations of history and historical charters*. In R. Sorrentino & S. Yamaguchi (Eds.), *The handbook of motivation and cognition: The cultural context*. New York: Guilford Press.
- Hobsbawm, E., & Ranger, T. (Eds.). (1983). *The invention of tradition*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Huang, L. L., Liu, J. H., & Chang, M. L. (2004). The double identity of Chinese Taiwanese: A dilemma of politics and identity rooted in history. *Asian Journal of Social Psychology, 7*, 149-189.
- Huntington, S. (1996). *The clash of civilizations and the remaking of world order*. New York: Simon & Schuster.
- King, M. (2003). *The Penguin history of New Zealand*. Auckland, New Zealand: Penguin.
- László, J., Vincze, O., & Köváriné Somogyvári, I. (2003). Representation of national identity in successful historical novels. *Empirical Studies of the Arts, 21*, 69-80.
- Laurens, S. (2002). La nostalgie dans l'élaboration des souvenirs. In S. Laurens & N. Roussiau (Eds.), *La mémoire sociale* (pp. 259-268). Rennes, France: Presses Universitaires de Rennes.

A történelmi pályához kötött érzelmek magyar történelmi regényekben

- Liu, J. H. (2005). History and identity: A system of checks and balances for Aotearoa/New Zealand. In J. H. Liu, T. McCreanor, T. McIntosh, & T. Teaiwa, (Eds.), *New Zealand identities: Departures and destinations* (pp. 69-87). Wellington, New Zealand: Victoria University Press.
- Liu, J. H., & Atsumi, T. (2008). Historical conflict and resolution between Japan and China: Developing and applying a narrative theory of history and identity. In T. Sugiman, K. J. Gergen, W. Wagner, & Y. Yamada (Eds.), *Meaning in action: Constructions, narratives, and representations* (pp. 327-344). Tokyo: Springer-Verlag.
- Liu, J. H., Goldstein-Hawes, R., Hilton, D. J., Huang, L. L., Gastardo-Conaco, C., Dresler-Hawke, E., et al. (2005). Social representations of events and people in world history across twelve cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 36*, 171-191.
- Liu, J. H., & Hilton, D. (2005). How the past weighs on the present: Social representations of history and their role in identity politics. *British Journal of Social Psychology, 44*, 537-556.
- Liu, J. H., & László, J. (2007). A narrative theory of history and identity: Social identity, social representations, society and the individual. In G. Moloney & I. Walker (Eds.), *Social representations and identity: Content, process, and power* (pp 85-107). London: Palgrave Macmillan.
- Liu, J. H., Lawrence, B., Ward, C., & Abraham, S. (2002). Social representations of history in Malaysia and Singapore: On the relationship between national and ethnic identity. *Asian Journal of Social Psychology, 5*, 3-20.
- Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009
- Liu et al. / Representing World History in the 21st Century 691
- Liu, J. H., Wilson, M. W., McClure, J., & Higgins, T. R. (1999). Social identity and the perception of history: Cultural representations of Aotearoa/New Zealand. *European Journal of Social Psychology, 29*, 1021-1047.
- Mann, M. (2003). *Incoherent empire*. London: Verso.
- Moscovici, S. (1988). Notes towards a description of social representations. *European Journal of Social Psychology, 18*, 211-250.
- Nye, J. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. New York: Public Affairs.
- Olick, J. K. (2003). *States of memory: Continuities, conflicts, and transformations in national retrospection*. New York: Columbia University Press.
- Olick, J., & Robbins, J. (1998). Social memory studies: From "collective memory" to the historical sociology of mnemonic practices. *Annual Review of Sociology, 24*, 105-140.
- Paez, D., Liu, J. H., Techio, E., Slawuta, P., Zlobina, A., & Cabecinhas, R. (2008). "Remembering" world war two and willingness to fight: Sociocultural factors in the social representation of warfare across 22 societies. *Journal of Cross-Cultural Psychology*.
- Pennebaker, J. W., Paez, D., & Rimé, B. (1997). *Collective memory of political events*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Pennebaker, J. W., Rentfrow, J., Davis, M., Paez, D., Techio, E., Slawuta, P., et al. (2006). The social psychology of history: Defining the most important events of world history. *Psicología Política, 15*-32.
- Pew Global Attitude Project. (2006). *America's image slips, but allies share U.S. concerns over Iran, Hamas*. Retrieved April 11, 2009, from <http://pewglobal.org/reports/display.php?ReportID=252>
- Reicher, S., & Hopkins, N. (2001). *Self and nation*. London: Sage.
- Schuman, H., & Rodgers, W. L. (2004). Cohorts, chronology, and collective memories. *Public Opinion Quarterly, 68*, 217-254.
- Schuman, H., & Scott, J. (1989). Generations and collective memories. *American Sociological Review, 54*, 359-381.
- Schwartz, B. (1996). Memory as a cultural system: Abraham Lincoln in World War II. *American Sociological Review, 61*, 908-927.
- Sen, R., & Wagner, W. (2005). History, emotions and hetero-referential representations in intergroup-conflict: The example of Hindu-Muslim relations in India. *Papers on Social Representations, 14*, 2.1-2.23.
- Smith, A. D. (1998). *Nationalism and modernism: A critical survey of recent theories of nations and nationalism*. New York: Routledge.
- Southgate, B. (2005). *What is history for?* New York: Routledge.
- Talyor, S. E. (1991). Asymmetrical effects of positive and negative events: The mobilization-minimization hypothesis. *Psychological Bulletin, 110*, 67-85.
- Wagner, W., & Hayes, N. (2005). *Everyday discourse and common sense: The theory of social representations*. New York: Palgrave Macmillan.
- Wertsch, J. V. (2002). *Voices of collective remembering*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- White, H. (1987). *The content of the form: Narrative discourse and historical representation*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Zerubavel, Y. (1994). The historic, the legendary, and the incredible: Invented tradition and collective memory. In J. R. Gillis (Ed.), *Commemorations: The politics of national identity* (pp. 105-123). Princeton, NJ: Princeton University Press.
- James H. Liu** is an associate professor of psychology at Victoria University of Wellington and Deputy Director of its Centre for Applied Cross Cultural Research. He was born in Taiwan and grew up in the United States. He completed a PhD in social psychology in 1992 at University of California, Los Angeles, and a postdoctoral fellowship at Florida Atlantic University. He has been at Victoria University since 1994. His research is at the intersection of cross-cultural psychology and intergroup relations. He specializes in the study of social identity and representations of history. He has more than 100 academic publications, and his edited volumes, include *New Zealand Identities: Departures and Destinations*, *Restorative Justice and Practices in New*

A történelmi pályához kötött érzelmek magyar történelmi regényekben

Zealand, Ages Ahead: Promoting Intergenerational Relationships, and Progress in Asian Social Psychology, Volumes 2 and 6. He was Secretary General of the Asian Association of Social Psychology 2003-2007, Treasurer from 1999 to 2003, and is now editor of the *Asian Journal of Social Psychology*. A naturalized citizen of two countries, he describes himself as a “Chinese-American-New Zealander.” He is married to Belinda Bonzon Liu, and they have a 6-year-old daughter who is even more hyphenated: a Chinese-American-Filipino-New Zealander.

Downloaded from <http://jcc.sagepub.com> by Agnes Gero on August 28, 2009
692 Journal of Cross-Cultural Psychology

Dario Paez is a professor of social psychology at Basque Country University in San Sebastain and Director of the Group Research Culture, Cognition and Emotion. He was born in Antofagasta, Chile 1952 and grew up in Chile (1952-1974) and Belgium (1976-1983). He goes to exile because of Pinochet’s dictatorship in 1974. He completed his PhD in social psychology in 1983 at University of Louvain, Belgium. He has been at Basque Country University since 1984. His main topics are collective processes of cognition and emotion and crosscultural social psychology, currently focused on the overcoming of political conflicts, collective memory, reconciliation and rituals of transitional justice. He has more than 30 publications in ISI journals, and his edited volumes include *Collective Memories of Political Events* (with J Pennebaker and B Rime), *Social Identities: International Perspectives* (with J. C. Deschamps, J. F. Morales, and S. Worchel), and *Social Psychology, Education and Culture*. He coedited with P. B. Smith a special number of *International Review of Social Psychology on Culture and Social Psychology*, and with J. De Rivera a monograph on “Emotional Climate, Human Security and Culture of Peace” on the *Journal of Social Issue*. He works from 1979 to 1998 as psychotherapist with refugees and migrants in Belgium and Spain. With C. Martin, he collaborates with institutions of human rights and peace process on Guatemala, Paraguay, Ecuador, Chile and Spain. Citizen of Spain and Chile, but socialized in the French-speaking culture, he describes himself as a “Latin European.” He is divorced and has two 13-year-old sons.

For reprints and permissions queries, please visit SAGE's Web site at <http://www.sagepub.com/journalsPermissions.nav>.

Cross-cultural dimensions of meaning in the evaluation of events in world history?

Perceptions of historical calamities and progress in cross-cultural data from 30 societies

James H. Liu, Victoria University of Wellington, New Zealand
Dario Paez, University of the Basque Country, Spain
Katja Hanke, Victoria University of Wellington
Alberto Rosa, Autonomous University of Madrid, Spain
Denis J. Hilton, University of Toulouse II, France
Chris G. Sibley, University of Auckland, New Zealand
Rosa Cabecinhas, University of Minho, Portugal
Franklin Zaromb, Washington University, USA
Ilya E. Garber, Saratov State Socio-economic University, Russia
Chan-Hoong Leong, National University of Singapore, Singapore
Gail Moloney, Southern Cross University, Australia
Velichko Valchev, Tilburg University, Netherlands
Cecilia Gastardo-Conaco, University of the Philippines-Diliman, Philippines
Li-Li Huang, National Tsing-hwa University, Taiwan
Ai-Hwa Quek, University of Malaysia, Malaysia
Elza Techio, Tiradentes University, Brazil
Ragini Sen, Logistics, India
Yvette van Osch, Tilburg University, Netherlands
Hamdi Muluk, University of Indonesia, Indonesia
Wolfgang Wagner, Johannes Kepler University, Austria
Feixue Wang, Sun-Yat-Sen University, China
Sammyh Khan, Victoria University of Wellington, New Zealand
Tomohide Atsumi, Osaka University, Japan
Laurent Licata & Olivier Klein, Free University of Brussels, Belgium
János László and Marta Fulop, Hungarian Academy of Sciences, Hungary
Jacky Chau-kiu Cheung & Xiaodong Yue, City University of Hong Kong, China
Samia Ben Youssef, Tunisia
Uichol Kim & Youngshin Park, Inha University, Korea
Jen Puch-Bowman & Katayoun Hassall, University of the South Pacific, Fiji
John Adair & Lauren Unik, University of Manitoba, Canada
Dario Spini & Karine Henchoz, University of Lausanne, Switzerland
Gisela Böhm, University of Bergen, Norway
Marcus Selart, NHH, Norway
Hans-Peter Erb & Deborah Felicitas Thoben, Helmut Schmidt University, Germany
Giovanna Leone & Tiziana Mastrovito, University of Rome, Italy

May 23, 2009

Address correspondence to:

Dr. James H. Liu
Centre for Applied Cross Cultural Research
School of Psychology
PO Box 600
Victoria University of Wellington
Wellington, New Zealand
Email: james.liu@vuw.ac.nz
FAX: +64-4-463-5402

ABSTRACT

The universality versus culture specificity of quantitative evaluations (negative-positive) of 40 events in world history was addressed using World History Survey data collected from 5800 university students in 30 countries/societies. Multidimensional scaling using generalized procrustean analysis indicated poor fit of data from the 30 countries to an overall mean configuration, indicating lack of universal agreement as to the associational meaning of events in world history. Hierarchical cluster analysis identified one Western and two non-Western country clusters for which adequate multidimensional fit was obtained after item deletions. A two dimensional solution for the 3 country clusters was identified, where the primary dimension was historical calamities versus progress, and a weak second dimension was modernity versus resistance to modernity. Factor analysis further reduced the item inventory to identify a single concept with structural equivalence across cultures, Historical Calamities, which included man-made and natural, intentional and unintentional, predominantly violent but also non-violent calamities. Less robust factors were tentatively named as Historical Progress and Historical Resistance to Oppression. Historical Calamities and Historical Progress were at the individual level both significant and independent predictors of willingness to fight for one's country in a hierarchical linear model that also identified significant country-level variation in these relationships. Consensus around calamity but disagreement as to what constitutes historical progress is discussed in relation to the political culture of nations and lay perceptions of history as catastrophe.

Key Words: cross-cultural dimensions of meaning, evaluation of historical events, perceptions of history, World History Survey, Historical Calamities, Historical Progress, Historical Resistance to Oppression, willingness to fight for one's country.

Cross-cultural dimensions of meaning in the evaluation of events in world history?

Perceptions of historical calamities and progress in cross-cultural data from 30 societies

A major contribution of cross-cultural psychology to the global science of psychology has been the identification of dimensions of cultural variation on which national cultures can be located. Two of the most sophisticated investigations of this type have converged on the finding that while cultures may differ on average as to the extent that members endorse certain values (Schwartz, 1992) or beliefs (Leung & Bond, 2004), there is substantial universality in the associational meaning of important concepts across cultures. In the domain of values for example, Schwartz (1992) found good agreement across 11 of 12 national cultures as to which values were compatible (i.e., positively correlated) or incompatible (negatively correlated)²¹ on a multidimensional space consisting of two dimensions. In the domain of social axioms or context-free general beliefs, Leung and Bond (2004) identified a pan-cultural five factor structure, where specific beliefs consistently correlated together on the same general conceptual factors across cultures. These findings enable (1) systematic classification of cultures into “regions” of psychological similarity and dissimilarity, and (2) facilitate the prediction of behavior across cultures, both at the individual and culture (or country) level. Given the benefits of such an approach, a primary goal of the current research is to ascertain whether there are similarly universal dimensions of meaning for the evaluation of events in world history (Liu et al., 2005, in press; Pennebaker et al., 2006). In addition, we examine whether concepts constructed from historical evaluations are able to predict citizens’ willingness to fight for their country, an important aspect of national political cultures (e.g., Bar-Tal, 2001).

Given that most contemporary instances of large scale intergroup violence involve national, ethnic, or religious cultures, it is surprising that the intersection between culture and

²¹ The exception being China where there were substantial mismatches between theory and empirical findings, see Schwartz (1992) p. 28, and p. 31.

group conflict is sparsely theorized (Hilton & Liu, 2008 but see Brewer & Yuki, 2007). To fill this gap, Liu and colleagues (Liu & Hilton, 2005; Liu & László, 2007; Liu & Sibley, in press) have argued that history furnishes raw materials that are communicated through interpersonal and institutional channels to produce symbolic representations consisting of narratives and iconic images that maintain continuity between a people's past, present, and future (see also Wertsch, 2002; László, J., Ehmann, B. and Imre, O. (2002). They argue that social representations (Moscovici, 1988) of history provide important symbolic reserves that can be mobilized to help define and redefine national political cultures as they cope with new challenges (Wagner, Kronberger, & Seifert, 2002; Liu & Hilton, 2005). Much research to date has focused on articulating the function of culturally unique symbols like the Treaty of Waitangi in New Zealand (Liu, Wilson, McClure, & Higgins, 1999) that underpins conceptions of a bicultural national identity (Sibley & Liu, 2007) or the February 28th incident in Taiwan (Huang, Liu, & Chang, 2004) that provides fuel for Taiwanese desires for sovereignty. These studies suggest that social representations of history furnish the symbolic basis for unique aspects of political culture within nations that are causally connected to present-day conflicts/prejudice and political decisions about them (Sibley, Liu, Duckitt, & Khan, 2008). The ethnocentrism inherent in the construction of national historical narratives (Liu & Hilton, 2005; Paez & Liu, in press) leaves room for doubt as to whether any universal perception of the meaning of world history is even possible. Rather, each nation might regard different events as central, and even if there is agreement about the centrality of an event, they might evaluate its meaning differently (see Liu et al., 2005, p. 188).

On the other hand, Liu and colleagues (2005; in press-a) have used open-ended nominations to determine the most important figures and events in world history from 24 societies and found that across cultures, (1) world history is a story about politics and war (especially World War II and Hitler), (2) focused on the recent past (e.g. the last hundred years), and (3) characterized by Eurocentrism tempered by nationalism. However, using open-ended

questions did not allow evaluation of the associative meaning of events in world history. Is there a deeper, universal structure to the evaluation of important events in world history, or are historical events uniquely perceived through cultural lenses? Would a temporal structure emerge with distance in time forming a crucial dimension, or could there be a content structure separating politics and war from other events? Unlike values (Schwartz, 1992), there is not a rich psychological literature on perceptions of history to guide theory construction. Professional historians have proposed numerous theories of history, but these accounts are more controversial than consensual (e.g., Great Man versus Marxist theories, unidirectional progress versus cyclical change, see Blanco & Rosa, 1997). Furthermore, there are fundamental differences between professional and lay conceptions of world history (see Liu et al., 2005, p. 187; Liu & Hilton, 2005, p. 541). Ordinary people may be considered experts at receiving and transmitting their culture's values or general beliefs, but only particular social categories, like politicians and professional historians might be expert at selectively utilizing histories to explain, justify, and construct agenda for present-day political situations (see Reicher & Hopkins, 2001)—hence, there might be less coherence or constraint in lay people's understandings of history. Hence our program to investigate whether there are universal dimensions in the evaluation of historical events is exploratory. We have no a priori hypotheses, only rudimentary ideas about factors that might shape the structure of these perceptions, like the centrality of WWII, the impact of recency, and the tension between nationalistic versus Eurocentric conceptions of history.

This is not to say that our approach is a-theoretical. Rather, our theoretical approach allows us to provide an alternative treatment for historical events that are NOT universal even as we search for universal dimensions of meaning. Regardless of the structure of lay perceptions of world history, we have a functional theory about the preeminent role of the collective remembering of warfare in national political cultures. A classic study by Archer and Gardner (1984) using cross-national archival data after WWII found that combatant nations, especially victorious ones with high casualty rates, were more likely to experience increases in homicide

rates compared to control nations, even after accounting for economic deprivation, civil unrest, or returning male combatants. Building on this using their own country-level cross-cultural data, Paez et al. (2008) found that free recall of WWII (but not WWI) as important was positively correlated with both willingness to fight in future conflicts for one's country and high power distance (Paez et al., 2008). Hence it appears that the collective remembering of recent wars as just or necessary tends to legitimize the use of violence in society, and that this may be connected to national political cultures where high power distance "promotes differences in power and hierarchical roles emphasizing obedience and respect for authorities and the legitimacy of using power to attain goals, including in-group or national goals" (Paez et al., p. 375). It is an open question whether these associations will be restricted to WWII, as Paez et al. (2008) reported using a relatively limited data set, or be more broadly related to dimensions of historical perception. So unlike in other domains, a failure to find universal dimensions of historical perception does not undermine the theory of history and identity, but it would be important to know whether specific events or overall perceptions influence action tendencies.

To summarize, these are the two initial parallel goals of the current investigation:

Goal 1. To ascertain whether there are universal dimensions in the evaluation of historical events across cultures.

Goal 2. To determine whether these dimensions can be used to construct cross-culturally valid scales that predict willingness to fight for one's country beyond the specific evaluation of WWII.

More generally, we open a new avenue of inquiry into the process and consequences of excluding specific items that lack universal meaning from cross-cultural inventories. For example, Leung and Bond (2004, p. 133) began with 182 items and reduced this to a final inventory of 60 items in order to achieve a replicable 5 factor structure of social axioms. Schwartz (1992) began from the established base of the 36 item Rokeach Values Survey and does not detail how he added items for his final inventory of 56 values. We believe that these

differences in item selection and elimination are highly informative. Values are a constrained domain, where all human beings face similar questions about how to prioritize concerns about biological, social, and group based needs (Schwartz, 1992). Item selection and elimination in the values domain can therefore proceed in a more theory-driven manner, whereas the realm of social axioms is constrained only by linguistic expressions (A is related to B) and human imagination. Although Leung and Bond (2004) do not provide further analyses of items that were excluded from their final item inventories, we surmise that like historical events, there might be particular social axioms that do not fit into a universal factor structure but have important culture-specific impact.

As different cultures rub shoulders with one another on an increasingly frequent basis, fundamental miscommunication as to the basic meaning of important historical symbols is becoming more of a problem. For instance, the United States has been excoriated by other countries for invading Afghanistan and Iraq following the 9-11 terrorist attacks (Pew Reports, 2006) and subsequently lost considerable international prestige (Liu et al., in press-a; in press-b). But it may be that 9-11 has fundamentally different associative meanings for Americans compared to citizens of other countries that rendered these political actions reasonable or even necessary to Americans in a way that is incomprehensible to citizens of other states. Similarly, the Nanjing Massacre may carry associative meanings for mainland Chinese that bring it into fundamental miscommunication and symbolic conflict with neighboring nationalities like the Japanese (Liu & Atsumi, 2008).

Given that we allow for both culture-general and culture-specific effects for the perception of world history, specifying criteria for item generation is critical to identifying not only meaningful dimensions of cross-cultural variation, but historical events with potentially global implications that cannot fit within a universal structure of associative meaning. Given the lack of theoretical consensus, the primary criterion we used was prior empirical research. We included in the event inventory of the World History Survey all events nominated in the top ten

by two or more cultures as reported in Liu et al. (2005) and (in press-a)²². This produced a list of 31 events (see Table 2) that was then augmented by a few events chosen for specific theoretical purposes: the Foundation of the United Nations, Decolonization, and the Rise of Islamic Civilization were only nominated in 1 country, but were deemed sufficiently important that they were included. The 30 Years War was a conflict between Catholics and Protestants that decimated Germany in the 17th century that together with the Invention of the Printing Press were chosen to represent events of vast importance in previous eras that seem to not be salient in open-ended nominations. The Rise of the European Union, the Digital Age (Computers, internet) and Global Warming were chosen as events of signal importance to the future that may have been under-estimated. Finally, the Creation/Evolution of Humanity was chosen because the empirical survey disallowed events of greater than 1000 years antiquity, and we wanted to better ascertain the place given to prehistory in overall ratings of world history. This event inventory is both comprehensive and content rich, and allows us to articulate the remaining (less central) goals for investigation:

Sub-Goal 3. To articulate empirical criteria for item deletion from cross-cultural survey inventories, and generate an inventory of culturally significant events in world history that lack universal meaning.

Sub-Goal 4. To ascertain whether among these historical events deleted from a general cross-cultural inventory there might be events influencing willingness to fight in particular cultures (particularly the superpowers of the United States and China).

METHOD

Participants

Data were collected from 6023 university students from 30 countries (Australia, Austria, Belgium, Brazil, Bulgaria, Canada, China, Colombia, Fiji, Germany, Hong Kong, Hungary,

²² The sole exception was the 1990s Gulf War, because it was deemed repetitive to other Middle Eastern conflicts and appeared only in the 1990s dataset and not in the 2000s data set. Some items, like Rise of Ancient Civilizations, and Foundation of Major Religions were amalgamated from more specific nominations.

India, Indonesia, Italy, Japan, Malaysia, Mexico, Netherlands, New Zealand, Norway, Philippines, Portugal, Russia, Singapore, South Korea, Switzerland, Taiwan, Tunisia, USA). Please see Table 1 for an overview of participants (only citizens were retained). Social science students were preferred, and specialists majoring in history were avoided. Each country²³ was subjected to a missing data analysis and cases with more than 33% missing values were excluded from the overall analyses (99 cases). We calculated for each participant the individual standard deviation across all relevant items (40 historical events and figures, evaluation and importance ratings). Participants who had a standard deviation of 0 (indicating no variability in responses) were also excluded from the overall sample (124 cases).

Thus, participants were in total 5800 university students (61.1% were female, 35.9% were male, and 3% did not indicate their gender). Participants' age ranged from 16 to 66 years of age ($M = 21.39$, $SD = 4.47$).

Insert Table 1 about here

Procedure and Materials

The questionnaire was administered to university students from a range of different academic disciplines. The survey consisted of two sets of forty historical events and forty historical figures. All questionnaires were translated from their original language into the language prevalent in the society of administration and back-translated to ensure correct translation. The participants were asked to evaluate first 40 historical events and then 40 historical figures on a 7-Point-Likert Scale ranging from 'extremely negative' (1) to 'extremely positive' (7) followed by an importance rating from 'not at all important' (1) to 'extremely important' (7). We will focus only on the evaluation of the 40 events in this paper.

RESULTS

²³ We use the terms country and nation interchangeably in this paper, as most of the societies in our survey are both countries and nations. Hong Kong is a society that has demonstrably distinct characteristics as a Special Administrative Region of China, and Taiwan is a sovereign society that is not recognized formally as such by most countries.

Normal Distribution

We examined the data for normality. Violations of normal distribution are indicated by skewness and kurtosis (Kline, 2005; West, Finch, & Curran, 1995). According to Kline (2005) skew values greater than 3.0 and kurtosis values larger than 10.0 indicate a problem with normality whereas West and colleagues (1995) argue for skew values greater than 2.0 and kurtosis values exceeding 7.0. Overall, there were no severe deviations from normal distribution using either of these criteria (see Table 2 for items sorted by descending means, SD, skewness and kurtosis).

Insert Table 2 about here

Multidimensional Scaling (MDS), Factor Analysis, and Scale Construction

Determining underlying dimensions of meaning. At the outset, we faced the problem of dealing with 30 configurations of raw data from 30 societies. According to Welkenhuysen-Gybels and van de Vijver (2001) when operating with so many different configurations, the likelihood is very high that many of the configurations will differ from one another and yield a very poor fit.

To confirm this, we initially employed an interval-level multidimensional scaling procedure (MDS) with proximity transformations for each country separately and across all countries using the individual level data. Therefore, we employed 31 MDS procedures, based on 30 countries and on one overall (using z-scores) from 1 up to 6-dimensional solutions. A representation in one dimension accounted for .74 of the dispersion (normalized raw stress .24, Tucker's coefficient of congruence = .87), for two dimensions .89, .11, and .95 respectively, for three dimensions .94, .06, .97, for four .96, .04, .98, for five .98, .02, .99 and finally for six .98, .02, .99. Subsequently, we performed generalized procrustes analysis (GPA; Borg & Groenen, 1997; Commandeur, 1991) to compare all configurations with one another simultaneously,

arbitrarily treating the overall data set as equivalent and homogenous (see also Welkenhuysen-Gybels & van de Vijver, 2001). As expected the centroid configuration could only account for 55% of the squared distances for 2 dimensions and even less for 3 dimensions (52%). This low level of congruence indicates a lack of universal fit across cultures in the evaluation of historical events.

A plausible alternative to universality is to identify homogenous partitions of societies that show similarities within a cluster. First we used hierarchical linear modelling (HLM) to ensure that there was sufficient country-level variation to justify formation of country clusters. Three sample items with medium variability were tested, with high mean (Digital Age), a medium mean (Age of Discovery), and low overall mean (Global Warming, see Table 2). For all three items, HLM detected large amounts of variation at the country-level that justified examining data aggregated at the country-level to search for homogenous clusters of countries. These indices are shown by the Intraclass Correlation Coefficients (ICCs) in Table 2. The ICCs provide an index of the expected correlation for evaluation of each historical event between two randomly selected people from the same nation. A higher ICC (ranging from 0 to 1) therefore indicates a higher proportion of consistency in variability accounted for at the between nations-level.

Therefore, we conducted a hierarchical cluster analysis using Ward's method to combine data sets into coherent groups. The cluster analysis converged on three clusters: a mainly Western (Australia, New Zealand, Norway, Belgium, Italy, Switzerland, Austria, Germany, Netherlands, Hungary, Portugal, Brazil, USA, and Bulgaria) and two mainly non-Western country clusters (first cluster: China, Colombia, Japan, Mexico, Taiwan, and Tunisia; second cluster: Canada, Fiji, Hong Kong, India, Philippines, Russia, Singapore, South Korea, Indonesia, and Malaysia).

We employed an interval-level multidimensional scaling procedure (MDS) with proximity transformations. Euclidean distances were calculated from z-transformed mean scores

of 40 evaluations of historical events (MDS between variables) using Proxscal in SPSS 14. We conducted one MDS for each cluster separately using the individual level data. Therefore, we employed 3 MDS procedures, based on 3 clusters (using z-scores) considering 1 up to 6-dimensional solutions. A representation in one dimension accounted for .74 of the dispersion (normalized raw stress .26, Tucker's coefficient of congruence = .87), for two dimensions .90, .10, and .95 respectively, for three dimensions .94, .06, .97, for four .97, .03, .98, for five .98, .02, .99 and finally for six .98, .02, .99. We examined the scree plot for the normalized raw stress that suggested a 2-dimensional solution, and chose the 2-dimensional solution as the most appropriate representation of the events.

Subsequently, we performed generalized procrustes analysis (GPA; Borg & Groenen, 1997; Commandeur, 1991). GPA was used to compare all 3 configurations with one another simultaneously. GPA is for MSD what procrustean target rotation is for factor analysis. GPA rotates the coordinates of all configurations in such a way that they maximally correspond to one another. Furthermore, GPA provides congruence indices at configuration and item level computed as the proportion of the squared distances accounted for by each cluster and for each item. Hence, we are able to detect items that do not fit well using the congruence measure at the item level. We reduced possible cross-cultural differences due to response sets etc. through standardising the means for each country separately before using the overall data set (van de Vijver & Leung, 1997). The initial centroid configuration accounted for 76% of the squared distances for 2 dimensions, a big improvement on the solution derived from the individual countries.

To improve fit, and to aim for a comparable structure across the three clusters, we detected items that had a poor fit using the ratio (0-1) between sum of squares fit per item divided by sum of squares total. We removed items that had a fit lower than .50 in three steps (see Table 3 for details). Some of these events are highly culture-specific, and probably not well known outside of the involved countries: Opium War (China, 9th c), Sino-Japanese War (1930s),

Partition of India and Pakistan, and perhaps the Russian Revolution(1917) as well given the decline in Communism as a global force. Other events are likely to have contested meanings and referents across cultures: Islam-Christian Wars/Crusades (11th -14th c), French Revolution, Women's Emancipation & Suffrage, Foundation of the major religions, Age of Discovery / Colonization, and. It should be noted that these are items that do not fit well within the dimensional space solutions, which is quite different from the items that have consistent variability accounted for at the country-level by the ICC.

The total fit increased from .76 (40 events) to .90 (31 events) for the three cluster MSD solution (please see Figures 1-3 for MDS space for Western cluster, Non-Western Cluster 1 and Non-Western Cluster 2 and Table 3). We stopped here as we achieved a satisfactory total fit and had no items left below .50. While we gained a satisfactory proportion of fit through item deletions, we also lost culture-specific information by forcing an equivalent structure onto the data.

Insert Table 3 and Figures 1-3 about here

As can be seen from Figures 1-3, the location of events along the vertical axis was not only highly consistent across all three dimensional spaces, but also easily interpretable. This primary dimension of cross-cultural meaning in the evaluation of historical events distinguishes between historical calamities (wars, weapons of mass destruction, environmental disasters, terrorism, ideological conflict, economic depression) versus historical progress (technological, civilization, and social). It is remarkable that our sample of students did not distinguish sharply between human versus natural catastrophes, and that warfare, genocide and economic calamities tended to gather together. The second, horizontal dimension was less stable across clusters and harder to interpret. Tentatively, we speculate that it may have something to do with modernity and resistance to modernity. The events to the right side mainly concern the overthrow of hegemony and inequality in Western societies (the 30 Years War, the American Civil War,

American Independence, but also the Discovery of the Americas which only fits this interpretation from a settler, not an indigenous perspective). There were some events that did not hold consistent horizontal positions across the different dimensional solutions, like the Abolition of Slavery and Decolonization, suggesting that the meaning of these terms varied in different parts of the world. The other end of the horizontal dimension was anchored by China's Cultural Revolution, the Rise of Islamic Civilization, the Holocaust, and the Great Depression, all events that could be seen as some form of resistance or obstacle to modernity. The second dimension is weak, and probably cannot bear careful scrutiny.

Scale Construction. In the next step we aimed for scales that had equivalent meaning across the 30 societies. Therefore, we employed the technique of factorial procrustean target rotation. We employed an exploratory factor analysis (EFA) with a principal components analysis followed by Varimax rotation in order to be able to identify factors that were structurally equivalent, to detect items that were not equivalent and to conduct procrustean target rotation subsequently (van de Vijver & Leung, 1997) where we used the overall sample as the norm. The EFA revealed a 3 factor structure across the three clusters. The scree test as well as parallel analysis suggested a 3 factor structure, although the overall proportion of explained variance was relatively low (35%). However, we assume that due to events elimination, we were losing information that potentially could have explained more variance in some regions. Nevertheless, using both the EFA inspecting the factor structure across the three clusters and procrustean target rotation to identify poorly fitting items after target rotation, we further reduced the set of events as seven of them did not fit well, because they had either cross-loadings, loadings on a different factor or a high square root of the mean squared difference per item after the target rotation: Sept 11 Bombing, Discovery of Americas, 30 Years War (17th c), Rise of Islamic Civilization, Invention of Printing Press, Rise of Ancient Civilizations, and Chinese Cultural Revolution (please see Table 4 for all excluded events).

It should be noted that some of these items anchored the previously described dimensional solutions, and so we can see the costs of item elimination to achieve equivalence in meaning. Like in the previous round of item elimination, the items either contained culture-specific content not well known globally (Chinese Cultural Revolution, 30 Years War), diffuse wordings (Rise of Ancient Civilizations), or have contested meanings (Sept 11, Discovery of Americans, Rise of Islamic Civilizations).

Insert Table 4 about here

We labeled the first, strongest factor as “Historical Calamities”, the second factor as “Historical Progress” and the third factor as “Historical Resistance to Oppression” (please see Table 5 for details). The first factor was exactly the same as represented in the upper half of the dimensional space shown in Figures 1-3, with the exception of 9-11 which was deleted to achieve higher reliability. The Historical Calamities scale, which does not differentiate between human-made or natural, intentional or unintentional calamities, has robust reliabilities across country clusters and high inter-item correlations that suggest that this concept is meaningful across the 30 societies surveyed.

The second and third factors are less robust, as evidenced by scale reliabilities and by the inconsistent location of some items from these scales across the three dimensional spaces. The Historical Progress scale (see Table 5) includes technological and political events indicative of civilization advance in recent times, like the Digital Age, Man on the Moon, the foundation of the European Union and United Nations, but also the Creation/Evolution of Humanity. The weakest factor, Historical Resistance to Oppression, includes the two great American internal wars, the Abolition of Slavery and Decolonization, the Fall of the Berlin Wall/End of USSR, but also the Renaissance. The spread of items in all three scales across the horizontal dimension of historical representations seen in Figures 1-3 indicates how weak this second dimension was

compared to the first dimension. The inclusion of ancient items with recent items in the latter two scales seems to suggest that temporal constraint is not critical to these concepts.

Insert Table 5 about here

Multilevel analyses

Having created our historical concepts, we then turned to their use in predicting willingness to fight for one's country. We used hierarchical linear modeling (HLM) to test a model in which evaluations of WWII and September 11 predicted the willingness to fight in a future war (y_{ij}) of each participant (subscripted i) within each country or society (subscripted j). HLM is a powerful new statistical technique that calculates both individual-level (i) and society/country-level (j) contributions to variance in the dependent variable, and hence is ideally suited to modeling cross-cultural data.

We then extended this model to examine the unique effects of WWII and September 11 evaluations, and our new scales of Historical Calamities, Historical Progress, and Historical Resistance to Oppression. Following recommendations outlined by Enders and Tofighi (2007), evaluations of WWII (and all other predictors subsequently discussed) were group-mean centered in this analysis, because we were interested primarily in the associations between variables at the individual level (i.e., Level 1 associations). At Level 1, the equation predicting willingness to fight can be expressed as follows:

$$y_{ij} = \beta_{0j} + \beta_{1j}(\text{WWII evaluation}) + \beta_{2j}(\text{September 11}^{\text{th}} \text{ evaluations}) + r_{ij} \quad (1.0)$$

where willingness to fight is expressed as a function of the intercept of the regression equation for each country or society (β_{0j}), the average slope for the effect of WWII evaluation (β_{1j}), September 11th (β_{2j}) and a Level 1 error term or residual (r_{ij}).

At Level 2 (the between countries or between societies level) this equation can be expressed as follows:

$$\begin{aligned}
&\text{Intercept} && \beta_{0j} = \gamma_{00} + u_{0j} \\
&\text{WWII evaluations} && \beta_{1j} = \gamma_{10} + u_{1j} \\
&\text{September 11}^{\text{th}} && \beta_{2j} = \gamma_{20} + u_{2j}
\end{aligned} \tag{2.0}$$

where the γ -values represent the fixed-effect of each predictor and the us represent associated Level 2 error terms (or the random part of the model). γ_{00} thus represents the average of the intercepts for the regression models predicting willingness to fight across countries, and u_{0j} represents variation in the intercepts across countries. γ_{10} represents the average of the slopes for the relation between WWII evaluations and willingness to fight across countries, and u_{1j} represents variation in the slopes of this effect across countries. γ_{20} represents the average of the slopes for the relation between evaluations of September 11th and willingness to fight across countries, and u_{2j} represents variation in the slopes of this effect across countries. Thus, this model can be thought of as a regression model testing whether evaluations of WWII and September 11th predict willingness to fight, while simultaneously modeling error involved with sampling at both levels (i.e., across individuals within countries, and between countries/societies).

We then extended this model by also including three additional more broad-bandwidth predictors, evaluations of Historical Calamities, Historical Progress, and Historical Resistance. At Level 1, this equation was expressed as follows:

$$y_{ij} = \beta_{0j} + \beta_{1j}(\text{WWII evaluation}) + \beta_{2j}(\text{September 11}^{\text{th}}) + \beta_{3j}(\text{Historical Calamities}) + \beta_{4j}(\text{Historical Progress}) + \beta_{5j}(\text{Historical Resistance}) + r_{ij} \tag{1.1}$$

As with the analysis described in equation 2.0, the level 2 model then specified that each β coefficient was expressed as a function of a fixed and random component, as follows:

$$\begin{aligned}
&\text{Intercept} && \beta_{0j} = \gamma_{00} + u_{0j} \\
&\text{WWII evaluations} && \beta_{1j} = \gamma_{10} + u_{1j} \\
&\text{September 11} && \beta_{2j} = \gamma_{20} + u_{2j}
\end{aligned}$$

$$\text{Historical Calamities } \beta_{3j} = \gamma_{30} + u_{3j}$$

$$\text{Historical Progress } \beta_{4j} = \gamma_{40} + u_{4j}$$

$$\text{Historical Resistance } \beta_{5j} = \gamma_{50} + u_{5j}$$

As before, γ_{10} represents the average of the slopes for the relation between WWII evaluations and willingness to fight across countries, and γ_{10} represents the average of the slopes for the relation between September 11 evaluations and willingness to fight across countries, controlling for the effects of Historical Calamities, Historical Progress, and Historical Resistance to oppression, and u_{1j} and u_{2j} represent respective variation in the slopes of the effects of WWII and September 11 evaluations on willingness to fight across countries. Likewise, γ_{30} represents the average of the slopes for the relation between Historical Calamities and willingness to fight across countries, controlling for all other predictors, and u_{3j} represents variation in the slopes of the effect of historical catastrophes on willingness to fight across countries. As with a normal (fixed-effects) regression, this analysis therefore allowed us to evaluate the unique effects of WWII evaluations, Historical Calamities, Historical Progress, and Historical Resistance to oppression on willingness to fight averaged across countries, while (unlike in a fixed effects regression) also recognizing that these slopes might vary across different countries or societies (as represented by the u terms assessing Level 2 error).

The γ -coefficients (intercept and slopes) for the fixed-effects parts of these models, and associated u -terms representing variation in slopes and intercepts across countries (random part of model) are presented in Table 6. As shown, evaluations of WWII significantly predicted an increased willingness to go to war when entered at Step 1 ($\gamma = .08$, $t = 2.83$, $p < .01$). The γ -coefficient for this effect can be interpreted as an unstandardized regression coefficient, and indicates that a one-unit increase in evaluations of WWII as positive predicted a .08 unit increase in willingness to fight for one's country (keeping in mind that both variables were measured on scales ranging from 1-7). Analyses of the random part of the model indicated that there was significant variation across countries in the slope for this effect ($u = .01$, $\chi^2(29) = 89.37$, $p < .01$).

Thus, while the slopes for this effect were heterogeneous across countries, of critical interest for our purposes, the average slope across all countries was significant. Evaluations of September 11th, in contrast, did not predict unique variance in willingness to fight ($\gamma = -.03$, $t = -1.54$, $p = .14$), and the slope for this effect did not differ significantly across countries ($u = .01$, $\chi^2(29) = 40.33$, $p = .08$).

As detailed in Equations 1.1 and 2.1, we entered Historical Calamities, Historical Progress, and Historical Resistance as additional predictors at Step 2. This allowed us to examine unique effects of WWII evaluations, September 11th evaluations, and these other three more broad-bandwidth evaluative aspects of historical perceptions simultaneously. As shown in the lower half of Table 6, evaluations of WWII ($\gamma = -.01$, $t = -.22$, $p = .82$) no longer predicted willingness to fight after controlling for Historical Calamities, Historical Progress, and Historical Resistance. Rather, this model indicated that more positive evaluations of Historical Calamities ($\gamma = .27$, $t = 2.56$, $p = .02$) and more positive evaluations of Historical Progress ($\gamma = .21$, $t = 4.96$, $p < .01$) both uniquely predicted an increased willingness to fight for one's country (whereas Historical Resistance to Oppression had little predictive value). It seems that evaluations of WWII retained little to no predictive utility after controlling for evaluations of these more broad-bandwidth aspects of historical evaluation. These coefficients for the fixed-effects part of the model indicate that a one-unit increase in positivity of evaluations of Historical Calamities and Progress in human history respectively predicted .27 and .21 unit increases in willingness to fight for one's country. Finally, examination of the random part of the model (as shown in Table 6), showed that slopes for both of these relations varied significantly. Thus, the magnitude of these effects were not homogenous across countries/societies.

We also conducted additional analyses testing whether specific events that might be of relevance to a particular country exerted more predictive utility there. This did not appear to be the case for any of the events tested, including the Russian Revolution for Russia, the Partition of India and Pakistan for India. For instance consistent with the multilevel (cross cultural) analyses,

evaluations of September 11th did not significantly predict willingness to fight in the US when data for this nation was examined separately ($\beta = -.11, t = -1.42, p = .16$). Similarly, evaluations of the Sino-Japanese war did not predict unique variance in willingness to fight in China ($\beta = -.02, t = -.15, p = .88$). Controlling for WWII evaluations made no difference in either case.

Graphical Representations at the Country Level

Our final analyses involved country- or societal-level graphical representations of the historical concepts (and willingness to fight). As seen on the vertical axis of Figure 4, Non-Western societies almost without exception evaluated Historical Calamities much less negatively than Western societies (the sole “exception” being Russia, but there has been considerable debate about whether Russia is a Western society). The pattern of scores on the horizontal axis of Historical Progress is not as easy to interpret: the highest scoring countries (Portugal, China, Tunisia, and Bulgaria) are those that *aspire to* Historical Progress rather than having necessarily internalized the events contained within this concept. The lowest scoring societies (Malaysia, Singapore, Hong Kong, South Korea, Indonesia) are except for Switzerland modernizing Asian societies that have had difficult experiences emulating the largely Western ideals of historical progress represented in this concept. If we consider the diagonal between the two axes, China and Tunisia are two countries that rate Historical Progress highly, and don’t see Historical Calamities as all that terrible, whereas at the other end of the diagonal, Switzerland, Norway, Australia, and New Zealand, all highly progressive and prosperous countries that don’t rate Historical Progress that highly and consider Historical Calamities to be horrific. Brazil is at the middle of the diagonal, whereas furthest away from the diagonal Portugal rates progress highly and calamities as horrible whereas Malaysia does not rate calamities as horrific and does not consider progress to be that great. These data suggest that the structure and naming of our second factor as “Historical Progress” could use fine-tuning, as peoples could vary considerably in their subjective experiences with events that could be considered as “progress” (see Gibson & Noret, in press). We are much more confident of the meaning of Historical Calamities across

cultures, as this appears to fit in nicely with Inglehart and Baker's (2000) cross-cultural dimension of survival versus self-expression, with non-Western societies seeing Historical Calamities as part of the process of survival and progress, whereas Western societies see them as something horrible that they in their pleasantly self-expressive lives locate in an unthinkable past.

Insert Figure 4 about here

Country-level means for Historical Calamities (vertical axis) plotted against those for Willingness of Fight for One's Country (horizontal axis, see Figure 5) reinforce the interpretation above. The non-Western samples not only score higher on their evaluations of Historical Calamities, but the visible country-level correlation of this with Willingness to Fight along the diagonal shows that the non-Western samples tend also to be more willing to fight. Russia's location on this space is in line with non-Western rather than Western societies, whereas Japan's location is singularly low in Willingness to Fight (see Liu & Atsumi, 2008; Atsumi, Suwa, Kobayahi, Miyamoto, & Seki, Y., in press) compared to its relative acceptance of calamities²⁴.

Insert Figure 5 about here

DISCUSSION

Multidimensional scaling analyses indicated that no single universal dimensional space provided adequate fit for evaluations of events in world history across 30 societies. Hierarchical cluster analysis ascertained that an adequate 2-dimensional solution could be found by putting societies with relatively homogeneous patterns of associations between events into three clusters, one Western and two non-Western. Through item deletions, a single strong, almost universal dimension of evaluation was identified, distinguishing between historical calamities at one end and historical progress at the other; this dimension appeared in all of the more than 30 dimensional solutions we examined. The second dimension, tentatively identified as modernity

²⁴ Visual representation of the country-level association between Historical Progress and Willingness to Fight is far less striking but available from the authors on request

versus resistance to modernity, was both empirically and theoretically less robust; lack of consensus on this dimension thwarted identification of universal dimensions across the 30 societies analysed individually. Nevertheless, factor analysis and further item deletions indicated that three concepts could be identified with reasonably good structural equivalence across cultures.

The first, most powerful factor in the evaluation of events in world history across cultures is Historical Calamities, an inventory of disasters both man-made and natural, both intentional and unintentional, encompassing catastrophes of warfare, economic collapse, genocide, and terrorism. The second two factors represent the other end of the continuum from calamity to progress, but our names for them are tentative, Historical Progress and Historical Resistance to Oppression. Scale reliabilities and theoretical interpretation of these concepts are less than robust. They signal that while there is massive agreement across cultures as to what constitutes historical calamity, there far less consensus as to what constitutes progress. The items on the Historical Progress scale are mostly Western in origin, and it is understandable that different non-Western societies might have different opinions as to their merit, and the merit of following in their footsteps. Similarly, Historical Resistance would appear to be a relatively coherent concept to Western societies, but for non-Western societies, the symbolic meaning of events like the American Civil War and War of Independence and the Fall of the Berlin Wall/End of the USSR could be highly contested. As a whole, these patterns suggest limitations to lay knowledge, imagination, and beliefs about history: in both open-ended nominations (Liu et al., 2005, in press) and quantitative evaluations, they appear to have far more coherent conceptualizations of calamity than progress.

Despite these reservations, Historical Calamities and Historical Progress displayed functional utility in their ability to predict willingness to fight for one's country. Hierarchical Linear Modelling allows estimation of both regression slopes at the individual level as well as providing an indication of the homogeneity or heterogeneity of these slopes across cultures.

Using HLM, we found that Historical Calamities to be a powerful predictor of willingness to fight, and Historical Progress to be a good predictor after controlling for one another and the specific events of WW II and September 11. There was significant variation in slopes at the country-level, indicating that the relationship between our predictor variables and the dependent variable varied significantly across cultures. Replicating Paez et al. (2008), evaluations of WW II were significantly correlated to willingness to fight, but our additional analyses found that it had no independent predictive value after controlling for the broader bandwidth scales. September 11, by contrast, was not correlated with willingness to fight for one's country. Participants from Non-Western countries rated Historical Calamities as less horrific than Western countries, and they also reported more willingness to fight for their countries.

The finding that both a relatively less horrific rating of Historical Calamities, and a more positive rating of Historical Progress *both* contributed independently to predicting Willingness to Fight for one's Country was surprising. The results for Historical Calamities were consistent with previous research by Basabe and Valencia (2007) showing that societies with more materialistic, collectivist, and hierarchical values had less negative views towards socio-politically sanctioned violence and warfare. The shift to a post-materialistic society (Inglehart & Baker, 2000) is typically associated with a shift towards a representation of warfare that focuses on victims, suffering, and the meaningless of war (Rosoux, 2001). However, we found that a very mixed bag of societies strongly endorsed the historical items that formed a concept we called "Historical Progress": correlations suggested that members of these societies appeared to *be willing to fight in order to achieve progress*.

We were notably unable to find any singular events in world history that were able to uniquely predict willingness to fight for one's country beyond Historical Calamities and Historical Progress, even when we focused our attention on data from individual countries. So while there is heterogeneity in the relationship between our historical concepts and willingness to fight, the evaluation of singular events in world history, like 9-11, the Sino-Japanese War, the

Russian Revolution, or the Partition of India and Pakistan (in the USA, China, Russia, and India respectively) does not appear to add anything beyond these broad-bandwidth concepts. Finding culture-specific effects would probably require more in-depth probing of the meaning of these events as imbedded within the culture-specific context (Gibson & Noret, in press; Liu, Paez, Techio, Slawuta, Zlobina, & Cabecinhas, in press), and perhaps reference to a specific conflict.

During the process of analysis, we deleted 16 events or 40% of the original item inventory from our final scales. We used two separate criteria for item deletion, first fit indices derived from generalized procrustean analysis of multidimensional scaling solutions, and second measures of fit derived from both exploratory and generalized procrustean rotation factor analysis. The list of deleted events in Table 4 is worth examination. First, there is a set of events that appear to be culture-specific: these events, like the Opium War, 9-11, the Sino-Japanese War, the Russian Revolution, the Partition of India and Pakistan, and the Cultural Revolution, are critical for particular societies but less relevant across cultures. There is another set of events that would appear to have disputed or inconsistent meanings across cultures, like the Islam-Christian Wars, Women's Emancipation and Suffrage, the Age of Discovery/Colonization²⁵, the Discovery of the Americas, Rise of Islamic Civilization, and the French Revolution. There is another set of items where the referent of the event itself is not clear from the wording, like the Foundation of the Major Religions, the Rise of Ancient Civilizations, and the Invention of the Printing Press (where it is unknown whether participants were thinking about the Chinese invention or the European popularization that followed); these wordings were chosen to save space (e.g., rather than refer to Christianity and Islam with separate items), but in retrospect this may not have been wise. We consider this inventory of excluded events to be a useful because (1) events of the first type could be explored more deeply in culture-specific studies, and (2) events of the second type could be explored more deeply in cross-cultural qualitative studies.

²⁵ This was a problem even during the item wording phase, as for Portuguese the Age of Discovery is gloriously separate from the negative impacts of Colonization.

Representations of world history are not theoretically constrained in the same way as values or social axioms: rather, new events are always entering into and updating current representations because of a recency bias in collective remembering (Liu et al., 2005; Liu et al., in press). Furthermore, because of the mixture of ethnocentrism and Eurocentrism that permeates perceptions of world history, it may be difficult to identify universal perspectives on world history besides agreement on the nature of catastrophe. But acknowledgement of such limitations is itself a useful scientific advance. In the theory of history and identity articulated by Liu and Hilton (2005), history provides raw materials or a “symbolic reserve” that through a process of communication driven by the agenda of political elites is transformed into legitimizing ideologies and discourses that are both a powerful influence on political decisions and become enduring elements of political culture (see also Liu & Sibley, in press). The present study identifies for the first time a potential “symbolic reserve” of Historical Calamities that can be mobilized by political entrepreneurs (Reicher & Hopkins, 2000; Klein, Spears, & Reicher, 2007) in the international arena to justify and explain their future political agendas *across cultures*, whereas previous research focused only on country-specific events and discourses (e.g., Sibley et al., 2008; Liu et al., 1999). Historical Calamities, unlike the less coherent concepts of Historical Progress and Historical Resistance to Oppression, are likely to be understood in the same way across cultures, and thereby provide a useful platform of commonality from which to construct global political agenda against such future threats as global warming. Political entrepreneurs of the 21st century may find that they can mobilize their agendas for the future by appealing to rather broader notions of shared calamities (and to a lesser extent progress) rather than resorting to more ethnocentric notions of specific historical events of cultural significance.

Future research should re-examine the question of whether historical representations in general, and/or the glorification of past warfare in particular forms part of the political culture for a people. Paez et al. (2008) found at the country-level that the collective remembering of WW II but not WW I was related to willingness to fight, and suggested that “collective remembering of

war is event focused rather than a general cultural predisposition to glorify conflict” (p. 378). Using the World History Survey, we found not cultural predispositions to glorify conflict, but rather cultural variation in the degree to which Historical Calamities are perceived as horrific. Developing countries evaluated calamities as something that can and perhaps must be endured, compared to developed countries in the West that view calamities as “unthinkable”. Just how far such a finding may contribute to a future understanding of the political cultures of nations is fruitful territory for future research.

REFERENCES

- Archer, D., & Gartner, R. (1984). *Violence and Crime in Cross-National Perspective*. New Haven: Yale University Press.
- Atsumi, T., Suwa, K., Kobayahi, H., Miyamoto, T., & Seki, Y. (in press). Toward reconciliation of historical conflict between Japan and China: Design science for peace in Asia. In C. Montiel & N. Noor (eds.) *Peace Psychology in Asia*. Springer.
- Bar-Tal, D. (2001). Why does fear override hope in societies engulfed by intractable conflict, as it does in Israeli society? *Political Psychology*, 22(3), 601-327.
- Basabe, N. & Valencia, J. (2007). Social structure, culture of peace and emotional climate. *Journal of Social Issues*, 63, 405-419.
- Brewer, M., & Yuki, M. (2007). Culture and social identity. In S. Kitayama & D. Cohen (Eds.), *Handbook of cultural psychology* (pp. 307-322). New York: Guilford Press.
- Fischer, xxx
- Gibson, S., & Noret, N. (in press). Historical experiences, collective memory, and willingness to fight for one's country: Comments on Paez et al. *Journal of Cross-Cultural Psychology*.
- Hilton, D.J., & Liu, J.H. (2008). Culture and inter-group relations. The role of social representations of history. In R. Sorrentino & S. Yamaguchi (eds.) *The Handbook of Motivation and Cognition: The Cultural Context*, pp. 343-368. New York: Guilford.
- Huang, L.L., Liu, J.H., & Chang, M. (2004). The "Double Identity" of Taiwanese Chinese: A dilemma of politics and culture rooted in history. *Asian Journal of Social Psychology*, 7(2), 149-189.
- Inglehart, R. & Baker, W.E. (2000). Modernization, culture change, and the persistence of traditional values. *American Sociological Review*, 65, 19-51.
- Klein, O., Spears, R., & Reicher, S. (2007). Social identity performance: Extending the strategic side of SIDE. *Personality and Social Psychology Review*, 11, 28-45.
- Leung, K., & Bond, M.H. (2004). Social axioms: A model for social beliefs in multicultural perspective. *Advances in Experimental Social Psychology*, 36, 120-197.

- László, J., Ehmann, B. and Imre, O. (2002): Les représentations sociales de l'histoire: la narration populaire historique et l'identité nationale. In: S. Laurens and N. Roussiau (eds.), *La mémoire sociale. Identités et Représentations Sociales*. Rennes, Université Rennes.
- Liu, J.H., & Atsumi, T. (2008). Historical conflict and resolution between Japan and China: Developing and applying a narrative theory of history and identity. In T.Sugiman, K.J. Gergen, W.Wagner, & Y.Yamada (Eds.) *Meaning in action: Constructions, narratives, and representations*, pp 327-344. Tokyo: Springer-Verlag.
- Liu, J.H., Goldstein-Hawes, R., Hilton, D.J., Huang, L.L., Gastardo-Conaco, C., Dresler-Hawke, E., Pittolo, F., Hong, Y.Y., Ward, C., Abraham, S., Kashima, Y., Kashima, E., Ohashi, M., Yuki, M., & Hidaka, Y. (2005). Social representations of events and people in world history across twelve cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(2), 171-191.
- Liu, J.H., Hanke, K., Huang, L.L., Fischer, R., Adams, G., Wang, F.X., Atsumi, T., & Lonner, W.J. (in press-b). In-group favoritism in international justice concerns: Power, involvement, and attitudes towards the Iraq War and the Cross Straits relationship between China and Taiwan in 5 societies. *Basic and Applied Social Psychology*.
- Liu, J.H., & Hilton, D. (2005). How the past weighs on the present: Social representations of history and their role in identity politics. *British Journal of Social Psychology*, 44, 537-556.
- Liu, J.H. & László, J. (2007). A narrative theory of history and identity: Social identity, social representations, society and the individual. In G. Moloney & I. Walker (eds.) *Social representations and identity: Content, process and power*, p 85-107. London: Palgrave Macmillan.
- Liu, J.H., Paez, D., Slawuta, P., Cabecinhas, R., Techio, E., Kokdemir, D., Sen, R., Vincze, O., Muluk, H., Wang, F.X., & Zlobina, A. (In press-a). Representing world history in the 21st century: The impact of 9-11, the Iraq War, and the nation-state on the dynamics of collective remembering. *Journal of Cross-Cultural Psychology*.
- Liu, J.H., Paez, D., Techio, E., Slawuta, P., Zlobina, A., & Cabecinhas, R. (In press). From the

- gist of a wink to structural equivalence of meaning: Towards a cross-cultural psychology of the collective remembering of world history. *Journal of Cross-Cultural Psychology*.
- Liu, J.H., & Sibley, C.G. (in press). Culture, social representations, and peacemaking: A symbolic theory of history and identity. In C. Montiel & N. Noor (eds.) *Peace Psychology in Asia*. Springer.
- Liu, J.H., Wilson, M.W., McClure, J., Higgins, T.R. (1999). Social identity and the perception of history: Cultural representations of Aotearoa/New Zealand. *European Journal of Social Psychology*, 29, 1021-1047.
- Moscovici, S. (1988). Notes towards a description of social representations. *European Journal of Social Psychology*, 18, 211-250.
- Paez, D., & Liu, J.H. (in press). Collective memory of conflicts. Invited chapter for book on *Intergroup Conflicts and their Resolution: Social Psychological Perspectives*. D. Bar-Tal (Ed.), New York: Psychology Press.
- Paez, D., Liu, J.H., Techio, E., Slawuta, P., Zlobina, A., & Cabecinhas, R. (2008). Remembering World War II and willingness to fight: Socio-cultural factors in the social representation of historical warfare across 22 societies. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39(4), 373-380.
- Pennebaker, J.W., Rentfrow, J., Davis, M., Paez, D., Techio, E., Slawuta, P., Zlobina, A., Deschamps, J. & Bellelli, G. (2006). The Social Psychology of History: Defining the Most Important Events of World History. *Psicología Política*, 15-32.
- Reicher, S., & Hopkins, N. (2001). *Self and nation*. London: Sage.
- Blanco, F., & Rosa, A.(1997). Dilthey's dream. Teaching history to understand the future. *International Journal for Educational Research*, 27(3), 189-200.
- Schwartz, S.H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65.

- Sibley, C.S., & Liu, J.H. (2007). New Zealand = bicultural? Implicit and explicit associations between ethnicity and nationhood in the New Zealand context. *European Journal of Social Psychology, 37*(6), 1222-1243.
- Sibley, C.S., Liu, J.H., Duckitt, J., & Khan, S.S. (2008). Social representations of history and the legitimization of social inequality: The form and function of historical negation. *European Journal of Psychology, 38*, 542-565.
- Wagner, W., Kronberger, N., & Seifert, F. (2002). Collective symbolic coping with new technology: Knowledge, images and public discourse. *British Journal of Social Psychology, 41*, 323-343.
- Wertsch, J.V. (2002). *Voices of collective remembering*. Cambridge: Cambridge University Press.

Table 1 *Description of sample*

Country	N	Gender		Age
		Female	Male	
Australia	183	138	45	27.3 (12.1)
Austria	195	113	82	25.1 (4.6)
Belgium	141	115	24	20.5 (4,4)
Brazil	212	156	56	24.1 (7.5)
Bulgaria	239	202	36	19,4 (1,1)
Canada	196	133	62	19.6 (4.6)
China	186	103	83	19.8 (1.2)
Colombia	159	78	81	21.3 (2.9)
Fiji	196	102	94	22.2 (3,00)
Germany	151	78	73	23.9 (3.3)
Hong Kong	152	98	51	--
Hungary	185	119	65	21.4 (2.2)
India	202	100	102	21.2 (2.8)
Indonesia	199	93	106	20.7 (2.4)
Italy	142	78	64	24.2 (7.8)
Japan	113	60	53	21.1 (1.5)
Korea (South)	224	123	101	21.0 (2.4)
Malaysia	198	159	39	23.6 (4,37)
Mexico	198	100	98	20.2 (2.0)
Netherlands	201	163	38	19.7 (2.9)
New Zealand	161	--	--	--
Norway	181	118	62	22.4 (3.5)
Philippines	330	218	112	19.0 (1.7)
Portugal	198	135	63	19.9 (2.7)
Russia	214	101	113	21.0 (3.6)
Singapore	220	162	58	20.9 (1.4)
Switzerland	145	107	37	21.4 (3.4)
Taiwan	291	140	151	20.7 (1.8)
Tunisia	135	109	24	22.6 (5.2)
USA	253	145	108	19.7 (1.2)
	$\Sigma =$			
Overall	5800			

Table 2 *Mean Evaluations, Standard Deviation, Skewness and Kurtosis across all 30 societies sorted descending by Mean*

Event	M	SD	Skewness	Kurtosis	ICC
Abolition of Slavery (19 th c)	6.07	1.58	-1.95	2.98	.20
Invention of Printing Press	5.92	1.31	-1.33	1.57	.09
Digital Age (Computers, Internet)	5.72	1.39	-1.18	1.16	.04
Creation/Evolution of Humanity	5.65	1.52	-1.05	0.52	.11
Man on the Moon / Space Travel	5.50	1.41	-0.84	0.41	.06
Women's Emancipation & Suffrage	5.42	1.93	-1.11	0.03	.25
Industrial Revolution	5.37	1.43	-0.75	0.09	.06
Rise of Ancient Civilizations	5.30	1.38	-0.51	-0.12	.08
Renaissance (15 th c)	5.21	1.36	-0.43	-0.16	.13
Foundation of United Nations	5.19	1.45	-0.64	0.10	.06
Fall of Berlin Wall/End of USSR	5.11	1.59	-0.69	-0.12	.18
Decolonization	5.08	1.57	-0.63	-0.09	.17
Discovery of Americas	4.93	1.52	-0.50	-0.09	.07
Rise of European Union	4.83	1.40	-0.34	-0.02	.13
French Revolution	4.72	1.41	-0.37	-0.05	.10
American (war of) Independence	4.68	1.41	-0.36	0.09	.09
Foundation of the major religions	4.34	1.59	-0.21	-0.31	.10
Rise of Islamic Civilization	4.26	1.41	-0.09	0.27	.12
Cultural Revolution (China)	4.15	1.55	-0.22	-0.21	.20
Age of Discovery / Colonization	4.15	1.68	-0.07	-0.66	.13
Russian Revolution (1917)	3.88	1.36	-0.14	0.19	.05
Partition of India and Pakistan	3.82	1.21	-0.29	1.20	.06
American Civil War	3.77	1.43	-0.02	-0.10	.05
30 Years War (17 th c)	3.22	1.29	-0.14	-0.19	.05
Sino-Japanese War (1930s)	3.07	1.31	-0.02	-0.39	.03
Opium War (China, 19 th c)	3.01	1.38	0.15	-0.32	.03
Islam-Christian Wars/Crusades (11 th -14 th c)	2.98	1.48	0.37	-0.35	.11
Great Depression (1930s)	2.86	1.36	0.50	0.04	.06
Cold War	2.73	1.43	0.60	-0.05	.06
Vietnam War	2.43	1.38	0.77	0.09	.10
Israeli-Palestinian Conflict	2.38	1.38	0.82	0.16	.09
World War I	2.21	1.51	1.30	1.07	.07
World War II	2.17	1.65	1.41	1.04	.10
Sept 11 Bombing	2.11	1.48	1.50	1.81	.10
Asian Tsunami (2004)	2.05	1.40	1.52	1.95	.09
Iraq War (2005)	2.02	1.32	1.54	2.27	.04
Holocaust	1.96	1.46	1.42	1.19	.20
Global Warming	1.93	1.42	1.92	3.46	.06
Atomic Bombings	1.89	1.46	1.82	2.72	.15
Terrorism (terror bombings)	1.68	1.26	2.31	5.39	.05

Table 3 *Goodness of Fit per item, based on GPA by clusters*

Event	1 st step	2 nd step	3 rd step
	sum of square fit/sum of square total	sum of square fit/sum of square total	sum of square fit/sum of square total
Islam-Christian Wars/Crusades (11 th -14 th c)	0.97	0.44*	
Abolition of Slavery (19 th c)	0.58	0.92	0.81
Sept 11 Bombing	0.98	0.96	0.99
Iraq War (2005)	0.89	0.78	0.87
Discovery of Americas	0.76	0.86	0.93
Renaissance (15 th c)	0.97	0.95	0.77
30 Years War (17th c)	0.54	0.99	0.99
French Revolution	0.29*		
American (war of) Independence	0.91	0.98	1.00
Industrial Revolution	0.68	0.83	0.68
American Civil War	0.89	0.99	0.95
Terrorism (terror bombings)	0.96	0.92	0.99
Opium War (China, 19 th c)	0.20*		
World War I	0.94	1.00	0.97
World War II	0.95	1.00	0.96
Creation/Evolution of Humanity	0.61	0.65	0.56
Rise of Ancient Civilizations	0.69	0.83	0.94
Sino-Japanese War (1930s)	0.35*		
Atomic Bombings	0.82	0.84	0.78
Cold War	0.93	0.98	0.98
Women's Emancipation & Suffrage	0.43*		
Holocaust	0.97	0.96	1.00
Russian Revolution (1917)	0.10*		
Fall of Berlin Wall/End of USSR	0.83	0.80	0.82
Cultural Revolution (China)	0.75	0.78	0.95
Man on the Moon / Space Travel	0.77	0.75	0.69
Decolonization	0.58	0.55	0.75
Great Depression (1930s)	0.99	0.52	0.99
Rise of European Union	0.66	0.59	0.82
Global Warming	0.87	0.96	0.99
Foundation of United Nations	0.90	0.90	0.95
Foundation of the major religions	0.54	0.10*	
Vietnam War	0.96	0.85	0.81
Invention of Printing Press	0.93	0.99	0.88
Israeli-Palestinian Conflict	0.92	0.89	0.98
Age of Discovery / Colonization	0.00*		
Rise of Islamic Civilization	0.99	0.99	0.98
Partition of India and Pakistan	0.87	0.14*	
Asian Tsunami (2004)	0.94	0.98	0.98
Digital Age (Computers, Internet)	0.65	0.84	0.64
Overall Fit	0.76	0.82	0.90

*=removed

Table 4 *List of excluded events*

Excluded Events

1. Islam-Christian Wars/Crusades (11th -14th c)
 2. French Revolution
 3. Opium War (China, 9th c)
 4. Sino-Japanese War (1930s),
 5. Women's Emancipation & Suffrage
 6. Russian Revolution (1917)
 7. Foundation of the major religions
 8. Age of Discovery / Colonization
 9. Partition of India and Pakistan
 10. Sept 11 Bombing
 11. Discovery of Americas
 12. 30 Years War (17th c),
 13. Rise of Islamic Civilization
 14. Invention of Printing Press
 15. Rise of Ancient Civilizations
 16. Cultural Revolution (China)
-
-

Table 5 Overall Factor Loadings, Cronbach's alpha, mean inter-item correlation, and Tucker's Phi for "Historical Calamities", "Historical Progress", and "Historical Resistance to Oppression"

Event	Factor 1	Factor 2	Factor 3
"Historical Calamities" ($\alpha_{\text{overall}} = .85$; $\alpha_{\text{western}} = .82$, $\alpha_{\text{non-western1}} = .82$; $\alpha_{\text{non-western2}} = .84$ overall mean inter-item correlation = .32; Tucker's Phi = 1.00, 1.00, .99)			
World War I	0.74	0.01	0.06
World War II	0.73	0.04	0.04
Atomic Bombings	0.62	0.01	-0.05
Vietnam War	0.58	0.00	-0.04
Terrorism (terror bombings)	0.57	-0.21	-0.04
Cold War	0.56	-0.02	0.13
Israeli-Palestinian Conflict	0.56	-0.03	-0.14
Iraq War (2005)	0.55	0.05	-0.09
Asian Tsunami (2004)	0.55	-0.19	-0.07
Global Warming	0.53	-0.03	-0.16
Holocaust	0.51	0.02	-0.21
Great Depression (1930s)	0.46	-0.14	0.10
"Historical Progress" ($\alpha_{\text{overall}} = .65$; $\alpha_{\text{western}} = .65$, $\alpha_{\text{non-western1}} = .65$; $\alpha_{\text{non-western2}} = .65$; overall mean inter-item correlation = .24; Tucker's Phi = .99, .98, .96)			
Digital Age (Computers, Internet)	0.03	0.71	-0.07
Man on the Moon / Space Travel	-0.06	0.64	0.05
Creation/Evolution of Humanity	-0.07	0.54	0.19
Industrial Revolution	0.03	0.53	0.31
Rise of European Union	-0.03	0.53	0.18
Foundation of United Nations	-0.13	0.44	0.21
"Historical Resistance to Oppression" ($\alpha_{\text{overall}} = .59$; $\alpha_{\text{western}} = .50$, $\alpha_{\text{non-western1}} = .56$; $\alpha_{\text{non-western2}} = .57$; overall mean inter-item correlation = .19; Tucker's Phi = .99, .97, .96)			
American Civil War	0.28	-0.07	0.55
American (war of) Independence	0.06	0.22	0.54
Abolition of Slavery (19 th c)	-0.20	0.05	0.51
Renaissance (15 th c)	-0.10	0.19	0.51
Fall of Berlin Wall/End of USSR	-0.05	0.21	0.50
Decolonization	-0.15	0.12	0.50

Table 6. Coefficients for the fixed and random components of nested multilevel models assessing the effects of historical evaluations on willingness to fight for one's country across cultures.

		Fixed part			Random part	
		γ	se	t	u	χ^2
Step 1	Intercept	4.10	.16	25.13*	.78	1467.32*
	WWII	.08	.03	2.83*	.01	89.37*
	September 11 th	-.03	.02	-1.43	.01	40.33
Step 2	Intercept	4.14	.16	25.68*	.76	728.05*
	WWII	-.01	.03	-.22	.01	48.52*
	September 11 th	-.04	.03	-1.49		50.53*
	Historical Calamities	.27	.11	2.56*	.21	131.39*
	Historical Resistance	.01	.04	.36	.01	44.30
	Historical Progress	.21	.04	4.96*	.04	62.88*

Note. The residual Level 1 variance component at Step 1 (r in equation 1.0) was 2.91. The residual Level 1 variance component at Step 2 (r in equation 1.1) was 1.70. All effects remained nearly-identical when additional analyses were conducted with a version of the Historical Calamities scale that did not include WWII evaluations as part of that scale. Evaluations of WWII specifically remained non-significant in this alternative model ($\gamma = .01$, $t = .60$, $p = .55$), and evaluations of Historical Calamities remained significant and comparable in magnitude ($\gamma = .25$, $t = 2.57$, $p = .02$).

Figure Captions

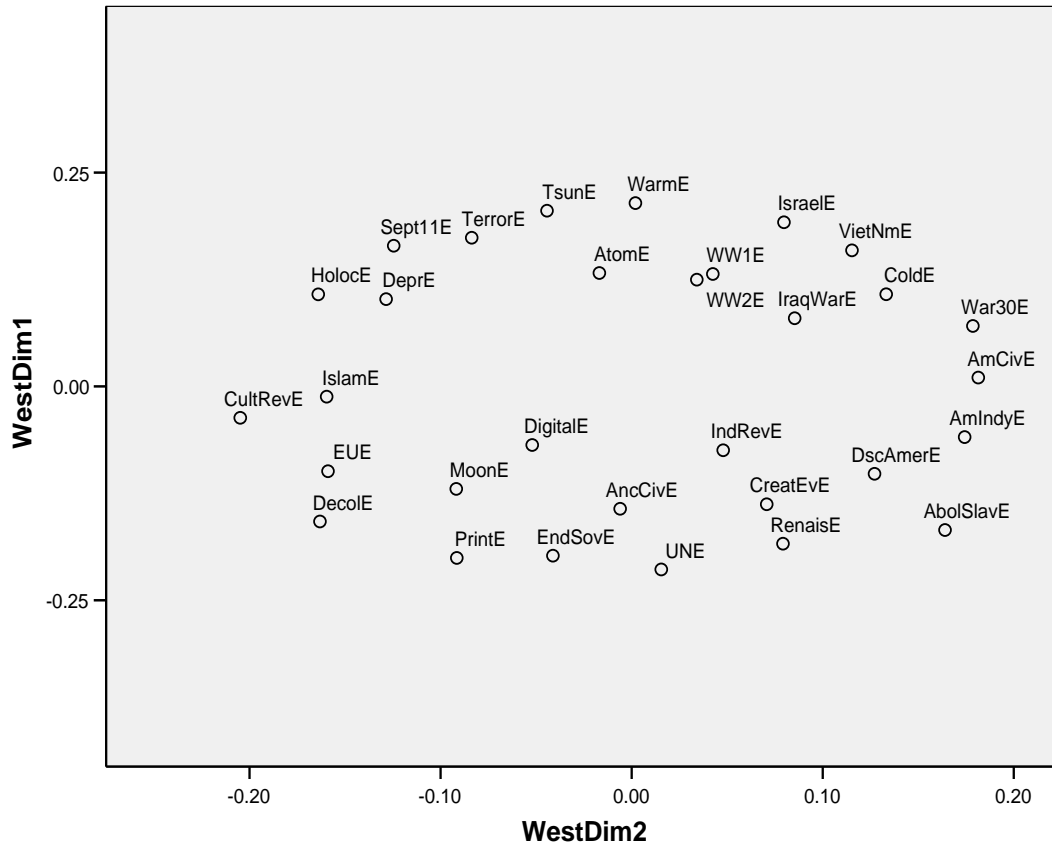
Figure 1. Rotated MDS configuration for 24 events by Western Cluster

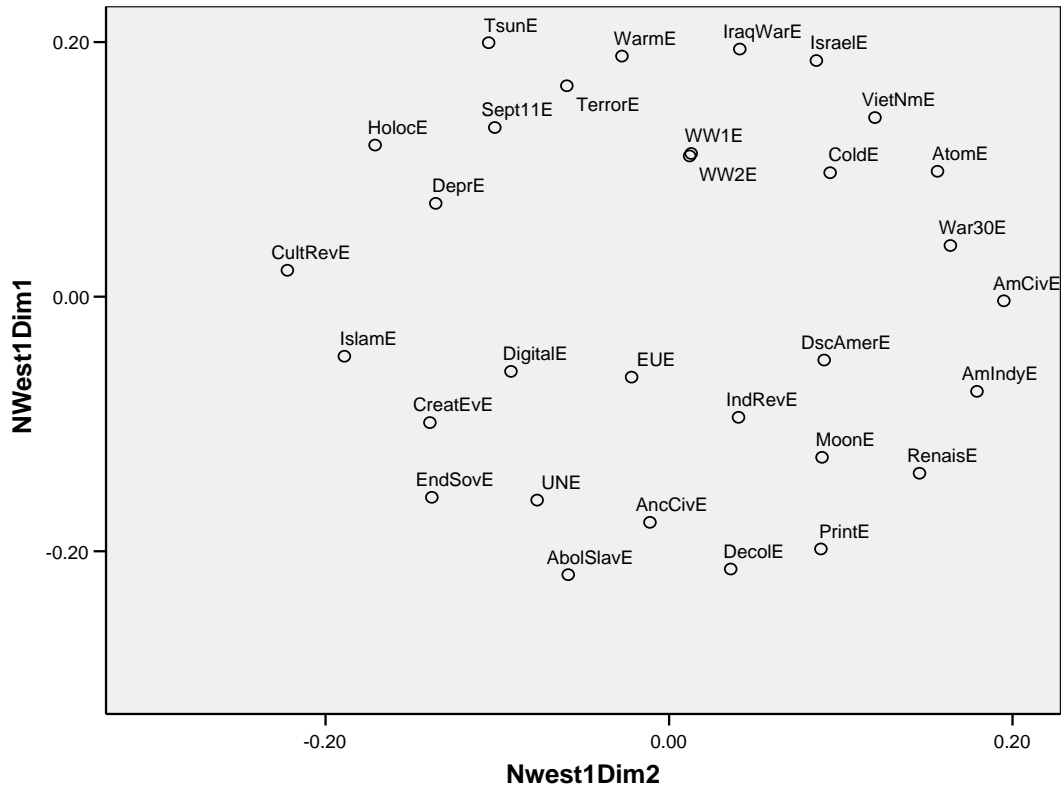
Figure 2. Rotated MDS configuration for 24 events by Non-Western Cluster 1

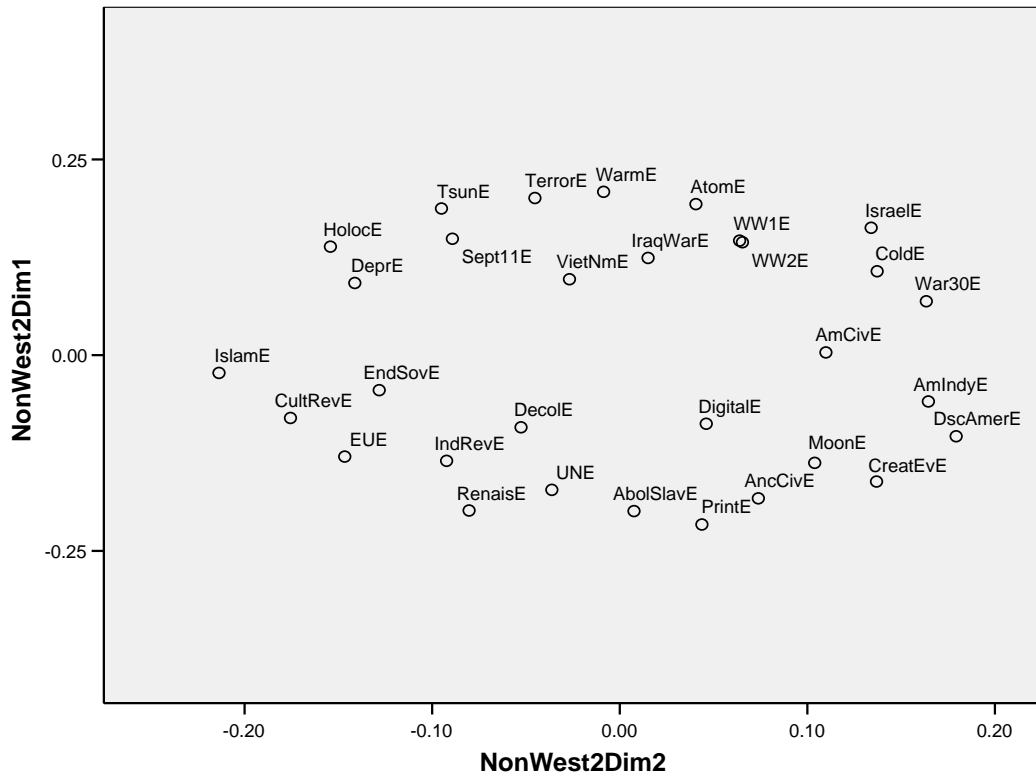
Figure 3. Rotated MDS configuration for 24 events by Non-Western Cluster 2

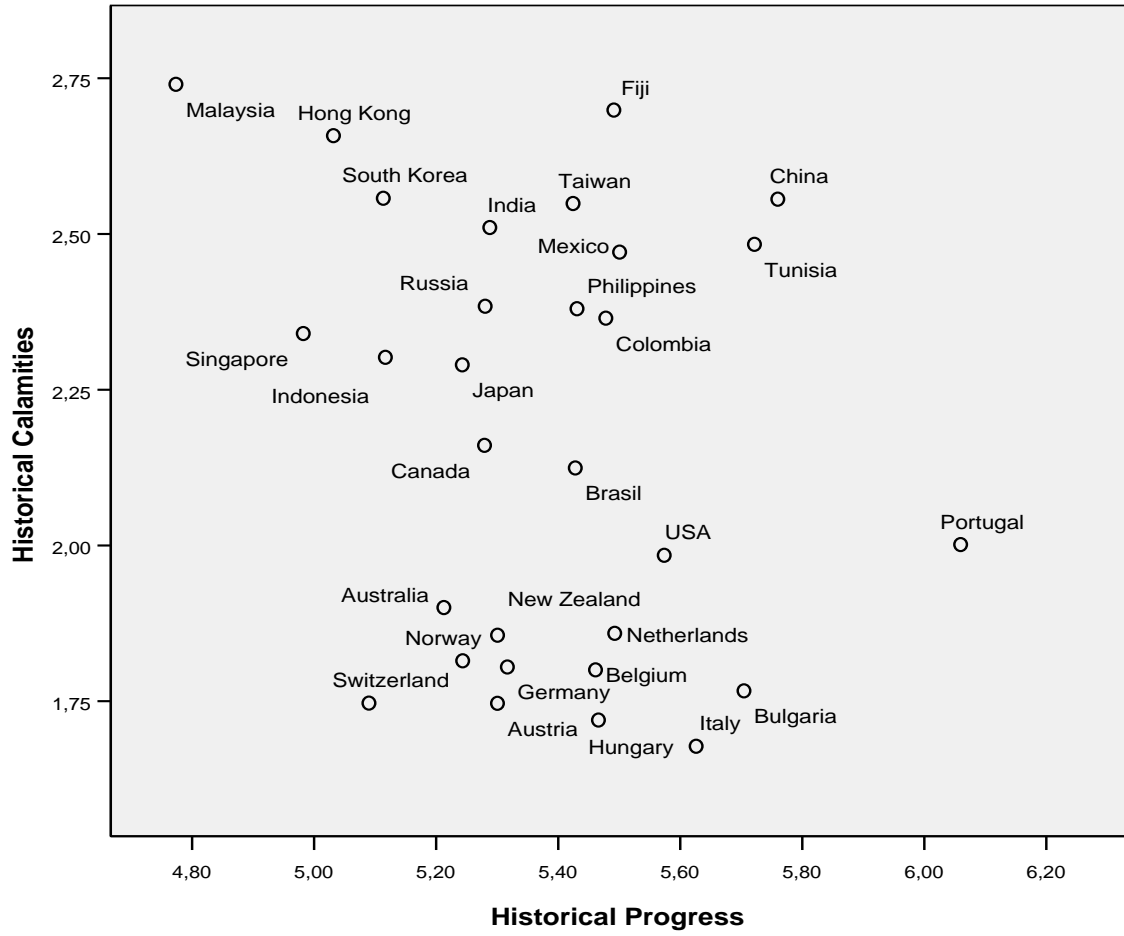
Figure 4. Visual Representation of all 30 societies by “Historical Calamities” and “Historical Progress”

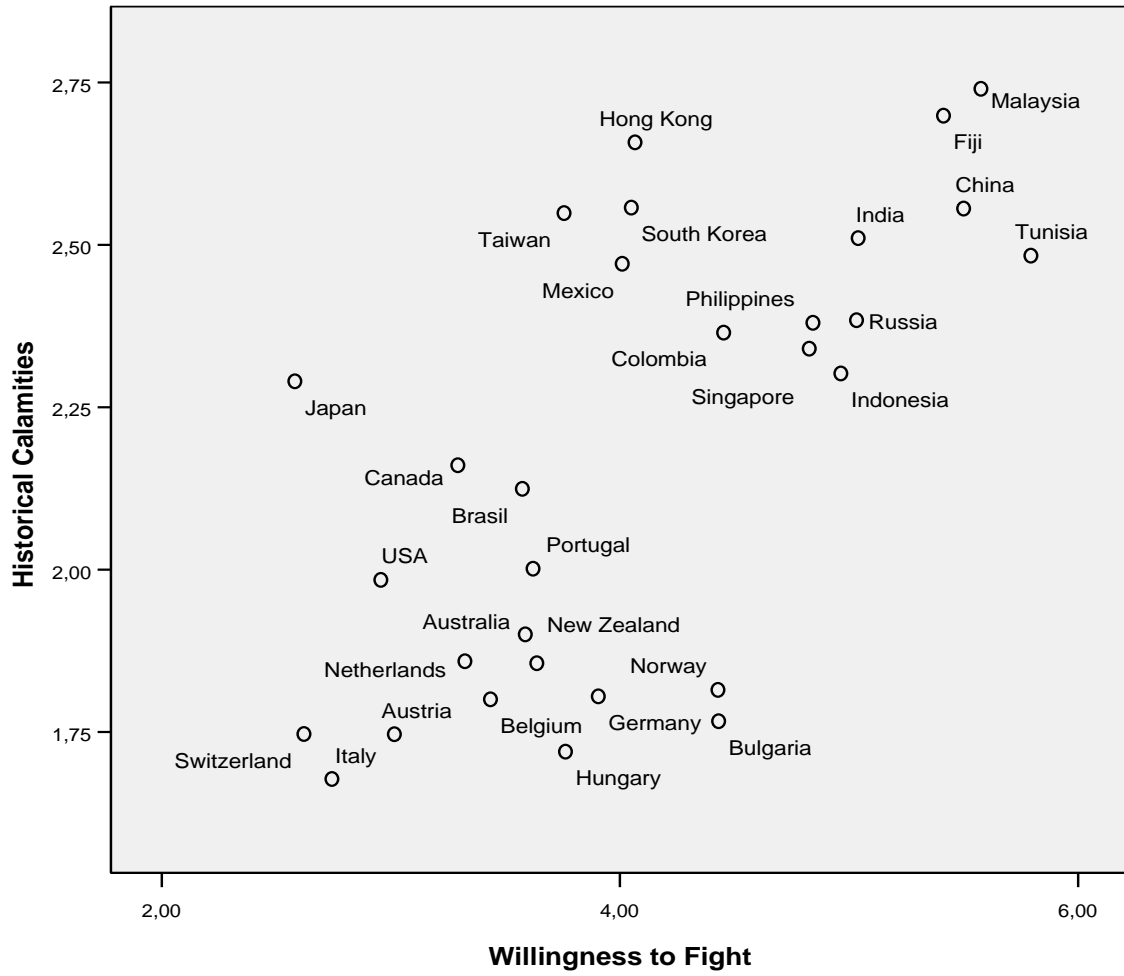
Figure 5. Visual Representation of all 30 societies by “Historical Calamities” and “Willingness to Fight for one’s Country”











Narrative psychology

János László
University of Pécs
laszlo@mtapi.hu

Keywords: narrative psychology

Word count: 2 560

In: Christie, D.J. and Bar-Tal, D. (eds.) *Encyclopedia of Political Psychology*. Wiley-Blackwell, Oxford, New York (megjelenés alatt)

Research was supported by OTKA T 49413 and NKFP 6-00074/2005. Authors are grateful to Róbert Járai for his help in statistical processing. Correspondence should be addressed to the first author.

Narratives are generally conceived as accounts of events, which involve some temporal and/or causal coherence. This minimal definition is usually amended with criteria according to which storiness requires some goal-directed action of living or impersonated actors taking place in time. A full blown narrative involve an initial steady state which implies the legitimate order of things including the characters' normal wishes and beliefs, a trouble which disturbs this state, efforts for reestablishing the normal state, a new, often transformed state and an evaluation in conclusion, which draws the moral of the story.

Narratives whether oral, written or pictural are bond to narrative thinking. It is a natural, i.e., universal, innate capacity of human mind. Evolutionary arguments for narrative thinking stress its capacity to encoding deviations from the ordinary and its mimetic force. Ricouer (1981-1987) derives mankind's concept of time from narrative capacity. Recently, brain mechanisms of narrative thinking are traced by sophisticated brain-imaging devices. Nevertheless, narrative forms just as time concepts or languages show a wide cultural variety. This variation provides ground to socio-cultural theories of narrative (e.g., Turner, 1981), which stress the cultural evolution of narrative forms. According to these theories narrative genres model characteristic intentions, goals and values of a group sharing a culture.

Narrative thinking can be contrasted with paradigmatic or logico-scientific thinking (Bruner, 1986). When we think in terms of *paradigmatic or logical-scientific mode*, we work with abstract concepts, construe truth by means of empirical evidence and methods of formal logic, and while doing so, we seek causal relations that lead to universal truth conditions. When we use the *narrative mode*, we investigate human or human-like intentions and acts, as well as the stories and consequences related to them. What justifies this mode is life-likeness rather than truth, and it aspires to create a realistic representation of life. Bruner (1986, pp.11-12.) illustrates the two types of causality as follows: "The term then functions differently in the logical proposition 'if x than y', and in the narrative recit 'The king died, and then the queen died.' One leads to a search for universal truth conditions, the other for likely particular connections between two events – mortal grief, suicide, foul play." In other words, narrative thinking aspires to make sense or to establish coherence.

Narratives do not depict events as they "find" them out there in the world, but construe these events by narrative forms and categories in order to arrive at the *meaning* of the events. Narrative theories are *constructivist theories*.

Narrative theories and narrative approach have spread out in various disciplines. Historiography, for instance, became susceptible to this approach very early (White, 1973, 1981). A true *historical text* recounts events in terms of their inherent interrelations in the light of an existing legal and moral order, so it has all the properties of narrative. As a consequence, the reality of these events does not consist in the fact that they occurred. Rather it depends on remembering (i.e. they are remembered) and on their capacity of finding a place in a chronologically ordered sequence. “The authority of the historical narrative is the authority of reality itself; the historical account endows this reality with form and thereby makes it desirable, imposing upon its processes the formal coherency that only stories possess.” (White, 1981, p. 19)

To intensify a sense of reality and truthfulness to real life, historical account makes use of rhetorical figures and relies heavily on the dimension of consciousness; that is, on what historical figures might have known, thought and felt. The historiographer as narrator willy-nilly takes up a narrative position, or that a historical narrative is not in the position to evade the functionality of narrative, the need for a „usable” story either. The origin of modern historical science itself is also closely related to the national history that was demanded by 19th century nationalism.

The narrative approach has reached psychology in the late eighties of the twentieth century. The term ‘narrative psychology’ was introduced by Theodor Sarbin’s influential book (Sarbin 1986), which claimed that human conduct can be best explained through stories, and this explanation should be done by qualitative studies. Narrative accounts are embedded in social action. Events become socially visible through narratives, and expectations towards future events are, for the most part, substantiated by them. Since narratives permeate the events of everyday life, the events themselves become story-like too. They assume the reality of ‘beginning’, ‘peak’, ‘nadir’ or ‘termination’. According to Sarbin, a proper interpretation of narratives gives the explanation social action..

Another book from the same year, Jerome Bruner’s *Actual Minds, Possible Words* (1986), explored the ‘narrative kind of knowing’ in a more empiricist manner. Around the same time, Dan McAdams (1985) developed a theoretical framework and a coding system for interpreting life narratives in the personological tradition. It builds on the Eriksonian tradition which assumes a close relationship between life story and personal identity. Accordingly, it derives various characteristics of identity from the content and structure of life stories. Whereas earlier psychological studies were directed to story production and story

comprehension in the cognitivist tradition, the new narrative psychology has turned to the issues of identity construction and functioning. The narrative meta-theory has become particularly influential in self- and identity theory, where, based on the life story, it offers a non-essentialist solution for the unity and identity of the individual self (Bamberg and Andrews, 2004; Brockmeier and Carbaugh, 2001; Bruner, 1990; Freemann, 1993; Ricoeur, 1991; Spence, 1982;). The conception of narrative as a mean of identity construction is summarized by Polkinghorn (1988) as follows:

“The tools being used by the human disciplines to gain access to the self-concept are, in general, the traditional research implements designed for formal science to locate and measure objects and things. We achieve our personal identities and self-concept through the use of the narrative configuration, and make our existence into a whole by understanding it as an expression of a single unfolding and developing story. We are in the middle of our stories and cannot be sure how they will and; we are constantly having to revise the plot as new events are added to our lives. Self, then, is not a static thing or a substance, but a configuring of personal events into a historical unity, which includes not only what one has been but also anticipations of what one will be.” (Polkinghorn, 1988, p.150.)

Recently, a new direction of narrative psychology has emerged, which draws on the scientific traditions of psychological study, but adds to the existing theories by pursuing the empirical study of psychological meaning construction (László, 2008). Scientific narrative psychology takes seriously the interrelations between language and human psychological processes or narrative and identity. This is what discriminates it from earlier psychometric studies, which established correlations between language use and psychological states (Pennebaker and King 1999; Pennebaker et al. 2003). It assumes that studying narratives as vehicles of complex psychological contents leads to empirically based knowledge about human social adaptation. Individuals in their life stories, just like groups in their group histories, compose their significant life episodes. In this composition, which is meaning construction in itself, they express the ways in which they organize their relations to the social world, or construct their identity. Organizational characters and experiential qualities of these stories tell about the potential behavioral adaptation and the coping capacities of the storytellers.

Another remarkable novelty comes from the recognition of correspondences between narrative organization and psychological organization, namely from the fact that narrative features of self-narratives, e.g. the characters' functions, the temporal characteristics of the

story, or the speakers' perspectives will provide information about the features and conditions of self-representations. Similarly, the stories about the world will disclose the psychological features of social representations.

Narrative analysis

Traditionally, narratives are analysed in social sciences in three distinct ways. *Formal-structural analysis* initiated by the Russian formalists focuses on the role that linguistic and discourse structures play in conveying meaning. In psychology this approach prevails in cognitive studies of story production and comprehension. *Content analysis* is directed to the semantic content and tries to quantify it. In psychology, of course, psychological contents are classified and measured. Major limits of both analytic tools are, first, the uncertainty of the external validity of the constructs derived from them, and second, blindness to the context where structures or semantic contents occur. This latter flaw prevents formal-structural analysis and content analysis to reconstruct pragmatic or psychological meaning of texts. However, the third type of narrative analytics, *hermeneutic analysis*, embraces the social, cultural and textual context of the narrative and interprets its meaning against this background. In psychology it mostly means interpretation of personal narratives with reference to identity. Validity of the interpretation, however, is not amenable to empirical testing. The interpretation is performed against a possible wide cultural, social and historical background and extends to issues of authority, dialogicity and voice, as well as positioning (Hermans, 1996). Some authors, e.g. Polkinghorn (1997) emphasize that qualitative narrative psychology even need not be deal with narrative texts. The principal requirement for him is the narrativity of the interpretation of the data coming from any source. With other words, discussion should be a 'storied account'.

The positivism versus hermeneutics or the sciences versus humanities controversy is clearly reflected in the above approaches. Whereas content analysis goes bottom-up, attempting to construct meaning from elementary pieces of narrative discourse, hermeneutics adopts a top-down strategy in which the interpretation horizon has absolute primacy.

Scientific narrative psychology strives to concerted application of top-down and bottom-up methodologies, because it studies highly complex issues of personality, culture and society. In order to study the experiential organizations and qualities of life narratives and group narratives the methodology of narrative psychological content analysis has been developed. This methodology is based on narratological concepts and on social psychological

theories of language use. Narratology has described the limited number of elements and the limited number of variations of the elements in narrative composition. These compositional factors can be reliably identified in discourse. Narrative components correspond to certain processes or states of experiential organization or psychological meaning construction. For instance, using a retrospective narrative perspective as opposed to experiencing or re-experiencing perspectives when telling a traumatic life event suggests emotional balance, i.e., that the storyteller managed to elaborate the negative experience and restore the integrity of his or her identity. In an experiment, Pólya, László and Forgas (2005) provided evidence supporting the above assumption. Traumatic life events, such as the failure of an in-vitro fertilization (IVF) treatment, were reported from different perspectives. The use of the different perspectives can be illustrated with the following excerpts: ‘I was waiting in the doctor’s office ... The doctor entered the room ... He told me that we had not succeeded ...’ (retrospective perspective). ‘It was in the doctor’s office ... I see the doctor entering the room ... I don’t remember how it could happen ...’ (re-experiencing perspective). Subjects consistently evaluated the target person as having better emotional control, higher social value and more stable identity when they read retrospective stories as opposed to re-experienced ones.

Beyond the perspective, narratives contain other compositional devices such as time structure and time experience, characters’ agency, characters’ mental involvement, coherence, evaluation, spatial and interpersonal relations of the characters, etc. This limited number of compositional ‘slots’ corresponds to a similarly limited number of psychological constructions, whereas the text can be endlessly variable on the surface level (i.e. linguistically). Based on the narrative compositional elements, algorithms have been constructed that are able to automatically detect and quantitatively process the linguistic features of each element (Ehmann et al. 2007; Hargitai et al. 2007; László et al. 2007; Pohárnok et al. 2007; Pólya et al 2007).

The narrative psychological content analysis, just as any content analytic research, begins with qualitative decisions, which attribute some meaning to certain textual elements. In psychology, this meaning is usually psychological meaning. The analysis does not stop, however, at this qualitative phase. Narrative psychological content analysis treats the content analytical codes as values of psychological variables, which, in turn, will become quantifiable and statistically processible.

REFERENCES

- Bamberg, M., and Andrews, M. (2004): Introduction. In: Bamberg, M. and Andrews, M. (eds.): *Considering Counter-Narratives: Narrating, resisting, making sense*. Amsterdam: John Benjamins.
- Brockmeier, J. and Carbaugh, D. (eds.): *Narrative and identity*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company
- Bruner, J. (1986): *Actual Minds, Possible Worlds*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bruner, J. (1990): *Acts of Meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Ehmann, B., Garami, V., Naszodi, M., Kis, B. and László, J. (2007): Subjective Time Experience: Identifying Psychological Correlates by Narrative Psychological Content Analysis. *Empirical Culture and Text Research*, 3, 14-25.
- Freeman, M. (1993): *Rewriting the self: History, memory, narrative*. London: Routledge.
- Hargitai, R., Naszodi, M., Kis, B., Nagy, L., Bóna, A. and László, J. (2007): Linguistic markers of depressive dynamics in self-narratives: Negation and self-reference. *Empirical Culture and Text Research*, 3, 26-38.
- Hermans, H. J. M. (1996): Voicing the self: From information processing to dialogical interchange. *Psychological Bulletin*, 119, 31–50.
- László, J. (2008): *The Science of Stories: An Introduction to Narrative Psychology*. New York and London: Routledge
- László, J., Ehmann, B., Pólya, T. and Péley, B. (2007): Narrative psychology as science. *Empirical Culture and Text Research*, 3, 1-13.
- McAdams, D. P. (1985): *Power, intimacy, and the life story: Personological inquiries into identity*. New York: Guilford Press.
- Pennebaker, J.W.–King, L.A. (1999): Linguistic styles: Language use as an individual difference. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 1296-1312.
- Pennebaker, J. W.–Mehl, M. R.–Niederhoffer, K. G. (2003): Psychological aspects of natural language use: Our words, our selves. *Annual Review of Psychology*, 54, 547–77.
- Pohárnok, M., Naszodi, M., Kis, B., Nagy, L., Bóna, A. and László J. (2007): Exploring the spatial organization of interpersonal relations by means of computational linguistic analysis. *Empirical Culture and Text Research*, 3, 39-49.
- Polkinghorne, D. E. (1988): *Narrative Knowing and the Human Sciences*. Albany: SUNY Press.

- Polkinghorn B. (1997): Reporting qualitative research as practice. In Tierney, W. G. and Lincoln, Y. S. (eds.): *Representation and the text: Re-framing the narrative voice*. Albany, NY: SUNY Press, 1-21.
- Pólya, T.–László, J.–Forgas, J. P. (2005): Making sense of life stories: The role of narrative perspective in communicating hidden information about social identity and personality. *European Journal of Social Psychology*, 35, 785-796
- Pólya, T., Kis, B., Naszódi, M. and László, J. (2007): Narrative perspective and the emotion regulation of a narrating person. *Empirical Culture and Text Research*, 3, 50-61.
- Ricoeur, P. (1981-1987): *Time and Narrative*. Chicago: University of Chicago Press. 1–23.
- Ricoeur, P. (1991): L'identité narrative. *Revue de Sciences Humaines*, 221, 35-47.
- Sarbin, T. R. (1986): The Narrative as a Root Metaphor for Psychology. In: Sarbin, T. R. (ed.): *Narrative Psychology. The Storied Nature of Human Conduct*. New York: Praeger, 3-21.
- Spence, D. P. (1982): *Narrative truth and historical truth. Meaning and interpretation in psychoanalysis*. New York: Norton.
- Turner, V. (1981): Dramas, Field, and Metaphors: Symbolic Action in Human Society. In: W.J.T. Mieschel(ed.) *On Narrative*. Chicago: Chicago University Press. 317-164.
- White, H. (1973): *Metahistory*.
- White, H. (1981): The value of narrativity in the representation of reality. In: Mitchell, W. J. T. (ed.): *On narrative*. Chicago: University of Chicago Press. 1–23.

SOCIAL IDENTITY, SOCIAL REPRESENTATIONS, SOCIETY, AND THE INDIVIDUAL

James H. Liu János Lászlo

THE CONCEPT OF SOCIAL IDENTITY, as described by social identity theory (Tajfel and Turner 1979) and its subsequent elaboration, self-categorization theory (Turner et al. 1987), provides a nucleus from which psychologists can understand the relationship between individuals and the social worlds they inhabit. Identity from this perspective is not something *belonging* to the individual, as a set of fixed traits, but rather something that *emerges* out of an interaction between the person and the situation. The interplay between a person's self-concept and the situation, containing the social forces emanating from other people and institutions that direct him how to think, feel, and behave is at the heart of the process of identification (Reicher and Hopkins 2001; Oakes, Haslam, and Turner 1994; Turner et al. 1987). A person has a fluid repertoire of self-categorizations that enable self-positioning as "one" with different in-groups and responses to being positioned as "other" by other people (Dresler-Hawke and Liu 2006). Self-categorization activates socially shared cultural knowledge that allows the individual to conform to situation-appropriate group norms for behavior. The same person may sometimes act as a mother, as a social worker, or a nationalist. A person's subjective sense of social identification provides a navigation system for dealing with the different demands of these different in-groups and enables differentiation from various out-groups. This fluidity in social identification allows a person to sometimes activate maternal norms for caring, to other times conform to nationalistic beliefs about defending the motherland, and still to other times react against prejudice, and so on.

Most of the literature on social identity and self-categorization theory has focused on individual-level processes, examining how a person's sense of self-identification is primed or made salient by different situational factors, along with subsequent implications for thinking, feeling, and acting. Through social comparison, a person strives for positive distinctiveness, coming to understand herself as part of a group or category that is positively distinct from out-groups. Self-categorization appears to be both a cause and consequence of socially shared beliefs among group members (Bart-Tal 2000), and is associated with a move toward the homogenization of beliefs within the group and an enhanced polarization of differences between groups (Turner et al. 1987).

By contrast, less effort has been devoted to theorizing about the societal factors at play shaping the *content* of social norms or societal beliefs for appropriate group behavior. Because the situation consists of a multilevel and complex aggregate of social forces, in experimental social psychology, the situation is treated as an impenetrable "black box" with functions corresponding to experimental analogues (for example, majority or minority status, high or low power, and so on) whose distribution, content, and structure in society is either unknown or assumed to consist of an abstract universal.

Recent work in the area of social representations (Moscovici 1988, 1984; for a comprehensive review, see Wagner and Hayes, 2005), the "other" great European theory of social psychology, has demonstrated that behavior in culture-specific intergroup situations may be more precisely delineated by an analysis of the content and sources of relevant collectively shared systems of knowledge and belief. In particular, James Liu and Denis Hilton (2005) have outlined the ways that socially shared representations of history condition nations and peoples with objectively similar interests to take qualitatively different actions and attitudes with respect to international relations and issues of internal diversity. Borrowing from dynamical systems theory, we argue for a "sensitive dependence on initial conditions" for collective actions. That is, the same political situation could engender quite a different probability space of responses from different peoples, depending on their representations of the historical experiences that have shaped them as a people.

History endows certain peoples (and nations) with "charters" (Mali-nowski 1926) that use the accumulated wisdom of the past to justify societal arrangements for the distribution of resources and the allocation of social roles both internally and internationally. History provides legitimizing myths or ideologies (Sidanius and Pratto 1999) that explain how things are and ought to be based on different forms of collective remembering (Halbwachs 1950/1980; Pennebaker, Paez, and Rime 1997) and their application to current situations (Spellman and Holyoak 1993; Southgate 2005). Moreover, cumulative historical experience can result in the formation of cognitive narrative templates (Wertsch 2002) or a societal ethos (Bar-Tal 2000) that structure and interpret new experiences based on recurring historical patterns. In this way, social representations of history structure the "objective" situation through a process of selective interpretation, biased attribution, restricted assessment of legitimacy and agency, and by privileging certain historically warranted social categories and category systems above other alternatives. They provide an important avenue of integration between universal theories of identity and inter-group relations and culture-specific formulations based on the specific *content* of knowledge and beliefs.

Following Jerome Bruner (1986; 1990), authors such as Sandra Jovchelovitch (2002), Janos Laszlo (1997), and Uwe Flick (1997) suggest that social representations are organized not simply as cognitive categories, but contain narrative forms as well. Historical narratives are stories that communicate symbolic and practical meaning over and above the "bare facts" of history. The validity of narrative hinges on its credibility, authenticity, relevance, and coherence, which in turn are dependent on the proper use of narrative features—time, plot, characters, perspective, narrative intentions, and evaluation. The paradox of narrative is that it is a universally human mechanism of communication and cognition, but at the same time, the form of knowledge created by this mechanism is validated and maintained in time and space as a part of a particular society's beliefs. This dual nature of narrative has created productive points of contact between history and social psychology, beginning with Wilhelm Dilthey's work on the history of ideas (Blanco and Rosa 1997). This interface allows the introduction of cognitive structures with psychological content into the analysis of historical narrative as an explanation or interpretation.

Bruner (1986, 43) views narrative as a medium for constructing psychological and cultural reality so that history may be "brought to life." Through such devices as perspective and story structure, narrative connects individuals to a collective through symbols, knowledge, and meaning. Studying how people tell and understand stories, including performances of their own history or mythology, enlightens us about the process of how a group creates a social reality (Shore 1996, chaps. 9, 10). The process of how these stories collide or collude with stories told by others, especially other groups, enables a person to construct a personal sense of self amid this confluence of story elements, collective and private, accepted and rejected (McAdams 1993). One of the major lessons of social psychology is that behavior is not consistent across situations; what a narrative approach asserts is that our systems of meaning are well adapted to make sense of such incongruities by telling stories of how these different realities we encounter cohere from a subjective point of view.

Jan Assmann (1992) offers a synthetic theoretical framework for collective memories and identity that explicitly relates past and present representational processes to group identity. He distinguishes between *cultural* versus *communicative* memory. Communicative memory embraces memories from the proximate past, shared with contemporaries. A characteristic example is generational memory that emerges in time and decays with the death of its carriers. The span of communicative memory is thus about sixty to eighty years, or three to four generations. Studies of autobiographical memory that concern the communicative memory of a society from the perspective of the individual have found that events experienced in late adolescence or early adulthood—between the ages of eleven and twenty (see the reminiscence phenomenon in Fitzgerald 1988; Schuman and Rodgers 2004)—prove to be the most memorable for each generation. Forty years, or, half the communicative memory period, is again a critical threshold. After elapsing forty years, those who experienced a significant event early in their adulthood, fearing that their memories will disappear when they have departed, feel motivated to record and transmit their experiences. A salient example is the proliferation of the Holocaust literature during the mid-1980s.

Cultural memory, on the other hand, goes back to the supposed origins of the group. Culture objectifies memories that have proven to be important to the group, encodes these memories into stories, preserves them as public narratives, and makes it possible for new members to share group history. In modern societies, the task of generating cultural memory is often assigned to professionals (Liu and Hilton 2005; Southgate 2005, chaps. 3, 4). Some, like historians and museum curators, adhere to disciplinary standards of objectivity and fact-finding. Others, like politicians, use the past for different purposes, such as for motivating and justifying political actions. Hence it behooves us to understand the content of lay representations of history and their potential for maintaining group identity and mobilizing political action.

THE CONTENT OF SOCIALLY SHARED BELIEFS ABOUT HISTORY

The central characteristic of lay conceptions of history is that they privilege recent events (for example, the last one hundred years) in politics and war. The survey research of Liu et al. (2005) found that over two-thirds of both the people and events nominated as the most important in world history across twelve cultures concerned politics and war, with war taking up the lion's share (see Pennebaker et al. 2006 for similar findings). This pattern is repeated with variation for national histories; for New Zealand (Liu, Wilson, McClure, and Higgins 1999), Malaysia and Singapore (Liu, Lawrence, Ward, and Abraham 2002), and Taiwan (Huang, Liu, and Chang 2004), political events are again dominant, but as relatively peaceful young nations, the percentages devoted to war are lower. Hungary, on the other hand (Laszlo, Ehmann, and Imre 2002), shows a popular history that is dominated by warfare and violent revolution, and draws more deeply from the distant past when the Magyar nation was formed. The topics of technological and economic advance, which are often central to expert histories (Hart 1992; Kennedy 1987), are almost invisible in lay histories (where ordinary people nominate events or figures and importance is determined by consensus). The implication of these data is that according to the popular imagination, history and the peoples inhabiting it are created by the politics of warfare. The idea put forward by sociologists of history (Anderson 1983) that the modern nation-state is a product of the collective imagination made possible by advances in literacy and mass communication has no currency among lay peoples. Rather, they believe the alternative theory that "the growth of the modern state, as measured by its finances, is explained primarily not in domestic terms but in terms of geopolitical relations of violence" (Mann 1986, 490; though Mann's own view is more complicated).

Politicians, media, and lay people alike appear to act under the premise that war is what makes the nation-state. It is no wonder that war is glorified in the collective memory of victorious nations (see Olick 2003) and that the availability of such memories correlates with the willingness to fight in future conflict (Paez et al. forthcoming). The phenomenon of "rallying around the flag" during conflict with another nation must also be considered normative. Selective recall of historical events appears to be essential for legitimizing myths or ideologies that portray objection to war as illegitimate, disloyal, or incorrect; such arguments were employed repeatedly by British Prime Minister Blair in justifying the invasion of Iraq (Southgate 2005, 60).

Collective memories of war are refreshed by new conflicts (Schuman and Rodgers 2004), and behavior in war weighs heavily on attitudes toward nationalities, as illustrated by internationally negative perceptions of America in the wake of the Iraq War (Pew Global Attitudes Project 2006). In extreme cases of protracted conflict, as in Israel, the collective emotional orientation may become contaminated by fear, producing a societal ethos characterized by deep mistrust of the out-group and perpetual readiness for conflict (Bar-Tal 2001; see also Staub 1988). More generally, the extent to which the social identities of peoples are forged in the crucible of conflict and defined by their behavior in war may be a product of long-term trends in the evolution of social power, particularly the development of the state (Mann 1986). Charles Tilly (1975) may be read from a psychological perspective to suggest that the preparation, prosecution, and consequences of war drove the development of European societies to become the first capable of producing mass identification with the state. At present, it is primarily nationalities, ethnicities, and religions that can mobilize

collectivities to kill *en masse*, and it cannot be coincidental that these are the groups for which history and its promise of immortality (see Solomon, Greenberg, and Pyszczynski 1991) matter most.

On the other hand, there is great variation in the type of event that is nominated as the most important in a single nation's history. This has definite implications for a whole range of group-specific attitudes and behaviors, particularly in managing internal diversity. First, certain events predispose the use of certain category systems. The Treaty of Waitangi, signed between Maori (Polynesian) chieftains and the British Crown (representing European settlers who arrived six to eight hundred years after Maori) in 1840 is widely regarded as the most important historical event in New Zealand (NZ). This privileges the signatories of the treaty, Maori and the Crown (representing NZ Europeans), above other social categories. Numerous historical accounts (King 2004) portray the nation as a "partnership" established between members of these groups dating back to the colonial era (Liu 2005). The partnership is depicted in most national iconography, including passports, the national museum, the singing of the national anthem (in both Maori and English), and in public education. Perhaps as a consequence, even in the domain of implicit associations, these two groups are closer to national symbols than other demographically numerous ethnicities in NZ, such as Asians (Sibley and Liu, forthcoming).

Similarly, the status of Mingnan Chinese as the prototype for Taiwanese national identity is bolstered by their standing as the aggrieved party in the February 28 incident, the most important event in Taiwanese history (in which mainland Chinese soldiers in the Kuomintang (KMT) killed and imprisoned large numbers of Mingnan people to establish political control). Outside-province Chinese, who arrived in Taiwan from the mainland following World War II, may see their demographic heritage as a "problem." Hence, some young outside-province people prefer to call themselves "New Taiwanese" to avoid the taint of the February 28, 1947, legacy (see Huang, Liu, and Chang 2004).

Second, history privileges certain political issues as perennially central to national identity. For NZ, Maori-Pakeha issues are often center stage, whereas in Taiwan, the cross-straits relationship with the mainland is never far from public consciousness. These two factors predispose an eth-nocultural frame of reference in Taiwan and NZ that contrasts sharply with the category system privileged under a communist reading of history, where the dialectics of class (such as workers versus owners) rather than ethnicity predominate (Reicher and Hopkins 2001). James Liu and Tomohide Atsumi (forthcoming) found in their review of contemporary Chinese history that Maoist readings of history officially endorsed by the communist state focused on the international solidarity of workers, collaboration between the military industrial complexes of Japan and the United States, and collusion between ethnic Chinese (such as those in the KMT) and Japanese imperialists. Under such a narrative, class struggle rather than nationality is privileged. The collapse of global communism has been associated with increased national tensions between China and Japan regarding the historical remembrances of war, as China reasserts a more nationalistic narrative of history where Japanese war crimes are more central (Liu and Atsumi forthcoming). Similarly, religious readings of history of the variety advocated by extreme fundamentalists like Al-Qaeda (Al-Zawahiri 2001) prioritize religious categories and Islamic unity in direct contradiction to competing secular, ethnocultural, and national categories.

James Wertsch (2002) proposes that certain peoples derive cognitive narrative templates that summarize in a general way the major historical dilemmas that have faced them throughout history. According to Wertsch, schematic narrative templates emerge out of the repeated use of standard narrative forms produced by history instruction in schools, the popular media, and so forth. The narrative templates that emerge from this process are effective in shaping what we can say and think because they are largely unnoticed, or "transparent" to those employing them, and they are a fundamental part of the identity claims of a group. They can be said to impose a plot structure on a range of specific characters, events, and circumstances.

His work, focused on the former Soviet Union, has identified the following sequence of moves resulting in a cognitive narrative template for Russian history: An initial situation in which the Russian people are living in a peaceful setting where they are no

threat to others is disrupted by the initiation of trouble or aggression by alien forces. This leads to a time of crisis and great suffering for the Russian people that is overcome by the triumph over the alien force by the Russian people, acting heroically and alone. This template has been used to provide explanatory insight into the actions of Russia in signing the Molotov-Ribbentrop Pact that partitioned the states between the Soviet Union and Germany at the beginning of World War II. Stalin was not being malevolent or aggressive, but was instead just acting defensively to bide time before the inevitable battle with Hitler for the survival of the Russian people. This template can be applied to make sense of any number of conflicts involving Russia— from WWII to the Napoleonic Wars to wars with the Mongols, Poles, and Swedes—and it is a model for the sturdiness of Russian identity when faced by an external threat.

Janos Laszlo, Bea Ehmann, and Imre (2002) show how narrative schemes predict events that are "elevated" in collective memory. In their study, participants had to name and briefly narrate positive and negative events in Hungarian history. There were three typical patterns of events: "long term victory" (up until the sixteenth century), when Hungarians were victorious; "first victory then defeat," when Hungarians won battles for freedom and independence but eventually failed (in wars of independence against the Turks and then the Habsburgs); and "long term defeats," when Hungarians lost (for example, World Wars I and II). It turned out that the "first defeat, then victory" schema was missing from the Hungarian collective memory. This missing schema at least partly explains why Hungarians mentioned the regime change marking the end of Russian occupation in 1989 at a very low frequency among positive events. A more discursive approach has been used to establish bicultural versus liberal democratic accounts of NZ nationhood (Liu 2005).

THE PROCESS OF CONSTRUCTING SOCIALLY SHARED BELIEFS ABOUT HISTORY

There are at least two fundamental reasons for the pre-eminence of warfare in lay histories. The first is its narratability. Socially shared beliefs are above all communicated, and the basic template for human storytelling, as shown in Vladimir Propp's (1968) classic work on folktales, is conflict. Propp shows that he could decompose the basic structure of collected Russian folktales into approximately thirty "moves." While these contain a rich tapestry of events, including support from helpers, gifts from donors, missions from rulers, and obstacles to test worthiness, the basic story arc of every folktale involves conflict between a protagonist (hero) and antagonist (villain) from an initial state of affairs to a resolution. Stories of conflict channel our hopes and fears into a system of meaning in which they can be managed and sometimes resolved. A similar narrative structure of conflict for mythological and religious stories has been theorized by Joseph Campbell (1949).

Given how basic folktales and mythology are to human narrative, there is reason to believe that this is the type of story that people tell one another when they gather around the campfire. Anthony Lyons and Yoshihisa Kashima's (2001, 2003) findings using Frederic Bartlett's serial reproduction paradigm suggest that the prototypical form of folktales may be a product of social features of story transmission. They found that when a short written narrative is passed along a dyadic communication chain, stereotype inconsistent information is filtered out, leaving predominantly stereotype consistent information after about three to four transmissions of the story. This effect is due to communication goals (for example, high stereotype endorsement and stereotype sharedness) rather than memory biases. Peripheral information is very quickly lost in a communication chain. The essential organizing features of a plot—involving the major story arc of conflict between the protagonist and antagonist— are likely, however, to be retained. Marques, Paez, Valencia, and Vincze (2006) used a similar paradigm to show that negative historical information (in this case, a massacre of Native Americans committed either by Portuguese or Spanish colonists) dropped out more over the course of a communication chain if the event was reported as having been committed by the in-group instead of by the out-group.

Second, conflict generates emotion, and collective remembrances are keyed around extreme emotion, both positive and negative (Bar-Tal 2001; Cabecinhas 2006; Rime 1997). Bernard Rimd (2007) reports that people share an emotional event by talking

about it to someone else after the episode 80 to 90 percent of the time, and that this is repeated more often for intense emotions. When an emotional event happens in a person's life, it ripples through that person's community. Once an emotional event is shared once, it is quite likely to be shared again by the listener to a new hearer; Rime estimates that 50 to 60 people in a social network may learn about an emotional event affecting one of its members within hours. Collectively shared events, like the September 11, 2001, terror bombing, are like a thousand stones hitting the community lake all at once, with ripples of emotional sharing carrying seeds of information to create a shared new representation at great speed (Rime 1997). The paradox of socially shared emotions, according to Rime (2007), is that people willingly share a negative emotion even when it reactivates an aversive experience. Because the evidence suggests that socially sharing negative emotions does *not* aid a person's recovery from a traumatic event, it appears that the function of the social sharing of emotions is purely social: it is about community building and showing empathy rather than instrumental action. Negative events function no less effectively in this regard than positive. Emotions live in the present. Hence, the relative preponderance of recent and negative events in representations of world history (Liu et al. 2005) may be a function of the social sharing of emotions.

However, there are also strong instrumental motives at work in the production of lay perceptions of history. Some theorists have argued that war makes the nation-state, and the nation-state thrives on war (Tilly 1975; Winter and Sivan 1999). Perhaps the most concentrated nexus of social science research on collective memory concerns the influence of the state on institutional forms of remembering, such as those exhibited in museums and enacted at commemorations (for example, LeGoff 1992; Olick 2003; Linsroth 2002; Schwartz 1997). Theorists in this area tend to see memory as mediated by institutions that are subject to manipulation and control by the state. The past is mobilized in the service of political agendas such as promoting national unity, and it is not so much recalled as performed through rituals, like parades or docent tours. Paez, Liu, Techio, Slawuta, Zlobina, and Cabecinhas (forthcoming) characterize the collective remembering of war as institutionally mediated in-group favoritism grounded in dominant values and mobilized by present-day political issues; they view biases in this recollection as constrained by interstate and intergroup power relations, as well as personal experiences and word of mouth. Research on commemoration reminds us of the dynamic influence of the present in re-creating an idealized past, and the central role of artifacts and social practices in communicating these reconstructions in societal processes.

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE INDIVIDUAL AND SOCIETY

In comparison to social identity theory, social representations theory (SRT) has struggled to define the relationship between the individual and society (see Wagner and Hayes, 2005, chap. 10). The problem is that social representations reside at the level of the collective, whereas what is to be explained in psychology is generally at the individual level. No one person could be said to have a "social representation of history," but social representations of history are argued to influence behavior and cognition at the individual level. A simple semantic solution is to refer to attitudes or arguments *derived from* social representations when talking about history used to causally influence opinions at the individual level (Sibley, Liu, and Kirkwood 2006). Liu and Sibley (2006) argue that an individual's attitudes are anchored to not only an intrapersonal set of beliefs, but also to an interpersonal network of communications and contacts. An even more theoretically sophisticated solution is provided by Willem Doise (1986), who divides social research into four levels ranging from intraindividual to ideological and is cautious about using data or theory from one level to explain phenomena at another level. However, such an analysis led Wagner and Hayes to eschew causal explanation for SRT altogether, and to consider it as a circular theory "in which theoretical terms mutually presuppose each other" (2005, 312; a reflexive group maintains a discursive representation and thereby determines its identity and belongingness). Such a stand is entirely incompatible with a mainstream psychology

that privileges experimentally derived causal inferences as the most valuable form of knowledge.

Perhaps a more satisfactory solution can be generated from the fact that social representations of history are by definition temporal structures that relate occurrences linked together thematically through time. This means that they can be approached as *narratives*, or stories of events with a temporal structure that can be related thematically from a particular point of view (see Wyer, Adaval, and Colcombe 2002 for a more sharply limited definition). Bruner (1986, 1990) argues that narrative is a fundamental mode of human thinking that is predicated on the pragmatic considerations of communication rather than the dictates of formal logic.

If social representations of history are considered as narratives, then two key properties of narratives, perspective and the ability to generate empathy, can be enlisted to bridge the gulf between the individual as the recipient of the narrative, and the society that is the repository of narratives. Moreover, composition and discursive features of narratives such as coherence, evaluation, agency, and spatial-temporal organization are indicative of the psychological orientation and identity of the narrator. In the case of historical narratives, these stories reflect group (national or ethnic) identity on the one hand, and connect individuals to the group on the other. In this sense, not only can historical texts be analyzed as carriers or vehicles of national identity, but other forms of narratives, such as romance or heroic fiction, can be, as well. For example, Laszlo and his colleagues studied the five most popular Hungarian historical novels (Laszlo, Vincze, Kovarine Somogyvari 2003, Laszlo and Vincze 2004) and pinpointed the role these novels play in the transmission of basic features of Hungarian national identity, like prototypical heroic traits and coping strategies.

NARRATIVE PERSPECTIVE

The content of a narrative, including elements such as events, characters, and circumstances, must be presented from a point of view (Prince 1987). The only truly omniscient third-person voice belongs to God and to authors of fiction. Historians as august as Jacob Burckhardt (1979) in the nineteenth century wrestled with the problem of narrative perspective being part of the craft, and those following Hayden White (1981, 1987) acknowledge that despite the best of academic intentions to honor truth, history inevitably involves the selection and interpretation of events. It includes a storytelling element that can at best be minimized through careful adherence to explicit disciplinary practices, and at worst can include willful distortions in the service of a national unity projected by the state (Hein and Selden 2000; Hobsbawm 1990; Kohl and Fawcett 1996). While the invention of tradition (Hobsbawm and Ranger 1983) and the projection of nationalism into history are problem areas for historians (Burke 1989), they are grist for the mill of social psychologists, who see in these distortions manifestations of the interaction between processes of social identity and social representation.

Narrative perspective can be thought of as a relational concept (Bal 1985) between the producer and the recipient of narrative. This is communicated by the distance in time and space the author takes vis-a-vis the content, and by the possibility that the narrator may express a character's beliefs, emotions, or evaluations (Wiebe, 1991). The latter component is sometimes called a psychological perspective (for example, Uspensky 1974). Through these components, narrative perspective establishes a *surface structure empathy hierarchy* (Kuno 1976) that influences how the reader or listener constructs the meaning of the narrated event and opens the way for *participatory affective responses* (Gerrig 1993).

For instance, Toth, Vincze, and Laszlo (2005) compare the depictions of the Austro-Hungarian monarchy in contemporary Austrian and Hungarian textbooks. One of the major differences they found was that the Hungarian texts included more personal agents as opposed to institutional agents, and mental inferences (for example, words such as "knew," "thought," "felt," and so on) as opposed to direct actions or statements. These narrative devices lead the reader to form the landscape of action according to the landscape of consciousness (Bruner 1986, 16), thereby facilitating interpretation and empathy from a Hungarian point of view, effectively personalizing the events. These

results could be interpreted in terms of the historical tradition of the Habsburg imperial versus the Hungarian small-state identity, with the latter requiring a comparatively stronger and more personalized adherence to the nation. Also, the longer established and stronger democratic traditions and more institutionalized view of Austrian society may be reflected in the way historical events are selected and reported, as the impersonal actions of institutions rather than the agency of individuals.

How the narrator relates past events to the current situation has significant influence on impression formation and identity judgments about the narrator, even when the same events are described. Tibor Polya, Laszlo, and Joe Forgas (2005) found that narrators using a retrospective perspective to describe autobiographical events were generally judged to be better adjusted, more desirable socially, and less anxious than narrators describing the same events in the present tense, as though they were re-experiencing the events. Similar results were obtained by Ehmann, Garami, Naszodi, Kis, and Laszlo (forthcoming) when a linear retrospective time perspective was judged to better reflect trauma elaboration after the event. For historical narratives, particularly when relatively recent traumas are narrated, time perspective can be a sensitive indicator of elaboration and coping.

What efforts such as these do is allow us to ascribe influence to non-human agents widely distributed throughout society. Artifacts such as textbooks communicate narratives in sometimes subtle ways that suggest a relationship between the subjects of the text and the readers, and the authors of the text and its readers. So by examining textbooks designated by the state to teach history in schools, and also by investigating institutions of public commemoration such as museums and national holidays (LeGoff 1992), we can probe into the influence of institutional agents of collective remembering and social representation without requiring a "group mind" (Wilson 2004). By tracing the production and effects of institutionalized forms of collective remembering, we can examine specific components of how societies communicate their traditions, the psychological reactions to these narratives, and the rise and fall in popularity of different representations over time.

It has been established that from time to time, collective memory and the social representation of history are revised. These representations appear as narratives and work as folk histories in accordance with the identity needs of groups. Narrative is not merely a natural, economical, or cognitive tool for preserving information; rather, it is a form that is suitable for establishing a personal relationship with an audience and for identifying oneself with something. As Ricoeur (1991) writes, identifying the self proceeds through identification with others—through history grounded in reality and through fictional narratives taking off from the imagination.

By means of empirical studies, we can reveal the characteristic features of group identity in the language of social psychology from professional and folk historical stories. Thus, the question is not in what way and to what extent these stories correspond to a scientifically reconstructed reality (although this may also be an interesting question); instead, what we want to know is what psychological state of being—balanced or imbalanced—what sense of security or threat, what sort of continuity or discontinuity, and what temporal orientation, intergroup relationship, motivation, and evaluation are reflected by the stories (Laszlo 2006). In other words, what types of collective symbolic coping (Wagner, Kronberger, and Seifert 2002) are taking place?

NARRATIVE EMPATHY

The fact that narratives are produced from a particular perspective or point of view suggests that there will be individual differences in how they will be received. One way to characterize the reception of a narrative by audiences is to consider how much empathy they have for the characters, events, and point of view expressed. This conceptualization capitalizes on the property of narrative that its comprehension is enhanced by momentarily yielding to its premises, and suspending disbelief about its reality (Gilbert 1991). If Bruner (1986, 1990) is correct in asserting that narrative thinking is driven by a search for plausible, lifelike connections between events—

establishing verisimilitude rather than truth—then empathy would appear to be the key mediator of narrative impact.

Stephanie Preston and Frans de Waal (2002) provide a broad definition, claiming that empathy is any process of attending to another's state in a way that induces a state in oneself more appropriate to the situation of the object attended to than to one's own situation (see Eisenberg and Strayer 1987 for additional perspectives). Such experiences as laughter, tears, joy, anger, fear, hope, and frustration are not uncommon to readers of books or watchers of movies. The reader, viewer, or listener momentarily suspends disbelief and participates vicariously in the narrative to the extent that he shows empathy for the point of view expressed and the characters and situations depicted. Alternatively, the audience may find the narrative lacking in coherence and verisimilitude, and fail to relate to it for any number of reasons ranging from aesthetic to political. Many officially sanctioned histories must surely have provoked apathy rather than empathy among their adolescent readers; indeed, Liu and Atsumi (forthcoming) found that many best-selling authors providing influential accounts about the Sino-Japanese War in Japan were nonhistorians happy to employ narrative devices and factual distortions eschewed by professional historians. For narrative representations to have influence on the individual, there must be some degree of sympathy for the situation or empathy for some of the characters. The degree of empathy provides a measure of the extent to which the individual relates to representational aspects of the narrative, bridging the gap between the individual and society.

Not only does this link the subjectivity of the individual to societal narratives rich in social axioms (Leung and Bond 2004) and normative beliefs (Bar-Tal 2000), but it also does so in a way that expands our vocabulary beyond that of social identity theory. The key point is that empathy does not require identity between the individual and the characters or situation with which she empathizes, though it is certainly facilitated by similarity and familiarity. It does not require a homogenization of attitudes and conformity of opinion, though there may be empirical tendencies in that direction. The capacity to respond empathetically is a fundamental biological heritage shared among higher social animals that enables the coordination of behavior with those clearly different than oneself (and sometimes even belonging to different species; see Preston and de Waal 2002). Empathy according to the perception-action model of Preston and de Waal (2002) contains a predisposition for action common to a complex of states, including sympathy, emotional contagion, and prosocial behavior. What the concept of narrative empathy does is extend the perception-action model to situations of vicarious learning and cognitive sympathy mediated by narration rather than personal experience. Such learning is the hallmark of culture and central to what makes human society a "thinking society" (Billig 1993)—its reliance on the accumulated wisdom of the past transferred through such processes as modeling and narrative agency (Bandura 2004) rather than personal trial and error.

Some narratives will achieve great empathy with audiences, over time becoming canonical for a particular genre. By furnishing an alternative operationalization of social representations as narratives widely known and accepted in society, SRT can avoid the problem of hermeneutic circularity (see Ricoeur 1974; Wagner and Hayes 2005). Survey data involving aggregate analyses of individual data can continue to be used to identify how social representations are collectively shared, but this can be corroborated at the individual level by measuring the empathy for particular societal narratives embodying core features of these representations. For instance, the degree of empathy for characters or actions in canonical historical narratives (see Laszlo and Vincze 2004), or the degree of sympathy for events described using different writing styles and inferring alternative relationships with the past, could reveal how prototypical individuals are in their orientation toward canonical narratives for the group. We might be able to see an individual drawing on representational resources from different groups, producing a "laminated self that draws together in personal layers canonical elements from diverse cultural traditions. Investigations of the interaction between canonical histories produced by professionals and personal memories or oral accounts transmitted by families would appear to be an ideal site to elucidate the relationship between individual and collective memory (see Halbwachs 1950/1980; Wilson 2005).

Such an approach avoids the problem of circularity in which theoretical terms such as "social identity" and "representation" mutually presuppose one another. An individual may have empathy for historical narratives that stand well outside the boundaries of his social identity and the representations dominant in society, and he may have a self-repertoire that is more complex than the homogenized accounts that can be produced when a dominant identity is made salient. A narrative approach employing indicators of empathy opens up a new frontier for group and intergroup psychology by enabling theorists to establish linkages at the individual level *between* the content of manifestly different identities and social representations.

For instance, audiences around the world participated vicariously in the narrative of the young star-crossed lovers of different social classes in the blockbuster movie *Titanic*. Some of these viewers would have been members of groups with social representations of sex and marriage at odds with the individualistic and sexually permissive point of view presented in the movie. Yet, the popularity of the film, a canonical representative of the Hollywood genre of disaster romance, was unprecedented in countries in Asia and the Middle East where having premarital sex and going against parents in marital choice would have been counternormative. Investigating the extent of empathy for the old mother trying to save her family fortunes by marrying her daughter into a wealthy but cold family versus that for the young lovers would go a long way toward establishing the personal orientation of individuals toward societally normative representations of sex and marriage. Research along these lines would bring SRT into dialogue with the burgeoning area of acculturation (Ward, Bochner, and Furnham 2001) and bring a further element of dynamism into the study of social representations.

Further down the line, research should examine whether the action propensities of empathy are reduced for reactions to narratives compared to firsthand experiences. It may also be appropriate to investigate other states, particularly intergroup emotions such as guilt or hatred (Branscombe and Doosje 2004; Smith and Mackie 2005), but these may not be as generally relevant to narrative as the family of emotions related to empathy.

Empathy is in some sense prototypical of a fundamentally civic orientation among human beings: an ability to put oneself in the place of another and to feel what she would feel, and act how she might want us to act. In this era of multicultural and multiethnic societies, an understanding of how empathy functions to maintain a sense of civil society among people with very different backgrounds would seem to be essential. The literature on intergroup relations is dark and rife with concepts such as social dominance orientation (SDO), right-wing authoritarianism (RWA), prejudice, ingroup favoritism, stereotypes, conformity, representations of war, and other constructs that emphasize the exclusive and closed nature of human groups. But from another perspective, intergroup relations seem to involve as much borrowing as purifying, as much fascination as repulsion, and as much intermixing as exclusion. While it is true that the latter of these pairs is highlighted during violent and oppressive periods, and while it is entirely appropriate to describe the limits to empathy (see for instance, Bar-Tal 2001; Opatow 1994), such an approach cannot describe all that is happening in terms of intergroup and intercultural relations. A more expansive "dual process model" of intergroup relations involves the differential impacts of empathy and authoritarianism, rather than interactions between close cousins SDO and RWA (see Duckitt 2001; Altemeyer 1998). Theorizing about the narrative construction and empathic reception of socially shared systems of historical belief is a first step in constructing theory that weighs equally the light side and the dark side of group and intergroup behavior.

AUTHOR NOTE

The authors wish to gratefully acknowledge helpful comments from Michael Harris Bond, Daniel Bar-Tal, Denis Hilton, Nicole Kronberger, Howard Schuman, Wolfgang Wagner, and James Wertsch on earlier drafts of this chapter.

REFERENCES

- Altemeyer, B. 1998. The other "authoritarian personality." In *Advances in experimental social psychology*, vol. 30, ed. M. P. Zanna, 47-92. San Diego, CA: Academic Press.
- Al-Zawahiri, A. 2001. *Knights under the prophet's banner*. Casablanca: Dar-al-Najaah Al-Jadeedah.
- Anderson, B. 1983. *Imagined communities: Reflections on the origins and spread of nationalism*. London: Verso.
- Assmann, J. 1992. *Das Kulturelle Gedachtnis: Schrifte, Erinnerung und Politische Identitaet in Fruehen Hochkulturen*. Munich: Beck.
- Bal, M. 1985. *Narratology: Introduction to the theory of narrative*. Toronto: University of Toronto Press.
- Bandura, A. 2004. Swimming against the mainstream: The early years from chilly tributary to transformative mainstream. *Behaviour Research and Therapy* 42 (6): 613-30.
- Bar-Tal, D. 2000. *Shared beliefs in a society: Social psychological analysis*. London: Sage.
- . 2001. Why does fear override hope in societies engulfed by intractable conflicts, as it does in the Israeli Society? *Political Psychology* 22:601-27.
- Billig, M. 1993. Studying the thinking society: social representations, rhetoric, and attitudes. In *Empirical approaches to social representations*, ed. G. M. Breakwell and D. V. Canter, 39—62. Oxford: Clarendon.
- Blanco, F., and A. Rosa. 1997. Dilthey's dream. Teaching history to understand the future. *International Journal for Educational Research* 27 (3): 189-200.
- Branscombe, N. R., and B. Doosje. 2004. *Collective guilt: International perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bruner, J. 1986. *Actual minds, possible worlds*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- . 1990. *Acts of meaning*. Cambridge, MA.: Harvard University Press.
- Burckhardt, J. 1979. *Reflections on history*. Indianapolis: Liberty Fund.
- Burke, P. 1989. History as social memory. In *Memory: history, culture, and the mind*, ed. T. Butler. Oxford: Basil Blackwell.
- Cabecinhas, R. 2006. Identidade e memoria social: Estudos comparativos em Portugal e em Timor-Leste [Identity and social memory: Comparative studies in Portugal and East Timor]. In *Comunicacao eLusofonia*, ed. M. Martins, H. Sousa, and R. Cabecinhas. Porto, Portugal: Campo das Letras.
- Campbell, J. 1949. *The hero with a thousand faces*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Doise, W. 1986. *Levels of explanation in social psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dresler-Hawke, E., and J. H. Liu. 2006. Collective shame and the positioning of German national identity. *Psicologia Politica* 32:131-53.
- Duckitt, J. 2001. A dual-process cognitive-motivational theory of ideology and prejudice. In *Advances in experimental social psychology*, vol. 33, ed. M. P. Zanna, 41-113. New York: Academic Press.
- Ehmann, B., V. Garami, M. Naszodi, B. Kis, and J. Laszlo. Forthcoming. Subjective time experience: Identifying psychological correlates by narrative psychological content analysis. *Empirical Culture and Text Research*.
- Eisenberg, N., and J. Strayer, eds. 1987. *Empathy and its development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fitzgerald, J. M. 1988. Vivid memories and the reminiscence phenomenon. The role of self narrative. *Human Development* 31:261-73.
- Flick, U. 1995. Social representation. In *Rethinking psychology*, ed. J. A. Smith, R. Harre, and L. Van Langhove, 70-96. London: Sage.
- Gerrig, R. J- 1993. *Experiencing narrative worlds*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Gilbert, D. T. 1991. How mental systems believe. *American Psychologist* 46 (2): 107-19.
- Halbwachs, M. 1950/1980. *The collective memory*. New York: Harper and Row.
- Hart, M. H. 1992. *The 100: A ranking of the most influential persons in history*. New York: Citadel.
- Hein, L., and M. Selden. 2000. *Censoring history. Citizenship and memory in japan, Germany and the United States*. Armonk, NY: Sharpe.

- Hobsbawm, E. 1990. *Nations and nationalism since 1780: Programme, myth, reality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hobsbawm, E., and T. Ranger, eds. 1983. *The invention of tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huang, L. L., J. H. Liu, and M. L. Chang. 2004. The double identity of Chinese Taiwanese: A dilemma of politics and identity rooted in history. *Asian Journal of Social Psychology* 7 (2): 149-89.
- Jovchelovitch, S. 2002. Social representations and narratives: Stories of the public life in Brazil. In *Narrative approaches in social psychology*, ed. J. Laszlo and W. Stainton-Rogers, 47-58. Budapest: New Mandate.
- Kennedy, P. M. 1987. *The rise and fall of the great powers*. New York: Random House.
- King, M. 2004. *The Penguin history of New Zealand*. Auckland, NZ: Penguin.
- Kohl, P. L., and C. Fawcett, eds. 1996. *Nationalism, politics, and the practice of archaeology*. New York: Cambridge University Press.
- Kuno, S. 1976. Subject, theme and the speaker's empathy—A reexamination of the relativization phenomena. In *Subject and topic*, ed. C. N. Li, 47-51. New York: Academic Press.
- Laszlo, J. 1997. Narrative organisation of social representations. *Papers on Social Representations* 6 (2): 93—190.
- . Forthcoming. *The science of stories. Introduction to narrative psychology*.
- Laszlo, J., B. Ehmann, and O. Imre. 2002. Les représentations sociales de l'his-toire: La narration populaire historique et l'identité nationale. In *La mémoire sociale. Identités et représentations sociales*, ed. S. Laurens and N. Roussiau. Rennes, France: Université Rennes.
- Laszlo, J., O. Vincze, I. Kovarine' Somogyvari. 2003. Representation of national identity in successful historical novels. *Empirical Studies of the Arts* 21 (1): 69-80.
- Laszlo, J., and O. Vincze. 2004. Coping with historical tasks. The role of historical novels in transmitting psychological patterns of national identity. *SPIEL* 21 (1): 76-88.
- LeGoff, J. 1992. *History and memory*. New York: Columbia University Press.
- Leung, K., and M. H. Bond. 2004. Social axioms: A model for social beliefs in a multicultural perspective. *Advances in Experimental Social Psychology* 36: 119-97.
- Linsroth, J. P. 2002. History, tradition, and memory among the Basques. *History and Anthropology* 13 (3): 159-89.
- Liu, J. H. 2005. History and identity: A systems of checks and balances for Aotearoa/New Zealand. In *New Zealand identities: Departures and destinations*, ed. J. H. Liu, T. McCreanor, T. Mcintosh, and T. Teaiwa, 69—87. Wellington, NZ: Victoria University Press.
- Liu, J. H., and T. Atsumi. Forthcoming. Historical conflict and resolution between Japan and China: Developing and applying a narrative theory of history and identity. In *Meaning in action: Constructions, narratives, and representations*, ed. T. Sugiman, K. J. Gergen, W. Wagner, and Y. Yamada. Tokyo: Springer-Verlag.
- Liu, J. H., R. Goldstein-Hawes, D. J. Hilton, L. L. Huang, C. Gastardo-Conaco, E. Dresler-Hawke, F. Pittolo, et al. 2005. Social representations of events and people in world history across twelve cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 36 (2): 171-91.
- Liu, J. H., and D. Hilton. 2005. How the past weighs on the present: Social representations of history and their role in identity politics. *British Journal of Social Psychology* 44:1-21.
- Liu, J. H., B. Lawrence, C. Ward, and S. Abraham. 2002. Social representations of history in Malaysia and Singapore: On the relationship between national and ethnic identity. *Asian Journal of Social Psychology* 5 (1): 3-20.
- Liu, J. H., and C. S. Sibley. 2006. Differential effects of societal anchoring and attitude certainty in determining support or opposition to (bi)cultural diversity in New Zealand. *Papers on Social Representations*, <http://www.psr.jku.at/frameset.html>.
- Liu, J. ft, M. W. Wilson, J. McClure, T. R Higgins. 1999. Social identity and die perception of history: Cultural representations of Aotearoa/New Zealand. *European Journal of Social Psychology* 29:1021-47.
- Malinowski, B. 1926. *Myth in primitive psychology*. London: Kegan Paul, Trench, Trubner.
- Mann, M. 1986. *The sources of social power*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Marques, I., D. Paez, J. Valencia, and O. Vincze. 2006. Effects of group membership on the transmission of negative historical events. *Psicologia Politica* 32:79-105.
- McAdams, D. P. 1993. *The stories we live by: Personal myths and the making of the self*. New York: Guilford Press.
- Ivloscovi, S. 1984. The phenomenon of social representations. In *Social representations*, ed. R. M. Farr and S. Moscovici, 3-70. Cambridge: Cambridge University Press.
- _____. 1988. Notes towards a description of social representations. *European Journal of Social Psychology* 18:211-50.
- Oakes, P. J., S. A. Haslam, and J. C. Turner. 1994. *Stereotyping and social reality*. Oxford: Basil Blackwell.
- Olick, J. K. 2003. *States of memory: Continuities, conflicts, and transformations in national retrospection*. New York: Columbia University Press.
- Opatow, S. 1994. Predicting protection: Scope of justice and the natural world. *Journal of Social Issues* 50 (3): 49-63.
- Paez, D., J. H. Liu, E. Techio, P. Slawuta, A. Zlobina, and R. Cabecinhas. Forthcoming. "Remembering" World War Two and willingness to fight: Sociocultural factors in the social representation of warfare across 22 societies, *Journal of Cross-Cultural Psychology*.
- Pennebaker, J. W., D. Paez, and B. Rime. 1997. *Collective memory of political events*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Pennebaker, J. W., J. Rentfrow, M. Davis, D. Paez, E. Techio, P. Slawuta, A. Zlobina, et al. 2006. The social psychology of history: Defining the most important events of world history. *Psicologia Politica* 32:15-32.
- Pew Global Attitude Project. 2006. America's image slips, but allies share U.S. concerns over Iran, Hamas, <http://www.pewglobal.org>.
- Polya, T., J. Laszlo, and J. P. Forgas. 2005. Making sense of life stories: The role of narrative perspective in communicating hidden information about social identity. *European Journal of Social Psychology* 35:785-96.
- Preston, S. D. and F. B. M. de Waal. 2002. Empathy: Its ultimate and proximate bases. *Behavioral and Brain Sciences* 25 (1): 1-72.
- Prince, G. 1987. *Dictionary of narratology*. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Propp, V. 1968. *The morphology of the folktale*. Austin: University of Texas Press.
- Reicher, S., and N. Hopkins. 2001. *Self and nation*. London: Sage.
- Ricoeur, P. 1974. The model of the text: Meaningful action considered as text. In *Interpretive social science: A reader*, ed. P. Rabinow and W. M. Sullivan, 73-101. Berkeley: University of California Press.
- _____. 1991. L'identité narrative. *Revue de Sciences Humaines* 221:35-47.
- Rime, B. 1997. How individual emotional episodes feed collective memory. In *Collective memory of political events*, ed. J. W. Pennebaker, D. Paez, and B. Rime, 131-46. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- _____. 2007. Interpersonal emotion regulation. In *Handbook of emotion regulation*, ed. J. J. Gross, 466-85. New York: Guilford.
- Schuman, H., and W. L. Rodgers. 2004. Cohorts, chronology, and collective memories. *Public Opinion Quarterly* 68:217-54.
- Schwartz, B. 1997. Collective memory and history: How Abraham Lincoln became a symbol of racial equality. *The Sociological Quarterly* 38:469-96.
- Shore, B. 1996. *Culture in mind: Cognition, culture, and the problem of meaning*. Oxford: Oxford University Press.
- Sibley, C. G., and J. H. Liu. 2007. New Zealand = bicultural? Implicit and explicit associations between ethnicity and nationality in the New Zealand context. *European Journal of Social Psychology*.
- Sibley, C. G., J. H. Liu, and S. Kirkwood. 2006. Toward a social representations theory of attitude change: The effect of message framing on general and specific attitudes toward equality and entitlement. *New Zealand Journal of Psychology* 35 (1): 3-13.
- Sidanius, J., and F. Pratto. 1999. *Social dominance: An intergroup theory of social hierarchy and oppression*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smith, E. R., and D. Mackie. 2005. Aggression, hatred, and other emotions. In *On the nature of prejudice: Fifty years after Allport*, ed. J. F. Dovidio, P. Glick, L. A. Rudman, 361-75. Maiden, MA: Blackwell.
- Solomon, S., J. Greenberg, and T. Pyszczynski. 1991. A terror management theory of social behavior: The psychological functions of self-esteem and cultural worldviews.

- In *Advances in experimental social psychology*, ed. M. P. Zanna, 61-139. San Diego, CA: Academic Press.
- Southgate, B. 2005. *What is history fori* New York: Routledge.
- Spellman, B. A., and K. J. Holyoak. 1993. If Saddam is Hitler then who is George Bush? Analogical mapping between systems of social roles. *Journal of Personality and Social Psychology* 62:913-33.
- Staub, E. 1988. The evolution of caring and nonaggressive persons and societies. *Journal of Social Issues* 44:81-100.
- Tajfel, H., and J. C. Turner. 1979. The social identity theory of intergroup behaviour. In *Psychology of intergroup relations*, ed. S. Worchel and W. Austin, 33-48. Chicago: Nelson-Hall.
- Tilly, C. 1975. *The formation of national states in Western Europe*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Toth, J., O. Vincze, J. Laszlo. 2005. *Representation of the Austro-Hungarian monarchy in secondary school history books*. Paper presented at the 14th General Meeting of the European Association of Experimental Social Psychology, Würzburg, Germany, July 19—23. Abstract, p. 310.
- Turner, J. C, M. A. Hogg, P. J. Oakes, S. D. Reicher, and M. S. Wetherell. 1987. *Rediscovering the social group: A self categorization theory*. New York: Basil Blackwell.
- Uspensky, B. A. 1974. *The poetics of composition: Structure of the artistic text and the typology of compositional forms*. Berkeley: University of California Press.
- Wagner, W. and N. Hayes. 2005. *Everyday discourse and common sense: The theory of social representations*. New York: Palgrave Macmillan.
- Wagner, W., N. Kronberger, and F. Seifert. 2002. Collective symbolic coping with new technology: Knowledge, images and public discourse. *British Journal of Social Psychology* 41:323-43.
- Ward, C, S. Bochner, and A. Furnham. 2001. *The psychology of culture shock*. 2nd ed. London: Routledge.
- Wertsch, J. V. 2002. *Voices of collective remembering*. Cambridge: Cambridge University Press.
- White, H. 1981. The value of narrativity in the representation of reality. In *On narrative*, ed. W. J. T. Mitchell, 1-23. Chicago: University of Chicago Press.
- . 1987. *The content of the form: Narrative discourse and historical representation*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Wiebe, J. 1994. Tracking point of view in narrative. *Computational Linguistics* 20 (2): 233-87.
- Wilson, R. A. 2005. Collective memory, group minds, and the extended mind thesis. *Cognitive Process & (4)*: 227-36.
- Winter, J, and E. Sivan. 1999. *War and remembrance in the twentieth century*. New York: Cambridge University Press.
- Wyer Jr., R. S., R. Adaval. and S. J. Colcombe. 2002. Narrative-based representations of social knowledge: Their construction and use in comprehension, memory, and judgment. In *Advances in experimental social psychology*, vol. 34. ed. M. P. Zana, 133-99. New York: Academic Press.

A mellékelt cikkekhez tartozó ábrák, táblázatok

1. Liu, J. H., Paez, D., Slawuta, P., Cabecinhas, R., Techio, E., Kokdemir, D., Sen, R., Vincze, O., Muluk, H., Wang, F., Zlobina, A., (2009): Representing World History in the 21st Century: The Impact of 9/11, the Iraq War, and the Nation-State on Dynamics of Collective Remembering. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40, 4, 667-692.

Table 1
Most Important Events in World History

Rank	China (N = 115)			India (N = 100)			East Timor (N = 98)			Indonesia (N = 104)		
	Percentage	Eval (Std)	Event	Percentage	Eval (Std)	Event	Percentage	Eval (Std)	Event	Percentage	Eval (Std)	Event
1	81	2.0 (1.7)	WWII	61	2.8 (1.7)	Iraq War	56	2.1 (1.6)	WWII	79	2.8 (1.9)	WWII
2	48	5.3 (1.1)	Found P. R. China	49	3.1 (2.3)	WWII	39	1.5 (1.3)	9/11 WTC	60	2.6 (1.8)	9/11 WTC
3	40	2.2 (1.1)	WWI	42	6.3 (1.1)	Indian independence	36	1.4 (1.0)	9/11 WTC	43	2.4 (1.7)	Asian tsunami
4	36	5.2 (1.0)	Industrial Revolution	37	2.8 (1.9)	WWI	28	1.3 (1.0)	Terrorism	24	2.5 (1.9)	WWI
5	33	5.5 (0.8)	Technological development	20	4.0 (2.1)	Cold War	20	1.4 (0.68)	Bali bombing	32	1.9 (1.5)	Iraq War
6	24	3.2 (1.3)	Fall of Communism	18	3.7 (2.5)	India-Pakistan War	19	1.4 (0.99)	Dili massacre	24	3.8 (1.9)	Crusades
7	20	5.5 (0.95)	Man on the moon	15	2.5 (1.9)	Both World Wars	15	7.0 (0.0)	Timorese independence	22	4.9 (1.5)	Industrial Revolution
8	20	4.3 (1.2)	Colonization	15	2.6 (1.7)	Partition India-Pakistan	12	2.7 (1.8)	Israel-Palestine conflict	21	1.5 (0.80)	Bali bombing
9	17	4.2 (2.3)	Sino-Japanese War	14	2.7 (2.0)	Iraq War	88	1.5 (2.1)	Timor invasion by Indonesia	21	3.0 (1.7)	Israel-Palestine conflict
10=10=	16	3.0 (1.5)	Atomic bomb	14	2.4 (1.9)	Asian tsunami	8	1.7 (2.1)	HIV	20	2.8 (2.1)	Atomic bomb
	16	2.2 (1.3)	Opium War	8	6.6 (1.1)	Human Rights Declaration						

(continued)

Table 1 (continued)

Rank	Russia (N = 60)	Ukraine (N = 84)	Poland (N = 102)	Turkey (N = 227)
	Percentage	Eval (Std)	Percentage	Eval (Std)
1	WWII 57	4.0 (2.5)	WWII 100	WWI 73
2	WWI 46	4.1 (2.0)	WWI 71	Turkish War of Independence 42
3	Great Patriotic War 45	4.1 (1.9)	Chernobyl meltdown 69	WWII 41
4	Christianization of Russia 33	4.2 (2.1)	Orange Revolution 52	Conquest of Istanbul 35
5	Chechnya War 32	3.7 (2.3)	Great Hunger 1932-1933 47	9/11 WTC 26
6	Kosovo Battle 28	4.2 (2.0)	Iraq War 33	French Revolution 22
7	Fall of Soviet Union 27	4.4 (2.1)	Fall of Soviet Union 33	Found. Turkish Republic 19
8	Russian Revolution 23	4.0 (2.2)	Atomic bombing 31	Iraq War 20
9	Atomic bomb 18	2.7 (2.4)	Ukraine independence 23	Discovery of the Americas 13
10	Afghanistan War 18	4.0 (2.3)	9/11 WTC 22	Industrial Revolution 12

(continued)

Table 1 (continued)

Rank	Hungary (N = 57)			Brazil (N = 367)			Portugal (N = 118)			Spain (N = 142)		
	Event	Percentage	Eval (Std)	Event	Percentage	Eval (Std)	Event	Percentage	Eval (Std)	Event	Percentage	Eval (Std)
1	WWII	88	2.0 (1.4)	WWII	40	2.0 (1.6)	WWII	72	1.6 (1.1)	WWII	45	1.5 (0.2)
2	WWI	75	2.1 (1.4)	WWI	32	2.1 (1.7)	WWI	51	1.6 (1.1)	WWI	34	1.5 (0.5)
3	Discovery of America	52	5.3 (1.4)	German Reunification	22	6.0 (1.7)	9/11 WTC	30	1.1 (0.3)	9/11 WTC	30	2.0 (0.7)
4	Conquest of Hungary	24	6.5 (0.97)	Industrial Revolution	20	5.5 (1.6)	Portuguese discoveries	26	6.2 (1.1)	Discovery of the Americas	25	5.3 (2.4)
5	Hungarian regime change	23	5.2 (1.4)	9/11 WTC	19	2.0 (1.8)	Carnation Revolution	25	6.3 (1.0)	Spanish Civil War	23	1.3 (0.1)
6	French revolution	23	4.9 (1.5)	French Revolution	17	5.0 (1.5)	Industrial Revolution	20	6.0 (1.1)	March 11 train bomb	23	1.3 (0.2)
7	Industrial Revolution	23	4.9 (1.2)	Both World Wars	14	2.5 (1.8)	Man on the Moon	18	6.4 (0.8)	Iraq War	20	1.3 (0.3)
8	Man on the Moon	16	6.1 (0.84)	Abolishment of slavery	11	6.7 (0.64)	Atomic bomb	12	1.7 (1.7)	Both World Wars	18	1.7 (1.1)
9	1956 Hungarian Revolution	16	5.4 (0.88)	Iraq War	11	1.3 (0.91)	Iraq War	12	1.6 (0.8)	Democracy	18	6.0 (0.8)
10	1848 Hungarian Revolution	12	6.0 (1.1)	Atomic bomb	11	1.5 (1.3)	Fall of Berlin Wall	11	5.9 (1.5)	Vaccinations	17	7.0 (0.0)
10=	Cold War	12	2.1 (1.2)									
10=	Holocaust	12	1.7 (1.9)									

Note: WWI = World War I, WWII = World War II, 9/11 WTC = September 11, 2001 attacks of the World Trade Center.

Table 2
Most Important World Figures in the Past 1,000 Years

Rank	China (N = 115)			India (N = 100)			East Timor (N = 98)			Indonesia (N = 104)		
	Figure	Percentage	Eval (Std)	Figure	Percentage	Eval (Std)	Figure	Percentage	Eval (Std)	Figure	Percentage	Eval (Std)
1	Mao	64	4.7 (1.0)	Gandhi	75	4.9 (1.9)	Osama bin Laden	64	1.5 (1.2)	Hitler	58	2.8 (1.8)
2	Hitler	58	3.0 (1.5)	Hitler	61	3.6 (1.9)	George Bush Jr.	51	4.6 (2.0)	George Bush Jr.	30	1.9 (1.5)
3	Einstein	42	5.5 (0.81)	Osama bin Laden	25	2.5 (1.9)	Xanana Gusmao	36	6.8 (0.44)	Sukarno	30	4.8 (1.7)
4	Marx	40	4.7 (1.2)	Mother Teresa	22	5.6 (1.8)	Kofi Annan	34	6.5 (1.2)	Mohammed	28	6.6 (0.78)
5	Deng Xiaoping	36	5.6 (0.7)	Bhagat Singh	19	5.8 (1.6)	Saddam Hussein	30	1.9 (1.3)	Einstein	23	5.4 (0.95)
6	Napoleon	28	4.6 (1.0)	Shivaji Bhonsle	18	5.8 (1.2)	Nelson Mandela	21	6.4 (1.5)	Mother Teresa	20	6.0 (0.97)
7	Zhou Enlai	21	5.8 (0.51)	Einstein	16	5.8 (1.4)	Ximenes Belo	19	6.9 (0.22)	Gandhi	18	5.8 (1.1)
8	Newton	16	4.9 (1.1)	Subhas C. Bose	11	6.8 (0.4)	Suharto	19	1.7 (1.1)	Princess Diana	16	6.1 (0.88)
9	Sun Yat-sen	10	5.3 (0.78)	Lincoln	16	5.5 (1.0)	Che Guevara	17	6.4 (0.91)	Thomas Edison	14	6.2 (0.83)
10	Confucius	10	5.0 (1.1)	George Bush Jr.	11	2.0 (1.3)	Pope John Paul II	17	6.9 (0.24)	Marx	12	3.7 (1.4)

(continued)

Table 2 (continued)

Rank	Russia (N = 60)			Ukraine (N = 84)			Poland (N = 102)			Turkey (N = 227)																																				
	Hitler	Stalin	Lenin	Hitler	Viktor Yushchenko	Gandhi	Stalin	Taras	Shevchenko	Julia	Timoshenko	Paul II	Michael	Grushevski	Leonid	Brezhnev	Czar Ivan IV	Hitler	Stalin	Pope John Paul II	Napoleon	Lech Walesa	Einstein	Kemal Ataturk	Hitler	Sultan Melmed II	Einstein	George Bush Jr.	Bill Gates	Ismet Inonu	Thomas Edison	Turgut Ozal	Che Guevara													
	Percentage	Eval (Std)	Percentage	Percentage	Eval (Std)	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Eval (Std)	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Eval (Std)	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage	Percentage									
1	57	2.0 (1.5)	57	62	2.3 (0.62)	62	86	86	86	1.3 (0.83)	86	86	86	86	1.3 (0.83)	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86	86							
2	56	3.6 (1.7)	56	48	6.3 (1.0)	48	38	38	38	6.3 (1.0)	38	38	38	38	6.3 (1.0)	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38					
3	55	3.9 (1.6)	55	38	5.3 (0.59)	38	48	48	48	5.3 (0.59)	48	48	48	48	5.3 (0.59)	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48				
4	52	3.4 (1.7)	52	33	1.4 (1.3)	33	29	29	29	1.4 (1.3)	29	29	29	29	1.4 (1.3)	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29			
5	35	6.0 (1.0)	35	19	4.5 (1.4)	19	19	19	19	4.5 (1.4)	19	19	19	19	4.5 (1.4)	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19			
6	33	6.0 (0.97)	33	18	6.2 (0.91)	18	14	14	14	6.2 (0.91)	14	14	14	14	6.2 (0.91)	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14			
7	20	3.3 (2.1)	20	15	5.4 (1.1)	15	13	13	13	5.4 (1.1)	13	13	13	13	5.4 (1.1)	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13		
8	13	3.3 (1.6)	13	14	6.6 (1.6)	14	11	11	11	6.6 (1.6)	11	11	11	11	6.6 (1.6)	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
9	13	6.0 (0.97)	13	13	2.3 (1.3)	13	10	10	10	2.3 (1.3)	10	10	10	10	2.3 (1.3)	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
10	13	4.5 (1.6)	13	13	2.4 (0.4)	13	8	8	8	2.4 (0.4)	8	8	8	8	2.4 (0.4)	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	

(continued)

Table 2 (continued)

Rank	Hungary (N = 57)			Brazil (N = 367)			Portugal (N = 118)			Spain (N = 142)		
	Percentage	Eval (Std)	Percentage	Percentage	Eval (Std)	Percentage	Percentage	Eval (Std)	Percentage	Eval (Std)	Percentage	
1	94	1.5 (1.4)	43	43	2.0 (1.5)	77	77	1.2 (0.56)	64	1.2 (0.1)		
2	45	1.9 (1.5)	35	35	1.5 (1.1)	26	26	6.5 (0.72)	44	1.0 (0.0)		
3	40	4.3 (1.3)	23	23	1.5 (1.2)	25	25	2.4 (1.4)	31	6.5 (0.2)		
4	37	5.7 (1.4)	22	22	4.5 (1.8)	23	23	6.2 (0.85)	30	1.1 (0.1)		
5	28	6.1 (0.95)	16	16	6.5 (0.7)	18	18	6.7 (0.56)	25	6.0 (0.52)		
6	14	5.1 (1.2)	14	14	6.5 (0.62)	17	17	6.5 (0.69)	15	4.4 (1.3)		
7	12	6.7 (0.58)	14	14	1.6 (0.93)	16	16	1.1 (0.31)	12	6.1 (0.90)		
8	9	5.2 (1.3)	13	13	6.5 (1.1)	16	16	3.0 (1.4)	12	6.1 (0.7)		
9	7	4.75 (1.7)	13	13	6.0 (1.5)	14	14	1.4 (0.49)	11	6.6 (0.23)		
10	7	2.0 (1.4)	11	11	6.8 (0.52)	10	10	1.5 (0.90)	11	4.8 (0.53)		
10=	7	5.2 (1.3)	10	10	6.8 (0.45)							